

Banal na Alaala
Elder Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo III
Ang Espiritual na Pakikibaka

Mga Nilalaman:

Panimula	3
Bahagi 1. Tungkol sa Pakikibaka ng mga Kaisipan	6
Kabanata 1. Tungkol sa Mga Kaisipan, Mabuti at Masama	6
Ang Kapangyarihan ng Isang Mabuting Kaisipan	6
Mga kaisipan mula sa 'kaliwa' — ang pinakamalaking pagdurusa	7
Ang mabubuting kaisipan ay nagdudulot ng espirituwal na kalusugan sa isang tao	9
Ang may mabuting hangarin ay nakikita ang lahat nang may kabutihan	11
Ang mga kaisipan ng isang banal na tao at ang mga kaisipan ng isang masamang tao	12
Ang mga iniisip ng isang tao ay palatandaan ng kanyang kalagayang espiritwal	13
Kabanata 2. Tungkol sa mga blasphemous na kaisipan	14
Anong Mga Uri ng Kaisipan ang Blasphemous	15
Saan nagmumula ang mga blasphemous na kaisipan?	16
Paghamak sa mga blasphemous na kaisipan	17
Sa anong mga pagkakataon ay tayo mismo ang may kasalanan sa mga blasphemous na kaisipan?	19
Kabanata 3. Tungkol sa Pagtitiwala sa Sariling Kaisipan	19
Ang pagtitiwala sa sariling mga iniisip ay simula ng ilusyon	19
Ang pagtitiwala sa sariling mga iniisip ay humahantong sa sakit sa pag-iisip	20
Ang mga pabigla-biglang pagnanasa ay nagsisimula sa isang kaisipan	21
Sakit na gawa ng sariling imahinasyon	23
Ang pagsunod ay nalalampasan ang lahat	25
Kabanata 4. Tungkol sa pakikipaglaban sa masasamang kaisipan	27
Paglinang ng mabubuting kaisipan	29
Ang paglilinis ng isip at puso	31
Maglagay ng tandang-patanong pagkatapos ng mga kaisipang puno ng pagdududa	31
Pakikipag-usap sa mga Kaisipan	34
Pagtahak sa kaisipan	35
Bahagi 2. Tungkol sa katarungan at kawalan ng katarungan	35
Kabanata 1. Paano tanggapin ang kawalan ng katarungan	36
Dapat magkaroon ng tamang saloobin sa kawalang-katarungan	36
Kagalakan mula sa pagtanggap ng kawalan ng katarungan	37
Ang pagtanggap sa kawalan ng katarungan ay isang kapaki-pakinabang na gawain	39
Isang ambag sa langitnang kaban	41
Banal na pagpapanggap	42
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano ang pagpapawalang-sala sa sarili pinapalayas ang Biyaya ng Diyos sa atin	43
Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay humahadlang sa espirituwal na pag-unlad	43
Ang dahilan kung bakit pinagtatwiran ng isang tao ang sarili niya ay ang kanyang makasarili	44
Sinumang gumagawa ng mga dahilan ay hindi makatatanggap ng espirituwal na tulong	46
Kung hindi mo ipagtatanggol ang sarili mo, ipagtatanggol ka ng Diyos	48
Ang mga taong wastong nagsusuri sa kanilang sarili ay hindi gumagawa ng mga palusot	49
Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi nagdadala ng kapayapaan sa kaluluwa	50
Dalhin natin ang pasanin [ng mga kasalanan ng iba]	51
Kabanata 3. Tungkol sa Banal at Makataong Katarungan	52
Banal na Katarungan	54

Ang karapatang mayroon ang isang monghe, iniingatan ni Cristo para sa buhay na darating	55
Nilikha ng mga tao ang ibang 'ebanghelyo' para sa kanilang sarili	56
Bahagi 3. Tungkol sa kasalanan at pagsisisi.....	60
Kabanata 1. Tungkol sa kung paano pinahirapan ng kasalanan ang isang tao.....	60
Ang Paglilinis ng Puso	60
Kaligtasan mula sa kadiliman ng kasalanan.....	61
Mga Kasalanan ng Kalooban.....	62
Gawin natin ang mabuti dahil sa pag-ibig kay Kristo	63
Mga Tukso sa ating Buhay	64
Ang mga makasalanan ay may maraming materyal na magagamit upang linangin ang kanilang kababaang-loob	65
Kabanata 2. Tungkol sa Kailangan ng Pag-alaga sa Sariling Budhi.....	67
Suriin natin ang ating budhi	67
Manhid na budhi	68
Baluktot na Budhi.....	69
Ang kabulaanan ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa isang tao.....	71
Ang walang bahid-duming budhi ay nagbibigay ng hindi maaaring magkamaling katiyakan	72
Kabanata 3. Tungkol sa Kailangan ng Pagsusuri sa Sarili at Kaalaman sa Sarili	73
Sariling Pagsusuri.....	73
Mga aral mula sa ating mga kabiguan.....	75
Dapat nating pigilan ang kaaway sa isang lugar at saktan siya	75
Dapat tingnan ang iba na parang salamin	77
Ang taong tunay na nakakakilala sa sarili ay may kababaang-loob	77
Kailangan nating alamin kung ano ang sumasakit sa atin.....	78
Kabanata 4. Tungkol sa kung paano ang ating pagkilala sa ating sariling kasalanan nagpapakita sa Diyos ng habag	79
Ang pag-amin sa sariling pagkakamali.....	80
Kamulatan sa kasalanan at tagumpay sa pakikibaka.....	81
Dapat tayong mapagpakumbabang humingi ng awa ng Diyos upang tayo ay matulungan.....	82
Pagdadalamhati sa ating mga kasalanan.....	83
Kailangan natin ng pagsisi sa sarili, hindi pagwawala ng pag-asa	84
Espirituwal na gawain sa ilalim ng salaming pampakita	85
Kabanata 5. Tungkol sa dakilang kapangyarihan ng pagsisisi	86
' <i>Ngunit nang magkamalay siya...</i> '	86
Luha ng pagsisisi	87
Ang walang katapusang gawain ng pagsisisi	89
Pagbabagong-buhay	90
" <i>...ang kasalanan ko ay laging nasa harapan ko</i> "	91
Pinilit na pagsisisi	92
Ang pagsisisi ay nagdudulot ng banal na aliw sa isang tao.....	93
Bahagi 4. Ang madilim na puwersa ng kadiliman	94
Kabanata 1. Tungkol sa Salamangka	94
Gumagamit din ang mga salamangkero ng iba't ibang demonyong 'relikyas'	95
Ang mga nagsasagawa ng kulto ay nag-iimbento rin ng maraming kasinungalingan	97
Demonyong salamangka	98
Hindi kailanman makagagawa ng mabuti ang demonyo	99
Sa anong mga pagkakataon nagkakaroon ng kapangyarihan ang salamangka?	100
Paano mababawi mula sa kulto?	101
Ang pakikipagtulungan ng mga salamangkero at demonyo	102
Kabanata 2. Tungkol sa mga sinapiang ng maruming espiritu	103
Sa pamamagitan ng demonyong kayabangan, maaaring mabihag ang isang tao ng demonyo	104
Ang taong sinapiang ay tumutugon sa anumang banal na bagay	106
Huwag bigyan ng anumang kahalagahan ang mga salita ng taong sinapiang.....	107
Pagtulong sa mga sinapupunan	109
Tungkol sa Eksorsismo.....	111
Ang buhay ng sinumang sinapiang ay isang paghihirap na parang pagkamartir	113
Kabanata 3. Ang Nakakatakot na mga Panlilinlang	114
Asetisismo at Ilusyon	114
Magpokus sa imahinasyon	115
Ang diyablo ay lumilitaw sa anyo ng isang anghel ng liwanag	117
Mapanlinlang ang mga panaginip.....	118
Tungkol sa mga bisyon.....	119
Mga natatanging katangian ng isang taong nasa ilalim ng ilusyon.....	120

Pagkalito at kabaliwan	121
Dapat mag-ingat sa mga naliligaw.....	122
Ang murang mga regalo ng mga nasa ilalim ng ilusyon	123
Pagwawasto sa mga Naligaw	124
Kabanata 4. 'Ang mga Nandaraya at ang mga Nadadaya'	124
<i>Tungkol sa Pagkakalito ng mga Pentecostal</i>	124
<i>Tungkol sa mga naglalakad sa apoy</i>	125
<i>Reinkarnasyon</i>	126
<i>Tungkol sa mga gawi ng pag-aagastus sa Hinduismo</i>	127
Ang Hinduismo ay nagdulot ng maraming pinsala	128
Kailanman ay naliligaw ang mga tao	130
Pagbabalik sa Ortodoksiya	132
Bahagi 5. Tungkol sa kapangyarihan ng kumpisal	132
Kabanata 1. Tungkol sa Kailangan ng isang Espiritual na Guro	133
Sa pamamagitan ng kumpisal, ang isang tao ay napapalaya	133
Nais ng Diyos na maitama ang tao sa pamamagitan ng kapwa tao	135
Ang isang espirituwal na gabay ay mahalaga sa buhay-espirituwal	136
Ipadala ang mga tao sa isang espirituwal na ama	137
"Ang Pagpapagaling na Espirituwal na Ama"	138
Isang espirituwal na ama sa loob ng pamilya	138
Pagpapalit ng espirituwal na ama	139
Kabanata 2. Tungkol sa tamang pagkuwento ng kasalanan	141
Dapat mong muling balutan ang iyong sugat	141
Ang Kailangan ng Kumpisal	141
Wasto na Kumpisal	142
Sa pamamagitan ng pagbibigay ng mga dahilan para sa ating sarili sa panahon ng kumpisal, pinapabigat natin ang ating konsiyensya	144
Pagkatapos ng kumpisal	145
Pagtiwala sa sariling espirituwal na ama	146
Ang Tamang Ugnayan sa isang Espirituwal na Ama	147
Kabanata 3. Tungkol sa katotohanang ang tagapakinig ng kumpisal ay ang doktor ng kaluluwa	148
Ang Pangangailangan ng Mabubuting Espirituwal na Guro	148
Ang pangangatwiran at karanasan ng ama sa espirituwal	149
Ang dalas ng pagtanggap ng isang mananampalataya ng Banal na Komunyon ay itinakda ng kanyang espirituwal na ama	150
Tungkol sa mga penitensya	151
Panalangin ng Pagpapatawad	153
Kabanata 4. Tungkol sa gawain ng espirituwal na ama sa mga kaluluwa ng tao	153
Ang sining ng pakikitungo sa kaluluwa ay isang maselang bagay	153
Huwag nating hayaan ang isang tao na magpakasawa sa kanyang mga hilig	154
Paano pakikitungo sa mga taong nahulog sa kawalan ng pag-asa	156
Dapat maging mahigpit sa mga walang hiya, at maluwag sa mga may birtud	157
Ang kabaitan ay nakasasama sa mga hindi nagsisisi	159
Paggalang sa kalayaan ng iba	160
Ang pagmamahal ng espirituwal na ama sa nagpapakumbaba	161

Panimula

Nang makita na ang kasalanan ay 'naging uso sa ating panahon', partikular na binigyang-diin ng yumaong Nakatatandang Paisios ang pangangailangan ng pagsisisi at pag-amin. Ang napakalaking kahalagahan na ipinagkaloob ng Nakatatanda sa pagsisisi ay kitang-kita mula sa huling kabanata ng Tomo II ng kaniyang 'Mga Salita'. 'Ang pagsisisi at kumpisal,' wika ng Nakatatanda sa amin, 'ay higit na kailangan kaysa sa anumang bagay ngayon. Kinakailangan ang mga ito upang matanggal sa diyablo ang mga karapatang ipinagkaloob sa kanya ng mga tao. Ipinagkaloob ng mga tao sa diyablo ang mga karapatan, at dahil dito pinahihirapan niya ang mundo.'

Sa tulong ni Nanak na si Paisios, marami ang lumapit sa Sakramento ng Kumpisal nang unang beses at nabago ang kanilang mga buhay. Ngayon, nagsusumikap ang mga taong ito bilang mga

taong may takot sa Diyos at nararanasan na nila ang langitnang kagalakan sa buhay na ito. 'Pagkatapos ng lahat, mabait talaga ang mga tao!' masayang ibinahagi sa amin ni Nanak na si Paisios. "Hindi kailanman nangyari na pinayuhan ko ang isang tao na magkumpisal at hindi niya ito ginawa." Siyempre, napadali rin ito ng malaking pag-ibig ng Nakatatanda, na binago ang kaluluwa ng bawat taong nakasalamuha niya, mula sa tigang na lupa tungo sa gabun na angkop para sa pagtatanim.

Ang ikatlong tomo na ito ng 'Mga Salita' ni Nanakang Paisios ay inilathala sa pagpapala ng bagong namamahalang obispo ng aming diyosesis, Kanyang Kagalang-galang na Metropolitanong Nikodimos ng Kassandria. Pinagsasama ng bolyum na ito ang mga katuruan ng Matanda, na makatutulong sa isang taong pinahihirapan ng kasalanan na bumuo ng malusog na pagkabahala at simulan ang espirituwal na pakikibaka upang palayain ang kanilang sarili mula sa mga gapos ng kasalanan na nagpapanikil sa kanila. Sa pamamagitan ng pamumuhay sa pagsisisi, magagawa ng isang Kristiyano na hubarin ang kanyang lumang sarili—yaong, ayon sa mga salita ng Nakatatanda, ay 'ang masamang nangungupahan na naninirahan sa loob natin'. Sinabi ni Ama Paisios na upang mataboy ang masamang nangungupahan na ito, kailangan nating 'gibain ang [kaniyang] bahay at magsimulang magtayo ng bagong gusali—magpatayo ng bagong sarili'.

Ayon sa pagtuturo ng mga Banal na Ama, ang simula ng kasalanan ay isang masamang kaisipan. Kaya naman, inilagay namin ang mga aral tungkol sa mga kaisipan, na pinili mula sa espirituwal na pamana ng Nakatatanda, sa unang bahagi ng aklat na ito. 'Ang mga kaisipan,' sabi ng Nakatatanda, 'ay isang palatandaan ng ating espirituwal na kalagayan.' Ang mabuting kaisipan ay may dakilang kapangyarihan—binabago nito ang isang tao sa espirituhaning paraan. Sa kabaligtaran, pinahihirapan ng masamang kaisipan ang isang tao. Kapag itinaboy ng isang tao ang masasamang kaisipan at pinagyayaman ang mabubuti, nalilinis ang kanilang isip at puso, at nananahan ang Banal na Grasya sa kanilang kalooban.

Ipinapaliwanag ng ikalawang bahagi ng aklat na, sa pamamagitan ng pagtiis sa mga kawalan ng katarungan at paglapit dito nang may espirituwal na saloobin, ang isang tao ay tumatanggap ng dakilang biyaya mula sa Diyos. Madalas ang katotohanang ito ay hindi alam kahit ng mga taong espirituwal, na sa pagbibigay-katwiran sa kanilang sarili, ay umaabot pa sa puntong 'bumubuo ng sarili nilang ebanghelyo' at sa gayon ay nag-iisa sa kanilang sarili mula sa Diyos, dahil ang katuwiran ng tao ay walang kaugnayan sa buhay na espirituwal. Kung nais nating maging isa kay Cristo, dapat tayong makibahagi sa Banal na katotohanan, 'na sumasaklaw sa pag-ibig, kadakilaan, at paghahain sa sarili.'

Ang ikatlong bahagi ng aklat ay tumatalakay sa kasalanan. Ang buhay sa lupa ng isang tao ay nagiging impiyernong paghihirap dahil sa kasalanan; gayunpaman, sa pamamagitan ng espirituwal na pakikibaka, ang ating buhay ay maaaring maging isang Paraiso. Kung nais ng isang tao na 'lumabas mula sa kadiliman ng kasalanan', dapat niyang maingat na suriin ang kanyang budhi—ang 'unang Banal na batas' na ibinigay sa kaniya ng Diyos—at mapagpakumbabang aminin ang kanyang mga pagkakamali at kapintasan. Ang gawi na ito ay humahantong sa 'walang katapusang gawain ng pagsisisi' at nagdadala ng banal na aliw sa kaluluwa.

Sa ikaapat na bahagi, kinokondena ni Ama Paisios ang mga puwersang satánico na kumikilos sa mundo sa pamamagitan ng kanilang mga masunuring kasangkapan—mga salamangkero, psychic, clairvoyant at iba pang naliligaw na kaluluwa. Binibigyang-diin ng matanda na ang mga puwersang madilim ay walang kapangyarihan sa kanilang sarili; gayunpaman, nagiging mapaminsala ang mga ito sa isang tao kung nakagawa siya ng mabigat na kasalanan at sa gayon ay binigyan niya ang mga ito ng kapangyarihan sa kanyang sarili, at dahil dito ay napapailalim siya sa impluwensiya ng demonyo. Upang palayain ang sarili mula sa impluwensiyang ito, dapat tukuyin ng isang tao ang sanhi ng kasalanan—ibig sabihin, kilalanin ito, magsisi, magkumpisal, at maging isang may malay na miyembro ng Simbahan.

Ang huling, ikalimang bahagi ng aklat ay inilaan para sa Sakramento ng Kumpisal. Binibigyang-diin ng Nakatatanda na, para sa kapatawaran ng mga kasalanan, kailangan ng isang

Kristiyano na kumumpisal, at para sa ligtas na espirituwal na paglago, kailangan nila ng isang espirituwal na ama. Malinaw na pinag-iiba ni Ama Paissios ang gawain ng isang psychiatrist at ang ministryo ng isang espirituwal na ama (na kung minsan ay pinagkakamalitan sa ating panahon) at ibinabahagi ang kanyang sariling karanasan sa pakikipag-ugnayan sa mga kaluluwa ng tao.

Tulad ng sa mga naunang tomo, nagbibigay si Ama Paisius ng maikling mga sagot sa mga tanong na iniharap sa kanya. Ang mga sagot ng Nakatatanda ay hindi isang sistematikong paliwanag ng anumang partikular na paksa at hindi inaangkin na ito ay lubus-lubusan. Ang layunin ng mga aral ay nasa ibang bagay—sa pagtulong sa isang tao na maligtas. "Ang kaligtasan ng kaluluwa ng isang tao," ang madalas sabihin ng Nakatatanda, "ang aking aliw at kagalakan."

Nakikita kung ano ang malamang na makakatulong sa kanyang kausap sa kanilang espirituwal na pakikibaka sa bawat partikular na kaso, nagsasalita ang Nakatatanda sa tao alinsunod sa kanilang espirituwal na pangangailangan, pinatitibay sila ng kinakailangang 'espirituwal na bitamina'. Madalas, inilalarawan ni Ama Paisius ang kahulugan ng kanyang mga salita sa pamamagitan ng angkop na halimbawa. Kumbinsido ang Nakatatanda na napakalaking kapakinabangan ang mga positibong halimbawa. "Kung may oras ako, susulat ako tungkol sa ilang tao na namuhay nang tapat, tungkol sa mga kabataang babae at lalaki, tungkol sa mga ama at ina na ang buhay ay minarkahan ng kabanalan," ibinahagi niya sa amin. Ang mga ganitong mabubuting halimbawa ay naglalantad sa mga ginawang uso ang kasalanan. Madalas, walang pakinabang ang pagtuligsa sa kasamaan. Gayunpaman, kapag ipinakita natin ang mabuti, kusang nalalantad ang kasamaan.'

Tulad ng kilala, ang mga tanong na sinagot ng Nakatatanda ay mula sa mga madre. Gayunpaman, ang mga sagot ni Ama Paissios ay naaangkop sa sinumang nakikibahagi sa 'mabuting gawain' o nagnanais na simulan ito. "Pareho ang mga monghe at mga layko," sabi ng Nakatatanda sa isa sa kanyang mga liham, "ay binigyan ng parehong mga utos. At iisa lamang ang Paraiso [para sa lahat]." Higit pa rito, madalas na binanggit ni Ama Paissios na may mga layko na namumuhay nang may mataas na espiritwalidad at nagsasagawa ng mga banayad na espiritwal na disiplina sa kanilang sarili.

Pinasasalamat namin ang lahat ng mabubuting pumayag na basahin ang manuskrito ng bolyum na ito at, sa pamamagitan ng kanilang mga payo, ay tinulungan kaming tapusin ang mga paghahanda para sa paglalathala nito.

"Nawa'y liwanagan tayo ng Mabuting Diyos at ipagkaloob Niya sa atin ang taos-pusong pagsisisi, upang tayo'y maituring na karapat-dapat sa pinagpalang Paraiso na inihanda Niya para sa atin, na gaya ng isang Ama na labis tayong minamahal," wika ng Matanda.

Nananalangin kami na matupad ang kanyang mga salita sa katotohanan. Amen.

11 Pebrero 2001

Ang Linggo ng Walang-Ayon na Anak

Ang Abadesa ng Kumbento ni San Juan na Apostol at Ebanghelista, ang Teologo, na si Sister Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid sa Kristo.

— Geronda, paano nalalaman ng mga hayop na mabait ang isang tao?

— May intuwisyon ang mga hayop. Kaya, kung mahal mo sila, kung naawa ka sa kanila, nararamdaman nila iyon. Sa Paraiso, naramdaman ng mga hayop ang bango ng Grasya at pinaglilingkuran si Adan. Pagkatapos ng Pagbagsak, ang kalikasan ay humihikbi kasabay ng sangkatauhan. Tingnan mo ang dukhang kuneho roon: palagi siyang mukhang natatakot sa kanyang mga mata. Ang munting puso nito ay kumakaba nang may pag-aalala, thump-thump-thump. Ang kawawang nilalang ay hindi man lang makatulog nang mahimbing! Napakadanas ng munting nilalang na ito na walang kasalanan dahil sa ating mga kasalanan! Gayunpaman, kapag ang isang

tao ay bumalik sa kalagayan na kinaroroonan niya bago ang Pagbagsak, muling lumalapit sa kaniya ang mga hayop nang walang takot.

Bahagi 1.

Tungkol sa Pakikibaka ng mga Kaisipan

Sa pamamagitan ng pagtingin sa lahat ng bagay nang may mabubuting kaisipan, ang isang tao ay napapalinis at tumatanggap ng Biyaya ng Diyos. Ngunit sa pamamagitan ng masasama, 'masasamang' kaisipan, hinahatulan at di-makatarungang pinahihirapan ng isang tao ang iba, na humahadlang sa pagdating ng Biyayang Banal, pagkatapos ay dumarating ang diyablo at pinahihirapan siya.

Kabanata 1.

Tungkol sa Mga Kaisipan, Mabuti at Masama¹

Ang Kapangyarihan ng Isang Mabuting Kaisipan

— Geronda, sa Lumang Tipan, sa Ika-apat na Aklat ng mga Maccabees, nasusulat: 'Ang banal na kaisipan ay hindi tagapawi ng mga pagnanasa, kundi ang kanilang kalaban.'² Ano ang ibig sabihin nito?

— Tingnan: ang mga pagnanasa ay malalim na nakaugat sa atin, ngunit ang isang banal at mabuting kaisipan ay tumutulong sa atin na hindi mahulog sa kanilang pagkaalipin. Kapag ang isang tao, sa pamamagitan ng patuloy na pagsasama ng mabubuting kaisipan sa kanyang mga gawa, ay pinatatag at pinatatibay ang kanyang mabuting kalagayan, humihinto ang bisa ng kanyang mga pagnanasa at para bang hindi na ito umiiral. Sa madaling salita, ang isang banal na kaisipan ay hindi winawasak ang mga pagnanasa, kundi lumalaban rito at kayang mapagtagumpayan ang mga ito. Inilalarawan ng Ika-apat na Aklat ng mga Maccabees ang mga paghihirap na tiniis ng pitong banal na kabataan, ng kanilang ina na si Santa Solomonida, at ng kanilang guro na si Santa Eleazar, dahil sa kanilang mga banal na kaisipan. Naniniwala ako na binanggit ito ng may-akda ng [Banal na Aklat] upang malinaw na ipakita ang kapangyarihan ng isang mabuting kaisipan.³

Ang isang mabuting kaisipan ay katumbas ng kapangyarihan ng isang buong gabing pagbabantay na tumatagal ng maraming oras! Mayroon itong dakilang kapangyarihan. Sa kasalukuyan, may mga sistemang panlaban sa misil na gumagamit ng sinag ng laser upang tamaan ang misil ng kaaway habang nasa plataporma pa lamang ito ng paglulunsad, na pumipigil dito na lumipad. Ganito rin ang sa mabubuting kaisipan: pinipigilan nila ang masasamang kaisipan na lumipad mula sa 'paliparan' ng diyablo, kung saan sila nakabase, at hindi nila pinapayagang umakyat sa himpapawid. Kaya naman, hangga't maaari, huwag mong hayaang magtagumpay ang diyablo sa pagtanim ng masasamang kaisipan sa iyong loob. Subukang manatiling isang hakbang ang una sa

¹ Sa leksikon ng asketismo ng mga Ama ng Simbahan, ang salitang 'isip' ay maaaring tumukoy sa isang simpleng ideya na lumilitaw sa isipan at sa isang espirituwal na impulso na nakatuon sa mabuti o sa masama. Higit pa rito, ang 'isip' ay maaaring maunawaan bilang isang mabuti o masamang hilig na nakuha sa pamamagitan ng isipan, konsiyensya, emosyon, at kalooban. Bawat kilos ay nauna ng mga kaisipan; kaya, upang maisagawa nang tama ang espirituwal na pakikibaka, dapat itong ituon muna sa pagsusuri ng mga kaisipang ito, upang mapalago ang mabuti at mapalayas ang masama. Dapat magsagawa ng gawi na ito ang lahat ng Kristiyano, ngunit ang mga monghe ay iniaalay ang kanilang sarili rito nang may natatanging lalim. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong editor ay ibinibigay nang walang sanggunian.)

² Ang Ika-apat na Aklat ng mga Maccabees ay hindi pa naisalin sa wikang Ruso. — *Tala ng tagasalin*.

³ Sa salin sa wikang Ruso, tingnan ang 2 Makabeo 6:7.

kanya at magtanim ng mabubuting kaisipan sa inyong sarili, upang ang inyong puso ay maging isang hardin ng mga bulaklak at ang inyong panalangin ay samyuin ng banal na bango ng inyong puso.

Kung ang isang tao ay nagtataglay—kahit kaunti lang—ng isang 'maling', ibig sabihin, masamang, iniisip tungkol sa isang tao, kung gayon, anumang gawaing kanyang gampanan—pag-aayuno, pananatili nang gising o iba pa—ay mawawala ang lahat ng kabuluhan. Anong silbi ng pag-a-asceticismo sa kanya kung hindi niya nilalabanan ang masasamang kaisipan kundi tinatanggap pa niya ang mga ito? Bakit hindi muna niya nililinis ang sisidlan ng maruming langis na tangke, na angkop lamang gawing sabon, at saka saka niya ibubuhos ang dalisay na langis? Bakit niya hinahalo ang dalisay sa marumi at ginagawang hindi na ito angkop sa anumang gamit?

Isang dalisay at mabuting kaisipan ang may higit na kapangyarihan kaysa sa anumang gawaing pagtitimpi. Halimbawa, pinakawalan ng demonyo ang sunud-sunod na maruruming kaisipan laban sa isang binata. Upang matanggal ang mga ito, nagbabantay ang binata buong gabi, nag-aayuno, at hindi kumakain o umiinom ng tubig nang tatlong magkakasunod na araw. Gayunpaman, isang dalisay na kaisipan na isinasama niya sa kanyang gawain ang may higit na kapangyarihan kaysa sa lahat ng kanyang pagbabantay at pag-aayuno, at nagbibigay sa kanya ng mas tunay na tulong.

— Geronda, kapag pinag-uusapan mo ang 'dalisay na kaisipan', binibigyan mo ba ito ng makitid na [askétikong] kahulugan, o ginagamit mo ba ito sa mas malawak na diwa?

— At malawak din. Sa pamamagitan ng mabubuting kaisipan, ang tao ay pinapalinis at tumatanggap ng Biyaya mula sa Diyos. At sa pamamagitan ng 'masamang' [nakasasamang] kaisipan, hinahatulan niya at hindi makatarungang inaakusahan ang iba. Sa paggawa nito, hinahadlangan niya ang pagdating ng Banal na Biyaya. At pagkatapos ay dumarating ang diyablo at pinahihirapan ang taong iyon.

— Kaya, Geronda, sa pamamagitan ng paghatol sa iba, binibigyan ba ng tao ang diyablo ng karapatang pahiritin siya?

— Oo. Ang buong saligan ay nakasalalay sa mabubuting kaisipan. Ito mismo ang nagpapataas sa isang tao at nagbabago sa kaniya para sa ikabubuti. Dapat maabot ng isang tao ang antas kung saan malinaw niyang nakikita ang lahat. Ito mismo ang sinabi ni Kristo: *'Huwag kayong humatol ayon sa panlabas na anyo, kundi humatol kayo ng matuwid na paghatol.'*⁴ At pagkatapos ay pumapasok ang isang tao sa isang kalagayan kung saan nakikita niya ang lahat hindi sa pamamagitan ng mga mata ng tao, kundi sa pamamagitan ng mga espiritwal na mata. Nakikita nila ang katwiran sa lahat ng bagay — sa mabuting kahulugan ng salita.

Dapat tayong maging mapagmatyag upang hindi tanggapin ang mapanlinlang na mga mensahe ng diyablo. Kung tatanggapin natin ang mga ito, marurumihan natin ang *'Templo ng Banal na Espiritu'*,⁵ at aalis ang Grasya ng Diyos sa atin, na magreresulta sa ating [espiritwal na] pagkabulag. Kapag nakita ng Banal na Espiritu na walang kapintasan at dalisay ang ating puso, siya ay dumarating at nananahan dito. Sapagkat minamahal ng Banal na Espiritu ang walang dungis na kadalisan. Kaya't nagpakita Siya [sa Ilog Jordan] sa anyo ng isang kalapati.⁶

Mga kaisipan mula sa 'kaliwa' — ang pinakamalaking pagdurusa

— Geronda, kapag kailangan kong ayusin ang isang problema, labis akong nababahala at hindi makatulog.

— Ang pangunahing problema mo ay napakarami mong iniisip. Kung wala kang lahat ng mga iniisip na ito, mas buong-pusô kang magsusumikap sa pagsunod at sa iyong espirituwal na buhay. Ngunit tuturuan kita ng isang paraan upang maiwasan ang pagkakaroon ng napakaraming iniisip. Makinig nang mabuti. Halimbawa, kung may lumitaw na iniisip tungkol sa isang gawain na

⁴ Juan 7:24.

⁵ Ihambing ang 1 Cor. 6:19 at 3:16.

⁶ Tingnan ang Mat. 3:16; Mar. 1:10; Luc. 3:22 at Juan 1:32.

kailangan mong gawin bukas, sabihin sa iniisip na iyon: 'Hindi para sa araw na ito ang gawain na ito. Iisipin ko ito bukas.' At kapag may desisyon kang kailangang gawin, huwag mong pahirapan ang sarili sa pag-iisip tungkol sa pinakamainam na gawin, at huwag mong paulit-ulit na ipagpaliban ang desisyon. Pumili ka, gumawa ka ng matatag na hakbang, at iwan mo sa Diyos ang iba pa. Subukan mong iwasan ang sobrang konsensiyoso o sobrang masusing pag-iisip, upang hindi masobrahan ang pag-iisip. Mahal kong⁷, gawin mo ang kaya mong gawin. Kasabay nito, mamuhay ka nang payak at may buong tiwala sa Diyos. Sa pamamagitan ng pagtalaga ng ating kinabukasan at pag-asa sa Diyos, sa isang diwa, pinipilit natin Siya na tulungan tayo. Kahit ang malusog na tao ay maaaring maging lubos na walang silbi dahil sa labis na pag-aalala. Kung ang isang maysakit at nagdurusa ay nag-aalala, may dahilan siya. Ngunit kung ang isang malusog ay nag-aalala at nagdurusa dahil sa mga 'kaliwang' kaisipan, para na rin siyang isinusuot ng straitjacket! [Maiisip nga ba—] na maging ganap na malusog ngunit pahirapan ng sariling kaisipan!

Ang pinakamalubhang karamdaman ng ating panahon ay ang walang-kwentang pag-iisip ng mga taong makalupa. Maaaring taglay nila ang lahat ng maihihiling ng sinuman, maliban sa mabubuting pag-iisip. Nanghihirapan sila dahil hindi nila nilalapitan ang mga pangyayari nang may espirituwal na pananaw. Halimbawa, isang lalaki ang nagmamaneho papunta sa isang lugar. Sa daan, nagkaproblema ang makina, at medyo naantala siya sa pagdating sa kanyang destinasyon. Kung may mabuting kaisipan, sasabihin ng naantala: "Mukhang pinabagal ako ng May Maykapal sa isang dahilan. Sino ang nakakaalam: marahil, kung hindi dahil sa pagkaantala na ito, baka nagkaroon sana ako ng aksidente! Diyos ko, paano ko Kayo pasasalamat sa pagliligtas sa akin mula sa panganib!" At ginugunita ng ganoong tao ang Diyos. Ngunit ang taong walang mabuting hangarin ay tutugon sa nangyari sa paraang hindi espirituwal at magsisimulang sisihin at hamakin ang Diyos: "Ang malas ko naman! Dapat mas maaga akong dumating, pero na-late ako! Lahat ng bagay ay nagulo na! At kasalanan lahat ito ng Diyos..."

Sa pagtanggap sa nangyayari sa kanila nang may 'tamang' pag-iisip, tumatanggap ang isang tao ng tulong. Ngunit sa maling pag-iisip, nagdurusa sila, pinahihihirapan at nawawalan ng balanse. Naalala ko kung paano, maraming taon na ang nakalipas, dumating kami mula sa Banal na Bundok sa Uranopolis⁸ at papunta na sana kami sa Thessaloniki. Binigyan kami ng trak na puno na ng iba't ibang bagay: mga maleta, kahel, isda, mga bakanteng kahon ng isda na marumi... Nagsimulang sumakay sa parehong bak ng trak ang mga tao: mga bata mula sa Afoniada, mga monghe mula sa⁹, at mga layko. Ang mga nakakaluwag ay umupo sa mga tabla; ang iba ay nakatayo. Isang matabang layko ang sumiksik sa bangko sa tabi ko. Sobrang sikip ng lugar kaya hindi siya kumportable at nagsimulang magreklamo nang malakas: 'Nakakahiya!' Medyo malayo sa kanya, nakaupo ang isang monghe na lubos na natabunan ng mabahong mga basket ng isda — tanging ang ulo ng kawawang lalaki ang nakalabas. Umalis ang trak sa lubak-lubak na daan sa probinsya, umaalog at natatalsik sa mga lubak. Ang mga basket, na nakapatong nang sunud-sunod, ay muntik nang mahulog sa monghe, at siya, sa pagtatangkang protektahan ang ulo, ay itinulak ang mga ito gamit ang kanyang mga kamay. Samantala, patuloy na malakas na inihahayag ng matabang kapitbahay ko sa bangko ang kanyang pagkadismaya sa masikip na kalagayan. "Bakit ka palaging sumisigaw?" saway ko sa kanya. "Tingnan mo ang dinaranas ng kapitbahay mo! 'Kumusta ka, Ama?' tanong ko sa monghe.

⁷ Philotimo (φιλότης). Ang salitang ito ay paulit-ulit na lumilitaw sa mga sinulat ni Nakatatandang Paissios, na binibigyang-diin ang kahalagahan ng philotimo sa buhay na espirituwal. Walang katumbas ang salitang φιλότης sa makabagong Ruso. Sa di-literal na kahulugan, maaari itong isalin bilang kabayanihan, isang disposisyon tungo sa pagsasakripisyo, o pagwawalang-bahala sa mga materyal na bagay pabor sa isang moral o espirituwal na ideal. — *Tala ng tagasalin*.

⁸ Uranopolis — ang sekular na pamayanan na pinakamalapit sa Banal na Bundok, isang maliit na nayon sa timog-silangang baybayin ng Tangway ng Athos. — *Tala ng tagasalin*.

⁹ Ang Athoniada (Mount Athos Ecclesiastical Academy) ay isang paaralang paninirahan para sa mga lalaki na matatagpuan sa Banal na Bundok ng Athos. Itinatag ito noong 1753. Bilang karagdagan sa mga asignaturang kasama sa kurikulum ng sekondaryang paaralan, pinag-aaralan ng mga mag-aaral sa Athoniada ang mga disiplinang teolohikal at eklesiastikal (Banal na Kasulatan, mga buhay ng mga santo, liturhiya, Lumang Griyego, awit ng simbahan ng Byzantine, pagpipinta ng mga icon, atbp.). — *Tala ng tagasalin*.

'Mas mabuti rito kaysa sa impierno, Geronda,' sagot niya nang may ngiti. Ang isa ay nakaupo roon na naghihirap, habang ang isa naman ay nagagalak, sa kabila ng mga bundok ng mabahong basket ng isda na bumabagsak sa kanya. At medyo mahaba ang biyahe — mga dalawang oras na byahe. Naalala ng layko kung gaano kasarap sana ng biyahe kung sa bus, at handa na niyang punahin ito nang todo. Ngunit natuwa ang monghe nang isipin ang mga paghihirap na sana ay tiniis niya sa impierno. "Sa loob ng dalawang oras ay mararating na natin ang ating destinasyon at makakababa na tayo sa sasakyang ito," wika ng monghe. "Ngunit ang mga salbaheng [makasalanang] ay naghihirap sa impierno magpakailanman. At ang mga paghihirap doon ay impiernal — hindi maihahambing sa lahat ng mga kraming ito at sa siksikan ng tao. Luwalhati sa Iyo, O Diyos — hindi kasing sama rito gaya ng doon."

— Geronda, ano ang dahilan kung bakit, halimbawa, magkaiba ang antas ng tiwala ng dalawang baguhan sa kanilang nakatatanda?

— Nasa intensyon ng isang tao ang dahilan. Maaaring magkaroon ang isang tao ng tiwaling intensyon sa anumang bagay at sinuman. Kung walang mabuting intensyon at kung hindi alisin ng isang tao ang kanyang 'sarili' sa bawat kilos—ibig sabihin, kung kumikilos siya para sa sariling interes—hindi makakakuha ng kapakinabangan ang isang tao kahit pa mula sa isang Santo. Kahit pa mayroon siyang banal na nakatatandang lalaki o babae, kahit pa ang kanyang nakatatanda ay [walang iba kundi] si Antonio na Dakila mismo—huwag nang banggitin pa ang lahat ng mga santo [kung sila man ang kanyang mga espirituwal na ama]—hindi nila siya matutulungan. Kahit ang Diyos Mismo ay hindi matutulungan ang ganitong tao, sa kabila ng katotohanang labis Niyang nais gawin ito. Kung minamahal ng isang tao ang kanyang sarili, ibig sabihin, siya ay nasasakupan ng paglilingkod sa sarili, ipinapaliwanag niya ang lahat ayon sa mga hilig at panlasa ng kanyang 'sarili'. Ang iba ay iniuugnay ang lahat sa kasalanan, ang iba naman ay ayon sa kanilang gusto. Unti-unti, ang mga walang katuturang interpretasyon ay nagiging 'natural' sa ganitong uri ng tao. At kahit ano pa ang iyong gawin, ang ganitong mga tao ay naliligaw pa rin. At ang iba naman, sa sandaling bigyan mo sila ng kahit kaunting pansin o magbigay ng magiliw na salita, ay lumilipad na parang may pakpak. Ngunit kung hindi mo sila pansinin, sila'y nagiging labis na nalulungkot at agad na gumagawa ng labis-labis. Ang mga labis-labis na ito ay nagmumula sa kaaway. Halimbawa, napapansin ng ganitong mga tao ang isang maliit na bagay at, batay dito, binubuo nila ang kanilang [walang batayang] haka-haka. At saka sila kumbinsido na ganoon nga talaga ang nangyari ayon sa kanilang hinala. Halimbawa, kapag nakita nilang ang isang tao ay malalim ang pag-iisip, iniisip ng ganitong mga tao na galit sa kanila ang taong iyon sa isang kadahilanan, kahit na ang taong iyon ay malalim lang ang pag-iisip dahil abala siya sa isang bagay. Ilang araw na ang nakalipas, may isang bisita na dumating at nagtanong tungkol sa isang kakilala niya: 'Bakit dati kinakausap niya ako, pero ngayon hindi na? Baka dahil sa sinabi ko ba sa kanya kamakailan?' — 'Alam mo,' sabi ko sa kanya, 'baka nakita ka lang niya at hindi ka lang nakilala. O baka naman may malapit sa kanya na nagkasakit, at abala siya sa paghahanap ng doktor. O baka naman nagbabalak siyang magtungo sa ibang bansa at nag-aalala tungkol sa pagpapalit ng pera. Maaaring ibang bagay pa iyon.' At lumabas na ang lalaking tinutukoy ay tunay ngang nababahala sa maraming bagay tungkol sa karamdaman ng isa sa kanyang mga mahal sa buhay. Samantala, gusto naman ng kakilala niya na huminto at makipag-usap siya sa kanya sa anumang paraan, at dahil dito ay sinimulan niyang pahirapan ang sarili sa mga negatibong iniisip.

Ang mabubuting kaisipan ay nagdudulot ng espirituwal na kalusugan sa isang tao

— Geronda, ano ang mga natatanging katangian ng isang mahinang kaisipan?

— Ano'ng ibig mong sabihin? Ito ang unang beses na narinig ko ang [mahinang kaisipan].

— Sinabi mo na kapag tinatanggap ng isang tao ang isang kaisipan 'mula sa kaliwa' at nasasaktan sa kilos ng iba, sila...

— At tinawag ko bang 'mahina' ang ganoong kaisipan?

— Naalala ko kung paano may isang gustong maging novisyo mo at sinabi mo sa kanya: 'Hindi kita tatanggapin dahil mahina ang pag-iisip mo.'

— Hindi, iba ang sinabi ko sa kanya. 'Hindi kita tatanggapin bilang baguhan dahil kulang ka sa kalusugang pang-espiritwal' — iyan ang sinabi ko sa kanya. 'Ano ang ibig sabihin ng "kalusugang pang-espiritwal"?' tanong niya. — 'Wala kang mabubuting kaisipan,' paliwanag ko. — 'Tulad ng pagkakaroon ng tao ng kapintasan, ganoon din ay maaaring magkaroon ang isang matandang monghe ng ilang birtud. Ngunit kung wala kang mabubuting hangarin, parehong magiging kapahamakan sa iyo ang aking mga kapintasan at ang aking mga birtud.' Maaaring sabihin tungkol sa isang maliit na bata na, habang hindi pa siya hinog, mahina ang kanyang mga iniisip. Ngunit hindi mo masasabi ang ganoong bagay tungkol sa isang matanda.

— Geronda, hinog na ba ang lahat ng matatanda?

— May ilan na hindi pa hinog ang isipan. Hindi ko tinutukoy rito ang mga taong hindi masyadong matalino. Kung ang isang tao ay hindi kumikilos nang payak, ang kanyang mga iniisip ay nakatuon sa kasamaan at mali ang pagkakaintindi niya sa lahat ng bagay. Ang ganitong tao ay kulang sa espirituwal na kalusugan, at kahit ang kabutihan ay hindi nakakatulong sa kanya. Kahit ang kabutihan ay nagpapahirap sa ganitong tao.

— Geronda, kung may magulong nangyari [sa monasteryo], may saysay pa bang maghanap ng sinungaling?

— Una, tanungin mo muna ang sarili mo kung ikaw ba ang may kasalanan. Iyan ang pinakamabuti!

— Geronda, pero paano kung ang iba mismo ang nagbibigay sa akin ng dahilan [para isipin na sila ang may kasalanan]?

— At ilang beses mo na silang binigyan ng parehong dahilan? Kung iisipin mo, mapagtatanto mong nagkakamali ka sa paglapit mo sa sitwasyon sa ganitong paraan.

— At kapag sinasabi natin, 'Malamang nangyari ito dahil sa kung sinong madre,' naglalaman ba tayo ng isang kaisipang mula sa 'kaliwa'?

— Sigurado ka bang siya talaga ang may kasalanan?

— Hindi, pero nagawa na niya ito dati.

— Dahil hindi ka sigurado, ibig sabihin ito ay isang kaisipang 'mula sa kaliwa'. Bukod pa rito, kahit na talagang siya ang may sala, sino ang nakakaalam kung paano at bakit siya kumilos nang ganoon?

— Geronda, pero paano kung makita ko, halimbawa, na ang isang kapatid na babae ay may partikular na hilig?

— Ikaw ba ang madre superiora? Siya ang may pananagutan [para sa iyo] at kaya dapat niyang bantayan ang iyong mga hilig. Pero bakit ninyo binabantayan ang mga hilig ng isa't isa? Hindi ninyo pa natututong pagtrabahuhin ang inyong sarili. Kung nais ninyong matutong pagtrabahuhin ang inyong sarili, huwag manghimasok sa ginagawa ng iba, kundi isama ninyo sa inyong gawain ang mabubuting pag-iisip tungkol sa nakikita ninyo sa kanila. Anuman ang layuning hinahabol ng isang tao — isama ninyo ang mabubuting pag-iisip sa inyong gawain. Ang mabubuting kaisipan ay naglalaman ng pag-ibig. Pinapawi nito ang sandata ng isang tao at hinihikayat siyang maging mabait sa iyo. Naalala mo ba ang mga madre na inakala na isang matandang pari ang isang tulisan? Nang ipakilala niya ang sarili sa kanila, napagpasyahan nila na siya ay isang banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo at kaya naman ay nagpapanggap na tulisan. Pagkatapos noon, mas lalo pa nilang

iginagalang siya. At sa huli, iniligtas ng mga madre na ito ang tulisan mismo at pati na rin ang kanyang mga kasabwat.¹⁰

— Geronda, ano ang dapat gawin kung ang isang madre ay nagsisinungaling?

— Pero paano kung napilitan siyang magsabi ng kasinungalingan dahil sa iyo? O baka nakalimutan lang niya ang isang bagay, at hindi naman kasinungalingan ang sinabi niya sa iyo? Halimbawa, humiling ang isang bisita sa hotel ng kaunting salad sa kusinera, at sinabi ng kusinera na wala na siya nito, pero alam ng bisita na mayroon pa. Kung hindi mabuti ang intensyon ng bisita sa hotel, sasabihin niya: 'Ang sinungaling!' Ngunit kung mabuti ang kaniyang intensyon, sasabihin niya: 'Kawawa naman siya, sobrang abala siya sa trabaho kaya nakalimutan niyang may natirang salad pa siya.' O baka naman bigyan niya ng dahilan ang kapatid niya sa ganitong pag-iisip: 'Malamang naisip niyang itabi ang salad para sa ibang [mas mahalagang] okasyon.' Ganito rin sa iyo: ganoon ang iniisip mo dahil kulang ka sa espirituwal na kalusugan. Kung taglay mo ito, makikita mo pa nga ang marumi bilang malinis. Ituturing mong magkapantay ang bunga ng punongkahoy at ang dumi ng hayop, dahil ang dumi ng hayop ang tumulong sa mga puno para mamunga.

Ang mga may mabubuting kaisipan ay malusog sa espiritu at ginagawang mabuti ang masama. Naalala ko noong panahon ng okupasyon, ang mga batang malalakas ang pangangatawan ay masigasig na kumakain ng isang hiwa ng tinapay na mais at may napakagandang kalusugan. Ngunit ang mga anak ng mayayamang magulang ay kumakain ng tinapay na trigo na may mantikilya, ngunit nananatiling mahina ang pangangatawan dahil mahina ang kanilang kalusugan. Sa buhay-espirituwal, ganoon din ang sitwasyon. Halimbawa, kunin ang isang taong may mabubuting kaisipan. Kahit na may sumaktan sa kanya nang hindi makatarungan, sasabihin niya: 'Pinayagan ito ng Diyos upang matubos ko ang aking mga nakaraang kasalanan. Luwalhati sa Diyos!' Ngunit kung ang isang tao ay walang mabuting hangarin, kahit na nais mo lamang siyang hapusin nang banayad, iisipin niyang itinaas mo ang iyong kamay upang suntukin siya. Tingnan ang mga lasing: ang isang masamang tao, sa kalasingan, sinisira ang lahat ng nakikita niya. Ngunit kung mabait ang kaluluwa ng isang lasing, siya'y umiiyak at pinapatawad ang lahat. Ang ganitong mabait na tao, habang nalalasing, ay magsisimulang magbulong: "Tinititigan mo akong masama... Sige... Bubuhusan kita ng ginto. Diretsong mula sa timba!..."

Ang may mabuting hangarin ay nakikita ang lahat nang may kabutihan

Nang may ilang tao ang nagsabi sa akin na nadismaya sila nang makita ang napakaraming hindi angkop sa Simbahan, ganito ang aking tugon sa kanila: 'Kung tatanungin mo ang langaw kung may mga bulaklak sa paligid, sasagutin ka nito: "Hindi ko alam tungkol sa mga bulaklak. Pero pagdating sa mga basurahan, pataba, at dumi—ang kanal na iyon sa kabila ay puno nang puno.'" At sisimulang ilita ng langaw para sa iyo, isa-isa, ang lahat ng tambakan ng basura na napuntahan nito. Ngunit kung tatanungin mo ang isang bubuyog, 'Nakakita ka ba ng anumang karumihan dito?'—sasagot ito, 'Karumihan? Hindi, wala akong nakita kahit saan. Napakaraming mabangong bulaklak dito!' At sisimulang ilita ng munting bubuyog para sa iyo ang sari-saring uri ng bulaklak — mga tanim sa hardin at mga ligaw. Nakikita mo: ang langaw ay nakakaalam lamang tungkol sa mga tambakan ng

¹⁰ Ayon sa pagkukuwento sa isa sa mga sinaunang salaysay ng mga monghe, minsan ay nagbalak ang pinuno ng isang grupo ng mga tulisan na salakayin ang isang matibay na kumbento. Para dito, nagbihis siya ng kasuotang pang-monghe, pumunta sa tarangkahan ng kumbento at humiling na doon magpalipas ng gabi. Tinanggap siya ng madre superiora at ng mga madre nang buong karangalan — na para bang siya ay isang dakilang abbot. Nagtipon ang lahat ng madre sa kumbento upang tanggapin ang kanyang pagpapala. Ang tubig na ginamit sa paghuhugas ng mga paa ng 'abbot' ay iningatan ng mga madre bilang isang uri ng banal na relikyo. Isang paralisadong madre, sa pamamagitan ng pananampalataya, ang naghugas sa sarili gamit ang tubig na ito at gumaling sa kanyang karamdaman. Sa pagkamangha ng lahat, bumangon siya mula sa kanyang higuan at lumapit mismo sa 'Abba' upang tanggapin ang kanyang pagpapala. Ang himalang naganap ay nagdulot ng panloob na pagbabago sa pinuno ng mga tulisan. Nagpakumbaba siya at itinapon ang espada na itinago niya sa ilalim ng kanyang monghe na kasuotan. Hindi nagtagal, siya at ang kanyang mga kasabwat ay naging mga monghe at nagsimulang mamuhay nang mahigpit na asetikong pamumuhay.

basura, samantalang ang munting bubuyog ay nakakaalam na may tumutubong liryo sa malapit at namukadkad na hyasinto sa kaunting layo pa."

Sa pagkakaunawa ko, ang ilang tao ay parang mga bubuyog, samantalang ang iba naman ay parang mga langaw. Ang mga parang langaw ay naghahanap ng masama sa bawat sitwasyon at doon lang sila nakatutok. Hindi sila nakakakita ng kahit kaunting kabutihan sa anumang bagay. Ang mga parang bubuyog naman ay nakakakita ng kabutihan sa lahat. Ang taong may kapintasan ay nag-iisip nang may kapintasan. Lapit nila sa lahat ng bagay ay may pagkiling, nakikita nila ang lahat nang baliktad, samantalang ang may mabuting hangarin—anumang makita nila, anumang sabihin sa kanila—ay inilalapat ang mabuting intensyon sa sitwasyon.

Noong isang beses, isang batang lalaki—isang mag-aaral sa ikalawang taon ng paaralang gramatika—ang dumating sa aking kaliva.¹¹ Tinapik niya ang tarangkahan gamit ang panapik na bakal. Bagaman may isang buong sako ng hindi pa nababasang mga liham na naghihintay sa akin, nagpasya akong lumabas at itanong kung ano ang gusto niya. "Sige," sabi ko, "ano ang kailangan mo, binata?" "Ito ba," tanong niya, "ang kaliva ni Ama Paissius? Kailangan kong kausapin si Ama Paissius." "Ito nga ang kaliva niya," sagot ko, "pero wala rito si Paissius—lumabas siya para bumili ng sigarilyo." — "Naku," sagot ng binata nang may mabuting isip, "pumunta si Ama Paissius para bumili ng sigarilyo dahil gusto niyang tumulong sa isang tao." — "Bumibili siya para sa sarili niya," sabi ko. "Naubusan siya ng sigarilyo, at nagmadali siyang pumunta sa tindahan na parang baliw para kumuha ng ilan. Iniwan niya akong mag-isa rito, at hindi ko alam kung kailan siya babalik. Kung makita kong matagal na siyang wala, aalis na rin ako." Namuo ang luha sa mga mata ng bata, at siya—muli, na may mabuting hangarin—ay nagsabi: "Napakapagod na natin kay Amu!" — "Bakit mo siya kailangan, kung ganoon?" tanong ko. — "Gusto ko," sabi niya, "kumuha ng kanyang basbas." — "Anong basbas, gago ka! May mahiwagang ginagawa sa kanya! Ang ganyan k na pasaway na maliit na lalaki — kilala ko siya nang lubos." Kaya huwag kang umasa nang husto. Pagkatapos ng lahat, pagbalik niya, talagang masungit ang timpla. At baka lasing pa siyang dumating — bukod pa sa iba pang bagay, mahilig din siyang uminom." Gayunpaman, ano man ang sabihin ko sa batang ito, tinanggap niya itong lahat nang may magandang loob. "Sige," sabi ko noon, "hihintayin ko pa si Paissius nang kaunti. Sabihin mo sa akin kung ano ang gusto mo, at ipapasa ko ito sa kanya." — "May dala akong liham para sa Matanda," sagot niya, "pero hihintayin ko siya para makahingi ako ng kanyang basbas."

Tingnan mo 'yan! Kahit ano pa ang sinabi ko, tinanggap niya iyon nang may mabuting loob. Sinabi ko sa kanya, 'Yun si Paissiy, nagmadali na parang baliw para kumuha ng ilang sigarilyo,' at nang marinig niya iyon, nagsimulang bumuntong-hininga at napuno ng luha ang kanyang mga mata. 'Sino ang nakakaalam kung bakit siya nagpunta para kunin ang mga iyon?' naisip niya. 'Marahil gusto niyang gumawa ng mabuti.' Ang iba'y nagbabasa nang napakarami [ngunit wala namang mabuting hangarin]. At narito — isang mag-aaral sa ikalawang taon ng paaralang gramatika ang may ganoong mabuting hangarin! Sirain mo man ang isang iniisip niya, gagawa siya ng bago, na mas mabuti kaysa sa nauna, at batay doon ay makakarating siya sa mas mabuting konklusyon. Pinuno ako ng paghanga sa batang ito. Hindi ko pa kailanman nakita ang katulad nito.

Ang mga kaisipan ng isang banal na tao at ang mga kaisipan ng isang masamang tao

— Geronda, nauunawaan ba ng isang taong may kabanalan kung sino ang masama [at sino ang hindi]?

— Oo, nakikilala niya pareho ang masamang tao at ang banal na tao. Nakikita niya ang kasamaan na ginawa ng isang tao, ngunit kasabay nito nakikita rin niya ang panloob na tao ng gumagawa ng kasamaan. Natutukoy niya na ang kasamaan na ito ay nagmumula sa tagatukso, na pumapasok ito sa isang tao mula sa labas. Sa mata ng kanyang kaluluwa, nakikita niya ang kanyang

¹¹ Katumbas ng Ika-6 na Taon sa isang sekundaryang paaralan sa Rusya. – *Tala ng tagasalin*.

sariling mga paglabag bilang malaki, at ang paglabag ng iba bilang maliit. Tunay niyang nakikita ang mga ito bilang maliit, at hindi niya niloloko ang sarili. Maaaring maunawaan niya na ang ginagawa ng isang tao ay isang krimen, ngunit — sa mabuting kahulugan ng salita — maaaring patawarin niya ang kasamaan ng masamang tao. Hindi niya hinahamak ang mga taong iyon, ni tinuturing silang mas mababa sa kanya. Maaaring isipin pa nga niyang mas mabuti pa sila kaysa sa kanya at, sa maraming dahilan, kusang-loob niyang tinatanggap ang kasamaan na kanilang ginagawa. Halimbawa, sa pagtingin sa kasamaan ng isang kriminal, iniisip ng ganitong tao na walang tumulong sa kriminal na ito, at iyan ang dahilan kung bakit siya napababa nang husto hanggang sa gumawa ng mga karumal-dumal na krimen. Higit pa rito, napagtatanto niya na maaari rin sanang siya ang napunta sa kalagayan ng taong ito na kapus-palad, kung hindi siya tinulungan ng Diyos. [Sa pamamagitan ng pakikipag-ugnayan sa kasamaan] sa ganitong paraan, ang ganoong tao ay tumatanggap ng saganang Grasya. Ngunit kabaligtaran ang nangyayari sa isang mapanlinlang na tao. Nang makita niya ang kabanalan ng mga matuwid, hindi niya namamalayan ang kanilang mabubuting hangarin—gaya ng hindi rin ito namamalayan ng diyablo mismo.

Ang nagsasagawa ng masusing pagsusuri sa sarili ay nagtatanggol sa iba at hindi sa sarili. At habang siya ay lalo pang sumusulong sa espirituwal, lalo pang lumalawak ang kanyang kalayaan at lalo niyang minamahal ang Diyos at ang mga tao. Hindi na niya mauunawaan kung ano ang masamang loob, sapagkat palagi siyang may mabubuting iniisip para sa iba; Ang kanyang mga iniisip ay laging dalisay, at tinitingnan niya ang lahat nang may espirituwal at banal na pananaw. Kahit ang mga kapintasan ng kanyang kapwa ay nagiging kapaki-pakinabang sa ganoong tao. Ginagamit niya ang mga ito bilang isang maaasahang panukat sa kanyang sarili, upang manatili siyang mapagmatyag at hindi mapahamak. Sa kabaligtaran, ang taong hindi naglinis sa kanyang sarili ay nag-iisip nang mapanlinlang at tinitingnan ang lahat sa kanyang paligid nang may katusuhan. Sa pamamagitan ng kanyang katusuhan, dinudumihan niya kahit ang mabuti at mabait. Kahit ang mga birtud ng iba ay walang naidudulot na kabutihan sa kanya, sapagkat, natatabunan ng itim na kadiliman ng mamamatay-tao [ang diyablo], binibigyang-kahulugan niya ang mga birtud sa pamamagitan ng kanyang 'Mapanlinlang na Diksiyonaryo ng Pagsusuri'. Palagi siyang nasa kalagayan ng paghihirap at patuloy niyang ginugulo ang mga nasa paligid niya sa pamamagitan ng kanyang espirituwal na kalungkutan. Kung nais ng ganoong tao na maging malaya, dapat niyang maunawaan na kailangan niyang linisin ang kanyang kaluluwa upang dumating sa kanya ang espirituwal na kaliwanagan at kadalisayan ng isip at puso.

— Geronda, bakit nga ba minsan ang isang tao ay mapanlinlang, minsan naman ay mabait?

— Sa ganitong mga kaso, sila ay napapailalim sa ilang impluwensya at pagbabago. Pabagubago ang mga tao. Maaaring magmula sa demonyo ang mapanlinlang na mga kaisipan, ngunit nangyayari rin na ang isang tao ay nag-iisip nang mapanlinlang sa kanyang sariling kagustuhan. Ibig sabihin, madalas na lumilikha ang kaaway ng ilang sitwasyon upang pukawin ang masasamang kaisipan sa mga tao. Noong isang beses, may isang arkhimandrita na dumating sa aking selda, ngunit hindi ko siya matanggap. Nang bumalik siya sa ikalawang pagkakataon, malubha akong may sakit at hindi ko rin siya nakausap, kaya hiniling ko na bumalik siya muli. Pagkatapos ay sinimulan ng arkhimandrita na pahiritin ang sarili sa mga kaisipang ayaw ko siyang makita at may sama ako ng loob sa kanya. Pumunta siya sa monasteryo na sakop ng aking selda at nagsimulang magreklamo tungkol sa akin. Lahat ng ito ay nangyari dahil sa paghihikayat ng Masama.

Ang mga iniisip ng isang tao ay palatandaan ng kanyang kalagayang espirituwal

— Geronda, bakit magkaiba ang pananaw ng dalawang tao sa iisang bagay?

— Nakikita ba ng lahat ng mata nang may parehong kalinawan? Upang makita nang malinaw at dalisay, kailangang may napakalusog na mga mata ng kaluluwa. Sapagkat kung malusog ang mga mata ng kaluluwa, taglay ng isang tao ang panloob na kadalisayan.

— Ngunit bakit, Geronda, nangyayari minsan na tinuturing ng isang tao ang iisang pangyayari bilang biyaya, samantalang tinitingnan naman ito ng iba bilang kapahamakan?

— Bawat tao ay iniintindi ang nangyayari ayon sa kanilang sariling kalagayan ng pag-iisip. Anumang pangyayari ay maaaring tingnan mula sa positibo at negatibong pananaw. Narinig ko minsan ang sumusunod na insidente. May isang monasteryo sa isang partikular na lugar. Unti-unti, nagsimulang tumubo ang mga gusali sa paligid nito, at sa kalaunan ay napaligiran na ang monasteryo sa lahat ng panig ng mga sekular na bahay. Ipinagdiriwang doon ang Vespers sa hatinggabi — kasama ang Matins. Dumadalo rin sa serbisyo ang mga laikong nakatira sa malapit. Isang pagkakataon, isang batang baguhong monghe, habang papunta sa pagsisimba, ay nakalimutang ikandado ang pinto ng kanyang silid, at pumasok ang isang babae. Nang malaman ito ng monghe, labis siyang nabahala: "Kasamaan! Nadungisan ang silid! "Tapos na ako! Wala nang pag-asa!" Nang walang pag-aatubili, kinuha niya ang isang bote ng alkohol, ibinuhos ang laman nito sa sahig at sinindihan ito! 'Pinapadisinfekt ang sahig!' Bahagya na lang at nasunog ang monasteryo. Nasunog ang sahig ng kanyang selda, ngunit hindi nasunog ang kanyang kaisipan. At iyon nga ang kaisipang kailangang masunog, dahil ang kasamaan ay nasa kaisipang iyon. Kung ipinamana ng monghe sa kanyang sarili, sa pamamagitan ng isang mabuting kaisipan, na ang babae ay pumasok sa kanyang selda dahil sa paggalang, na nagnanais makinabang, na tumanggap [bilang biyaya] ng biyaya ng pagkamonastiko, upang siya naman ay makapagsagawa ng pag-aawit sa sarili niyang tahanan, kung gayon ay naganap sana ang isang espirituwal na pagbabago sa loob niya at niluwalhati niya ang Diyos.

Ang espirituwal na kalagayan ng isang tao ay kitang-kita sa kalidad ng kanyang mga iniisip. Hinuhusgahan ng mga tao ang mga bagay at pangyayari ayon sa kanilang taglay sa loob. Dahil kulang sila sa espiritwalidad, nagkakamali sila sa kanilang mga konklusyon at hindi patas ang pagtrato nila sa iba. Halimbawa, ang isang taong nais manatiling hindi kilala at nagbibigay ng limos sa gabi ay hindi kailanman magkakaroon ng masamang iniisip sa isang taong nakasalubong sa hatinggabi sa kalye. Ngunit ang isang taong ginugugol ang gabi sa kasalanan, sa pagkitang may taong naglalakad nang hatinggabi, ay sasabihing: 'Ang hayop naman! Saan kaya siya nagpalipas-gabi?' — dahil hinuhusgahan nila ayon sa sarili nilang karanasan. O, halimbawa, ang isang taong may mabuting hangarin, sa pagdinig ng katok sa sahig sa itaas sa gabi, ay matutuwa: 'Nagsasamba sila nang may paggalang!' Ngunit ang isang taong walang mabuting iniisip ay magrereklamo nang may masamang loob: "Nag-sayawan siya buong gabi!" Kapag may narinig na malamyos na awit, sasabihin ng isang tao: "Ang gagandang himig ng simbahan!" — samantalang ang isa naman ay magagalit: "Ano ba itong inaawit nila roon!.."

Naalala mo ba kung paano tumugon ang dalawang tulisan na ipinako sa Krus sa tabi Niya kay Kristo? Pareho nilang nakita si Kristo na ipinako sa Krus, pareho nilang naramdaman ang pagyanig ng lupa, at pareho silang nasa parehong kalagayan. Ngunit ano ang iniisip ng isa, at ano naman ang ng isa? Ang isa—ang nakabitin sa kaliwa—ay nang-insulto kay Kristo at sinabi: "*Kung Ikaw ang Cristo, iligtas Mo ang Sarili Mo at kami.*"¹² Ang isa naman—sa kanan—ay nagkumpisal nang ganito: "*Tunay ngang tinatanggap namin ang nararapat sa amin ayon sa aming mga ginawa; ngunit ang taong ito'y walang ginawang masama.*"¹³ Ang isa ay napunta sa walang hanggang paghihirap; ang isa naman ay nailigtas.

Kabanata 2.

Tungkol sa mga blasphemous na kaisipan

¹² Lucas 23:39.

¹³ Ihambing ang Lucas 23:41.

Anong Mga Uri ng Kaisipan ang Blasphemous

— Geronda, hindi ko maintindihan kung kailan blasphemous ang isang kaisipan...

— Kapag sumagi sa isip ang masasamang larawan tungkol kay Kristo, sa Ina ng Diyos, sa mga Santo, sa anumang banal at sagrado, o maging sa ating espirituwal na ama at iba pa, ito ay mga blasphemous na kaisipan. Hindi dapat ikuwento ang mga ganitong kaisipan kahit kanino.

— Kahit sa sariling espirituwal na ama?

— Sapat nang sabihin sa iyong espirituwal na ama ang sumusunod: 'Nakakaranas ako ng mga blasphemous na kaisipan tungkol kay Kristo o sa Banal na Espiritu, sa Ina ng Diyos, sa mga Santo, o tungkol sa iyo — aking espirituwal na ama.' Lahat ng mga blasphemies at kasalanang ito ay hindi sa atin — nagmumula ang mga ito sa diyablo. Kaya naman, hindi natin kailangang malungkot pa bukod pa sa lahat dahil sa mga kasalanan ng diyablo. Noong baguhan pa akong monghe, dati akong binibigyan ng demonyo ng mga blasphemous na kaisipan nang ilang sandali — kahit nasa simbahan. Sobrang nalulungkot ako noon. Inilulubog ako ng demonyo sa masasamang kaisipan tungkol sa mga santo, gamit bilang 'hilaw na materyal' ang bastos na salita at mga kalaswaan na narinig ko mula sa iba noong nasa hukbo pa ako. "Ang mga kaisipang ito ay mula sa demonyo," ang payo ng aking espirituwal na ama. "Kung ang isang tao ay nagiging maligalig dahil sa masasamang kaisipan tungkol sa mga banal na bagay na sumusulpot sa kaniya, ito mismo ang nagpapatunay na hindi ito galing sa kaniya, kundi mula sa labas." Ngunit patuloy akong nababahala. Kapag dumarating ang mga blasphemous na kaisipan, pupunta ako para manalangin sa gilid na kapilya ni San Juan na Tagapahayag, hahalikan ko ang kanyang ikon, at ito ay naglalabas ng matamis na bango. Sa tuwing babalik ang maruruming kaisipan, nagmamadali akong bumalik sa kapilya ni San Juan na Nanguna, at muling may matamis na bango na lumalabas mula sa ikon. Noong isang Banal na Liturhiya, nananalangin ako sa kapilya. Nang sinimulan ng mga mang-aawit ang pag-awit ng '*Banal na Diyos*' ni Nileus¹⁴), sumabay ako nang mahinahon mula sa aking upuan. Bigla, nakita ko ang isang napakalaki at nakakatakot na halimaw na may ulo ng aso na sumabog sa pintuan na nagmumula sa narthex ng pangunahing simbahan papunta sa gilid na kapilya. May naglalalabas na apoy mula sa kanyang bibig at mga mata. Lumiko ang halimaw patungo sa akin at, dahil naiinis na kumakanta ako ng '*Holy God*', nakakatakot nitong iginawang-ginawang ang paa nito sa akin nang dalawang beses. Tumingin ako sa mga mongheng nagdarasal sa tabi ko: baka nakita rin nila [ang halimaw]? Hindi, walang nakapansin ng kahit ano. Pagkatapos, ikinuwento ko sa aking espirituwal na ama ang nangyari. 'Bueno, nakita mo ba kung sino iyon?' tanong ng aking espirituwal na ama sa akin. 'Siya nga iyon. Kalma ka na ba ngayon?'

— Geronda, napagtatanto ba ng isang tao na ang kanyang iniisip ay blasphemous?

— Napagtatanto nila ito kung gagamitin nila ang isip na ibinigay sa kanila ng Diyos. Halimbawa, may ilang tao na nagtatanong sa akin: 'Geronda, paano nga ba posible na mayroong mga paghihirap sa impyerno? Nalulungkot kami kapag nakikita naming may nakaupo sa bilangguan; ano pa kaya ang masasabi sa mga pinahihirapan sa impyerno!' Gayunpaman, ang ganitong pangangatwiran ay kalapastanganan laban sa Diyos. Itinuturing ng mga taong ito na mas matuwid sila kaysa sa Kanya. Alam ng Diyos ang Kanyang ginagawa. Naalala mo ba ang kuwento na ikinuwento ni San Gregorio ng Dialogist? Noong isang pagkakataon, pinalayas ni Obispo Fortunatus ang isang maruming espiritu mula sa isang babaeng sinapian. Ang demonyong pinalayas ay nagkunwaring pulubi, bumalik sa lungsod at sinimulang akusahan ang obispo. "Pinalayas ako ng walang-pusong taong iyon!" sigaw niya. May isang lalaki, nang marinig ang mga sigaw na iyon, ay naawa sa "kaluluwang kawawa": "Anong kakila-kilabot na pwersa ang nagtulak sa kanya upang palayasin ka! Paano niya nagawa ang ganoong bagay! "Halika na, pumasok ka sa bahay ko." Pumasok ang demonyo sa bahay niya at di nagtagal ay nagsabi: "Maghagis ka ng panggatong sa

¹⁴ Nileus Karamados — isang kilalang kantór na taga-Constantinople noong ikalawang kalahati ng ika-19 na siglo, kompositor ng maraming himig-pangsimbahan at teyorista ng himig-pangsimbahan ng Byzantine.

pugon; nanlalamig ako." Naghagis ang maybahay ng makakapal na troso sa apoy, at masigla itong umalingawngaw. At nang tuluyang sumiklab ang apoy, sinapi ng demonyo ang anak ng maybahay. Sa pag-atake ng demonyo, biglang tumalon ang kawawang batang lalaki sa apoy at nasunog hanggang sa mamatay. Doon lamang naisip ng maybahay kung sino ang pinalayas ng obispo at kung sino ang dinala niya sa kaniyang tahanan. Alam nang lubos ni Obispo Fortunatus ang kaniyang ginagawa nang palayasin niya ang maruming espiritu mula sa dalagitang sinapupunan.¹⁵

Saan nagmumula ang mga blasphemous na kaisipan?

— Geronda, maaari mo ba kaming sabihan tungkol sa 'mabuting kawalang-pakialam'?

— Kinakailangan ang mabuting kawalang-pakialam para sa isang taong labis na sensitibo, na pinahihirapan ng diyablo ng sari-saring kaisipan.¹⁶ Mabuting maging medyo hindi sensitibo ang ganoong tao — sa positibong kahulugan ng salita — at huwag magtagal sa pag-iisip ng isang partikular na uri ng kaisipan. Bukod dito, ang mabuting kawalang-pakialam ay kinakailangan para sa isang taong ginawang labis na sensitibo ng diyablo hinggil sa isang partikular na usapin o pangyayari, upang siya ay mawalan ng balanse — kahit na karaniwan ay hindi naman siya nagdurusa mula sa labis na pagiging sensitibo. At para sa ganitong tao, makakatulong pansamantala ang malusog na kawalang-pakialam. Gayunpaman, dapat silang pangasiwaan ng isang ama sa espirituwal. Kailangan nilang ibahagi ang kanilang mga iniisip sa kanilang ama sa espirituwal at manatili sa ilalim ng kanyang pangangasiwa. Kung hindi, maaari silang unti-unting maging walang pakialam sa lahat at mahulog sa kabaligtarang sukdulan — maging ganap na apathetiko.

— Geronda, bakit kapag nalulungkot ako, nagkakaroon ako ng mga blasphemous na kaisipan?

— Tingnan mo kung ano ang nangyayari: kapag nakikita kang malungkot, sinasamantala ito ng diyablo at inihahain sa iyo ang isang makamundong tamis — isang makasalanang kaisipan. Kung susuku ka sa unang pagkakataon [sa pagtanggap ng tamis na kaisipang ito], sa susunod mas lalo ka nitong guluhin at wala ka nang lakas na labanan ito. Kaya hindi ka dapat manatili sa kalagayan ng kalungkutan; sa halip, mas mabuting gumawa ng isang espirituwal na gawain. Makakatulong ang isang espirituwal na gawain upang makalabas ka sa ganitong kalagayan.

— Geronda, talagang pinahihirapan ako ng ilang mga kaisipan...

— Mula sa masama ang mga ito. Manatili kang payapa, at huwag mong pakinggan ang mga ito. Madali kang maimpluwensyahan at sensitibo kang tao. Ang diyablo, sa pagsasamantala sa iyong pagiging sensitibo, ay itinatanim sa iyo [ang gawi] ng labis na pagbibigay-pansin sa ilang mga iniisip. 'Ididikit' niya ang isip mo rito, at pinahihirapan mo ang sarili mo nang walang kabuluhan. Halimbawa, maaaring dalhin niya sa iyo ang masasamang iniisip tungkol sa Ina Superior o kahit tungkol sa akin. Huwag mong pansinin ang mga iniisip na ito. Kung bibigyan mo man lang ng kahit kaunting pansin ang isang blasphemous na iniisip, maaari ka nitong pahirapan, maaari ka nitong sirain. Kailangan mo ng kaunting malusog na kawalang-pakialam.

Karaniwang pinahihirapan ng demonyo ang mga deboto at labis na sensitibong tao sa pamamagitan ng mga blasphemous na kaisipan. Pinapalala niya ang kanilang mga pagkukulang [sa kanilang sariling paningin] upang itulak sila sa kalungkutan. Nais ng demonyo na itulak sila sa kawalan ng pag-asa upang kitilin nila ang kanilang sariling buhay; at kung hindi siya magtagumpay rito, hinahangad niya, sa pinakamaliit, na gawing baliw sila at gawing hindi na sila makakilos. Kung mabigo rin ang demonyo rito, ikinagagalak niya kahit man lang na magdulot sa kanila ng kalungkutan at pagkasindak.

Minsan, nakasalamuha ko ang isang lalaking palaging umuubo. 'May demonyo sa kanya,' sabi ng mga tao tungkol sa kanya. 'Hindi,' ang sagot ko, 'ang mga sinasapian ng demonyo ay hindi

¹⁵ Tingnan si *San Gregorio ng Dialogist*. Isang Talumpati hinggil sa Mga Buhay ng mga Ama ng Italya at hinggil sa Kabiyaan ng Kaluluwa. Moscow: Blagovest, 1996. p. 54.

¹⁶ Ganito tinukoy ng Matanda ang diyablo.

kumikilos nang ganyan.' At sa katunayan, nang malaman ko nang sigurado kalaunan, hindi pa sapat ang kasalanan ng kaluluwang ito para masapian. Lumaki siyang ulila at kilala sa pagiging sensitibo at madaling maimpluwensiyahan. Bukod pa rito, may pagka-kaliwa ang kanyang pag-iisip at medyo morbid ang kanyang imahinasyon. Pinagyaw ng Diyablo ang apoy ng lahat ng ito at sinimulang maghasik ng mga blasphemous na kaisipan sa kaniya. At nang mangyari iyon, lumalaban ang kawawang kaluluwa, tumatalon, at sa pagnanais na matanggal ang mga blasphemous na kaisipang iyon, 'isinisigaw' niya ang mga ito. Inakala ng mga nakamasid sa gilid na siya ay sinapian ng demonyo. At ganoon nga ang nangyari: ang madaling maimpluwensyang kaluluwang mahirap ay sinasaboy ang mga blasphemous na kaisipan, at sinasabi sa kanya ng mga tao, 'May demonyo sa katawan mo!'

Madalas, ang mga blasphemous na kaisipan ay pumapasok sa isang tao dahil sa inggit ng diyablo. Lalo na pagkatapos ng isang buong gabing pagbabantay. Nangyayari na, dahil sa pagod, bumabagsak ka na parang patay at hindi mo na kayang labanan ang kaaway. Dito mismo ipinapasok ng masamang diyablo ang mga blasphemous na kaisipan sa iyo. At pagkatapos, upang malito ka o maitulak ka sa kawalan ng pag-asa, sinisimulan niyang itanim sa isip ang kaisipang: 'Hindi nga magdudulot ng ganitong mga kaisipan ang diyablo mismo! Ngayon, hindi ka na maliligtas.' Kaya ng diyablo na magdala ng mga blasphemous na kaisipan sa isang tao, pati na laban sa Banal na Espiritu, at pagkatapos ay sabihin na ang kasalananang ito—ang pamumuska laban sa Banal na Espiritu—ay hindi mapapatawad.

— Geronda, maaaring magmula ang isang blasphemous na kaisipan dahil sa sarili nating pagkakamali?

— Oo. Maaaring ang tao mismo ang magdulot ng sanhi upang lumitaw ang ganitong kaisipan. Kung ang mapanlait na mga kaisipan ay hindi sanhi ng labis na pagiging sensitibo, nagmumula ang mga ito sa kapalaluan, paghuhusga sa kapwa, at iba pa. Kaya naman, kung habang nagsasagawa ka ng pag-aascetismo ay nagkakaroon ka ng mga kaisipan ng kawalang-paniwala at panlalait, alamin mong ang iyong pag-aascetismo ay isinasagawa nang may kapalaluan. Pinapahamak ng kayabangan ang isipan, sumisilip ang kawalan ng pananampalataya, at nawawalan ang tao ng kanlungan ng Banal na Grasya. Higit pa rito, binabaha ng mapanlait na mga kaisipan ang isang taong sumisisid sa mga dogmatikong katanungan nang hindi may sapat na pundasyon para rito.¹⁷

Paghamak sa mga blasphemous na kaisipan

— Geronda, sinasabi ni Abba Isaac na nalalampasan natin ang mga pagnanasa 'sa pamamagitan ng kababaang-loob, hindi sa pamamagitan ng kayabangan.'¹⁸ Hindi ba ang paghamak sa isang partikular na pagnanasa, ang kayabangan [dito], at ang paghamak sa mga blasphemous na kaisipan ay iisa at pareho lamang?

— Hindi. Sa paghamak sa isang pagnanasa, mayroong kayabangan, tiwala sa sarili at — ang pinakamalala sa lahat — pagpapawalang-sala sa sarili. Ibig sabihin, pinapawalang-sala mo ang sarili at 'isinusuko' ang iyong pagnanasa. Parang sinasabi mo: 'Hindi akin ang damdaming ito; wala itong kinalaman sa akin' — at hindi ka nagsusumikap na palayain ang sarili mo rito. Ngunit dapat nating kamuhian ang mga blasphemous na kaisipan dahil, gaya ng nasabi ko na, hindi ito sa atin, kundi nagmumula sa diyablo.

¹⁷ Ibig sabihin, mga espiritwal na kinakailangan — paggalang, kababaang-loob, pagsunod sa Simbahan — o panlabas na kinakailangan — edukasyon, kakayahan, kaalaman sa wikang Griyego, at iba pa. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸ Sa tekstong Griyego: "διά της ταπεινώσεως, καὶ ὄχι διὰ της περιφρονήσεως." Sa salin sa wikang Ruso ni S. I. Sobolevsky: "Kapag nalalampasan mo ang mga pagnanasa sa pamamagitan ng kababaang-loob, at hindi sa pamamagitan ng kayabangan." Ihambing kay Abba Isaac ng Syria. Ang Mga Diskursong Asketiko. Liham IV. Inilathala ng 'Aster'. Athens, 1961. p. 329; at sa parehong akda, Ang Mga Asketikong Kasabihan ng ating Banal na Ama Abba Isaac na taga-Syria. Moscow, 1993. p. 255.

— At kung ang isang tao ay nagpapanggap sa iba na mayroon siyang isang tiyak na hilig, halimbawa, sa pamamagitan ng pagpapakita sa sarili bilang isang palasang, tinutukso ba niya ang diyablo dahil dito?

— Sa kasong iyon, nagsasanay sila ng isang 'mabuting' uri ng pagpapanggap, ngunit hindi iyon pang-iinsulto sa diyablo. Iniinsulto mo ang diyablo kapag dinala niya sa iyo ang mga blasphemous na kaisipan, ngunit ikaw ay kumakanta ng himno.

— Geronda, paano matataboy ng isang tao ang mapanlait na kaisipan sa panahon ng Banal na Liturhiya?

— Sa pamamagitan ng pagkanta. *'Bubuksan ko ang aking bibig...'*¹⁹ Hindi mo ba mabasa ang notang musikal? Huwag mong pag-isipan nang matagal ang ideyang iyon; hamakin mo ito. Ang taong nakatayo sa panalangin habang pinapayagan ang ganitong mga iniisip ay parang sundalong nag-uulat sa kanyang kumander habang inaalis ang tornilyo ng granada.

— Paano kung ayaw mawala ang mapanlait na kaisipan?

— Kung hindi siya aalis, alamin mong may natagpuang lugar siya sa loob mo. Ang pinakamabisang lunas ay ang paghamak sa diyablo. Sapagkat siya—ang panginoon ng panlilinlang—ang nagtatago sa likod ng mga mapanlait na kaisipan. Kapag binabaha ka ng mga blasphemous na kaisipan, mas mabuting huwag mo silang labanan kahit gamit ang Panalangin kay Hesus, sapagkat sa pagbigkas nito ay naipapakita natin ang ating pagkabalisa, at ang diyablo, na tinatarget ang ating kahinaan, ay patuloy na babaha sa atin ng walang katapusang blasphemous na kaisipan. Sa ganitong mga pagkakataon, mas mabuting magkanta ng himno ng simbahan. Isipin ito: kahit ang maliliit na bata, na nagnanais magpakita ng paghamak sa isang kaklase, ay pinuputol ang kanilang pagsasalita ng iba't ibang maliliit na awit tulad ng 'do-re-mi'. Dapat nating gawin din ang ganoon laban sa diyablo. Gayunpaman, ipakita natin ang ating paghamak sa kanya hindi sa pamamagitan ng mga makamundong awit, kundi sa pamamagitan ng mga banal na himno. Ang pag-awit sa simbahan ay hindi lamang panalangin sa Diyos, kundi tanda rin ng paghamak sa diyablo. Sa ganitong paraan, matatamaan ang masama mula sa magkabilang panig — at siya'y sasabog.

— Geronda, kapag ganito ang kalagayan ko, hindi ako makakanta. Hindi ko nga madaling lumapit sa Banal na Komunyon.

— Napakadelikado niyan! Pinipilit ka ng tangalashka na magsulok! Magkanta ka at tumanggap ng Komunyon—hindi mo naman mga sarili mong kaisipan ang mga ito. Sundin mo ako man lang sa ganito: [sa gitna ng labanan ng mga kaisipan] kantahin mo nang isang beses ang 'Karapat-dapat nga,' para matanggap ng tangalashka ang nararapat sa kanya at tumakas. Hindi ba't ikinuwento ko sa iyo ang tungkol sa isang monghe mula sa Bundok Athos? Dumating siya sa Banal na Bundok bilang isang ulilang labindalawang taong gulang. Nang mawala sa kanya ang pagmamahal ng kanyang lupaing ina, inialay niya ang lahat ng pagmamahal sa Ina ng Diyos. Damang-dama niya ang pagmamahal na katulad ng sa sariling ina para sa Kanya. Sana'y nakita mo ang paggalang na ipinakita niya sa paghalik sa mga ikon! At dahil dito, sinamantala ng kaaway ang pag-ibig na ito at nagtanim ng mga blasphemous na kaisipan sa kaniya. Huminto pa nga ang kawawang kaluluwa sa paghalik sa mga ikon. Nang malaman ito ng kaniyang Elder, hinawakan niya ang kamay ng monghe at pinahalik ang mga mukha at kamay ng Pinakabanal na Ina ng Diyos at ng Tagapagligtas sa kanilang mga ikon. Pagkatapos noon, agad na tumakas ang demonyo. Siyempre, ang paghalik sa Ina ng Diyos at sa Tagapagligtas nang direkta sa mukha ay isang mapangahas na gawain. Ngunit pinagawa ito ng Nakatatanda sa monghe upang mataboy ang mga kaisipang nagpapahirap sa kaniya.

¹⁹ Ang pambungad na mga salita ng irmos ng unang ode ng kanon para sa Pagpapahayag ng Pinakabanal na Theotokos.

Sa anong mga pagkakataon ay tayo mismo ang may kasalanan sa mga blasphemous na kaisipan?

— Geronda, kapag nararanasan ko ang pagsisimula ng isang blasphemous na kaisipan, ngunit hindi ko ito pinagtutuunan ng pansin,²⁰ ako ba ang may kasalanan noon?

— Kung nababahala ka rito at hindi mo tinatanggap ang kaisipang iyon, wala kang kasalanan.

— Geronda, at kailan ba ang tao mismo ang dapat sisihin sa isang blasphemous na kaisipan?

— Siya ang may kasalanan kung hindi siya nababahala sa pagkakaroon ng ganoong kaisipan, kundi nakaupo [na nakapamukol ang mga kamay] at nakikipag-usap dito. At habang mas tinatanggap niya ang mga blasphemous na kaisipan, mas lalo siyang sasailalim sa diabolikong kaguluhan. Sapagkat sa pamamagitan ng masusing pagsusuri sa isang blasphemous na kaisipang lumitaw at pakikipag-usap dito sa kanyang isipan, siya ay, sa maliit na antas, nasasailalim sa demonic possession.

— At paano maitataboy ng isang tao ang mga ganitong kaisipan?

— Kung ang isang tao ay nababahala na dumarating sa kaniya ang ganitong mga iniisip at hindi niya ito pinapansin, kung gayon, dahil hindi ito nabibigyan ng sustansiya, kusang nawawala ang mga ito. Ang punong hindi dinidilig ay malalanta. Gayunpaman, kapag sinimulan ng isang tao na magkaroon ng kahit kaunting kasiyahan sa mga kaisipang ito, pinapakain niya ang mga ito, na para bang 'dinidilig' ang kanyang dating sarili. Sa ganitong kaso, hindi basta-basta 'nalalanta' ang mga kaisipan.

— At nangyayari ito minsan sa akin, Geronda: nagpapasok ako ng mga blasphemous na kaisipan, pinagtutuunan ko ang mga ito, saka ko naiintindihan ang ginagawa ko, pero sa oras na iyon hindi ko na sila mataboy.

— Alam mo ba kung ano ang nangyayari sa'yo? Sa isang punto, naabala ka ng isang bagay, nalilihis ang isip mo, at nakanganga ka nang magsimulang magbilang ng mga uwak. Pagkatapos, may lumalapit na tindero sa'yo at isinusiksik ang kendi sa nakabukas mong bibig. Sinisimulan mong paikutin ito sa bibig mo, ninanamnam ang lasa, at sa puntong iyon ay mahirap mo nang ilura. Kailangan mo itong ilura kaagad — sa sandaling maramdaman mo ang 'tamis' nito.

— Geronda, paano kung pansamantala kong payagan ang isang blasphemous na kaisipan na lumitaw, ngunit pagkatapos ay itaboy ko ito?

— Sa ganoong kaso, binibigyan ka ng demonyo ng kendi, at iniluluwa mo ito — pero hindi agad, kundi makalipas ang ilang sandali. Dapat mong iluwa kaagad. Kung hindi, matapos kang linlangin ng kendi sa simula, papainumin ka ng demonyo ng mapait na gamot at pagtatawanan ka.

Kabanata 3. Tungkol sa Pagtitiwala sa Sariling Kaisipan

Ang pagtitiwala sa sariling mga iniisip ay simula ng ilusyon

'Elder, kapag ako'y nagagalit, nagiging parang rumaragasang ilog ako — hindi ko makontrol ang sarili ko.'

— At bakit hindi mo makontrol ang sarili mo?

— Dahil pinagkakatiwalaan ko ang sarili kong mga iniisip.

²⁰ Sa terminolohiyang asketiko, ang 'tukso' (Griyego: προσβολή) ay tumutukoy sa isang kaisipan ng isip o kilos ng puso na walang kasamang mga imahe. Ang paglitaw at pagtitiyaga ng makasalanang mga imahe at pantasya ay nagpapahiwatig ng 'paghahabol' (Griyego: συγκάταθεση) sa kaisipan, na bumubuo ng panloob na pagbibigay-daan sa kasalanan at nangangailangan ng paggaling sa pamamagitan ng pagsisipi. Tingnan si *San Marcos na Asketiko*. 200 Kabanata sa Espirituwal na Batas. Mga Kabanata 139–142 at Tungkol sa Pag-ibig sa Kabutihan (bersyong Ruso). Tomo I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 532. — *Tala ng tagasalin*.

— Kung ganoon nga, may sarili kang 'naniniwala', sarili mong 'paninindigan'! Lahat ay dahil sa makasarili. Huwag mong bigyang-katwiran ang iyong mga iniisip. Itakwil mo ang mga hangal na kaisipang iyon; huwag mo silang tanggapin.

— Paano ko malalaman kung ang isang kaisipan ay 'bobo'?

— Kung hindi mo iyon maintindihan, ipagkumpisal mo ito sa Ina Superior. At itakwil mo ang kaisipang iyon nang tuluyan — sa pamamagitan ng pagsunod sa kanya sa lahat ng kanyang sinasabi. Kung ang isang taong espirituwal ay nagtitiwala sa sarili niyang mga iniisip, iyon ang simula ng ilusyon. Nauulap ang kanilang isipan dahil sa kayabangan, at maaari silang mahulog sa ilusyon. Mas mabuti pang mawalan siya ng katinuan sa ganoong kaso, dahil magkakaroon siya ng magaan na kalagayan.

— Geronda, hindi ba kaya na ng iba na tulungan ang ganoong tao?

— Para makinabang sa tulong ng iba ang isang taong nasa ganitong kalagayan, kailangan muna nilang tulungan ang kanilang sarili. Kailangan nilang maunawaan na ang paniniwala sa sarili nilang mga iniisip—na nagsasabing mas mabuti sila kaysa sa iba, na sila ay banal, at iba pa—ay isang ilusyon. Kung ang isang tao ay kumapit sa ganitong kaisipan, hindi ito matatanggal kahit ng bala ng kanyon. Para mawala ang kaisipang ito, kailangang magpakumbaba ang isang tao. Minsan, ang mga taong nasa ganitong kalagayan ay humihingi sa akin na ipanalangin sila. Ngunit paano makakatulong ang aking panalangin sa ganoong tao? Kung sila mismo ay hindi inaalís ang mitsa—na ipinasok sa kanila ng demonyo—at iniwan itong nakalagay, muling sasabog sila. Para itong isang taong [nakalukob sa bariles ng pulbura] na hawak ang mitsa sa kanyang mga kamay habang hinihiling sa iyo na tulungan siyang maiwasan ang pagsabog!

— Geronda, tuluyan na akong nabaliw...

— Sino ba ang nagsabi niyan sa'yo? Hindi ba'y sariling kaisipan mo 'yan? [Huwag kang matakot.] Binabantayan kita mula sa Banal na Bundok. Naalala kita. Hindi ka naging baliw, hindi naman. Ngunit kung sisimulan mong paniwalaan ang sarili mong mga iniisip, tiyak na papabaliwin ka nila. Huwag mong paniwalaan ang sarili mong mga iniisip: hindi kapag sinasabi nilang naliligaw ka, at hindi rin kapag tinatawag ka nilang santo.

Ang pagtitiwala sa sariling mga iniisip ay humahantong sa sakit sa pag-iisip

— Geronda, kung ang isang tao ay pinahihirapan ng kaisipang ang lahat sa kanyang paligid ay diumano'y nakatuon lamang sa kanya, paano niya mapapalayas ang kaisipang ito?

— Ang kaisipang ito ay nagmumula sa masama, na nagnanais na gawing maysakit ang isang tao. Dapat tratuhin ng isang tao ang ganitong kaisipan nang walang pakundangan, at huwag itong pansinin. Hindi ito dapat pagkatiwalaan kahit man lang kaunti. Halimbawa, ang isang mapaghinalang tao, na nakakakita ng dalawang kakilala na tahimik na nag-uusap, ay iisipin: 'Nagsisisi-siran sila tungkol sa akin!' Hindi ko iyan inaasahan sa kanila!" Ngunit ang totoo, ang pinag-uusapan ng mga tao ay ibang bagay nang lubos. Kung papayagan mong maghari ang ganitong kaisipan, unti-unti itong "magkakaroon ng lakas" at darating ang punto na iisipin mong binabantayan ka at hinahabol. Kahit pa may 'ebidensyang hindi matatawaran' ang isang tao na ang mga nakapaligid sa kanya ay puro siya lang ang iniisip, dapat niyang maunawaan na ang mga 'katotohanang' ito ay manipulahin nang napakatalas ng isip ng walang iba kundi ang kaaway mismo, na nagnanais kumbinsihin ang tao [sa katotohanan ng mungkahing kaisipan]. Napakatalas ng isip na manloloko ni Satanas!

Kilala ko ang isang binata. Bagaman napakatalino niya, pinaniniwalaan niya ang kaisipang itinanim sa kanya ng kaaway na nagsasabing hindi siya matatag sa pag-iisip. Sa pagtanggap sa mga kaisipang dinadala sa kanya ng kaaway, nakalikha ang binata ng napakaraming kompleks para sa sarili. Sinubukan niyang kitilin ang sariling buhay at lubos na pinahirapan ang kanyang mga magulang. Binigyan siya ng Diyos ng lakas at mga biyaya, ngunit ginagawang walang silbi ito ng

kaaway. Kaya pinahihirapan ng binata ang sarili at ang iba. Hindi ko maintindihan: bakit nga ba tinatanggap ng mga tao ang mga kaisipang ito mula sa diyablo at ginagawang hindi matiis ang sarili nilang buhay? Pagkatapos ay sinisisi pa nila ang Diyos sa nangyayari sa kanila, samantalang napakabuti Niya sa atin at sobra Niya tayong mahal! Anuman ang sabihin mo sa ganitong mga tao, wala itong silbi. Hangga't hindi tumitigil ang isang tao sa paniniwala sa mga kaisipang dinadala sa kanya ng kaaway, ang lahat ng pag-uusap sa kanya ay magpapahina lamang at wala nang ibang makakamit.

— Geronda, kahinaan ba ng kaluluwa, isang karamdaman, ang madaling maimpluwensyahan?

— Hindi. Ang kabaitan, pagiging sensitibo at pagiging madaling maapektuhan ay likas na kaloob; gayunpaman, sa kasamaang palad, nagagawa ng diyablo [minsan] na gamitin ang mga ito para sa kanyang sariling layunin. Madalas itinatanim ng diyablo sa isang sensitibo at madaling maimpluwensyang tao ang ugali ng pagmamalabis sa mga bagay, kaya hindi nila matiis ang ilang paghihirap o — matapos itong halos matiis — sila ay napapabigatan, nawawalan ng pag-asa, napapagod at, sa huli, nasisira. Kung magagamit nang mabuti ng isang tao ang kanyang likas na pagiging madaling maimpluwensya at pagiging sensitibo, ito ay magiging makalangit. Ngunit kung papayagan ng isang tao ang diyablo na gamitin ang mga ito, babaliktarin nito at magiging salot sa kaniya. Sapagkat kung hindi ginagamit ng isang tao ang kaniyang mga biyaya para sa kabutihan, ginagamit ito ng diyablo. Sa ganitong paraan, itinaapon ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos. Sa halip na magpasalamat sa Diyos, lubos nilang hindi nauunawaan ang lahat. Kung paniwalaan ng isang taong madaling maimpluwensyahan ang sarili niyang mga iniisip, maaari pa nga itong magdala sa kaniya sa isang ospital pangkaisipan. Siyempre, walang dahilan para purihin ang isang taong walang pakialam, na palaging paulit-ulit na nagsasabing: 'Mga maliliit na bagay sa buhay!' Ngunit, kahit papaano, hindi naman nauwi sa ospital pangkaisipan ang mga taong ganoon. Kaya naman, sinasamantala ng tangalashka ang mga taong madaling maimpluwensyahan.

Samantala, ang ibang tao ay pinahihirapan ang sarili sa pag-iisip na sila ay diumano'y pasan ng mabigat na pamana. O mas tama, ang tangalashka ang nagpapasok ng ganitong kaisipan sa kanila at sinisikap na kumbinsihin sila na ganoon nga ang nangyayari. Ang kaaway ay nagpapasok ng takot sa mga taong ito, na naglalayong paguluhan ang kanilang isipan at gawing sila'y walang magawa nang walang anumang seryosong dahilan. Ngunit kahit na mayroong tunay na namamana sa isang tao—wala nang makapagtatalo sa Biyaya ng Diyos. Naalala mo ba si San Ciriano²¹ — ang dating salamangkero na naging isang hierarkiya ng Simbahan at martir para kay Kristo? At si Banal na Moises na Moro?²² Sa simula ay tulisan siya, ngunit sa buhay monghe ay nalampasan niya ang maraming dakilang Ama sa espirituwal na paghuhusga. Napakataas na antas ng espirituwal na kaganapan ang kanyang naabot! Nang bisitahin siya ni Santo Macarius, tinanong siya ng Kagalang-galang na Moises: 'Ano ang dapat kong gawin? Nang-iistorbo sa akin ang mga tao, at hindi ko mapapanatili ang aking katahimikan.' 'Moises,' sagot ni Abba Macarius, 'sobrang sensitibo ka. Pumunta ka sa Disyertong Arabo, sapagkat hindi mo mapapalayas ang mga tao.'²³

Si Santo Moises—ang dating tulisan na ito—ay nalampasan pa nga ang Kagalang-galang Arsenius ang Dakila sa kaselan ng kanyang espirituwal na disposisyon, bagaman si Arsenius ay nagmula sa isang maharlikang pamilya at isang edukado at kultadong tao. Tingnan kung ano ang nagagawa ng Biyaya ng Diyos! Ngunit dapat ding sabihin tungkol sa Kagalang-galang na Moises na taglay niya ang malaking kababaang-loob...

Ang mga pabigla-biglang pagnanasa ay nagsisimula sa isang kaisipan

— Geronda, saan nanggagaling ang paghamak?

²¹ Ang pista ng Banal na Martir na si Cyprian ay ipinagdiriwang tuwing ika-2 ng Oktubre.

²² Ang araw ng kapistahan ng Kagalang-galang na Moises ng Murin ay ipinagdiriwang tuwing ika-28 ng Agosto.

²³ Tingnan: Mga Kapanipaniwalang Salaysay ng Pag-aascetismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Moscow, 1845. p. 147.

— Ano ang hinahamak mo? — Halos lahat ng bagay.

— Sa ganoong kaso, makakasalubong mo ang iba't ibang bagay. Uod sa mansanas, insekto sa beans, at buhok sa tinapay...

— Geronda, iyan nga ang palagi kong nakakasumpungan!

— Luwalhati sa Iyo, Panginoon. Nakikita mo ba kung paano ka tinutulungan ng Diyos na malampasan ang kahinaang ito?

— Geronda, hindi ba nagsisimula ang lahat ng ganitong bagay sa isang kaisipan? Halimbawa, kung makakita ng buhok ang isang madre sa kanyang plato. Aba, itapon na lang niya iyon — at doon na nagtatapos ang usapin.

— Ano'ng pinag-uusapan mo? Sa anumang kalagayan, hindi dapat itapon iyon! Pagkatapos ng lahat, dumating sa kanya ang buhok na iyon bilang isang biyaya! Dapat niyang ibigay ito sa akin; dadalhin ko ito sa Bundok Athos — bilang isang biyaya!.. Naalala ko noong isang beses sa Bundok Sinai, naglalakad kami nang magkasama ng isang monghe. Sa daan, binigyan ko siya ng dalawang pakuwwa. Napansin kong hindi niya kinakain ang mga ito. Gusto muna niyang hugasan ang mga ito, pero natakot siyang isiksik sa kanyang bulsa — baka kumalat sa mga pakuwwa ang mikrobyong nakatago sa kanyang bulsa. Kaya hawak-hawak niya ang mga ito sa buong lakad. Sabi ng kapatid niya: "Mayroon akong walong anak at isang asawa; siya ang naghuhugas sa lahat ng iyon, pero mas kaunti ang sabong ginagamit niya kaysa sa kanya para lang sa paghuhugas ng kamay!" At tingnan mo kung ano ang nangyari sa kanya. Doon sa Bundok Sinai, bawat monghe ay binigyan ng isang Bedouin para tumulong sa kanya, magdala ng pagkain at iba pa. Ang Bedouin na inatas sa maselan na monghe ang pinakamarumi sa lahat. Itim na parang tagalinis ng tsimenea! Pareho ang damit at siya mismo ay nagpapaluwal ng napakabahong amoy. Para malinis ang maruming lalaki, kailangan mo pa siyang ibabad sa isang palanggana nang isang buong linggo! At ang mga kamay niya...! Mas mabuting huwag mo nang itanong. Pwede ka nang kumuha ng pangkuskos at kuskusin ang dumi sa mga iyon nang buo-buo. Kukunin ng tamad na iyon ang mangkok ng pagkain at magmamadaling pupunta sa mongheng 'inaalagaan' niya. Ang dalawa niyang maruming hinlalaki ay palaging napupunta sa loob ng sabaw o porridge. 'Umalis ka, umalis ka...!' ang sigaw ng monghe sa sandaling makita siya sa hagdanan. Sa huli, tumakas siya, matapos manatili nang hindi pa man umabot ng dalawang linggo sa Bundok Sinai.

At sa komunal na monasteryo na dati kong tinitirhan, may isang monghe na dati ay pulis sa labas ng kumbento. Marunong siyang magbasa, kaya siya ang inatasang magbasa sa simbahan. Nanirahan siya sa monasteryo nang ilang taon, ngunit sa kabila nito, hinahamak niya ang lahat ng nasa paligid niya. Hindi niya man lang hinahawakan ang mga hawakan ng pinto; bubuksan niya ito gamit ang paa. Kapag kailangan niyang buksan ang kandado, gagawin niya ito gamit ang siko, at pagkatapos ay pinupunasan niya ang manggas niya ng alkohol. Bubuksan niya pati ang pinto ng simbahan gamit ang paa. Nang siya ay tumanda, ayon sa kalooban ng Diyos, nagsimulang mabulok ang kanyang mga binti at tinubuan ng mga uod — lalo na ang isa na ginagamit niya sa pagbubukas ng mga pinto ng simbahan. Habang ginagampanan ko ang aking tungkulin — sa ospital ng monasteryo — at tinutulungan ang paramedik, siya ay dumating doon nang unang beses na nakabandahe ang kanyang binti. Sinabi sa akin ng paramedik na buksan ko ang bendahe sa binti niya, habang kukuha siya ng mga bagong bendahe. Naku, ang nakakadiring tanawin ang sumalubong sa akin nang tanggalin ko ang bendahe! Ang buong binti ay punung-puno ng ulad! 'Pumunta ka sa dagat,' sabi ko sa kanya, 'at hugasan mo ang binti mo, linisin mo ito sa mga ulad. Pagkatapos, bumalik ka at muling tatalian natin ang sugat mo.' Ang kalagayan na pinapasok niya sa sarili! Anong parusang dumapo sa kanya! Natulala ako. 'Naiintindihan mo ba kung ano ang sanhi?' tanong sa akin ng paramedik. 'Paano ko hindi maiintindihan!' sagot ko. 'Ang sanhi ay binubuksan niya ang pinto ng simbahan gamit ang paa niya.'

— Geronda, kahit sa ganoong kalagayan, nagpatuloy pa rin ba siyang magbukas ng pinto gamit ang paa?

— Oo, gamit ang paa niya! At matagal na siyang matanda sa buhay monghe!

— Kaya hindi niya nalaman kung ano ang mali?

— Hindi ko alam. Umalis ako sa monasteryong iyon at pumunta sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa. Sino ang nakakaalam kung paano siya namatay? Samantala, may ilang batang monghe mula sa parehong monasteryong iyon ang kakain ng tira sa pinggan ng mga nakatatandang monghe — bilang pagpapala. Kinokolekta nila ang mga 'tira' pagkatapos nila. Ang ibang monghe [bilang paggalang] ay hahalikan ang hawakan ng pinto, dahil nahawakan ito ng mga kamay ng mga ama. Pero itong isa, kapag binabati ang mga icon, bahagya lang niyang hinahaplos ang mga ito gamit ang kanyang bigote, na pagkatapos ay maingat niyang pinupunasan gamit ang bulak na binabad sa alkohol!

— Geronda, kapag tinatrato ng isang tao ang isang banal na bagay sa ganitong paraan, kakulangan ba iyon sa paggalang?

— Nagsisimula lang ito sa pagiging maselan, pero pagkatapos ay mas lumalala pa. Tulad ng mongheng ito: umabot pa siya sa puntong iniwasan niyang halikan ang mga ikon dahil natatakot siyang baka ang taong hinalikan ito bago siya ay may sakit!

— Kaya, para hindi maging maselan, hindi dapat pansinin ang mga ganitong bagay?

— Nakakain ng lahat ng uri ng mikrobyo ang mga tao nang hindi man lang nila namamalayan. Ngunit kung ang isang taong natatakot sa sakit o sa anumang bagay ay gagawa ng tanda ng krus, tutulungan siya ni Kristo. Alam mo ba kung ilang iba't ibang maysakit ang dumaraan sa selda ko sa Bundok Athos? Gayunpaman, ang ilang payak na tao ay gumagawa ng tanda ng krus, kinukuha ang pinagbabahaging pitsel at umiinom ng tubig mula rito, samantalang ang iba ay natatakot pa nga itong hawakan. Ilang araw na ang nakalipas, may isang lalaki na may napakataas na posisyon sa isang organisasyon ang dumalaw sa akin. Ang kawawang tao ay sobrang takot sa mikrobyo na ang mga kamay niya ay pumuti na na parang tisa dahil sa palagi niyang pagpupunas nito ng alkohol. Pinupunasan pa nga niya ng alkohol ang kotse niya. Nanghabag ako sa kawawang kaluluwa. Maiisip mo ba: may ganoong katas na posisyon tapos ganoon ang asal? Kumuha ako ng isang piraso ng Turkish delight mula sa kahon at inalok ko ito sa kanya, pero tumanggi siya dahil hinawakan ko iyon gamit ang aking mga kamay. Gayunpaman, kung iminungkahi kong siya na mismo ang kumuha ng Turkish delight mula sa kahon, tumanggi pa rin siya, iniisip na baka may ibang tao na naglagay nito sa kahon nang hindi naghuhugas ng kamay. Kung ganoon, kukunin ko na lang ang pirasong Turkish delight na ito, uupo ako, pahihirin ko ang kanyang bota gamit ito, at saka ko kakainin. Kinailangan kong gawin nang paulit-ulit sa kanya ang paikot-ikot na ritwal na ito — at saka ko lang, nang may matinding hirap, nagawa siyang pakawalan nang kaunti mula sa kapansanang ito. At ngayong araw lang, may isang dalagang natatakot sa mga sakit ang dumating dito. Pagpasok niya sa silid kung saan ako tumatanggap ng mga tao, tumanggi siyang tanggapin ang aking pagpapala, dahil natatakot siyang makahawa. Gusto ko siyang tulungan at sinabihan ko siya ng maraming kapaki-pakinabang na bagay, ngunit pagkatapos ng lahat ng iyon, nang paalis na siya, muling tumanggi siyang tanggapin ang aking pagpapala. 'Hindi ko hahalikan ang kamay mo,' paliwanag niya, 'dahil natatakot akong mahawa ng mikrobyo.' Ano'ng masasabi mo roon? Ganito ginagawang miserable ng mga tao ang sarili nilang buhay [hindi matiis].

Sakit na gawa ng sariling imahinasyon

Ang pinakakatakutang karamdaman ay kapag naniwala ang isang tao sa sariling iniisip na may karamdaman siya. Ang kaisipang ito ay pinipigilan ang isang tao ng pagkabalisa, pinahihirapan siya, tinatangalan siya ng gana sa pagkain at tulog, pinipilit siyang uminom ng gamot, at sa huli, ang isang malusog na tao ay tunay ngang nagkakasakit. Naiintindihan ko kapag ang isang taong tunay

na may sakit ay nagpapagamot. Ngunit ang unang malusog ka, at pagkatapos, nang kumbinsihin mo ang sarili mong may sakit ka, ay talagang magkasakit ka nang walang anumang dahilan—iyon ang hindi ko maintindihan. Halimbawa, nangyayari ito minsan: ang isang tao ay may lakas ng katawan at espiritu, ngunit sa kabila nito, wala siyang magawa dahil naniwala siya sa sariling iniisip na nagsasabing hindi siya maganda ang pakiramdam. Bunga nito, unti-unting nanghihina ang tao sa pisikal at espiritwal. At hindi sila nagsisinungaling [— totoo nga]. Nang magsimulang paniwalaan nilang may karamdaman sila, sumasabog ang kanilang takot, bumabagsak sila at hindi na makagawa ng anuman. Kaya naman, nang walang wastong dahilan, ginagawang walang silbi ng kanilang sarili.

Minsan, ang mga taong tunay na wasak ay pumupunta sa akin sa kaliva. "May isang naiisip akong paulit-ulit na nagsasabing may AIDS ako," sabi nila, at pinaniniwalaan nila ito. "Marahil may nangyari sa buhay mo?" tanong ko. 'Wala,' ang sagot nila, 'wala namang ganoong nangyari.' 'Kung ganoon,' sabi ko, 'walang kwenta ang pag-aalala mo. Magpa-test ka na lang para matahimik ang takot mo.' 'Pero paano kung,' ang takot nilang tugon, 'lumabas sa test na may AIDS nga ako?' Kaya hindi sila nakikinig sa akin at pinahihirapan lang ang sarili. Ngunit ang mga masunuring nagpapasuri ay nalalaman na wala naman pala silang AIDS. At tingnan: nagbabago ang kanilang mga mukha; bumabalik ang kanilang sigla sa buhay. Samantalang ang unang grupo, dahil sa kanilang pagkabahala, ay maaaring hindi na makabangon sa kama at tuluyang tumigil sa pagkain. Sige, ipagpalagay natin na talagang may AIDS ka. Ngunit walang suliraning hindi kayang lutasin ng Diyos. Kung mamumuhay ka nang mas espiritwal, magkumpisal, tatanggap ng Banal na Komunyong, at magiging tunay na Kristiyano, tutulungan ka ng Panginoon.

— Geronda, bakit nagsisimulang mag-isip ang isang tao na baka siya ay may sakit?

— Tahimik nilang pinapalago ang kaisipang ito sa kanilang sarili. Madalas, maaaring may maliit at hindi mahalagang dahilan para sa ganitong mga hinala [na kapag sinunggaban], humahantong sa pag-iisip na magmungkahi ng iba sa tao at gawing bundok ang butil ng buhangin. Nang nanirahan ako sa Monasteryo ng Stomion, may isang lalaking may-asawa sa Konin na inakala niyang may tuberculosis siya. Hindi niya pinapayagang lumapit sa kanya ang kanyang asawa. 'Huwag kang lumapit sa akin,' sasabihin niya rito, 'baka mahawa ka.' Iinakay ng kawawang babae ang isang basket ng pagkain sa dulo ng mahabang tungkod at ipapasa ito sa kanya mula sa malayo. Ang kawawang kaluluwa ay lubos nang napagod at nanghina. Pinagmamasdan ng kanyang mga kawawang anak mula sa malayo ang kanilang 'may sakit sa pag-ubos' na ama, kahit na sa totoo lang ay wala siyang bakas ng tuberculosis. Ang totoo, hindi siya kailanman lumalabas sa sikat ng araw, kundi nanatili palagi sa isang nakasarang silid, nakabalot sa mga kumot. Kaya naman siya naging dilaw at napaniwala sa sarili na may sakit sa pag-ubos siya. Kaya naman, [nang sabihin sa akin ang lahat ng ito] pumunta ako sa bahay niya. Nang makita niya ako, nag-ungol ang 'maysakit': 'Huwag kang lumapit sa akin, monghe, baka mahawa ka rin... Pagkatapos ng lahat, may mga taong pumupunta sa inyong monasteryo... 'Makikita mo, tuluyan na akong sinapi ng konsumpsyon...' — 'Ngunit sino ang nagsabi sa iyo, kalokohan, na may konsumpsyon ka?' — tanong ko. Nang sandaling iyon, dinalhan ako ng kanyang asawa ng isang meryenda — jam na walnut. 'Sige,' sabi ko, 'bukas mo ang bibig mo. Ngayon, gagawin mo ang sasabihin ko.' Kaya naman, binuksan niya ang kanyang bibig. Hindi niya alam ang gagawin ko, siyempre. Kaya kumuha ako ng isang matamis na walnut mula sa platito, ipinasok ko ito sa bibig niya, pinaikot-ikot ko nang ilang sandali, pagkatapos ay inalis ko, ipinasok sa sarili kong bibig at kinain ko. "Hindi, hindi!" sigaw ng 'may tuberculosis'. "Huwag mong gawin 'yan! Mahahawa ka!" — "Ano'ng mahahawa ko? Wala namang mali sa'yo! Baka baliw na ako para gawin ang ganon kung talagang may tuberculosis ka? Tara, bumangon ka, lumabas tayo para makahinga ng sariwang hangin!" — ang sagot ko, at nang lumingon ako sa kanyang asawa, sinabi ko: "Itapon ninyo lahat ng gamot at mga kumot na ito..." Tinulungan ko siyang bumangon, at lumabas kami sa sariwang hangin. Pagkatapos ng tatlong taong 'pagkakakulong', tiningnan niya ang mundo nang may pagkamangha. At saka, unti-unti, nagsimula na siyang bumalik sa trabaho. Ganyan ang magagawa ng isang iniingatang kaisipan!

Ang pagsunod ay nalalampasan ang lahat

— Geronda, paano matutulungan ang isang taong, nang walang batayan, ay naghihinalang may karamdaman siya?

— Para matulungan ang ganitong tao, dapat may espirituwal na ama siya, magtiwala rito at sumunod dito. Ibubukas nila sa kanilang espirituwal na ama ang kanilang mga iniisip, at tuturuan sila nito: 'Huwag mong bigyan ng kahalagahan ito, kundi ituon mo ang pansin sa iyon...' Kung ang isang tao ay hindi nagtiwala sa kanyang espirituwal na ama at hindi sumusunod dito, hindi mawawala ang kaisipan. Alam mo ba kung ano ang pakiramdam kapag may humihingi sa iyo ng tulong pero hindi naman gumagawa ng kahit ano para sa sarili nila? Halimbawa, isang binatang namumuhay nang maluho at nagdurusa sa kaguluhan sa loob; pumupunta siya sa selda ko na pulang-pula ang mga mata dahil sa usok ng tabako at humihingi ng tulong sa akin. Mas lalo pang lumalala ang sitwasyon dahil ipinapakita niya ang isang huwad na debosyon: hinihiling niya na ibigay ko sa kanya, bilang pagpapala, isang ikon mula sa iconostasis ng kapilya ng selda ko, subalit pumapasok siya sa selda na may sigarilyo sa bibig. "Kapatid," sabi ko sa kanya, "ang mga sigarilyong iyan ay nagpabaga sa mga mata mo na parang asong may rabies. Hindi ko nga pinapayagan ang matatanda na manigarilyo sa selda ko. Ang tanging usok dito ay mula sa insenso." Pero tumanggi siyang tumalima — at doon na nagtapos ang usapan. Nandito siya para humingi ng tulong, pero ayaw niyang talikuran ang sarili niyang pag-iisip. "Bakit," tanong niya, "ayaw mo ba akong pagalingin?" Gusto niyang gumaling, pero sa pamamagitan ng mahika [na walang pagsisikap], nang hindi man lang nagsisikap. "Ikaw," sabi ko sa kanya, "ay hindi karapat-dapat sa isang himala. Wala ka namang sakit. Naniniwala ka lang sa sariling iniisip mo." At kung ang batang iyon ay sumunod, makakatanggap siya ng tulong. Napansin ko na ang mga nakikinig sa payo ay mabilis na umuunlad, at nauuwi sa ayos ang lahat para sa kanila. Kapwa ang taong iyon at ang kanyang pamilya ay nakakahanap ng kapayapaan.

Isang pagkakataon, dumating sa monasteryo ang isang pari at hiniling na makiisa siya sa pag-awit. Tumanggi siya. "Bakit," tanong nila, "hindi ka kumakanta?" "Dahil," sagot niya, "sinasabi ng salmo: *'Ang mga papuri sa Diyos ay nasa kanilang mga lalamunan, at ang mga tabak na may dalawang talim ay nasa kanilang mga kamay.'*²⁴ Iginiit niya na mali ang pag-awit dahil natatakot siya sa 'doblong talim ng espada' sa 'pagtaas' ng kaniyang 'boses'! 'Pinakamamahal namin,' sabi ng mga monghe sa kaniya, 'maliit naming mahal, hindi naman ganoon tulad ng iniisip mo.' Ngunit nanindigan siya at hindi gumalaw. Paano makakahanap ng pinagkakasunduan sa ganoong tao? Ano ang magagawa sa kanya? Kahit na tama ang kanyang 'interpretasyon,' kung nagpakita siya ng pagsunod sa harap ng pagkakamali ng iba, makakatanggap siya ng Biyaya—at hindi maliit na biyaya—na ipinagkakaloob sa kanya dahil sa pagpapakumbaba niya.

Ilang tao kaya ang nagdurusa sa ganitong paraan nang taon-taon dahil lamang pinagkakatiwalaan nila ang sarili nilang iniisip at hindi nakikinig sa iba! Anumang sabihin mo sa kanila, anumang gawin mo, binabaliktad nila nang todo ang lahat ng bagay. At hindi nagtatapos ang kasamaan sa isang beses na paniniwala ng isang tao sa sarili niyang iniisip. Dumarami at lumalaki ang kasamaan. Patuloy na pinapalago ng isang tao sa sarili niya ang tiwala sa sariling kaisipan, at maaari itong magdala sa kanya sa pagkabaliw. Halimbawa, may isang lalaking nagtatayo ng bahay. 'Paano mo nga ba ito itinatayo?' tanong nila sa kanya. 'Pero guguhu ito at malalagay ka sa ilalim ng mga guho!' Kung papansinin niya ang payong ito sa simula pa lang ng pagtatayo, madali nang masisira ang isang estrukturang mali ang pagkakagawa at puwedeng magtayo ng bago. Ngunit kapag natapos na ang gusali—paano nga ba niya maisipang gibain ito? 'Pipiga ka nito,' sabi nila sa kanya. Nakikita niya mismo na hindi tatagal ang gusali; nauunawaan niya ang panganib, ngunit hinahadlangan siya ng iniisip kung gaano karaming pera at pagsisikap ang inilaan niya sa

²⁴ Awit 149:6.

konstruksyon. Kaya, hindi niya magawang gibain ang gawa ng kanyang sariling mga kamay at, sa huli, natatabunan siya ng mga guho.

— Matutulungan pa kaya ang ganitong tao?

— Posible, kung siya mismo ang nagnanais. Ngunit paano mo siya matutulungan kung sasabihin mong may mali, at magbibigay lang siya ng mga dahilan para sa sarili niya? Halimbawa, ang isang binata ay may diabetes at, hindi niya alam ang malubhang kahihinatnan nito para sa kanya, iniisip niyang biro lang ito. "Ang diabetes," sabi ng doktor sa kanya, "ay isang seryosong kondisyon, at kailangan mong sumunod sa diyeta." Kung makikinig ang binata sa doktor, lilipas ang kondisyon nang walang malulubhang kahihinatnan. Ngunit paano ka makakabuo ng pagkakasundo sa kanya kung sinasabi niya ang mga bagay na tulad ng: "Ano ba ang problema sa diabetes na ito?" "Mangangain ako ng matatamis dahil kapag kumain ako ng matatamis, naiinit ako, at dahil naiinit ako, makakatulog ako nang walang kumot at kahit maglakad nang nakayapak sa niyebe." Paano ka makakabuo ng pagkakasundo sa isang tao kung igigiit niya ang kanyang sariling gusto?

— Geronda, kung naniniwala ang isang binata sa sarili niyang iniisip, natural ba iyon?

— Kung pinaniniwalaan ng isang binata ang sarili niyang iniisip, marami siyang makasarili.

— Paano niya ito mapagtatanto?

— Maiintindihan niya iyon kapag, halimbawa, naalala niya ang ilang pangyayari noong pagkabata niya na nagpapakita kung gaano siya kasarili noon. minsan napanood ko ang dalawang batang lalaki. ang isa ay kumuha ng ulnan na puno ng foam at madaling itinaas iyon. Ang isa pa ay lumapit para buhatin ito, pero nagkunwari na mabigat ito, na para bang isang sako ng semento imbis na isang unan. May pagkamakasarili ang ikalawang batang lalaki na ito. Gayunpaman, kapag siya ay lumaki nang kaunti, mapagtatanto niya na ang kanyang pag-uugali ay sanhi ng pagkamakasarili. Ipapahayag niya ito bilang isang kasalanan, darating sa kanya ang Biyaya ng Diyos, at siya ay maliligtas mula sa kanyang kahinaan at matatanggap ang tulong. Paano nga ba magiging iba— pagkatapos ng lahat, ang Diyos ay hindi di-makatarungan.

— Geronda, sabihin nating mayroon akong tiyak na karanasan. Kung, batay sa karanasang ito, mahuhulaan ko nang magaspang kung paano magpapatuloy ang aking kalagayan, may kayabangan din ba roon?

— Huwag kang maghinuha ng konklusyon nang mag-isa. Nang tawagin ng Panginoon ang Apostol na si Pedro sa Kanya, naglakad siya sa ibabaw ng tubig patungo sa Kanya. Gayunpaman, nang magsimulang magsabi sa Apostol ang isang kaisipan na baka siya malunod, nagsimulang siya lumubog.²⁵ At pinayagan ni Cristo itong mangyari: 'Sapagkat sinabi mong malulunod ka, lumunod ka nga.'

Isipin ang isang mapagkumbabang tao: hindi nila pinagkakatiwalaan ang kanilang sariling mga iniisip, kahit na gumagawa sila ng mga himala. Sa Jordan, may isang napakasimpleng pari na gumagawa ng mga himala. Nagdarasal siya para sa mga maysakit at mga hayop, at sila ay gumagaling. Kahit ang mga Muslim na may karamdaman ay lumalapit sa kanya, at pinapagaling niya sila. Bago ipagdiwang ang Banal na Liturhiya, umiinom ang pari ng mainit na inumin kasama ang isang cracker at pagkatapos ay hindi na siya kumakain sa buong araw. Nabalitaan ng Patriarka na kumain siya bago ang Banal na Misa, kaya tinawag siya nito sa Patriarkahan. Hindi alam kung bakit siya tinawag, pumunta ang pari sa Patriarkahan at naghintay sa silid-pagtanggap kasama ang iba pang mga bisita hanggang sa siya ay tawagin. Napakasu-sug na ng panahon sa labas; nakasara ang mga bintana, at isang sinag ng araw ang sumisilay sa maliit na siwang papasok sa silid-pagtanggap. Akala ng pari, na nababad sa pawis, na lubid iyon, kaya hinubad niya ang kanyang kasukol at isinabit sa sinag. Nabigla ang mga taong nakaupo sa silid-pagtanggap kasama niya. Isa sa kanila ang lumapit sa Patriarka at nagsabi: 'Ang pari na kumakain ng almusal bago ang Liturhiya ay isinabit ang kanyang kasukol sa isang sinag ng araw!' Tinawag siya ng Patriarka sa kanyang silid-

²⁵ Tingnan ang Mateo 14:28–31.

pag-aaral at sinimulang tanungin: 'Paano ka na nagiging maayos? Gaano ka kadalas magdiriwang ng Liturhiya? Paano ka naghahanda para rito?' — "Ganito," sagot ng pari, "muna akong nagbabasa ng serbisyong Matins, pagkatapos ay nagsasagawa ako ng mga pagyuko, pagkatapos ay nag-iihaw ako ng tsaa, kumakain ng magaang meryenda at saka ako pupunta para ipagdiwang ang serbisyo." — "Bakit ka kumakain bago ang Liturhiya?" tanong ng Patriarka. "Kung," ang tugon niya, "kakain ako ng magaang meryenda bago ang Liturhiya, pagkatapos ay tatanggap ako ng Banal na mga Regalo²⁶, nangunguna si Cristo. Ngunit kung kakain ako pagkatapos ng Banal na Liturhiya, si Cristo ang nasa ilalim." Lumalabas na nag-aalmusal siya bago ang Liturhiya nang may mabubuting hangarin!... "Hindi," wika ng Patriarka, "mali iyan. Una, tanggapin mo muna ang Banal na mga Handog, at pagkatapos ay kumain ka nang kaunti." Yumuko ang pari sa Patriarka at [mapagkumbabang] tinanggap ang sinabi sa kaniya.

Ang ibig kong sabihin ay, bagaman ang pari na ito ay nakamit ang napakataas na kalagayang espirituwal na nakagagawa na ng mga himala, tinanggap niya ang sinabi sa kanya nang walang pagtatanong. Wala siyang sariling kalooban. Ngunit kung pinagtiwalaan niya ang sarili niyang pag-iisip, maaaring sinabi niya: 'Sino ba siya para sabihan ako—ang nagpapagaling sa mga tao at hayop at gumagawa ng mga himala! Hindi, mas tama ang sarili kong kutob. Pagkatapos ng lahat, kung susunod ako sa kanya, mapupunta ang almusal sa ibabaw ni Kristo!'

Nalaman ko na ang pagsunod ay malaking tulong sa isang tao. Kahit ang taong hindi man kumikislap sa talino, sa pamamagitan ng pagpapakita ng pagsunod, ay nagiging pilosopo, isang pantas. Maging matalino o hangal, malusog o maysakit (sa espiritu o sa katawan), kung, habang pinahihirapan ng mga iniisip, magpapraktis sila ng pagsunod, malalaya sila [mula sa paghihirap ng mga iniisip na iyon]. Ang pagsunod ay kalayaan.

Ang pinakamalaking makasarili ay yaong nabubuhay ayon sa sarili niyang iniisip at hindi humihingi ng payo sa sinuman. Sinisira ng ganitong tao ang sarili. Kung ang isang tao ay matigas ang ulo, tiwala sa sarili, at padalos-dalos, kahit pa matalino siya—kahit henyo pa—patuloy siyang magdurusa. Nalalabô sila, tinatali ang sarili sa kamay at paa, at hinaharap ang [lalo pang] maraming problema. Upang mahanap ang kanilang landas, dapat nilang buksan ang kanilang puso sa isang espirituwal na gabay at mapagkumbabang humingi ng tulong. Gayunpaman, ang iba ay pumupunta sa isang psychiatrist sa halip na sa isang espirituwal na gabay. Kung ang psychiatrist ay isang mananampalataya, ituturo niya sila sa isang espirituwal na gabay. Ang isang psychiatrist na hindi naniniwala, sa kabilang banda, ay magrereseta na lamang ng ilang tableta. Ngunit hindi nalulutas ng mga tableta lamang ang mga problema. Upang makita ng mga tao nang tama ang nangyayari sa kanila at mapabuti ang kanilang kalagayan at tumigil sa pagdurusa, kailangan din nila ng espirituwal na tulong.

Kabanata 4.

Tungkol sa pakikipaglaban sa masasamang kaisipan

— Geronda, nabasa ko na noong digmaan laban sa Italya, sinisikap muna ng mga Griyego na wasakin ang mga kuta ng kaaway at saka sila sumasalakay.

— Ganoon din ang ginagawa ng diyablo. Ibig sabihin, tulad ng isang kaaway na unang binobomba ang mga depensa mula sa himpapawid upang sirain ang mga ito at pagkatapos, sa tulong ng artilerya, ay nagsasagawa ng opensiba, ganoon din ang diyablo: una niyang binobomba ang isang tao ng mga saloobin at pagkatapos ay inaatake siya. Hindi inaatake ng diyablo ang isang tao maliban kung nauna niyang nadungisan ang kanyang mga iniisip. Sapagkat ang mabuting kaisipan ay nagpoprotekta sa isang tao; ang mabuting kaisipan ang kanilang 'bunker'.

²⁶ Pagkatapos matanggap ng mga layko ang Komunyon, ang pagtatapos ng Liturhiya at ang pamamahagi ng antidoron, kinakain ng pari o ng diakono ang mga Banal na Regalo na naiwan sa Banal na Kális.

Ang isang kaisipang 'mula sa kaliwa' ay isang banyagang bagay, at dapat sikapin ng isang tao na itakwil ito. Bawat isa sa atin ay may lakas para sa pakikibakang ito. Walang sinuman ang maaaring magbigay ng dahilan sa pamamagitan ng pagsasabing sila ay mahina at hindi makalaban. Pagkatapos ng lahat, ang [isang mabuting kaisipan] ay hindi pala isang piko o martilyong mabigat, na hindi maaaring buhatin ng [mahina] na tao dahil nanginginig ang kanilang mga kamay. Wala akong nakikitang kahirapan sa pagtingin sa lahat nang positibo. Bakit ko ba, halimbawa, papansinin ang mga kakaibang ugali ng isang tao? Pagkatapos ng lahat, maaaring lumabas na ang isang tao ay kumikilos nang ganito hindi dahil sa kapritso, kundi sinadya, upang mapababa ang kanilang sarili.

— Geronda, paulit-ulit akong 'lumiliko pakaliwa' at 'lumiliko pakaliwa' sa aking 'gawa', at ikinababahala ako nito. Nagpupumiglas ako, ngunit tila hindi ko magawang 'lumiko sa kanan'.

— Kung kinikilala mo ang maruruming kaisipan, nababahala ka dahil dito at nagsusumikap kang itaboy ang mga ito, iyon ay isang pag-unlad na. Kung nais mong magtagumpay, kapag inatake ka ng Masama ng mga kaisipang 'nakahilig sa kaliwa' at sinubukang hilahin ka patungo sa kanya, pilitin mong paikutin ang timon sa kabaligtaran na direksyon, at huwag mo nang pansinin ang kaaway. Subukang mag-alaga ng mabubuting kaisipan sa iyong sarili, tungkol sa iyong mga nakababatang at nakatatandang kapatid na tahimik na nakatuon sa kanilang panloob na gawain. Pagkatapos ng lahat, dinudumihan ng tangalashka ang iyong mga kaisipan upang hadlangan ang iyong espirituwal na paglago. Kung hindi ka naabala ng iyong sariling mga kaisipan, uusad ka na nang malalaking hakbang sa espirituwal. Ang buong buhay na espirituwal ay nakabatay sa kaisipan. Ang tagumpay sa buhay na espirituwal ay nakasalalay sa kaisipan.

— Geronda, ano ang nakakatulong sa pakikipaglaban sa mga 'kaliwang' kaisipan?

— Pagbabantay sa sarili at walang patid na panalangin. Sa pamamagitan ng pagbabantay sa sarili, kumikilos ka nang maingat at isinasama mo ang mabubuting kaisipan sa iyong mga gawa. Halimbawa, kapag nakikita mo ang isang tasa, naiisip mo ang Banal na Kális, ang Huling Hapunan, at si Kristo. Ngunit kung hindi ka mananatiling mapagbantay sa iyong sarili, maaaring maglayag ang iyong isip sa iba't ibang hindi espirituwal, o di nga masasabing makasalanan, na mga bagay. Kaya't huwag mong punuin ang iyong isip ng ganitong kalat ng mga kaisipan — kung hindi, kakailanganin mong magsikap nang husto upang paalisin ang mga ito. Ulit-ulitin mong sambitin ang Panalangin kay Hesus at manatiling nakatuon sa iyong kalooban. Kung ang iyong isip ay lumihis, ibalik mo ito. Gawin mo ito nang patuloy. Huwag mong hayaang lumigoy-ligoy ang iyong isip nang walang patutunguhan. Sapagkat kahit na hindi tumutukoy ang iyong isip sa mga bagay na tuwirang makasalanan, kundi lumilipad sa mga bagay na neutral, ang mga bagay na ito, sa pamamagitan ng paglihis ng isip, ay 'ine-neutralize' din ito, at nasasayang ito sa wala. Bukod pa rito, ang mga kaisipang nagmumula sa pagkagambala ay mas mapanlinlang kaysa sa [hayagang] masasamang kaisipan. Sapagkat hindi natin napapansin ang mga una, at dahil dito, hindi natin sila itinaboy sa ating sarili.

— Geronda, may sinasabi sa akin ang isang kaisipan: 'Matagal ka nang nasa monasteryo at wala ka pang kahit kaunting pag-unlad...'

— Pakinggan mo kung ano pa ang sasabihin nito sa iyo. Sa pagkakaalam ko, masyado kang nakikinig sa tangalashka. Napakadali ka nitong napapadalaw! Bakit ka nananampalataya sa tangalashka? Bakit nawawala ang iyong kapanatagan? Maging payapa ka. Nag-aalala ka nang walang dahilan at pinapagod mo lang ang sarili mo nang walang kabuluhan. Ang tangalashka, na parang salamangkero, ginagawang magulo ang lahat para sa iyo. Niloloko ka niya sa pamamagitan ng malungkot at pesimistang mga kaisipan para aksayahin ang oras mo at ilihis ka sa panalangin, pati na rin sa pagtutok sa iyong mga tungkulin. Kapag nagawa niyang kalimutan nang kaunti ang iyong isipan at agawin ang iyong kagustuhang labanan siya, sapat na iyon para siya'y umatake at makakuha ng bagong teritoryo. Kapag nag-iisa kang nagtatrabaho, subukang sundin ang patakarang ito: magkanta ng himno, magpasalamat sa Diyos, at bigkasin sa isip o malakas ang Panalangin kay Hesus. Mahalaga ang mga gawi na ito upang maiwasan ang mga bulong ng diyablo. Sa madaling

salita, ikaw mismo ang dapat magpalit ng paksa ng iyong mga iniisip. Kung binabago ng diyablo ang paksa, bakit hindi rin natin magawa ang kapareho? Sinabi ko na sa inyo dati na minsan, habang nakikipag-usap ako sa isang bisita—sa mismong sandaling gusto ko nang magsabi ng isang mahalaga at makatulong na bagay sa kanila—may dumarating na humahadlang sa akin, o naaabala kami ng ingay o katulad nito, kaya napipilitan akong huminto. Ngunit kung ang Masama ay nagbabalak at isinasagawa ang ganitong mga plano, bakit hindi rin natin magawa ang ganoon sa kanya? Maging matalino ka at hayaan mo ang hangal sa kanyang sariling mga gawain.

— Geronda, pinahihirapan ako ng kalungkutan at kawalan ng pag-asa... Tunay akong nasa matinding paghihirap.

— Tingnan mo siya—hindi pa man siya nadadala para pahirapan, naghihirap na siya! Punong-puno ka ng tiwala sa sarili. Ang mga kaisipang mula sa 'kaliwa' ay naging kalagayan na ng iyong pag-iisip, at iyan ang nagpapahirap sa iyo. Kailangan mo ng mga 'kanang' kaisipan. Dapat mong muling buuin ang mapanlinlang na mekanismo ng iyong [espritwal] na negosyo upang maging mabuti ang mga ito. Ang pinakakumikitang negosyo para sa isang tao ay ang magbukas ng pabrika ng 'Mabubuting Kaisipan'. Pagkatapos, kahit ang masama at karumal-dumal ay babaguhin ng iyong isip tungo sa mabuti at mabait. Halimbawa, kapag nakikita mo ang kaluluwa sa isang tao, kapag nakikita mo ang isang Anghel sa kanila, ikaw mismo, na parang isang Anghel, ay lumilipad patungong Langit. Sa ganitong pagkakataon, ang buhay mo ay isang piging, isang pagdiriwang. Ngunit kung nakikita mo ang makamundo sa isang tao, ikaw mismo ay bumababa sa impiyernong paghihirap.

— Geronda, minsan sinisikap kong gamitin ang isang mabuting kaisipan sa aking gawain, ngunit agad na sumasapit ang isang kaisipang 'mula sa kaliwa' at sinisira ang lahat ng aking [mabuting pagsisikap]. Marahil ay hindi ko ginagamit ang mabuting kaisipang ito mula sa puso?

— Ang layunin ay gawin mo ito mula sa puso. At kung may pumasok na kaisipang 'mula sa kaliwa', sabihin mo ito: 'Ito ay isang kaisipang galing sa labas. Dapat itong itaboy. Ang usapin ay sarado na at hindi na pinag-uusapan.'

— Geronda, minsan nahihirapan akong palayasin ang isang 'kaliwang' kaisipan, at bumabalik ito. Bakit ito nangyayari kung 'nakasara na ang usapin'?

— Oo nga, sarado na ang usapin, pero ang munting demonyo ay hindi tumitigil [patuloy pa rin siyang gumagawa]. Matibay ang demonyo; hindi siya kailanman namamatay. May sinabi minsan ang isang matandang monghe: 'Kung sampalin mo ang aso nang isa o dalawa, tatakas siya. Pero ang demonyo ay hindi tumatakas — igigiit niya ang gusto niya. Napakapilit niya!' Para pilitin siyang umalis, nagsindi ako ng kandila sa harap ng ikon ng santo na pinangalanan ang selda ko, at sinasabi sa akin ng mga demonyo: 'Nagsindi ka ba ng kandilang iyon para sa amin?' — 'O, kayo,' sabi ko, 'mga salbahis, bakit ko naman gagawin iyon para sa inyo? Hindi ito para sa inyo, kundi para sa mga santo!' — "Oo," ang sagot nila, "totoo iyan, pero kami ang nagpilit sa'yo na gawin iyon!"

— Geronda, nakakatanggap ba ng tulong ang isang tao kung, kapag may kapahamakan na dumating sa kanila, ay nagsisimula silang magreklamo: 'Diyos ko, bakit nangyari rin ito sa akin?'

— Anong benepisyo ang maaaring makuha ng ganoong tao! Ang saligan ng lahat ay nakasalalay sa pagbibigay-kahulugan ng tao sa lahat ng bagay nang may mabuting hangarin. Sa ganitong paraan lamang siya nakikinabang. Ang ilan ay may mabuting makina sa kanilang espirituwal na sasakyan. Marami silang kinakailangang , ngunit ang manibela nila ay nakaturo sa maling direksyon. Sa pamamagitan ng pag-ikot ng manibela patungo sa mabubuting hangarin, itatakda ng ganitong mga tao ang tamang direksyon at susulong nang may kumpiyansa.

Paglinang ng mabubuting kaisipan

— Geronda, kusang-loob ba ang mabubuting kaisipan, o kailangan ba silang linangin?

— Kailangan silang linangin. Dapat mong bantayan ang iyong sarili at magpakita ng pagpipigil sa sarili; kapag dinala sa iyo ng kaaway ang masasama at marok na kaisipan, dapat mong subukang paalisin ang mga ito at palitan ng mabubuti at mabait na kaisipan. Sa pamamagitan ng pagsisikap sa ganitong paraan, nililalang mo ang iyong [panloob] na disposisyon at ginagawang mabuti ito. At pagkatapos, sa pagtingin Niya sa iyong mabuting disposisyon, magpapakita ng awa ang Diyos sa iyo at tutulungan ka, at hindi na makakahanap ng puwang sa iyong loob ang masasamang kaisipan. Manlalaho ang mga ito, at magiging ganap nang natural para sa iyo na magkaroon ng mabubuting kaisipan. Makakamit mo ang ugali ng kabutihan; papasok ang kabutihan sa iyong puso, at doon, sa iyong panloob na santuwaryo, tatanggapin mo ang Panauhing [Manganglangit]—si Cristo. Gayunpaman, hindi ito bagay ng isa o dalawang araw. Kailangan ng panahon at walang humpay na pakikibaka upang ang kaluluwa ay koronahan ng tagumpay. Kapag nangyari ito, magwawakas na nang tuluyan ang pakikibaka. Sapagkat ang pakikibaka [ng mga hilig] ay isang mabagsik na pagpapakita ng panloob na alitan, na sinasamantala ng ating mga kaaway.

— Kaya, Geronda, nakamit ba ito ng mga taong may mabubuting hangarin sa pamamagitan ng pakikibaka?

— Nakadepende ito sa indibidwal. May ilan na mabuti ang hangarin mula pa sa simula ng kanilang espirituwal na buhay at patuloy na umuunlad. Ang iba naman, bagaman may mabubuting iniisip sa simula, kalaunan ay nawawalan ng pag-iingat at nagsisimulang matalo ng masasamang kaisipan. Ang ikatlong grupo ay nagsisimula sa masasamang kaisipan, ngunit sa pamamagitan ng mahigpit na pagbabantay sa sarili at pagkilala kung gaano kadalas silang magkamali, hindi na nila pinagkakatiwalaan ang kanilang sarili at kalaunan ay nabubuo sa kanila ang mabubuting kaisipan. Maaaring kalahati ng kanyang mga iniisip ay mabuti at kalahati ay masama. Sa iba naman, nangingibabaw ang mabubuting iniisip; sa iba pa naman, kabaligtaran—ang masasamang iniisip. Halimbawa, may isang taong naglalayong maging monghe. Depende sa mga pangyayari at sa mga kondisyong kinalalagyan niya sa makamundong buhay, maaaring magkaroon siya ng iba't ibang mabubuti at masamang iniisip. Maaaring mayroon siyang sampu, dalawampu, o kahit walumpung porsyentong hindi malusog na mga kaisipan. Nang sinimulan niya ang kanyang panloob na gawain at pinagmasdan ang sarili, nagsusumikap ang ganitong tao na itaboy ang mga hindi malusog na kaisipan at mag-alaga ng mga malulusog. Sa patuloy na pagsisikap, sa huli ay nararating niya ang isang kalagayan kung saan puro malulusog na kaisipan na lamang ang mayroon siya. Ang haba ng panahon na kailangan upang mawala ang masasamang kaisipan ay nakadepende sa kung gaano na katagal itong naroroon sa kanilang isipan. Pagkalipas ng ilang panahon, unti-unti ring mawawala ang mabubuting kaisipan, at mararating ng tao ang isang kalagayan ng pagka-walang-laman. Sa yugtong ito, wala nang mabuti o masamang kaisipan ang tao, at nagdudulot pa nga ito ng isang uri ng pagkabahala sa kanyang kaluluwa. Habang nasa kalagayang ito, nagsisimula siyang magtanong sa sarili: 'Ano ito? Ano ang nangyayari ngayon? Sa simula, may masasamang iniisip ako, ngunit nawala ang mga iyon at napalitan ng mabubuti. Ngunit ngayon, wala na akong iniisip—hindi masama, hindi rin mabuti.' At pagkatapos ng kawalang-isip na ito, napupuno ang isip ng Banal na Grasya at dumarating ang Banal na kaliwanagan.

— Geronda, ano ang pakiramdam ng pagpuno ng Banal na Grasya?

— Imposibleng ipaliwanag sa salita kung ano ang itsura ng araw sa isang taong hindi pa nakakakita ng mga bituin. Maaari lamang magbigay ng magaspang na ideya tungkol sa araw sa isang taong nakakita man lang ng mga bituin.

— Geronda, ano ang nakatutulong upang maabot ang estadong kawalan na nabanggit mo?

— Makakatulong dito ang espirituwal na pagbabasa, walang patid na panalangin, katahimikan, at pag-aascetismo. Ang isang taong masigasig na lumalaban sa masasamang kaisipan ay maaaring makamit ang mas mabuting kalagayan kaysa sa isang halos walang masasamang kaisipan mula pa sa simula. Sa madaling salita, ang taong iyon, na may siyamnapung masasamang kaisipan at sampung mabubuting kaisipan sa simula ng kanyang espirituwal na buhay, ay maaaring makamit

ang mas mabuting kalagayan kaysa sa isang may siyamnapung mabubuting kaisipan at sampung masasamang kaisipan.

Ang paglilinis ng isip at puso

— Geronda, paano nagaganap ang paglilinis ng isip at puso?

— Sinabi ko na sa iyo na, upang malinis ang isip at puso, hindi dapat tanggapin ng isang tao ang masasamang kaisipang iyon na dinadala ng tangalashka sa kanila, at hindi rin dapat mag-isip ng masama ang sarili nila. Dapat palaging magsikap na isama ang mabubuting kaisipan sa sariling mga gawa, huwag madaling matukso [ng mga kamalian ng iba], kundi tingnan ang mga paglabag ng iba nang may pagtitiis at pag-ibig. Kapag dumarami ang mabubuting kaisipan, napapalinis ang kaluluwa ng isang tao; kumikilos sila nang may paggalang at nakakahanap ng kapayapaan. Ang buhay ng ganitong tao ay nagiging paraiso. Kung hindi, gayunpaman, tinitingnan ng tao ang lahat nang may pag-aalinlangan at ang buhay niya ay nagiging impyernong paghihirap. Ginagawa nila ang sarili nilang buhay na impyerno.

Upang linisin ang sarili, kailangang magsikap. Maaari nating aminin na ang ating kalagayan ay kaawa-awa, ngunit hindi iyon sapat. Kung hindi tayo mag-iimbak ng mapanlinlang na mga iniisip, hindi tayo mag-iisip nang mapanlinlang, at inilalapat natin ang mabuting pag-iisip sa lahat ng sinasabi sa atin at lahat ng nakikita natin, malilinis ang ating isipan at puso. Siyempre, hindi titigil ang tagausig sa pagpapadala sa atin ng kanyang masasamang 'mensahe' paminsan-minsan. Magpapatuloy na tutuloy sa atin ang mga palaso ng tukso ng diyablo — kahit pa alisin natin ang sarili nating [masasamang] iniisip. Gayunpaman, kung malinis ang ating puso, hindi didikit dito ang mga tukso ng diyablo.

— Geronda, nakakatulong ba ang panalangin sa gawain ng pagpapalinis ng isipan?

— Hindi sapat ang panalangin lamang. Maaaring magsindi ng kilo-kilong insenso ang isang tao habang nananalangin, ngunit kung ang isipan niya ay puno ng masasamang iniisip tungkol sa iba, wala itong silbi. Isang [masamang] 'telegramo' ang bumababa mula sa isipan patungo sa puso at ginagawang hayop ang isang tao. Nais ng Diyos na magkaroon tayo ng *'malinis na puso'*.²⁷ At malinis ang ating puso kapag hindi natin pinapayagang dumaan sa ating isipan ang masasamang iniisip tungkol sa iba.

— Geronda, unang isinasabuhay ba muna ng tao ang mabuting kaisipan, at saka lamang ba tumutulong ang Diyos sa kanila?

— Tingnan: tanging kapag ang isang tao mismo ang nagpasimula ng mabuting kaisipan ay may karapatan siya sa Banal na tulong. Sa pamamagitan ng mabuting kaisipan, nililinis ng tao ang kanyang mapanlinlang na puso. Sapagkat *'mula sa puso lumalabas ang'*²⁸ 'ng lahat ng kasamaan, at *'ang bibig ay nagsasalita ayon sa kasaganaan ng puso'*.²⁹

Ngunit bukod sa katotohanang ang taong isinasama ang mabuting hangarin sa kanyang gawain ay pinapalinis ang kanyang puso, ginagantimpalaan din siya ng Diyos para rito.

Maglagay ng tandang-patanong pagkatapos ng mga kaisipang puno ng pagdududa

— Geronda, ano ang makakatulong sa akin upang maalis ang mga kaisipang puno ng pagdududa?

— [Sigurado ka ba na] ang mga bagay ay talagang ganoon katulad ng iniisip mo? Dahil karaniwan mong nakikita ang masama sa lahat, laging maglagay ng tandang-patanong pagkatapos ng bawat iniisip mo. Higit pa rito, upang hindi ka magkasala sa iyong mga paghuhusga, isama sa iyong mga pagninilay ang isang mabuting pag-iisip tungkol sa iba. Kung maglalagay ka ng hindi isa

²⁷ Awit 50:12.

²⁸ Ihambing ang Mateo 15:19.

²⁹ Ihambing ang Lucas 6:45.

kundi dalawang tandang-patanong pagkatapos ng iyong mga iniisip, mas maganda pa iyon. At kung tatlo, napakahusay. Sa paggawa nito, makakamit mo ang kapayapaan at kapakinabangan. At hindi lang para sa iyong sarili — magiging kapakinabangan ka rin sa iba. Kung hindi, sa pagtanggap ng mga kaisipang 'mula sa kaliwa', magiging iritado, nababahala, at nalulungkot ka, at magdudulot ka ng espiritwal na pinsala sa iyong sarili. Kung haharapin mo ang lahat ng nangyayari sa paligid mo nang may mabubuting kaisipan, makalipas ang maikling panahon makikita mong talagang lumabas ang mga bagay ayon sa pagkakaintindi mo nang inilapat mo ang mga mabubuting kaisipang iyon. Ikuwento ko sa iyo ang isang pangyayari upang maunawaan mo kung ano ang maaaring gawin ng isang 'kaliwang pakpak' [malupit] na kaisipan. Noong isang beses, may isang monghe na dumating sa silid-pahingahan ko at nagsabi: 'Elder Charalampios³⁰' — isang salamangkero — [ako mismo ang nakakita kung paano] siya nagsasagawa ng salamangka. 'Ano'ng pinagsasabi mo, walang hiya ka!' pinagalitan ko siya. 'Hindi ka ba nahiihiya na kumalat ng ganoong usapin?' 'Oo! Oo! — iginiit niya. — 'Nakita ko mismo kung paano, isang gabi sa liwanag ng buwan, ang matanda ay nag-aagak-agak ng "a-a-ako... a-a-ako..." — habang binubuhos ang isang uri ng likido mula sa isang malaking bote na nakabalot sa rattan papunta sa mga palumpong!' Kaya naman, pumili ako ng araw na walang pasok at pumunta sa kaliva ni Matandang Charalampios. "Ah," tanong ko, "Ama Charalampios, kamusta po kayo? Kumusta ang buhay? Ano'ng ginagawa ninyo? May nakakita sa inyo rito na nagbubuhos ng kung ano man mula sa isang malaking bote papunta sa mga palumpong, at nag-aagak-agak: 'A-a-akin!...' — "Doon sa makapal na damo," itinuro sa akin ng matanda, "may ilang liryo na tumutubo, kaya didiligin ko sila. Habang inaawit ko ang *'Magalak, Nobyang Hindi pa Nangasawa!'*,³¹ naglagay ako ng kaunting tubig sa isang bulaklak, pagkatapos ay kumanta muli: *'Magalak, Nobyang Hindi Ikakasal!'* — at nagbuhos ako ng kaunting tubig sa isa pa... Pagkatapos, pupunuin ko ang bote, babalik sa mga bulaklak at didiligin ko uli..." Tingnan mo nga! At may isang lalaki pang nakakita ng lahat ng ito at inakala niyang salamangkero ang matanda!..

Anong mga kaisipan ang mayroon ang ilang taong makamundo! Samantalang ang iba — ang mga kawawa — ay nagdurusa nang husto sa mga bagay na hindi lamang hindi umiiral sa kalikasan, kundi hindi rin maisip ng diyablo mismo! Noong isang beses, nang umulan matapos ang matinding tagtuyot, labis ang aking pasasalamat sa Diyos kaya habang nakaupo sa aking selda ay paulit-ulit kong sinabi nang walang tigil: 'Diyos ko, pinapasalamatan Kita ng milyun-milyon, bilyun-bilyong beses!' Hindi ko alam na sa mismong sandaling iyon ay may isang taong sekular na nakatayo sa ilalim ng bintana at nakikinig. Pagkatapos, nang makilala niya ako, inamin niya: 'Ama, naligaw ako. Narinig ko ang lahat ng "milyon" at "bilyon" at naisip ko: "Ganito pala iyon! Ang kakaiba naman ng Ama Paisius na ito!'" At ano pa nga ba ang ipapaliwanag niya? Tumutukoy ako sa [maraming] pasasalamat sa Diyos para sa ulan, pero inakala ng lalaking ito na binibilang ko ang pera. Kung ibang tao ang nasa lugar niya, baka dumating pa sila sa gabi para holdapin ako! Siguradong mabubugbog ako nang todo, at sa huli ay wala pa rin silang makukuha.

Sa isa pang pagkakataon, may isang ama ng may sakit na bata na dumating para kumonsulta sa akin. Pinasok ko siya sa maliit na simbahan sa aking kaliva, pinakinggan ang kanyang mga suliranin at, nais na tulungan siya, sinabi ko: 'Para gumaling ang anak mo, kailangan mong gumawa ng isang bagay. Pero ano? Hindi ka lumuluhod sa panalangin, hindi ka nag-aayuno, at wala ka ring perang maibibigay sa kawanggawa... Bakit hindi mo lapitan ang Diyos nang ganito: 'Diyos ko, wala akong maiaalay na karapat-dapat bilang sakripisyo para sa kalusugan ng aking anak, ngunit susubukan ko, kahit papaano, na tigilan ang paninigarilyo.' Ang mga salitang ito ay nakaantig sa nagdadalamhating ama, at ipinangako niyang susundin ang aking payo. Habang ako'y nag-aayos ng kandado nang papalabasin ko siya ng kaliva, kinuha niya mula sa kanyang bulsa ang isang lighter at ilang sigarilyo

³⁰ Elder Charalambos (1914–1998) — isang monghe ng Bundok Athos na nanirahan sa Kapsala, kapanahunan ni Elder Paisios. — *Tala ng tagasalin*.

³¹ Sikat na mga salita mula sa Akathist Hymn sa Pinakabanal na Theotokos, na nagpupuri sa Kaniyang Banal na Paglililihi, Pagkapanganak at Walang-Salang Pagkadalaga.

at inilagay ang mga ito sa ilalim ng ikon ng Tagapagligtas sa simbahan. Hindi ko ito napansin. Ang sumunod na bisita ay isang binata na may gustong ikuwento sa akin. Pagkatapos ng aming pag-uusap, bago pa man siya makalabas ng kaliva, kumuha siya ng sigarilyo at sinindiha ito. "Hindi ka puwedeng manigarilyo rito, anak," sabi ko sa kanya. 'Tumabi ka pa.' 'At pinapayagan ka bang manigarilyo sa simbahan?' tanong niya bilang tugon. Dahil nakita niya ang isang pakete ng sigarilyo at isang lighter sa simbahan, 'inimbento' ng binatang ito ang ideya na naninigarilyo ako! At hindi ko siya sinubukang pigilin; hinayaan ko na lang siyang manatili sa kanyang iniisip. Kung gayon, kahit nga naninigarilyo ako talaga, gagawin ko nga ba iyon sa loob ng simbahan? Nakikita mo ba kung ano ang isang kaisipan?

— Geronda, anong pinsala ang maaaring idulot ng hinala, kawalang-tiwala, at paranoia sa kaluluwa?

— Ang uri ng hinalang iyan ang nagtatakda ng uri ng pinsalang idudulot nito. Tungkol naman sa kawalan ng tiwala at paranoia, nagdudulot ang mga ito ng [espiritwal na] kahinaan at panghihina.

— Paano nga ba magagamot ang karamdaman na ito?

— Sa mabubuting kaisipan.

— Geronda, kung balang araw ay napagtanto ng isang tao na siya ay nagkamali tungkol sa isang bagay—ibig sabihin, na walang batayan ang kanyang mga hinala—hindi ba ito makakatulong sa kanya [na kilalanin ang kanyang pagkakamali]?

Kung sa isang pagkakataon ay pumalpak siya, iba iyon. Ngunit kung makalawang beses siyang pumalpak, mapapahamak niya ang sarili. Dapat tayong maging maingat. Pagkatapos ng lahat, nagkakasala tayo nang malubha kahit na ang kinalabasan ay kakaiba ng isang libong bahagi mula sa inakala natin. Naalala ko noong nakatira ako sa isang komunal na monasteryo, isang matandang monghe, si Ama Doroteo, ay dati nang nagprito ng zucchini tuwing Malaking Kuwaresma. Isang kapatid, nang makita niyang inilagay ng nakatatanda ang zucchini sa kawali, ay agad na nagmadaling ibahagi sa akin ang kanyang impresyon: 'Puntahan mo at silipin!' sabi niya. 'Nagtutusta ng isda si Ama Doroteo! Tingnan mo ang mga maliliit na pulang mullet na matataba!' 'Hindi totoo,' ang sagot ko, 'hindi posible na nagtutusta si Ama Doroteo ng pulang mullet sa panahon ng Dakilang Kwaresma!' 'Posible, posible!' ang iginiit niya. 'Nakita ko ito ng sarili kong mga mata! Tingnan mo ang mga matatabang pulang mullet na iyon!' At si Nakatatandang Dorotheus ay dumating sa Banal na Bundok bilang isang labinlimang taong gulang na batang lalaki at siya ay parang ina sa mga kapatid. Kapag nakita niyang may hindi maganda ang pakiramdam ng isa sa mga monghe, sasabihin niya rito: "Halika rito, anak, may sasabihin ako sa'yo na lihim" — at bibigyan niya ang maysakit ng tahini³² na hinaluan ng durog na nogal, o ng iba pa. At inaalagaan din niya ang mga matatandang monghe sa halos kaparehong paraan. Ano ang nangyari? Pumunta ako para makita si Ama Dorotheos at nakita kong siya ay nagprito ng zucchini para sa ospital ng monasteryo!

— Geronda, paano kung ang hinala mo tungkol sa isang tao ay maging totoo?

— "Kung ang ganoong kaisipan ay napatunayan na totoo kahit isang beses, ibig bang sabihin noon na ang mga katulad na kaisipan ay palaging magiging totoo? Bukod pa rito, paano mo malalaman: baka pinayagan ng Diyos na makumpirma ang kaisipang iyon sa realidad upang ang taong pinaghinalaan mo ay makapasa sa pagsubok ng kababaang-loob?"

Siyempre, dapat tayong maging maingat din. Hindi natin dapat bigyan ang mga tao ng dahilan para makabuo ng maling konklusyon. Halimbawa, kung may isang tao na may 'masamang' [malupit] na iniisip tungkol sa iyo, maaaring ang dahilan nito ay ang kanilang sariling masamang hangarin o dahil ikaw mismo ang nagbigay sa kanila ng dahilan para mag-isip nang masama tungkol sa iyo. Ngunit kung may masamang iniisip ang iba tungkol sa iyo, kahit na maingat ang iyong pag-uugali, ipagkaloob mo ang kaluwalhatian sa Diyos at ipanalangin mo sila.

³² Isang halo na parang porridge na gawa sa buto ng linga. — *Tala ng tagasalin*.

Pakikipag-usap sa mga Kaisipan

— Kapatid na mas matanda, kapag may mapagmataas na kaisipan na dumarating sa akin, pakiramdam ko ay pinahihirapan ako.

— Pinipilit mo bang panindigan ang isipang iyon?

— Oo.

— Bakit mo nga ba pinipilit itong hawakan? Isara mo ang pinto rito. Sa pagpapanatili ng ganoong kaisipan sa sarili mo, sinasaktan mo ang sarili mo. Ang isang kaisipan ay parang magnanakaw: pumapasok ito sa iyo — binubuksan mo ang pinto para dito, pinapasok mo ito sa iyong bahay, nakikipag-usap ka rito, at saka ka nito ninanakawan. Paano ka makikipag-usap sa isang magnanakaw? Hindi mo lang iniwasan ang makipag-usap sa kanya, kundi sinisigurado mo ring nakasara nang mahigpit ang pinto para hindi siya makapasok. Sige, kahit hindi mo pakikipag-usap sa kaisipang iyon — bakit mo pa rin ito pinapasok? Magbibigay ako ng halimbawa. Sabihin nating may dumating na kaisipan sa iyo na maaari kang maging isang abbess. Hindi ko sinasabing talagang mayroon kang ganitong kaisipan, pero ginagamit ko ito bilang halimbawa. Kaya, dumating sa iyo ang kaisipang ito. Sige. Pagdating na pagdating n , sabihin mo sa sarili mo: 'Ah! Napakaganda! Gusto mong maging madre superiora? Kung ganoon: maging madre superiora ka muna sa sarili mo.' Pagkasabi mo niyan, agad mong tinatapos ang pag-uusap [sa demonyo]. Sigurado namang hindi natin aaksayahin ang oras sa pakikipag-usap sa diyablo, di ba? Tingnan mo, nang dumating ang diyablo upang tuksuhin si Cristo, sinabi Niya rito: 'Umalis ka *sa Akin, Satanas*.'³³ Dahil sinabi ni Cristo sa diyablo na 'Umalis ka...', bakit nga ba tayo pa makikipag-usap sa kanya?

— Geronda, paano kung makipag-usap ako sa isang 'kaliwang' kaisipan para malaman kung saan ito nanggagaling — masama ba iyon?

— Ang problema ay hindi ka nakikipag-usap sa isang kaisipan, gaya ng iniisip mo, kundi sa isang demonyo. Habang masaya kang nakikipag-usap sa kanya, magdurusa ka pagkatapos. Huwag kang makipag-usap sa ganitong ['kaliwang pakpak'] mga kaisipan. Hulihin ang granada ng [kaaway] sa ere, at [agad] itapon ito pabalik sa kaaway — upang siya ay mapahamak. May ilang granada na hindi agad sumasabog, kundi makalipas ang dalawa o tatlong minuto. Ang isang 'kaliwang' kaisipan ay tulad ng ganitong granada: kung itatapon mo ito kaagad, hindi ka nito mapapahamak. Ngunit paminsan-minsan, kapag binaba mo ang iyong pag-iingat at iniwan ang Panalangin kay Hesus, hindi mo na mapagtatangol ang iyong sarili. Ang Diyablo, mula sa labas, ay nagpapadala sa iyo ng isang 'telegram'. Pag natanggap mo ang 'telegram' na ito, binabasa at binabasa mo ito, pinaniniwalaan mo ang nakasulat dito, at saka mo ito iniimbak. Ang mga 'file' na ito mismo ang ihahayag sa Araw ng Paghuhukom upang ikaw ay masakdal.

— Geronda, kailan itinuturing na pagbagsak ang pagpasok ng isang 'kaliwang' kaisipan?

— Dumarating ang isang kaisipan, at agad mo itong itinatboy. Hindi iyon pagbagsak. Ngunit kapag ito'y dumating at nakipag-ugnayan ka rito, iyon ay pagbagsak. [O marahil ganito:] dumarating ito, tinatanggap mo ito nang saglit, at pagkatapos ay itinatboy mo ito. Ito ay kalahating pagbagsak, dahil kahit sa ganitong kaso ay napinsala ka: sa katunayan, dinungisan ng demonyo ang iyong isipan. Sa madaling salita, sa huling kaso, para ka nang nagsasabi sa demonyong dumating: 'Mabuting hapon, kamusta ka? Sige? Umupo ka, pagtitiyagaan kita ng meryenda. Oh?! Kaya ikaw pala ang demonyo? Kung ganoon, umalis ka na!' Pero dahil nakita mong demonyo nga siya, bakit mo pa siya pinapasok? At ngayon ay 'tinrato' mo na siya, kaya babalik siya.

³³ Lucas 4:8.

Pagtahak sa kaisipan

— Kapatid na nakatatanda, bakit ako binabayo ng sari-saring masamang kaisipan sa monasteryo, samantalang hindi ito nangyari sa akin sa mundo? Ako ba mismo ang nagpapahintulot na mangyari ang mga ito?

— Oh, halika na, kalokang babae! Hayaan mo silang dumating at umalis ayon sa gusto nila. Nagtatanong ba sa iyo ang mga eroplano na lumilipad sa ibabaw ng monasteryo at nagugulagulo sa katahimikan ng pahintulot? Ganoon din ang mga kaisipang ito. Huwag kang mawalan ng pag-asa. Ang mga kaisipang ito ay inilalagay sa iyong isipan ng diyablo. Sila ay parang mga ibong migrante na, kapag lumilipad nang mataas sa langit, ay napakaganda — at ikaw, na nakabuka ang bibig, ay humahanga sa kanila. Ngunit kapag bumaba ang mga ibong ito, nagtayo ng pugad sa iyong bahay at pinalaki doon ang kanilang mga sisiw, sisirain ng mga sisiw na iyon ang buong bahay mo.

— Kaya bakit, Geronda, dumarating pa rin sa akin ang ganitong mga kaisipan?

— Gawa ito ng diyablo. Ngunit mayroon ding isang malabong natira sa loob mo. Hindi pa nagaganap ang paglilinis. Gayunpaman, dahil hindi mo tinatanggap ang mga kaisipang ito, wala kang pananagutan. Pabayaan mo na ang mga aso — hayaang umaming. At huwag kang magtapon ng masyadong maraming bato sa kanila. Hangga't nagtatapon ka ng bato sa kanila, patuloy silang umaming. At saka, mula sa lahat ng mga batong iyon, magtatayo sila ng isang 'monasteryo' o isang bahay— anumang materyales sa pagtatayo ang meron sila nang sapat... At hindi magiging madaling gawain para sa iyo na gibain ang kanilang itinayo.

— Geronda, kailan nag-uugat ang pakikibaka sa mga iniisip?

— Kapag sinisipsip mo sila na parang kendi. Subukang huwag namang namnamin ang lasa ng mga kaisipang ito, na sa labas ay natatakpan ng asukal ngunit sa loob ay puno ng nakalalasong kapaitan; kung hindi, sa huli ay mawawalan ka ng pag-asa. Ang katotohanang dumaraan lamang sa isang tao ang mga hindi malusog na kaisipan ay hindi dapat ikabahala. Pagkatapos ng lahat, hindi lamang sa mga Anghel at sa mga taong nakamit na ang kaperpektohan kumakapit ang masasamang kaisipan. Dapat ikabahala kapag pinagsama-sama at pinantay ng isang tao ang isang bahagi ng kanyang puso at sinimulan nang tanggapin ang 'wolf-planes'³⁴ [ng kaaway na Wolf Air Force] — ibig sabihin, mga demonyo. Kung bigla itong mangyari, kinakailangan ang agarang pagsisisi, kasabay ng pag-araro sa lupain-panglapag ng lobo at pagtatanim dito ng mga punong namumunga — upang ang puso ay muling maging Hardin ng Eden.

Bahagi 2.

Tungkol sa katarungan at kawalan ng katarungan

"Oh, sana nga'y tratuhin akong hindi makatarungan ng lahat! Sinasabi ko sa inyo nang buong katapatan: naranasan ko ang pinakamayamang espirituwal na kagalakan sa gitna ng kawalan ng katarungan"

³⁴ Paglalaro ng salita: ang salitang 'volkolyot' (λυκόπτερο), na inimbento ng Matanda, ay magkasing-tunog sa Griyego sa salitang 'helicopter' (ελικόπτερο). — *Tala ng tagasalin*.

Kabanata 1.

Paano tanggapin ang kawalan ng katarungan

Dapat magkaroon ng tamang saloobin sa kawalang-katarungan

— Geronda, kapag tinatrato akong hindi patas, tumitigas ang puso ko.

— Upang hindi ito tumigas, huwag mong isipin na ang taong hindi patas ang pagtrato sa iyo ang may kasalanan, o kung gaano kalaki ang kanilang pagkukulang; sa halip, pag-isipan mo kung gaano karaming pagkukulang ang nasa iyo mismo. Isaalang-alang ito: kapag nag-aaway ang mga tao, bawat isa ay igigiit na sila lamang ang may tama. Kaya naman palagi silang nagkakasalungatan. Halimbawa, dalawang tao ang pumupunta sa pulis at, habang nagtuturo sa isa't isa, sabay na sumisigaw: 'Siya ang nanakit sa akin!' Ngunit wala sa kanila ang nagbanggit kung gaano kalaki ang pagdurusa ng kabila sa kamay nila! Malayo roon—bawat isa ay dinadala pa ang nanakit sa kanya sa korte.

Kung pagmumuni-muniin natin na tinanggap ni Kristo ang pinakamalaking kawalang-katarungan sa Kanyang sarili, tatanggapin natin ang kawalang-katarungan nang may kagalakan. Bilang Diyos, dahil sa Kanyang labis na pag-ibig, Siya ay bumaba sa lupa at isiniksik ang Kanyang sarili sa loob ng siyam na buwan sa sinapupunan ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Pagkatapos, namuhay Siya nang tahimik sa loob ng tatlumpung taon; mula sa gulang na labinlima hanggang tatlumpung, nagtrabaho Siya bilang karpintero para sa mga Hudyo. Alam mo ba kung anong klaseng kagamitan ang meron sila noon? Noong mga panahong iyon, gumagamit sila ng lagaring kahoy na may ngiping kahoy. Binibigyan nila Siya ng iba't ibang tabla at sasabihin: 'Gawin mo ito, gawin mo iyon...' Ngunit ano kaya ang pag-ihihasa sa mga tabla na iyon? Subukan mo lang ihasa ang mga iyon gamit ang mga magaspang na piraso ng bakal na ginagamit nila noon bilang kapalit ng hasa! Alam mo ba kung gaano iyon kabigat na pagod na trabaho? At pagkatapos noon — tatlong taong pagdurusa. Para sa pangangaral, naglakbay Siya nang nakayapak sa kahabaan at lapad ng [kanilang lupain]. Pinagaling Niya ang mga maysakit, binuksan Niya ang mga mata ng mga bulag sa pamamagitan ng paghipo, ngunit hiniling pa rin nila ang mga palatandaan mula sa Kanya. Pinalayas Niya ang mga demonyo sa mga sinapian, ngunit ang mga taong walang pasasalamat ay tinawag Siyang taong sinapian ng demonyo. Marami ang mga propesiya at hula tungkol sa Kanya; gumawa Siya ng napakaraming himala; subalit, sa kabila ng lahat ng ito, sa huli ay Siya'y pinagtawanan at hinatulan ng kamatayan sa Krus.

Kaya, ang mga matiisin sa kawalan ng katarungan ang pinakamamahal na mga anak ng Diyos. Sapagkat sa pamamagitan ng pagtitiis sa kawalan ng katarungan, bitbit ng mga taong ito sa kanilang mga puso si Cristo, na Siya Mismo ay dumanas ng kawalan ng katarungan. Maging sa pagkatapon o sa bilangguan, nagagalak sila na parang nasa Paraiso, sapagkat ang Paraiso ay nasa kahit saan man naroroon si Cristo.

— Geronda, maaaring ba maging masyadong mabigat para sa isang tao ang kanyang pasanin upang suklatin?

— Hindi pinapayagan ng Diyos na lumampas sa ating lakas ang pasanin. Ang mga taong walang karunungan ang naglalagay ng hindi matiis na pasanin sa balik at ng iba. Madalas, pinapayagan ng Mabuting Diyos na dumaan ang mabubuting tao sa kamay ng masasama, upang matanggap nila ang kanilang gantimpala sa langit.

— Geronda, may kaugnayan ba ang kawalan ng kasiyahan at kawalan ng pasasalamat?

— Oo. Maaaring may mabuting hangarin ang iba [kapag may sinasabi sila sa isang tao], ngunit hindi ito nauunawaan ng tao, nararamdaman niyang siya ay inaapi nang hindi makatarungan, at nagpapahayag ng pagkadismaya. Kung hindi mapipigil ng ganoong tao ang sarili, maaari nilang paniwalaan na sila ay tinatrato nang hindi patas kahit na sila ang nagkamali at pinapakiusapan na

maging mas maingat. Sa ganitong paraan, maaari pa silang bumagsak sa kawalang-hiya. Halimbawa, isang madre, habang nagsa-spray ng mga puno ng oliba, ay naglagay ng sobrang pestisidyo sa solusyon at nasunog ang mga dahon ng puno. Sinasaway siya, ngunit sa halip na aminin ang kanyang pagkakamali at magsabi ng, 'Patawarin mo ako at pagpalain mo ako,' pakiramdam niya ay siya ang inaapi nang hindi makatarungan at siya'y umiyak. 'Pinapahirapan nila ako,' naisip niya. 'Kung sinunog man ng tipaklong ang mga dahon ng puno, hindi sila nagsalita! Pero ngayon na nasira ko na ito, nag-aaway na sila! 'Oh, Kristo ko, Ikaw lamang ang nakakaintindi sa akin.' At umalis na siya, habang nagwawagayway! Ang ganitong madre ay maaaring magalak pa nga sa pag-iisip ng paghihiganti para sa 'di-pagkatarungan' na kanyang dinanas, at magpasalamat pa nga kay Kristo para rito! Ang ganitong kalagayan ng pag-iisip ay isang malaking ilusyon.

Kagalakan mula sa pagtanggap ng kawalan ng katarungan

— Geronda, ang tuwang nararamdaman ko kapag pinagsasabihan ako dahil sa isang pagkakamali ko ba ay dalisay na tuwa?

— Tingnan mo, kung tatanggapin mo ang pagsaway sa iyong mga pagkakamali nang walang pagrereklamo, kundi nang may kagalakan at sasabihin mo: 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos, ito nga ang kailangan ko!' — magkakaroon ka ng kalahati ng kagalakan. Ngunit kung ikaw ay pinagsabihan nang hindi mo naman karapat-dapat, sa wala kang kasalanan, at tinanggap mo ang pagwawasto nang may mabuting saloobin, magiging ganap ang iyong kagalakan. Hindi kita hinihikayat na sadyang maghikayat ng kawalan ng katarungan sa sarili mo, sapagkat sa ganoong pagkakataon ay gagabayan ka ng demonyo tungo sa kayabangan; sa halip, hinihikayat kitang tanggapin ang kawalan ng katarungan kapag ito'y kusang dumating, at magsaya ka rito.

May apat na yugto sa saloobin ng isang tao sa kawalang-katarungan. Halimbawa, sabihin nating may sumuntok sa iyo nang hindi makatarungan. Kung nasa unang yugto ka, susuntukin mo rin siya. Kung nasa ikalawa ka naman, mararamdaman mo ang matinding hiya, ngunit pipigilin mo ang sarili at hindi ka magsasalita. Sa ikatlong yugto, hindi ka na nahihiya, at sa ikaapat, nararamdaman mo ang malaking kagalakan at ang iyong kaluluwa ay lubos na nagagalak. Kung ang isang tao ay inakusahan nang hindi makatarungan ng isang bagay, at pagkatapos niyang patunayan na walang batayan ang mga paratang na ito, nalilinis niya ang kanyang pangalan at nakakaramdam ng kasiyahan. Sa ganitong kaso, nararanasan nila ang kagalakang makamundo. Gayunpaman, sa pamamagitan ng espiritwal na pagharap sa kawalan ng katarungan, na may mabuting hangarin at nang hindi nag-aalala tungkol sa pagpapatunay ng kanilang inosente, nararanasan nila ang kagalakang espiritwal. Ibig sabihin, sa ganitong pagkakataon, taglay nila ang banal na aliw sa kanilang sarili, at ang pagluluwalhati sa Diyos ang nagiging kanilang kalagayan. Alam mo ba kung anong ligaya ang nararanasan ng kaluluwa ng isang tao kapag siya ay napagkamalian ngunit hindi niya hinahangad na patunayan ang kanyang sarili, na nagsusumikap na marinig ang 'magaling' o 'taos-puso akong humihingi ng paumanhin'? At ang ligayang nararanasan ng ganoong kaluluwa ngayon, habang tinitii ang kawalan ng katarungan, ay higit pa sa ligayang mararanasan sana nito kung nagawa nitong patunayan ang sarili. Ang mga nakarating sa ganitong kalagayan ay nais magpasalamat sa kanilang nanakit sa kanila, kapwa para sa tuwang ipinagkaloob niya sa kanila sa buhay na ito at para sa tuwang inihanda niya para sa kanila sa kawalang-hanggan. Kay layo ng kaharian ng espirituwal sa kaharian ng mundo!

Sa buhay na espiritwal, may ibang sistema ng pagsukat. Kung itinatago mo para sa iyong sarili ang isang pangit o walang-kwentang bagay, masaya ka. Kung ibibigay mo ito sa iba, hindi ka magiging masaya. Kung [mapagkumbabang] tinatanggap mo ang kawalan ng katarungan at ipinagtatanggol ang iyong kapwa, tinatanggap mo sa iyong puso si Cristo, na paulit-ulit na ginamot nang hindi makatarungan. Pagkatapos, ayon sa umiiral na [espiritwal] na batas, pinalalawig ni Cristo

ang 'upang'³⁵ ng iyong puso. Nananatili Siya rito at pinupuno ka ng kapayapaan at kagalakan. Oh, mga minamahal ko, subukan ninyong maranasan ang kagalakang ito para sa inyong sarili! Matutong magsaya hindi sa makamundong kagalakan, kundi sa kagalakang ito—ang espirituwal na kagalakan. Kapag natutunan ninyo ito, araw-araw ay magiging Pasko ng Pagkabuhay para sa inyo.

Walang mas dakilang kagalakan kaysa sa nararanasan ng isang tao kapag tinitii ang kawalan ng katarungan. Oh, kung sana'y tratuhin akong hindi makatarungan ng lahat ng tao! Sinasabi ko sa inyo nang buong katapatan: naranasan ko ang pinakamayamang espirituwal na kagalakan sa gitna ng kawalan ng katarungan. Alam ninyo ba kung gaano ako tuwang-tuwa kapag may tumatawag sa akin na naliligaw? 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos,' ang sabi ko, 'sapagkat matatanggap ko ang aking gantimpala para sa mga salitang ito. Ngunit kung matawag akong santo, magkakautang ako.' Walang mas matamis sa mundo kaysa sa [di-pagkatarungang iyong] tinitii!

Isang umaga, may kumatok sa pintuan ng aking selda gamit ang isang bakal na pambukas. Maaga pa para tumanggap ng bisita. Tumingin ako sa bintana at nakita ko ang isang binatang may nagniningning na mukha. Napagtanto ko na, dahil 'inilantad' siya ng Grasya ng Diyos sa ganitong paraan, ibig sabihin ay nakaranas siya ng isang bagay na espirituwal para sa kanyang sarili. Kaya, kahit na may mahahalagang usapin akong aasikasuhin, inisantabi ko muna ito, binuksan ko ang pinto para sa kanya, dinala ko siya sa loob ng selda ko, binigyan ko siya ng tubig at, nang makita kong mayroong espirituwal na bagay na nakatago sa loob niya, dahan-dahan kong tinanong tungkol sa buhay niya. "Ano ang hanapbuhay mo, anak?" tanong ko sa kanya. "Anong klaseng trabaho, Ama?" ang sagot niya. "Sa kulungan naman ako lumaki. Dalawampu't anim na ako ngayon, at halos buong buhay ko ay doon ko ginugol." "Ano ba ang ginawa mo para mapunta ka sa kulungan?" tanong ko, at binuksan niya sa akin ang kanyang puso. "Mula pa noong bata ako," sinimulan niya ang kanyang kuwento, "sobrang sakit sa akin ang makita ang mga taong naghihirap. Kilala ko sa pangalan ang bawat isa na nagdurusa at nangangailangan — hindi lang sa parokya namin, kundi pati na rin sa iba. Patuloy na nangongolekta ng pera ang kura paroko at ang tagapangasiwa ng parokya, ginagastos ito sa pagtatayo ng iba't ibang gusali at bulwagan, sa pagpapaganda ng simbahan at iba pa, samantalang ang mga mahihirap at nangangailangan na pamilya ay tuluyang napababayaan. Hindi ko inaangkin ang karapatang husgahan kung tunay nga bang kinakailangan ang lahat ng mga gusaling iyon, ngunit sinasabi ko lamang na nakakita ako ng maraming taong lubos na naghihirap. Kaya noon ko sinimulang lihim na kumuha ng pera mula sa koleksyon. Hindi ko naman kinuha ang lahat, kundi ang sapat lamang para sa pangangailangan. Gamit ang ninakaw na pera, bumili ako ng pagkain at iba't ibang mahahalagang gamit at iniwan ko ang mga ito sa hagdanan ng mga mahihirap. Pagkatapos noon, para hindi ma-aresto ang inosenteng tao dahil sa hinalang pagnanakaw, pupunta ako sa pulisya at sasabihin: 'Ako ang nagnakaw ng pera sa simbahan at ginastos ko ito.' Wala na akong ibang sinabi pa. Pinahirapan nila ako, tinawag akong 'tanggi' at 'magnanakaw', pero nanahimik ako. Pagkatapos, ikinulong nila ako. Nangyari ito nang ilang taon. Ang bayan namin ay may tatlung libong naninirahan; lahat sila ay nakarinig na tungkol sa akin at tinawag akong 'tanggi' at 'magnanakaw' lamang. At nanahimik ako at nagalak. Minsan, ginugol ko ang buong tatlong taon sa bilangguan. Minsan ako'y ikinukulong dahil sa simpleng hinala ng pagnanakaw — kahit inosente ako — at nang mahuli ang tunay na salarin, ako'y pinalaya. Ngunit kung hindi mahuli ang salarin ng krimeng hindi ko ginawa, ako ang magtitiis ng buong sentensyang nakalaan para sa tulisan na iyon. Kaya nga, Ama, sinabi ko sa inyo na ginugol ko ang halos buong buhay ko sa bilangguan."

Matapos kong makinig nang mabuti sa kanyang kuwento, sinabi ko: "Ganito 'yon, anak. Bagaman sa unang tingin ay maganda ang lahat ng sinabi mo, sa totoo lang ay wala itong kabutihan. Huwag mong ulitin 'yan. Bibigyan kita ng ilang payo. Tatanggapin mo ba ang payo ko?" — "Opo, Ama," ang sagot niya. "Kailangan mong lisanin ang iyong bayan," sabi ko. "Pumunta ka sa isang

³⁵ Ang mga nangungupahan ng mga lugar para sa paninirahan at propesyonal na paggamit ay may karapatan, sa ilalim ng batas sa pag-upa, na ma-renew ang kanilang kontrata kahit na lumipas na ang nakaraang termino.

lugar na walang nakakakilala sa iyo — sa isang bayan na iyon. Sisiguraduhin kong makikilala mo roon ang ilang mabubuting tao. Magsimulang magtrabaho at, hangga't makakaya mo, tulungan mo ang mga dukha, ibahagi mo sa kanila ang iyong huling piraso ng tinapay, sapagkat ito ay may mas malaking halaga [kaysa sa ginagawa mo hanggang ngayon]. Ngunit kahit na wala siyang maibigay sa isang pulubi at sumasakit ang kanyang puso dahil dito, nagbibigay pa rin siya ng limos na pinakamataas ang uri. Nagbibigay siya ng limos na may kasamang dugo ng kanyang puso. Sapagkat kung ang isang tao ay nagbibigay ng limos mula sa kanyang mayroon, siya rin ay nakararamdam ng kagalakan; ngunit kung wala siyang maibibigay, sumasakit ang kanyang puso." Nang makinig sa akin, nangako ang binata na susundin ang aking payo at umalis na puno ng sigla.

Lumipas na ang pitong buwan. Isang araw ay nakatanggap ako ng liham mula sa Bilangguan ng Coridallu.³⁶ Binuksan ko ang sobre at nabasa ko ang sumusunod: "Ama ko, tiyak na magugulat ka na, sa kabila ng lahat ng payo na ibinigay mo sa akin at ng mga pangakong ginawa mo, muling sumusulat ako sa iyo mula sa bilangguan. Ngunit malaman mong sa pagkakataong ito ay tinutupad ko ang sentensiyang dati ko nang natapos. May naganap na pagkakamaling hudisyal. Salamat sa Diyos na walang katarungan sa mga tao: sapagkat kung mayroon man, magiging kawalan ng katarungan iyon sa mga taong espiritwal, na mawawalan ng kanilang gantimpalang makalangit." Matapos basahin ang mga huling salitang ito, namangha ako sa binatang ito, na yakapin ang buhay na espiritwal nang may matinding sigasig at lubos na naunawaan ang mismong diwa ng buhay. Isang magnanakaw para sa kapakanan ni Kristo! Nasa loob niya si Kristo. Hindi niya mapigil ang tuwang nararamdaman niya. Nararanasan niya ang banal na kabaliwan, ang masayang kagalakan!

— Geronda, nagmula ba ang ligayang ito sa katotohanang tinatakpan siya ng mga tao ng kahihiyan?

— Ang kagalakang iyon ay nagmula sa katotohanang tiniis niya ang kawalang-katarungan. Isa siyang taong makamundo — hindi niya nabasa ang Mga Buhay ng mga Santo o ang mga sinulat ng mga Banal na Ama, at sa kabila ng di-makatarungang paghampas at pagkakulong sa kanya, sa kabila ng pagtingin sa kanya ng mga tao sa bayan bilang isang salbahis, isang salbaheng tao at isang magnanakaw, sa kabila ng kanyang pagka-insulto at pagkapahiya, — sa kabila ng lahat ng ito, hindi siya naghanap ng dahilan at hinarap ang lahat nang may ganoong kalaliman ng espiritu! Isang binata — ngunit hindi siya nag-alala kung paano maibabalik ang kanyang dangal, kundi kung paano tutulungan ang iba. Major, ang mga tunay na kriminal ay madalas hindi man lang mapupunta sa bilangguan kahit minsan, ngunit ang kawawang nilalang na ito ay nakulong nang dalawang beses para sa iisang pagnanakaw. At ilang ulit siyang maling ikinulong — hanggang sa matagpuan ang tunay na salarin! Ngunit kahit ang lahat ng naninirahan sa bayang iyon ay hindi makapantay sa tuwang naramdaman niya. Tatlumpung libong tuwa nila ay hindi makatalo sa iisang tuwang naranasan niya.

Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi kong ang isang taong espiritwal ay walang kalungkutan. Kapag dumarami ang pag-ibig sa loob ng isang tao at ang puso nila ay nahipo ng Banal na pag-aaruga, hindi na makahanap ng puwang ang kalungkutan sa kanilang kalooban. Nagdudulot ang mga tao ng sakit at pagdurusa sa ganitong tao, ngunit nalalampasan ito ng kanilang malaking pag-ibig kay Kristo.

Ang pagtanggap sa kawalan ng katarungan ay isang kapaki-pakinabang na gawain

— Geronda, nangyayari minsan na may isang kapatid na babae na nagbibigay ng maling paratang laban sa akin, at hindi ko ito matiis [gaya ng nararapat] at lumalamig ako sa kanya.

— Sandali! Ano ang itinuturo sa atin ng Simbahan? Paano dapat kumilos sa ganitong mga pagkakataon? At saang sitwasyon ka mismo ang makakakuha ng pinakamalaking benepisyo? Sige, ipagpalagay natin na totoo nga ang sinasabi mo — ibig sabihin, wala kang kasalanan. Kung gayon:

³⁶ Isa sa mga sentral na bilangguan sa Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

kung ikaw ay ginamot nang hindi patas, kikita ka. At ang kapatid na iyon, na nagnanais na ipagtanggol ang sarili, ay magkakaroon ng panandaliang pagsisisi, magsisisi, at tatratohin ka nang may higit na pagmamahal. Kaya naman, mula sa katotohanang hindi ka tinrato nang patas, hindi lang isang mabuting bagay ang nagagawa, kundi dalawa o tatlo nang sabay-sabay. Ito ay nagbibigay sa iyo ng isang gintong pagkakataon upang yumaman at baguhin ang iyong sarili mula sa isang punit-punit na batang gipsi tungo sa isang marangal na dalaga. Bakit nga ba, kung gayon, ay nais mo pang magpatuloy na mabuhay na parang gipsi [na nananatiling pulubi] gayong binibigyan ka ng Diyos ng pagkakataong yumaman at ibahagi ang iyong kayamanan sa iba?

— Ngunit iginiit ng isip ko na dapat kong itanong sa kapatid ko kung paano niya inintindi ang kilos ko at kung bakit niya ako inakusahan ng ganitong maling paratang...

— Aba, siyempre, paano matiis ng isang pulubi na makita na mayroon kang ilang [espiritwal] na reserba? Pinipilit ka niyang ipagtanggol ang sarili mo, upang sa ganitong paraan ay mapalayas mo si Cristo sa iyong sarili.

— Geronda, pero gayon pa man, nais kong mapatawad ang aking mga pagkukulang, paminsan-minsan man lang.

— Gusto mo bang patawarin? Sige, ipagpalagay nating pinatawad ka na. Nakikinabang ka ba rito sa espirituwal, o nagkakaroon ka ba ng espirituwal na pagkalugi?

— Natatalo ako.

— Ngayon, kung may tindahan ka, ano ang mas gusto mo — kumita o malugi?

— Kumita.

— Kung gayon: kung ayaw nating magkaroon ng pagkalugi sa materyal, makamundong bagay, gaano pa kaya dapat nating pagsumikapan na hindi magkaroon ng pagkalugi sa espirituwal na bagay! Hinahabol ng mga makamundo ang materyal na pakinabang at hindi nila ito pinapalampas — kaya ba't tama na balewalain ng mga espirituwal ang espirituwal na pakinabang? Ngunit ibang usapin ang mga taong makamundo: sa pag-aaksaya nila ng kanilang pera, nag-aaksaya lamang sila ng kanilang materyal na kayamanan, samantalang tayo, kung hindi natin matiis ang kawalan ng katarungan sa ating sarili, ay itinatapon ang ating espirituwal at makalangit na kayamanan. Inaaksaya natin ang lahat ng kayamanang ito dito—sa lupa. Kaya bakit nga ba natin ipagpapalit ang makalangit sa makalupa? Higit pa rito, ang mga kahabag-habag na taong makamundo ay nananatili sa espirituwal na kamangmangan, samantalang ang [espirituwal] na kahulugan [ng ating mga buhay] ay hindi naman sa atin hindi kilala. Naging monghe tayo upang makamtan ang makalangit, subalit lumalabas na, bagaman para sa isang layunin tayo nagsimula, patungo naman tayo sa ibang-iba pa. Kung ang isang taong makamundo ay masaktan, mabugbog, o basta't malupit na mataboy, napakaitim iyon para sa kanya. Gayunpaman, tayo [mga monghe] ay dapat hinanap ang lahat ng ito; dapat nating tiisin ang lahat ng ito alang-alang sa pag-ibig kay Kristo. Dapat nating sikaping tanggapin ang kahihyan, paghamak, at panlalait—sapagkat nagdudulot ang mga ito ng kapakinabangan sa ating kaluluwa. Ang isang may-asawa ay naghahangad na ipagtanggol ang sarili dahil may mga pang-mundong alalahanin siya. Pagkatapos ng lahat, iniisip niya kung paano sila mabubuhay ng kanyang mga kapus-palad na anak kung, halimbawa, mawalan siya ng reputasyon o mabangkarote. Samakatuwid, ang mga layko ay may mga nagpapabawas na kalagayan, samantalang kami ay wala.

Kapag tayo ay tinatrato nang hindi makatarungan, sa pagtanggap natin sa kawalang-katarungang ito ay, sa esensya, tinatanggap natin ang isang biyaya. Halimbawa, ako ay inintriga at hindi makatarungang ikinulong. Aba, ano ngayon? Una, dahil wala akong ginawang krimen, malinis ang aking konsensya. At pangalawa, may naghihintay na gantimpala sa akin sa langit. May mas dakilang biyaya pa bang maaaring ipagkalooob sa akin? Hindi ako nagrereklamo, kundi nagpapasalamat ako sa Diyos: 'Paano ko Ikaw pasasalamatan, Diyos ko, sa katotohanang hindi ko ginawa ang krimeng ito? Sapagkat kung ako nga ang gumawa nito, hindi ko sana matiis ang kirot ng aking budhi.' Para sa mga nag-iisip nang ganito, ang bilangguan ay nagiging paraiso. O kunin ang

isa pang halimbawa: may isang tao na di-makatarungang nanakit sa akin. 'Kaluwalhatian sa Iyo, Panginoon!' ang sabi ko. 'Marahil sa ganitong paraan ay mababawi ko ang ilan sa aking mga kasalanan, sapagkat minsan din ay itinaas ko ang aking kamay laban sa aking kapuwa.' O marahil ay hindi makatarungang ininsulto ako, at nagpapasalamat ako: 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Panginoon! Tinatanggap ko ito alang-alang sa Iyong pag-ibig, na kung saan ay tiniis Mo ang mga insulto at pang-aabuso para sa akin.'

Isang ambag sa langitnang kaban

— Geronda, naiinis ako na hindi mabuti ang opinyon ng iba sa akin.

— Kay ganda na sinabi mo ito sa akin! Mula ngayon, ipagdarasal ko na huwag kailanman magkaroon ng mabuting pagtingin sa iyo ang iba, sapagkat, aking minamahal na anak, walang kapakinabangan sa iyo ang mabuting pagtingin ng iba. Pinahihintulutan ng Diyos, sa Kanyang probidensya, na tratuhin tayo nang hindi makatarungan at insultuhin tayo upang matubos natin ang ilan sa ating mga kasalanan sa pamamagitan nito, o makapagtipon ng ilang [espiritwal] na kapital para sa buhay na darating. Ngunit hindi ko maintindihan: anong uri ng buhay na espiritwal ang hinahangad mo? Hindi mo pa rin lubos na nauunawaan kung ano talaga ang iyong espiritwal na kapakinabangan; nais mong ubusin ang lahat ng iyong [espiritwal na] kapital dito at ngayon — at wala kang iiwan para sa Langit. Bakit mo nakikita ang lahat sa ganitong paraan? Anong mga aklat ang binabasa mo? Binabasa mo ba ang *Evergetinos*³⁷ ? Hindi ba nakasulat doon kung paano ka dapat kumilos? At binabasa mo ba ang Ebanghelyo? Siguraduhing binabasa mo ito araw-araw.

— Geronda, kapag gumawa ako ng mabuting gawa, naiinis ako kung hindi ito kinikilala ng iba.

— Makinig ka, ngunit anong uri ng pagkilala ang hinahanap mo: mula kay Cristo o mula sa mga tao? Maaari ka bang makatamo ng anumang higit na kapakinabangan kaysa sa pagkilala ni Cristo? At ano ang silbi kung pinapansin ka ng mga tao? Kung kinikilala ng mga tao ang kabutihang ginawa mo ngayon, mamaya, sa buhay na walang hanggan, maririnig mo: '*Tanggapin Mo, O Panginoon, ang iyong mabubuting gawa...*'³⁸ Dapat tayong magsaya na hindi kinikilala ng iba ang ating mga pagsisikap at iniwan tayo nang walang [pantaong] gantimpala, sapagkat isasaalang-alang ng Diyos ang mga pagsisikap na ito [na hindi nabibigyan ng gantimpala sa lupa] at gagantimpalaan tayo ng walang hanggang gantimpala. Dahil may gantimpala mula sa Diyos, magsikap tayong mag-ambag—kahit gaano kaliit—sa ipon ng Diyos. Dapat nating tanggapin ang kawalang-katarungan na ginawa sa atin bilang isang dakilang biyaya, sapagkat sa pamamagitan ng kawalang-katarungan ay naitatala sa ating [espiritwal na bangko] ang isang tiyak na halaga—bilang isang langitnang biyaya.

— Geronda, paano kung ang isang tao ay mapagkawanggawang tinatanggap ang kawalang-katarungan na ginawa sa kaniya, hindi dahil iniisip niya ang nalalapit na Paghuhukom, kundi dahil naniniwala siyang mas mabuti nga iyon; wasto ba ang kanyang pag-uugali?

— Aba, hindi ba't ang pag-iisip na ito ang mas mabuting gawin ay sa huli magtutulak sa kaniya na isipin ang nalalapit na Paghuhukom? Dapat lang siyang mag-ingat na huwag kumilos nang ganito para lang maging 'isang mabuting tao', dahil iyan ang ginagawa ng mga Europeo.³⁹ Dapat tandaan na ikaw ay nilikha sa wangis ng Diyos at dapat kang maging kawangis ng iyong Maylalang sa lahat ng bagay. Kung ang mismong kaisipang ito ang nag-uudyok sa isang tao na kumilos, nasa tamang direksyon siya. Kung hindi, nanganganib siyang mahulog sa humanismo ng mga Europeo.⁴⁰

³⁷ 'Evergetinos' — isang sistematikong koleksyon ng mga aral na asketiko ng mga Banal na Ama, na inipon noong ika-11 siglo ni Pablo, ang nagtatag at abad ng monasteryo ng 'Evergetis' sa Constantinople, at unang inilathala sa katapusan ng ika-18 siglo ni Kagalang-galang Nicodemus ng Bundok Athos.

³⁸ Lucas 16:25.

³⁹ Sa pagsasalita tungkol sa mga Europeo, hindi binabatikos ng Nakatatanda ang mga tao ng Kanlurang Europa, kundi nais niyang protektahan tayo mula sa diwa ng rasionalismong nangingibabaw sa mga bansang iyon.

⁴⁰ Humanismo—isang kilusang kultural na nakasentro sa indibidwal na namamahala sa sarili, ibig sabihin, hiwalay sa Diyos at sa Simbahan—ay umunlad sa Kanluran noong panahon pagkatapos ng Gitnang Panahon.

Banal na pagpapanggap

— Geronda, ilang eremita ang mayroon sa Banal na Bundok?⁴¹

— Hindi ko alam. Sabi nila ay pito.⁴² Sa mga nakaraang taon, naging napakahirap makahanap ng tahimik at liblib na lugar para sa ascesis. Kaya, habang mayroon pang mga monasteryo na may hiwalay na selda sa Banal na Bundok,⁴³ ang ilan sa mga ama ay nakahanap ng ibang paraan ng pagsasagawa ng ascesis. Halimbawa, matapos nilang unang magsagawa ng ascesis sa ibang lugar, sa isang punto ay sasabihin nila: "Hindi, hindi talaga ako komportable rito. Mas mabuti pang pumunta ako sa ibang komunidad monghe at mag-ipon ng kaunting pera." Naniniwala ang mga nakapaligid sa kanya na ganoon nga. Lilipat ang asketiko sa isang komunidad monghe, magtatrabaho roon ng tatlo o apat na buwan, at hihingin ang malaking pagtaas ng sahod. At kapag tinanggihan ang kanyang hinihinging pagtaas ng sahod, sasabihin niya: "Hindi, hindi na sulit na magtrabaho ako nang ganito. Umalis na ako." Magdadala siya ng ilang tinapay na malutong, aalis ng monasteryo, magtatago sa isang kuweba at maglalaan ng sarili sa mga gawi ng pag-aascetismo. Ang mga nanatili sa monasteryo ay naiwan sa impresyon na nakahanap siya ng trabaho sa ibang lugar. Kapag tinanong ang mga monghe ng monasteryong iyon, 'Kaya, nandito ba si Ama So-at-so?'—sasagot sila, 'Oo, nandito siya, pero ang maselan niyang ugali! Pumunta siya rito para mag-ipon ng pera. Humiling siya ng dagdag-sahod! Isipin mo nga: isang monghe na humihingi ng dagdag-sweldo! Anong klaseng monghe iyon?' At sa gayon, nakapagtago ang asketiko ng dobleng pakinabang—mula sa kanyang pag-aascetismo at mula sa kanilang mga paratang. At pati na rin mula sa mga magnanakaw: sapagkat nang marinig ng mga magnanakaw na may pera siya, pupunta sila sa kanyang kuweba, bubugbugin siya, ngunit wala silang makikita.

— Geronda, pero kung itinatago ng kapatid ang sarili niya, paano ko siya maaarihalin sa kanyang kabutihan?

— Sa tingin mo ba'y ganoon siya kamangmang na hindi man lang itago ang sarili? Ang mga santo ay gumawa ng mas dakilang mga gawa hindi upang makamit ang birtud, kundi upang itago ito. Alam mo ba kung ano ang ginawa ng mga banal na hangal para sa kapakanan ni Cristo? Una, iniinawalan nila ang pagpapanggap ng mundong ito at pumasok sa kaharian ng katotohanan ng Ebanghelyo. Ngunit kahit iyon ay hindi pa sapat para sa kanila, at lumayo pa sila—tungo sa banal na pagpapanggap para sa pag-ibig ni Cristo. Pagkatapos noon, hindi na nila iniintindi kung ano ang ginawa sa kanila, o kung ano ang sinasabi tungkol sa kanila. Gayunpaman, nangangailangan ito ng malaking kababaang-loob. At isipin ito: kung sasabihin mo ang isang hindi kaaya-ayang bagay sa isang taong makalupa, siya ay naiinis; kung hindi mo siya pupurihin sa isang bagay, siya ay nagagalit, samantalang ang mga banal na hangal para sa kapakanan ni Cristo ay nagagalak na may maling pagtingin ang mga tao sa kanila.

Noong mga nakaraang araw, may mga monghe na nagkunwaring sinapihan ng demonyo, upang itago ang kanilang kabutihan at pahinain ang magandang pagtingin ng iba sa kanila. Nang nanirahan

⁴¹ Isang araw noong 1950, nang unang dumating si Elder Paisios sa Banal na Bundok ng Athos at hinahanap ang daan mula Kausokaliivia patungo sa skete ni Santa Ana, nakilala niya ang isang eremita na ang mukha ay nagliliwanag. "Mukhang nasa pitumpung taong gulang siya, at mula sa kanyang kasuotan ay masasabing wala siyang ugnayan sa mga tao... Kitang-kita na isang santo ang nakatayo sa harap ko." Nang tanungin ni Elder Paisios ang eremita kung saan siya nakatira, sumagot ang eremita, "Dito"—at itinuro ang tuktok ng Banal na Bundok. Kalaunan, pinagtibay ng mga nakatatandang may karanasan kay Ama Paissios na labindalawang eremita ang naninirahan nang tahimik sa tuktok ng Athos. Tingnan si *Elder Paissios*. *The Fathers of the Holy Mountain and Stories of the Holy Mountain*. Holy Trinity Sergeev Lavra, 2001. pp. 45–47.

⁴² Ibinigay noong Nobyembre 1988.

⁴³ Ang isang monasteryo na sumusuporta sa sarili (awtonomo) ay kabaligtaran ng isang komunal (kinovial) na monasteryo. Ito ay isang monasteryo na walang abbot at pinamamahalaan ng mga tagapangasiwa. Ang mga naninirahan sa mga monasteryong nakakasari ay sumusunod sa sarili nilang monastikong rutina, hindi nagkakasamang kumakain, at tumatanggap ng kabuhayang salapi mula sa monasteryo para sa pagtupad ng kanilang mga tungkuling monastiko. Ang huling monasteryong nakakasari sa Bundok Athos ay ginawang komunal na monasteryo noong 1992.

ako sa Monasteryo ng Philotheus (⁴⁴) noong ito ay isang pamayanang monastiko, nakilala ko roon ang isang monghe na dati nang nagsagawa ng pag-aascetismo sa Disyertong Vigla (⁴⁵) Nang mapagtanto niyang nahulaan na ng mga ama doon ang kanyang mga gawaing pag-a-ascetismo at pag-unlad sa espirituwal, hinanap niya ang pagpapala ng kanyang espirituwal na ama at umalis. "Ay, ang galing!" wika niya habang papalayo. 'Sawa na ako nang husto sa mga bulok na tinapay na ito. Pupunta ako sa isang monasteryo na kumikita para sa sarili: doon kakain ako ng karne at mabubuhay bilang isang tunay na tao!' "Bobo ba ako na manatili rito?" Kaya lumipat siya sa Monasteryo ng Philotheus at nagkunwaring siya'y sinapian. Ang kanyang mga kapwa monghe,⁴⁶ nang marinig nilang siya'y naging 'sinapian', ay nagsimulang magsalita sa isa't isa: 'Kawawa naman — sinapian na siya. Aba, ano pa'ng aasahan mo: inaasahan na ito.' Tumakas siya rito: ang mga amag na rusk, naku, ay nakainis na sa kanya! Lumipat siya sa isang monasteryong tumutustos sa sarili — naisip niya na kailangan niya ng kaunting karne!" At ano naman ang nangyari sa "sinasabing sinapian"? Aba, ganito: nanirahan siya sa Filofey nang mahigit dalawampu't limang na taon, at sa lahat ng taong iyon ay hindi niya inihanda ang sarili niyang pagkain ni hindi rin siya nakahiga sa kama. Pinipigilan ang antok, naglilibot siya sa mga pasilyo ng monasteryo nang may sulu buong magdamag. Nang marating niya ang sukdulang pagkapagod, humihinto ang asketiko at sumandig sandali sa pader, ngunit sa sandaling magsimulang manalupig sa kanya ang antok, tumatalon siya at sinisimulang bulongin ang Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo..." Pagkatapos ay ipinagpapatuloy niya ang tahimik na pagdarasal — hindi nang malakas — bagaman paminsan-minsan ay kusang lumalabas ang panalangin mula sa kanyang mga labi at naririnig ng iba. Kapag nakakasalamuha niya ang ibang monghe, nakiusap ang asketiko: "Manalangin kayo, manalangin kayo, na sana'y lisanin ako ng demonyo." Noong isang pagkakataon, sinabi sa akin ng isang batang baguhong-monte na labinlimang taong gulang tungkol sa kaniya: "Kalimutan mo na siya, ang baliw na iyon." — "Huwag kang magsalita nang ganyan," sabi ko sa kaniya. "Ang taong ito ay nagtamo ng malaking kabutihan at nagpapanggap lamang na siya ay sinapian." Pagkatapos noon, tinrato ng batang monghe na ito ang asketiko nang may paggalang. At nang mamatay ang asketa, natagpuan siyang mahigpit na nakahawak ng isang piraso ng papel na naglalaman ng listahan ng mga kapatid sa monasteryo. Sa tapat ng pangalan ng bawat monghe, [ang nagpapanggap na mabait] ay nakasulat ng isang uri ng palayaw. Ginawa niya ito upang, kahit pagkatapos ng kanyang kamatayan, masira ang kahit na anumang—gaano man kaliit—mabuting iniisip ng iba tungkol sa kanya. Pagkatapos noon, ang kanyang mga labi ay nagsimulang maglabas ng mabangong samyo. Nakikita mo: nais niyang itago ang sarili, ngunit ang Grasya ng Diyos ang naghayag sa kanya sa iba.

Kaya, hindi natin dapat husgahan ang isang tao batay sa panlabas na anyo—dahil hindi natin matutuklasan kung ano ang kanyang itinago sa kanyang kalooban.

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano ang pagpapawalang-sala sa sarili pinapalayas ang Biyaya ng Diyos sa atin

Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay humahadlang sa espirituwal na pag-unlad

— Geronda, ano ang ibig sabihin kapag sinasabi ng mga tao na hindi mo matatagpuan ang pagpapawalang-sala sa sarili sa Banal na Kasulatan?

⁴⁴ Noong 1956–1958

⁴⁵ Vigla — isang mabundok at walang tirahang lugar sa timog-silangang bahagi ng Kapupudtong Athos.

⁴⁶ Mga espirituwal na kapatid — mga monghe na tumanggap ng monastikong gupit mula sa iisang nakatatanda.

— Na ang pagpapawalang-sala sa sarili, sa isang diwa, ay hindi mapagtatanggol.

— Ngunit, Geronda, kapag pinagtatwiran ko ang sarili ko, napagtatanto ko sa pagbabalik-tanaw na ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi angkop sa isang monghe.

— Hindi lang ito hindi angkop — ang pagpapawalang-sala sa sarili ay walang kinalaman sa buhay-espiritwal. Dapat maunawaan na, sa pamamagitan ng pagpapawalang-sala sa sarili, ang isang tao ay nasa kalagayan ng kabulaanan. Pinuputol ng isang tao ang kanyang ugnayan sa Diyos at pinagkakaitan ang sarili ng Banal na Grasya. Sapagkat ang Banal na Grasya ay hindi dumarating sa isang taong nasa kalagayan ng kabulaanan. Mula sa sandaling ipagtanggol ng isang tao ang hindi dapat ipagtanggol, pinaghiwalay at inilalayo niya ang sarili mula sa Diyos. Ang pagitan ng tao at ng Diyos ay napupuno ng isang materyal na panharang, wika nga, katad [espiritwal]. Maaari bang dumaan ang kuryente sa goma? Hindi, hindi ito makakatawid; hindi ito tinatablan ng kuryente. Gayundin, para sa Banal na Grasya, walang mas matibay na materyal na panharang kaysa sa pagpapawalang-sala sa sarili. Sa pamamagitan ng pagpapawalang-sala sa sarili, para ka lamang nagtatayo ng pader na naghihiwalay sa iyo mula sa Diyos, at sa ganitong paraan ay pinuputol mo ang lahat ng ugnayan sa Kanya.

— Geronda, madalas mong sinasabi: 'Subukan natin kahit papaano na huwag bumaba sa espirituwal na marka ng paglipas.' Ano ang espirituwal na marka ng paglipas na ito?

— Ang marka ng paglipas sa espirituwal ay ang mapagkumbabang pag-amin sa pagkakamali ng isang tao, pati na rin ang pagtangga na ipagtanggol ang sarili, lalo na kapag ipinakita sa isang tao kung saan siya nagkamali at kinikilala niya ang kanyang kasalanan. Aba, ang hindi pagtatanggol sa sarili kapag inakusahan ng isang bagay na hindi siya nagkasala — iyon ay isang marka nang pangunahing uri. Ang sinumang gumagawa ng mga dahilan para sa sarili ay hindi lamang nabibigo na magtagumpay, kundi kulang din sa panloob na kapayapaan. Hindi tayo parurusahan ng Diyos sa anumang pagkakamaling nagawa natin; gayunpaman, hindi rin tayo dapat magbigay ng dahilan para sa pagkakamaling iyon o ituring itong isang bagay na natural.

— At kung ako'y napagalitan dahil sa isang kapabayaang, ngunit hindi ko matukoy kung gaano kalaki ang aking sala, dapat ko bang itanong ito para mas maging maingat ako sa susunod? O mas mabuti bang manahimik na lang?

— Kung limang porsyento ka lang ang may kasalanan, pero sinisisi mo ang sarili mo ng dalawampu't lima porsyento, hindi ka pa rin ba mas napapakinabangan? Magbigay ka ng dagdag na porsyento sa pagsisisi sa sarili para mas ligtas ka. Ito ang espirituwal na pagsasanay na dapat mong gampanan: hanapin ang sarili mong mga kakulangan at mahuli ang sarili sa akto. Kung hindi, natatakot kang bitawan ang iyong 'sarili', naghahanap ka ng mga dahilan para dito, ngunit wala kang panloob na kapayapaan.

— Geronda, nakikinabang ba ang isang taong sanay magbigay ng dahilan, na pagkatapos ay napagtanto ang kanyang pagkakamali at pinapagalitan ang sarili?

— Sa pinakamaliit, nakakakuha ng karanasan ang ganoong tao. Kung magagamit nila nang maayos ang karanasang iyon, makikinabang sila. At kung sasabihin ng Diyos, 'Dahil napagtanto nila ang kanilang pagkakamali at nagsisi na, nararapat silang bigyan ng isang bagay,' makakatanggap ang taong iyon ng isang uri ng 'grant', ngunit mula sa ibang [espiritwal] na pondo — ang pondo ng pagsisisi.

Ang dahilan kung bakit pinagtatwiran ng isang tao ang sarili niya ay ang kanyang makasarili

— Geronda, kung hindi ko mahanapan ng dahilan ang mga gawa ng iba, ibig bang sabihin na matigas ang puso ko?

— Wala kang nakikitang dahilan para sa iba, ngunit may nakikita ka para sa sarili mo? Ngunit sa lalong madaling panahon, wala na ring nakikitang dahilan si Kristo para sa iyo. Kung ang isang tao ay kumikilos nang masama, ang puso niya ay maaaring maging kasingtigas ng bato sa isang

iglap. At kung kumikilos sila nang may pag-ibig, ang puso nila ay maaaring maging napakalambot sa isang iglap. Magkaroon ka ng pusong parang ina! Tulad ng pag-uugali ng isang ina: pinapatawad niya ang lahat ng ginagawa ng kanyang mga anak at kung minsan ay nagkukunwaring hindi napapansin ang kanilang kalokohan.

Ang isang taong wasto ang ginagawang espirituwal na gawain sa sarili ay naghahanap ng mga nagpapagaan ng pagkakasala para sa lahat, pinagtatwiran ang lahat, at hindi kailanman naghahanap ng pagtatwiran para sa sarili — kahit na sila ay may tama. Palagi nilang iniisip na sila ang may kasalanan, habang pinagmumuni-muni nila ang katotohanang hindi nila lubusang nagagamit ang mga paborableng pagkakataong ipinagkakaloob sa kanila. Halimbawa, kung makakita ang taong ganito ng nagnanakaw, iniisip niya na mas marami pa sana ang ninakaw niya kung siya ay lumihis sa tamang landas. 'Tinulungan ako ng Diyos,' sabi ng ganitong tao, 'ngunit inangkin ko sa sarili ko ang papuri para sa Kanyang mga biyaya. Mas malaking pagnanakaw ito kaysa sa ginawa ng aking kapuwa: ang tanging pinagkaiba ay kitang-kita ang pagnanakaw niya, samantalang ang akin ay nananatiling nakatago.' Sa ganitong paraan, mahigpit na hinuhusgahan ng isang tao ang sarili, samantalang magaan naman ang paghusga sa kanyang kapuwa. O kaya naman, kapag nakita nila ang isang kapintasan—malaki man o maliit—sa kanilang kapwa, inaabswelto nila ito, at sinasabing mabuti ang intensyon sa likod ng kanilang mga ginawa. Naisip nila na marami rin silang kapintasan na halata sa iba. Sapagkat kung titigan nang mabuti, makakakita ka ng napakaraming kapintasan sa iyong sarili! Pagkatapos, nagiging napakadaling gawin ang pagbibigay-katwiran sa kapwa. Gaano karaming problema ang naidulot natin! *'Huwag mong alalahanin, O Panginoon, ang mga kasalanan ng aking kabataan at aking kamangmangan.'*⁴⁷

— Geronda, minsan, kapag hinihilingan akong tumulong, masaya akong tumulong, pero sa pagmamadali ko ay medyo nagkakamali ako, at kapag pinupuna ako, naghahanap ako ng mga dahilan...

— Kung, habang nagnanais kang gumawa ng mabuti, ay nagkamali ka nang kaunti, kailangan mong [mapagkumbabang] tanggapin ang pagsaway para sa pagkakamaling nagawa mo — upang matanggap mo nang buo ang iyong gantimpala. Napaka-tuso ng Diyablo. Wala nang hihigit sa kanya sa kanyang larangan. Kaya, hindi ba niya ginagamit ang kanyang maraming taong karanasan? Siya ang nag-uudyok sa iyo na maghanap ng mga dahilan, upang mawalan ka ng gantimpala sa kabutihang ginawa mo. Kung makita mo ang isang taong , basang-basa ng pawis, na nagpapasan ng mabigat na pasanin sa kanyang balikat, at nais mong akuin ito upang mapagaan ang kanyang buhay, masasabi nating natural lamang iyon. Nakita mo kung paano niya binabata ang pasanin at, dahil sa iyong kabutihang-loob, agad kang kumilos upang tulungan siya. Gayunpaman, ang pagdadala ng pasanin ng isang di-makatarungang kasalanan na ipinataw ng iba ay may mas malaking halaga. Kung tayo ay pinupuna at agad na nagsisimulang ipagtanggol ang ating sarili, ipinapakita nito na buhay pa rin sa atin ang makalupang pag-iisip.

— Geronda, ano, kung gayon, ang sanhi ng pagpapawalang-sala sa sarili?

— Sa makasarili. Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay isang pagbagsak; itinataboy nito ang Biyaya ng Diyos. Hindi lamang dapat pigilan ng isang tao ang pagbibigay-katwiran sa sarili, kundi dapat din niyang mahalin ang kawalang-katarungang ginawa laban sa kanya. Sapagkat ano pa nga ba ang nagpagpaglabas sa atin mula sa Paraiso kung hindi ang pagbibigay-katwiran sa sarili? Hindi ba ito ang diwa ng pagbagsak ni Adan? Nang tanungin ng Diyos si Adan: 'Kumain ka ba mula sa punong pinagbawal ko sa iyo?' — Hindi sinabi ni Adan, 'Oo, Ginoo ko, nagkasala ako,' kundi nagsimulang magbigay ng dahilan: 'Ang babaeng ibinigay Mo sa akin ang nagbigay sa akin ng bunga ng puno, at kinain ko.' Sa paggawa nito, epektibong sinasabi niya sa Diyos, 'Kasalanan Mo ito, dahil nilikha Mo si Eba.' Ngunit obligado ba si Adan na sumunod kay Eba sa bagay na ito? Tinanong din ng Diyos si Eba ng parehong tanong, ngunit siya rin ay nagsimulang magbigay ng dahilan: 'Nilinlang

⁴⁷ Awit 24:7.

ako ng ahas.⁴⁸ Kung sinabi sana ni Adan, 'Nagkasala ako, nagkamali ako, Diyos ko,' at kung inamin din sana ni Eba ang kanyang pagkakamali, maibabalik sana ang lahat sa ayos. Ngunit hindi: parehong nagsimulang magbigay ng dahilan para sa kanilang sarili, na parang sinisikap nilang malampasan ang isa't isa.

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi nauunawaan kung gaano kalaking kasamaan ang pagpapawalang-sala sa sarili, ano ang dapat sisihin doon?

— Ano ang dapat sisihin? Ang katotohanang sila mismo ang may kasalanan. Sa pamamagitan ng walang katapusang pagbibigay-katwiran sa sarili at paniniwalang hindi sila nauunawaan ng iba, na ang lahat sa paligid nila ay hindi makatarungan, samantalang sila ay isang inosenteng nagdurusa at isang kawawang biktima, ang isang tao ay nagiging hindi makatwiran at nawawalan ng kontrol sa sarili. At isipin mo nga: kung minsan ay nakagawa siya ng kawalang-katarungan at nagkamali sa iba, sinasabi ng ganoong tao: 'Tiyak na tiniis ko sana ang kawalang-katarungang ito, ngunit ayaw kong magkasala ang iba!' Ibig sabihin, hinahangad nilang ipagtanggol ang kanilang sarili, kunwari'y dahil sa pagmamahal, upang ang sa tingin nilang nagkamali sa kanila ay magbawi at hindi magkasala! O kaya naman ay nagsisimula silang magbigay ng napakaraming paliwanag upang ang kanilang 'nakasakit' ay hindi mahulog sa kasalanan dahil sa aksidenteng pagkakamali sa pag-unawa sa kanila. Nakikita mo ba kung anong malikot at mapanlinlang na gawain ang ginagawa ng diyablo?

Sinumang gumagawa ng mga dahilan ay hindi makatatanggap ng espirituwal na tulong

Napansin ko na ngayon, lahat—bata man o matanda—ay pinagtatwiran ang lahat gamit ang isang satanicong kaisipan. Binibigyang-kahulugan muli ng demonyo ang lahat sa sarili niyang paraan para sa kanila, at sa ganitong paraan, nawawalan ng ugnayan sa katotohanan ang mga taong ito. Isang satanicong interpretasyon—iyan ang tinatawag na pagpapawalang-sala sa sarili.

— Geronda, bakit may ilang tao na hinahanap ang mali sa bawat salitang sinasabi sa kanila?

— Ay, nakakatakot na pakikipag-usap sa taong sanay maghanap ng dahilan! Parang nakikipag-usap ka sa taong sinapihan. Patawarin sana ako ng Diyos, ngunit ang mga taong palaging naghahanap ng dahilan ay ang diyablo mismo ang kanilang 'espirituwal na ama'. Sila ay mga taong labis na pinahihirapan; wala silang kapayapaan sa kanilang sarili. Ginawa nilang paninindigan ang pagpapawalang-sala sa sarili. Sa madaling salita, tulad ng isang magnanakaw na gising buong gabi para magplano kung paano nakawin ang isang bagay, ang mga taong ito ay patuloy na nag-iisip ng mga paraan para bigyang-katwiran ang kanilang mga maling gawa. Samantalang ang isang tao ay maaaring iniisip kung paano magpakumbaba o gumawa ng mabuting gawa, sila naman ay nag-iisip ng kabaligtaran — isang paraan para bigyang-katwiran ang hindi kailanman maaaring bigyang-katwiran. Ang mga taong ito ay nagiging tunay na abogado ng depensa! Imposibleng mabago ang kanilang isip — para ka lamang nagbabago ng isip ng diyablo. Wala kang ideya kung gaano ako kahirap makipagtalos sa isang taong ganoon! 'Walang saysay ang ginagawa mo,' pakiusap ko sa kanya. 'Kailangan mong bigyang-pansin ang ilang bagay, tuluyan ka nang lumihis sa tamang landas; dapat mong gawin ito at iyon...' Gayunpaman, nakahanap siya ng dahilan para sa bawat salitang sinabi ko, at sa pagtatapos ng pag-uusap ay idineklara pa niya: 'Hindi mo pa rin sinasabi sa akin kung ano ang kailangan kong gawin!' — 'Kaibigan ko,' nauutal kong sabi, 'ano ba talaga ang pinag-uusapan natin nang ganoon katagal?' Pinag-uusapan natin ang mga pagkakamali mo, kung paano ka napunta sa maling landas, pero tuloy-tuloy ka lang sa pagbibigay ng mga dahilan. Sa tatlong oras nating pag-uusap, pagod na pagod na ako sa'yo! Pinahirapan mo ako nang husto! Aba, hindi ba sinabi ko sa'yo kung ano ang kailangan mong gawin?" Ganito kasi: bibigyan mo ng kaugnay na halimbawa ang taong iyon, ipinaliwanag na ang pagtrato sa lahat ng bagay ayon sa gusto nila ay makasariling satanismo; babalaan mo sila na sila'y nasa impluwensya ng demonyo at kung hindi sila magbabago, mapapahamak sila — at pagkatapos ng lahat ng iyon, sasabihin pa nila na hindi mo pa

⁴⁸ Tingnan Genesis 3:11–13.

rin sinabi sa kanila kung ano ang dapat nilang gawin! Hindi ba talaga, hindi ka ba mawawalan ng pasensya sa ganung sitwasyon? Kung ang isang tao ay wala nang pakialam sa kahit ano, hindi siya magagalit sa ganitong mga pagkakataon. Kahit ano pa man ang mangyari, para sa kanila ay maliliit na bagay lang iyon sa buhay.

Gayunpaman, kung hindi ka man ramdam, sumasabog ka na lang sa mga ganitong sitwasyon. Hindi, swerte nga talaga sila—ang mga taong wala talagang pakialam sa kahit ano.

— Gayunpaman, Geronda, hindi mo rin naman nais manatiling walang pakialam sa anumang kalagayan...

— kapatid ko, ang isang taong walang pakialam, hindi niya sinasayang ang kanyang enerhiya nang walang kabuluhan. May katuturan ang magdusa para sa kapakanan ng isang taong naghihirap. Pero ganito: pinapagod mo ang sarili mo para sa kanya, sinasabihan mo siya ng napakarami, at sa huli sasabihin niya, 'Hindi mo sinabi sa akin kung ano ang gagawin ko' — at pinagtatwiran ang hindi kailanman maaaring ipagtwiran. Ganyan siya nagiging demonyo mula sa pagiging tao! Nakakatakot! Kung sana'y naisip niya kahit saglit ang pagsisikap na ginawa mo para tulungan siya, magbabago siya kahit kaunti. Hindi ko pa nga pinag-uusapan kung mauunawaan niya kung gaano ka nasasaktan sa nakikitang pagdurusa niya. Ngunit nakikita niya kung paano ka naghihirap, kung paano ka nahihirapan at pinahihirapan, at gayun pa man ay pinipilit niyang hindi makita ang lahat ng iyon!

— Geronda, kung sasabihin mo sa isang taong nagtatanggol sa isang labis na kasuklam-suklam nilang pag-uugali na ito ay pagpapagtanggol sa sarili, at sila, na gustong patunayan na hindi ito pagpapagtanggol sa sarili, ay patuloy pa ring nagtatanggol sa kanilang sarili, may pagkakataon pa bang mababago nila ang kanilang mga gawi?

— Paano niya nga ba maaayos ito? Nauunawaan niyang nagkamali siya dahil sa matinding paghihirap na nararamdaman niya, ngunit dahil sa kasakiman ay ayaw niyang aminin ito. Tunay na nakakatakot iyan!

— Oo, pero sabay nitong sinasabi: 'Ayaw mo akong tulungan. Nagtatanong ako ng tulong sa'yo, pero hindi mo man lang ako iniimbitahan para makipagkwentuhan. Tinatrato mo akong may paghamak.'

— Aba, iyan nga ang punto — ang ganitong pag-iisip ay nagmumula rin sa kasakiman. Sa paggawa niya nito, epektibo niyang sinasabi sa iyo: 'Hindi ako, kundi ikaw ang dapat sisihin sa katotohanang napakasama ng sitwasyon ko!' Oo, oo, umaabot pa nga roon ang taong ganoon. Pabayaang mo siya: walang saysay na aksayahin ang oras sa kanya, dahil hindi mo rin siya matutulungan. Hindi mananagot ang kanyang espirituwal na ama o — kung siya ay nakatira sa isang monasteryo — ang abbot o abbess para sa ganitong uri ng tao. Hindi ito makasariling pag-uugali ng tao, kundi makasariling pag-uugali ng demonyo. Ang makasariling pag-uugali ng tao ay tumutukoy sa mga taong, kahit hindi pa nila lubos na pinapababa ang kanilang sarili para magsabi ng 'Pasensya na', ay hindi rin sila gumagawa ng mga dahilan para sa kanilang sarili. Ngunit ang sinumang, habang nagkakasala, ay nagtatanggol sa sarili, ay ginagawang kulungan ng mga demonyo ang kanyang puso. Kung hindi supilin ng ganitong tao ang kanyang 'sarili', lalo lamang siyang magkakamali, at ang kanyang sariling kasakiman ang siyang lalamon sa kanya nang walang kabuluhan. Kung ang isang tao ay hindi alam ang kasamaan ng pagpapawalang-sala sa sarili, may pinababawasan siyang pananagutan. Gayunpaman, kung natutunan na niya ito—maging para sa sarili niya o mula sa mga salita ng iba—kung gayon, wala na siyang pinababawasan na pananagutan.

Kapag nais mong tulungan ang isang taong sanay maghanap ng dahilan, mag-ingat ka nang husto. Dahil kung gumagawa sila ng mga dahilan, ibig sabihin ay lubos silang makasarili, kaya't paminsan-minsan ay nangyayari ang sumusunod: sasabihin mong nagkamali sila, at sila naman, upang protektahan ang kanilang 'kakulangan sa kapintasan' at patunayan [na ikaw ang may mali], ay nagsisimulang magpatong-patong ng kasinungalingan at pagpapawalang-sala sa sarili. Sa ganitong kaso, ikaw—na itinuro sa kanya na siya ang may mali—ang nagiging dahilan kung bakit ang taong

ito ay naging mas makasarili at mas tapat na sinungaling kaysa dati. Kapag nakita mong patuloy siyang gumagawa ng mga dahilan, itigil mo na ang pakikipag-usap sa kanya, ngunit manalangin ka na bigyang-liwanag siya ng Diyos.

Kung hindi mo ipagtatanggol ang sarili mo, ipagtatanggol ka ng Diyos

— Geronda, madalas kapag ako'y pinupuna, iniisip kong kailangan akong magbigay ng paliwanag, sinisimulan ko: 'Oo, totoo iyan, pero hindi ko alam, marahil inakala mo na...'

— Bakit mo kailangan ang lahat ng 'ngunit' at 'o marahil' na ito?⁴⁹ Wala namang... kabuluhan ang 'o marahil' na ito! At binabaluktot nito ang lahat. Kung may magturo sa iyo ng isang bagay, sabihin mo: 'Pasensya na. Sa pamamagitan ng inyong mga panalangin, mag-iingat ako sa hinaharap.'

— Geronda, kung may makakita sa akin na gumagawa ng ganito o ganoon at magkakamali ng konklusyon, dapat ko bang ipaliwanag kung bakit ganoon ang ginawa ko at hindi iba?

— Kung mayroon kang espiritwal na lakas—ibig sabihin, kababaang-loob—aminin mo ang iyong pagkakamali at huwag magpaliwanag. Iwan mo sa Diyos ang iyong pagtatanggol. Kung hindi ka magsasalita para sa iyong sarili, ang Diyos ang magsasalita para sa iyo mamaya. Isaalang-alang ito: nang ipinagbili ng mga kapatid si Jose bilang alipin,⁵⁰ hindi niya sinabi [sa mga mangangalakal na Ismaelita]: 'Kapatid nila ako, hindi alipin. Mas minahal ako ng aking ama kaysa sa alinman sa iba niyang mga anak.' Hindi siya nagsalita ng kahit isang salita, ngunit kalaunan ay nagsalita ang Diyos ng Kanyang salita at ginawa Siyang pinuno.⁵¹ Ano sa palagay mo—hindi ba ihahayag ng Diyos [sa mga tao kung ano talaga ang kalagayan]? Kung ang Diyos, para sa iyong kabutihan, ay ihahayag ang katotohanan sa mga tao, gayon na nga. Gayunpaman, kung hindi Niya ito ibunyag, iyon din ay para sa iyong kabutihan. Kapag may kumikilos sa iyo nang hindi makatarungan, isipin mong hindi ito dahil sa masamang hangarin, kundi dahil ganoon lang nila nakita ang mga bagay. Kung ang taong iyon ay walang masamang loob, sa takdang panahon ay ipapaalam ng Diyos sa kanila ang tunay na kalagayan ng mga pangyayari. At doon ay mapagtatanto ng taong iyon na naging hindi patas sila sa iyo, at magsisi sila. Hindi ipinapahayag ng Diyos ang katotohanan sa isang tao kung may masamang loob lamang sila, sapagkat ang istasyon ng radyo ng Diyos ay gumagana sa dalas ng kababaang-loob at pag-ibig.

— Geronda, pinapayagan bang humingi ng paliwanag sa isang tao pagkatapos ng isang hindi pagkakaunawaan sa pagitan ninyo?

— Naging baluktot na ba ang iniisip mo [tungkol sa taong ito]?

— Hindi.

— Kung hindi baluktot ang iyong pag-iisip, hindi na kailangang magpaliwanag ang tao sa iyo. Ngunit kung baluktot ang iyong pag-iisip, hindi masamang ideya na makinig sa paliwanag, upang hindi ito lalo pang lumikot.

— Geronda, pero paano kung ipinapaliwanag mo ang sarili mo hindi para ipagtanggol ang iyong mga ginawa, kundi para ilarawan lamang ang iyong saloobin sa isang partikular na pangyayari, o kung ano ang nagtulak sa iyo na kumilos sa isang tiyak na paraan?

— Wala rin itong silbi. Mas mabuting magsabi ng 'Pasensya na' at huwag nang magbigay ng paliwanag, maliban kung hihilingin ito sa iyo. Pagkatapos, buong pagpapakumbaba mong ipaliwanag kung paano nangyari ang lahat.

— Geronda, sa anong mga pagkakataon kinakailangan ang mga paliwanag?

— Kinakailangan ang mga ito sa mga pagkakataong may hindi pagkakaunawaan na kinasasangkutan ang ibang tao. Sa ganitong mga kaso, obligado ang isang tao na magbigay ng paliwanag upang maitama ang sitwasyon sa anumang paraan. Nangyayari rin na ang isang tao ay

⁴⁹ Ang Matanda ay gumawa ng palaisipan sa salita: "Τὸ ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀλάτι καὶ ὅλα τὸ ἀλλοιῶναι!" — *Tala ng tagasalin*.

⁵⁰ Tingnan ang Genesis 37:20 at mga sumunod.

⁵¹ Tingnan ang Genesis 41:41.

masyadong sensitibo, may kaunting pagkamakasarili, at kung hindi siya magpapaliwanag, maaaring magdulot ito sa kanya ng pagkabahala. Sa ganitong kaso, mas mabuting ipaliwanag niya kung ano ang nagtulak sa kanya upang kumilos sa isang partikular na paraan.

— Minsan, Geronda, hindi natin matukoy ang pagkakaiba ng pagpapawalang-sala sa sarili at paliwanag.

— Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi nagdadala ng kapayapaan sa kaluluwa, samantalang ang pagpapaliwanag ay nagbibigay nito ng kapayapaan at kapanatagan.

Ang mga taong wastong nagsusuri sa kanilang sarili ay hindi gumagawa ng mga palusot

— Geronda, bakit nga ba, kahit na nararamdaman at nauunawaan ko ang aking [espritwal] na kahinaan, gumagawa pa rin ako ng mga dahilan para sa sarili ko?

— Gumagawa ka ng mga dahilan dahil hindi mo pa nararamdaman ang iyong kahinaan. Kung nararamdaman mo na ito, hindi ka na gagawa ng mga dahilan. Pagkatapos ng lahat, tayong mga makasarili ay ayaw harapin ang mga kahirapan, ayaw nating magtrabaho nang husto, at madalas nating nais maging mayaman [sa espirituwal] nang hindi man lang kumikibo. Dapat, kahit man lang, ay aminin natin na sa ganitong paglapit sa lahat ng bagay, espritwal tayong pilay sa parehong paa. Pagkatapos nating aminin ito, dapat natin itong tanggapin nang may kababaang-loob. Ngunit malayo sa ganoon! Sa ating kaso, wala ni kahit kaunting bakas ng pagsusumikap o pagkilala sa sariling kahinaan.

— Maaari bang magbigay ng katwiran sa sarili ang isang taong nakatuon sa pagkilala sa sarili, na sinisiyasat ang kanyang sarili?

— Ang sinumang tunay na pinag-aaralan ang sarili ay hindi gumagawa ng mga dahilan para sa sarili. Tingnan: pagkatapos ng lahat, ang ilang matatalinong tao, kahit na mas mataas sila kaysa sa iba, ay nauuwi sa paggawa ng pinakakaduduwang hangal na bagay. Ito ay dahil sumisilip ang pagnanais na gawing mas komportable ang kanilang sarili. 'Paano ko mapapagaan ang sarili ko?' ang iniisip ng ganitong tao, 'paano ko masisiguro na magiging paborable ang lahat para sa akin?'

— Geronda, hindi ba ang taong nagbibigay ng dahilan para sa sarili ay nabibigo makita ang kanyang sariling mga kapintasan sa buhay-espiritwal?

— Niloloko ng Diyablo ang ganoong tao sa lahat ng kanilang ginagawa, at nakakahanap ang taong ito ng dahilan para sa lahat: ang kanilang sariling pagiging mapilit, pagkamatarat, pagkamakasarili at mga kasinungalingan.

— At kung susuriin ng ganoong tao ang sarili na parang tumitingin sa salamin, sa pamamagitan ng pagninilay sa mga sinulat ng mga Banal na Ama at lalo na sa Banal na Kasulatan, hindi kaya itong makakatulong sa kanila?

— Para sa isang taong nag-iisip nang tama at espirituwal, ang Banal na Kasulatan at ang mga sinulat ng mga Banal na Ama ay nalulutas ang lahat ng mga kahirapan. Nauunawaan nila ang kahulugan ng nakasulat nang malinaw at hindi malabo. Gayunpaman, kung ang isang tao ay hindi nagsasagawa ng espirituwal na pagsasanay at ang kanyang kaluluwa ay hindi napapalinis, hindi rin makakatulong sa kanya ang Banal na Kasulatan, sapagkat ang ganoong tao ay lubos na mali ang pag-unawa sa lahat ng kanyang binabasa. Mas mabuting ipagkatiwala nila ang kanilang mga iniisip sa kanilang espirituwal na ama at huwag subukang intindihin nang mag-isa ang kahulugan ng kanilang binasa. Halimbawa, habang binabasa ang Lumang Tipan, maaaring ipakahulugan ng ganitong tao ang binasa sa diwa ng panlilinlang at mabahiran ng [espritwal na] kasamaan. Napansin ko na may ilang tao na pumipili ng ilang talata mula sa mga espritwal na aklat at pagkatapos ay iniintindi ang mga ito sa paraang akma sa kanila. Hindi dahil kulang sila sa talino o hindi nila maintindihan ang kahulugan ng kanilang nabasa. Hindi, binibigyan nila ng sarili nilang interpretasyon ang kanilang nabasa upang bigyang-katwiran ang kanilang sarili. Nakakatakot na bagay! Higit pa rito, ayon sa aking napuna, bihira ring tinatanggap ng mga taong ito nang tama ang

espirituwal na payo at gabay na naririnig nila mula sa iba. Halimbawa, kapag nais kong ituon ang kanilang pansin sa isang bagay, nagsasalaysay ako ng kuwento. Nais kong bigyang-diin ang isang partikular na punto [isang napaka-espesipikong bagay], ngunit pinuputol nila ang kuwento ko upang makahanap ng ganap na ibang kahulugan dito, hinahawakan nila ang 'ibang iyon' at ginagamit ito upang bigyang-katwiran ang isa sa kanilang mga kakulangan o pagkakamali. Sa madaling salita, ginagawa nila ang lahat ng ito upang maghanap ng dahilan para sa kanilang mga pagnanasa. Kapag ikinuwento ko sa kanila ang tungkol sa isang taong napunta sa kahabag-habag na kalagayan dahil sa kapabayaan nito, pagkatapos marinig ang kuwento ay hindi nila ito pinagninilayan, kundi sinasabi: 'Kung may mga taong nasa ganoong kakila-kilabot na kalagayan, tunay ngang hindi na tayo kayang purihin.' Sa ganitong paraan ay pinagtatwiran nila ang kanilang sarili. Sa katunayan, kung may isang bagay na sagana sa diyablo, iyon ay mga dahilan.

Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi nagdadala ng kapayapaan sa kaluluwa

Ang kaluluwa ng isang taong nagtatanggol sa sarili ay hindi makakahanap ng kapayapaan. Ang ganoong tao ay pinagkakaitan ng aliw. Siya mismo ay nagtatanggol sa kanyang 'sarili', ngunit tinatanggol ba ng 'sarili' na ito siya? Ang kanyang 'sarili', ang kanyang budhi, ay hindi makakita ng pagbibigay-katwiran para sa kanya, at dahil dito ang kanyang kaluluwa ay walang kapayapaan. Ito ay nagpapatotoo sa katotohanang siya ay may kasalanan. Kahanga-hanga kung paanong inayos ng Diyos ang lahat ng bagay! Binigyan Niya ang tao ng budhi. Isang kakila-kilabot na bagay! Sa pamamagitan ng kalupitan, katusuhan, at panunukso, maaaring makamit ng isang tao ang kanyang nais, ngunit sa paggawa nito ay mawawalan siya ng kapanatagan ng isip. Ngunit kung ginagabayan ang isang tao ng kanyang budhi, maaari niyang mapagtanto, nang hindi nangangailangan ng tulong mula sa iba, na siya ay naligaw sa tamang landas.

Ang pagtanggap ng kawalan ng katarungan nang may kapanatagan ay katumbas ng pagtanggap ng espirituwal na kayamanan na nagdudulot ng kagalakan. Ngunit sa pagpapawalang-sala sa sarili, tila sinasayang ng isang tao ang bahagi ng kayamanang iyon—at hindi nakararamdam ng kagalakan. Ang ibig kong sabihin, sa huling kaso, nawawalan ang isang tao ng kapayapaang pang-espirituwal na sana'y mayroon siya kung hindi niya pinagtatwiran ang sarili. At ano ang masasabi sa isang taong pinagtatwiran ang sarili gayong siya pa ang may sala? Ang ganoong tao ay nagdudulot ng galit ng Diyos sa kanilang sarili. Sapagkat, sa esensya, ninanakaw nila ang hindi naman sa kanila. Binigyan sila ng kayamanan, ngunit sinasayang nila ito. Makakamit pa kaya ng kaluluwa ng isang taong nag-aaksaya ng kayamanan ang kapayapaan?

Sinumang gumagawa ng dahilan para sa sarili ay binubulag ang sarili. [Pagkatapos] hahanapin ng diyablo ang dahilan para sa kanila, kahit na ang taong iyon ay pumatay. 'Paano mo siya natiis nang ganoon katagal?' sabi ng diyablo. 'Dapat ay pinatay mo na siya nang mas maaga pa!' At baka ninanais pa nga ng taong iyon na makatanggap ng gantimpala mula kay Cristo para sa ilang taon na 'pinagtiisan' niya siya! Nauunawaan mo ba? Oo, oo, posible ngang umabot sa ganitong kalupitan!

— Geronda, pero kung ang isang taong naghahanap ng dahilan para sa sarili ay naghihirap, bakit hindi niya gustong [tumigil sa paghahanap ng dahilan upang] wakasan ang kirot ng budhi na pumipighati sa kaniya?

— Dahil ang pagpapawalang-sala sa sarili ay isang nakasanayan. Kailangan ng matibay na kalooban para maputol ito. Kailangang matutuhan ng ganitong tao hindi lamang na pigilan ang pagpapawalang-sala sa sarili, kundi pati na rin ang magkaroon ng wastong panimulang espirituwal. Sapagkat kung ang isang tao, kahit hindi siya magbigay ng dahilan nang malakas, ay nagtataglay pa rin sa kanyang kaluluwa ng paniniwalang siya ay ginagamitan ng hindi makatarungan, mas masama pa ang kalagayan; sapagkat kung siya ay nagsalita man lang para ipagtanggol ang sarili, siya ay sasagutin, at sa ganitong paraan ay maaari niyang makilala ang kanyang sarili at makalabas sa kanyang ilusyon. Kung hindi, maaaring hindi sila magsalita nang malakas, ngunit iisipin sa sarili:

'Nasa panig ko ang katotohanan, ngunit nananahimik ako dahil hindi ako nabababa sa ganitong mga bagay.' Sa ganitong paraan, nananatili ang isang tao sa pagkakamali.

Dalhin natin ang pasanin [ng mga kasalanan ng iba]

— Geronda, kahapon sinabi ninyo na ang pagtitiis ay isang bagay, at ang pagpaparaya ay iba. Ano ang ibig ninyong sabihin noon?

— Ang pagiging matiisin ay hindi nangangahulugang pagtrato sa isang tao nang may pagtitiis. Sa pagsasabing matiisin ako sa isang partikular na tao, sa katunayan sinasabi ko: 'Napakasama ng kalagayan niya, ngunit mabuti naman para sa akin, kaya tinatrato ko siya nang may pagtitiis.' Ang tunay na pagtitiis ay nakapaloob sa pakiramdam ng pagkakasala para sa kalagayan ng aking kapuwa, at sa pagkaawa sa kaniya. Maraming kababaang-loob at pag-ibig sa ganitong saloobin sa kapuwa. Sa ganitong paraan, tinatanggap ko ang biyaya ng Diyos, at nakakatanggap ng tulong ang aking kapuwa. Halimbawa, kapag nakita ko ang isang pilay, bingi, o adik sa droga, nararapat kong isipin ang mga sumusunod: "Kung ako ay isang taong espiritwal na mas mataas ang antas, mananalangin ako sa Diyos, at Heal niya ang kaluluwang ito na kapus-palad." Sapagkat sinabi ni Cristo: "Ibibigay ko sa inyo ang kapangyarihan na gumawa ng mas dakilang mga himala kaysa sa mga nagawa ko."⁵² Ang mga ganitong pagninilay ay nagbubunga ng pagdadalamhati para sa kapwa at pagmamahal sa kanila. Ngunit kung sasabihin ko: "Oh, pero paano ko siya matutulungan: siya ay pilay at ganoon lang; sige, uupo ako sa kanya nang sandali — sino ang nakakaalam, baka makakuha ako ng at gantimpala para sa mabuting gawa," kung gayon ay "nagpapababa ako" sa aking kapwa, tinatrato ko siya nang "may pagtitiis" at pinagtatwiran ko ang sarili ko sa pagsasabing natupad ko na ang aking tungkulin.

— Geronda, palaging ba nakakatulong na akuin nang buo ang pananagutan para sa kasalanan ng iba?

— Oo, kung kaya mong pasanin ang pabayang ito, malaki ang pakinabang na makukuha mo rito. Sisihin mo ang iyong sarili sa lahat ng bagay. Akuin mo ang kasalanan ng iyong kapuwa, pasanin mo ito, at hilingin mo kay Kristo na bigyan ka ng lakas upang pasanin ito. At sa pag-ako sa sarili ng pasanin na mas mabigat kaysa sa iyong tunay na kasalanan (kahit na wala ka namang kasalanan, ngunit maghanap ka ng paraan upang patunayan sa iyong sarili na ikaw nga ang may kasalanan), hindi mo kailanman iaakda sa sariling lakas ang katotohanang ikaw ay nagdadala ng kasalanan ng iba. [Ibig sabihin nito] hindi ka magiging mayabang at magagawa mong matanggap ang saganang biyaya ng Diyos. Gayunpaman, dapat mong sukatin nang mabuti ang iyong lakas at tanungin ang iyong sarili: kaya mo bang magpasan ng mas mabigat na pasanin? Pagkatapos ng lahat, kung pilitin mo nang husto ang iyong sarili, magkakaroon ka ng luslos o ma-i-strain ang iyong ibabang bahagi ng likod...

— At ano ang ibig sabihin ng 'magkaroon ng luslos' at 'ma-strain ang ibabang bahagi ng likod' sa kontekstong ito?

— Halimbawa, kung akuin mo ang kasalanan ng iba na mas mabigat kaysa sa kaya mong pasanin, at hindi ka magbibigay ng paliwanag, magrereklamo ka, magagalit, at huhusgahan mo ang iba...

— Ngunit kung magbibigay ako ng paliwanag, hindi ba iyon ay pagpapawalang-sala sa sarili?

— Kung ganoon, subukang magbigay ng paliwanag [lamang] para sa mga bagay na lampas sa iyong kayang pasanin. Samantala, ang mga kaya mong pasanin, huwag mo nang ipaliwanag. Halimbawa, kung ang isang tao ay sensitibo, dapat niyang sikaping huwag magpasan ng [mga espiritwal na] pasanin na lampas sa kanyang kayang bitbitin. Hindi dapat ipanggap ng taong iyon na siya ay isang malakas na tao. Dapat nilang subukan ang kanilang sarili at ilagay ang kanilang sarili sa ilalim ng hindi makatarungang paratang nang may makatwirang pag-iisip — alinsunod sa

⁵² Ihambing ang Juan 14:12.

[espiritwal] na bigat na kaya nilang pasanin; kung hindi, sa pamamagitan ng pagpapahirap sa kanila ng labis na pagiging sensitibo, maaaring itulak ng kaaway ang ganoong tao sa kawalan ng pag-asa at gawing walang silbi.

— Geronda, kung minsan hindi ko lamang matagpuan ang lakas sa aking sarili upang pasanin ang kawalan ng katarungan, kundi inililipat ko pa ang pananagutan para sa aking sariling pagbagsak sa mga balikat ng iba.

— Hindi mo lang ayaw, dahil sa pagmamahal, na pasanin ang knapsack ng iyong kapwa, kundi gusto mo pa siyang pasanin ng sarili mong mabigat na pasanin. At hindi lang isang malusog, kundi isang mahina! Kailangan mong magkaroon ng espiritwal na tapang upang lubos mong akuin ang pananagutan sa sarili mong kasalanan. At habang mas dinaragdagan natin ang ating [espiritwal] na pasanin sa pamamagitan ng pag-ako sa mga paglabag ng iba, mas lalo namang magpapagaan ang Mabuting Diyos sa bigat ng ating pasanin — at mararanasan natin ang banal na kagalakan.

Kung ang isang malakas na lalaki, dahil sa pagmamahal sa kanyang kapuwa na walang sapat na lakas para magbuhat ng mabibigat na karga, ay magbuhat ng dalawang sako ng semento sa kanyang balikat, hindi ito kasing dakila ng sakripisyo ng pagsalo sa bigat ng kasalanan ng iba, ang 'paglalagay' sa kasalananang iyon bilang sarili niyang kasalanan — kahit pa isipin ng mga tao na ikaw ang tunay na nagkasala. Ito ay isang dakilang birtud, isang dakilang kababaang-loob.

Noong isang pagkakataon, isang baguhan sa isang komunal na monasteryo sa Bundok Athos ang magaspang na nagsalita sa pinuno ng tuntunin, si⁵³, na isa ring hieromonk. Ang pinuno ng tuntunin, na nagnanais tumulong sa baguhan na nagbabasa habang naglilingkod, ay lumapit sa kanya at ipinakita kung aling kontakion ang dapat munang basahin. Ngunit tuluyan nang nawalan ng pasensya ang baguhan at, pagkatapos ng serbisyo, ikinandado ang sarili sa kanyang silid sa isang pagsabog ng galit. Sa paghahanap ng kasalanan sa sarili, inako ng guro ng liturhiya ang sisi at nagsimulang magdusa, na nagmumuni-muni na siya ang may kasalanan kung bakit sumagot nang bastos ang kapatid. Tunay na pinahirapan ng kanyang konsensya, hindi niya sinubukang ipagtanggol ang kanyang pag-uugali sa dahilan na [kinakailangan niyang turuan ang baguhan kung ano ang babasahin, dahil], bilang pinuno ng seremonya, siya ang may pananagutan sa nangyari sa simbahan. Sa halip, sinabi niya sa sarili: 'Kasalanan ko na nagalit ang kapatid.' At, kaya pumunta siya sa silid ng baguhan upang yumuko sa harap niya at humingi ng kapatawaran; gayunpaman, nakandado ng baguhan ang pinto mula sa loob at hindi binuksan. Pagkatapos, naupo ang hieromonk sa paanan ng pinto nito. Nanatili siyang nakaupo doon mula maagang umaga hanggang alas-tres ng hapon. Nang tumunog ang kampana para sa Vespers, napilitan ang baguhan na buksan ang pinto at lumabas. Lumuhod ang baguhan, yumukod sa harap niya at sinabi: "Patawarin mo ako, kapatid, kasalanan ko." Ganito dumarating ang Biyaya ng Diyos.

Kabanata 3.

Tungkol sa Banal at Makataong Katarungan

— Geronda, sabihin mo sa akin, ano ang banal na katarungan?

— Ang banal na katarungan ay kapag ginagawa mo ang nagdudulot ng kapayapaan sa iyong kapwa. Halimbawa, kung kailangan mong magbahagi ng isang bagay sa pagitan mo at ng iyong kapwa, huwag mong ibigay sa kanya ang kalahati ng mayroon ka, kundi kung gaano karami ang gusto niya. Tanungin mo sila: 'Gaano karami ang gusto mong kunin para sa sarili mo? Dalawa at kalahati, tatlong bahagi? Heto, kunin mo.' Ibigay mo sa kabila ang masasarap na bahagi, at itago mo para sa sarili mo ang mga bulok. Ibigay mo sa kabila ang mas malaking bahagi, at itago mo para sa

⁵³ Ang 'ustavshchik' ay isang monghe na responsable sa pagtiyak ng pagsunod sa mga regulasyong liturhikal at, sa pangkalahatan, sa pagpapanatili ng kaayusan sa simbahan.

sarili mo ang mas maliit. Isipin mo na lang na may dalang sampung plums sa atin ngayon ang isang kapatid. Kung, dahil sa kasakiman, kakainin ko ang walong plums at iiwan kita ng dalawa, hindi kita bibigyan ng patas na trato. Sa pagsasabing, 'Dahil dalawa tayo, kakain ako ng lima, at lima ang matitira para sa iyo,' kikilos ako ayon sa makataong katarungan. Ngunit kung, nang makita kong gusto mo ang mga plum, kakain ako ng isa lang at sasabihin sa iyo, 'Magpakita ka ng pagmamahal at ubusin mo na ang natitira; hindi ko naman talaga sila masyadong gusto, at saka, nagkakaroon ako ng pananakit ng tiyan,' iyon ang makatarungang-diyos.

— Kaya sabihin mo sa akin, ano ang bumubuo sa makataong katarungan?

— Ang makataong katarungan ay nangangahulugang kapag kailangan mong magbahagi ng isang bagay sa iba, halimbawa, ibinibigay mo ang kalahati at iniingatan mo ang kalahati para sa iyong sarili.

— Geronda, anong puwesto ang tinatahanan ng katarungang pantao sa buhay na espiritwal?

— Ang makataong katarungan ay hindi para sa mga taong espiritwal, kundi upang magsilbing pagpigil sa mga tao ng mundong ito. Kung ang isang taong espiritwal ay inilalagay ang pag-asa niya sa makataong katarungan, siya ay hangal, dahil kung ihahambing sa Banal na katarungan, ang makataong katarungan ay walang kwenta. Ngunit kahit ang isang taong makamundo, na nakamit ang isang bagay sa buhay na ito sa pamamagitan ng makataong katarungan, ay hindi mararanasan ang tunay na kagalakan o kapayapaan ng isip.

Sabihin nating may dalawang magkapatid na nagmamay-ari ng isang lupain na may sukat na sampung stremms.⁵⁴ Ayon sa makataong katarungan, bawat isa sa kanila ay dapat kumuha ng limang stremms, ngunit ayon sa banal na katarungan, bawat isa ay dapat kumuha ng kung gaano karami ang kanyang kailangan. Ibig sabihin, kung ang isang kapatid ay may pitong anak at ang isa naman ay dalawa lamang, o kung ang isa ay kumikita ng malaking sahod samantalang ang isa naman ay maliit, dapat mapunta sa kapatid na mas nangangailangan ang mas malaking bahagi ng lupa. Kung, sa kasong ito, kukuha ang ikalawang kapatid ng kasing dami ng unang kapatid, magiging hindi makatarungan ito. Gayunpaman, hindi isinasaalang-alang ng isang taong makalupa na ang kanyang kapatid ay halos hindi makasapat sa kanyang mga pangangailangan. Dahil hindi siya nag-iisip nang espiritwal, hindi niya napagtatanto na ang paghahati ng ari-arian ayon sa kanyang balak ay magiging isang kawalang-katarungan. 'Dapat mong ipaliwanag sa iyong sambahayan na nangangailangan ang kapatid mo, upang sumang-ayon sila na sa kanya dapat ibigay ang mas malaking bahagi,' ang sasabihin mo sa ganoong tao. At ang tugon mo naman ay: 'Bakit? Pagkatapos ng lahat, [sa paghahati ng ari-arian sa kalahati] hindi naman ako naging hindi patas sa kanya.'

Gayunpaman, kung ang nagsasalita ay isang taong may espiritwal na pananaw, kahit pa may pagtutol mula sa kanyang asawa at mga anak, dapat niyang hikayatin silang tanggapin ang anumang payag na ibigay sa kanila ng kapatid niyang nangangailangan. Kung sasabihin ng kapatid na nangangailangan, 'Kukunin mo ang isang stremma para sa sarili mo,' dapat namang kumuha ang isa para sa sarili niya at hindi magsalita, upang ang kapatid na kumuha ng mas malaking bahagi ay maging panatag ang loob. Kahit paano mo ito tingnan, ang pinakamakatarungang paghahati ay yaong isinasagawa ayon sa Ebanghelyo.

Namamangha ako sa kagandahang-loob ni Abraham. Nang magsimulang mag-away ang mga pastol ni Lot at Abraham tungkol sa pastulan, lumapit si Abraham kay Lot at sinabi: 'Hindi tama na mag-away tayo, sapagkat magkamag-anak tayo. Alin ang mas gusto mo? Mas gusto mo bang pumunta sa kanan o sa kaliwa?' Bagaman kumilos si Lot, sa bahagi man lang, dahil sa makataong motibo, pinili niya ang Sodom at Gomorra dahil may mga luntiang parang doon—mabubuting pastulan para sa mga hayop.⁵⁵ At naku, ang kakila-kilabot na kapalaran ang kailangang tiisin niya doon! Tungkol naman kay Abraham, na hinihimok ng makatarungang kalooban ng Diyos, nais

⁵⁴ Ang stremma ay isang yunit ng sukat na katumbas ng 1,000 m². — *Tala ng tagasalin*.

⁵⁵ Tingnan ang Genesis 13:1–13.

niyang magdulot ng kagalakan kay Lot. Ang katotohanang nanirahan si Lot sa mas mabuting lugar ay nagdulot din ng kagalakan kay Abraham.

Banal na Katarungan

— Geronda, ano ang katarungan ng Diyos?

— Ang makatarungang katarungan ay matiisin, na sumasaklaw din sa kababaang-loob at pag-ibig. Ang Diyos ay pinakamakatarungan, ngunit Siya rin ang pinakamabait,⁵⁶ at ang Kanyang awa ay nangingibabaw sa Kanyang katarungan. Upang matulungan kang maunawaan, hayaan mong magbigay ako ng isang halimbawa: kung ang isang tao ay hindi kailanman nagkaroon ng kanais-nais na pagkakataon na marinig tungkol sa Diyos, hindi Siya huhusgahan ng Diyos ayon sa kalagayan ng tao ngayon, kundi ayon sa kalagayan na sana ay narating niya kung nakilala niya Siya. Sapagkat kung hindi, hindi magiging makatarungan ang Diyos. Ang banal na katarungan ay may sariling matematikal na batas: minsan ang isa at isa ay katumbas ng dalawa, at minsan ay katumbas ng dalawang milyon.

— Geronda, paano ipinapatupad ang banal na katarungan sa isang taong gumawa ng paglabag?

— Sinasabi ng makataong katarungan: 'May nagawa kang kasalanan at dapat kang parusahan,' samantalang ang Banal na katarungan ay nagsasabi: 'Kinikilala mo ba ang iyong pagkakamali at nagsisisi? Matatanggap mo ang kapatawaran.' Pagnilayan mo ito: kung ang isang taong nagkasala ay taos-pusong nagsisi at inamin ang kanyang ginawa—kahit na wala pang kahit kaunting hinala ang bumagsak sa kaniya—kung gayon, kahit ang batas ng tao ay nagpapakita ng habag sa kaniya. At kung ang ganoong tao ay hinuhusgahan nang magaan kahit ng mga tao, gaano pa kaya ang habag na ipinapakita sa kanya ng Diyos—ang Matuwid at Maawain na Hukom.

Nasa kamay ng Diyos tayong lahat. Inaangalagaan tayo ng Diyos at nakikita Niya ang lahat nang may ganap na kalinawan; ang puso ng bawat tao ay hubad sa Kanyang paningin. Hindi Siya magiging hindi makatarungan sa atin. Dahil mayroong makatarungang paghuhukom ng Diyos, gantimpala at — higit sa lahat — dahil mahal tayo ng Diyos, ang lahat ng kabutihang ginagawa ng isang tao ay hindi nasasayang. Samakatuwid, ang sinumang nagsusumikap na tratuhin ng mga tao ang isa't isa nang patas ay isang walang kwenta, lubos na hindi pa naunlad na tao.

Napansin ko na kung ang isang taong naagrabyado ay tutugon sa nangyari ayon sa hinihingi ng banal na katotohanan, ipagtatanggol siya ng Diyos kahit sa buhay na ito. Naalala ko noong pagkatapos ng digmaan, may isang heneral na dumating sa aming yunit para magbigay ng mga medalya. Hindi ako naroon noon. Nang tawagin ng heneral ang apelyido ko, lumabas sa hanay ang isa kong kasama, na taga-Tesalia, at tinanggap ang parangal na para sa akin. Wala nang sinabi ang ibang mga sundalo, dahil noong mga panahong iyon, ang ganoong panlilinlang sa hukbo ay magdudulot ng pagkakakulong. , nang umalis na ang heneral, nagtago ang sundalong iyon, natatakot na bugbugin siya ng iba hanggang halos mamatay. At nang bumalik ako sa yunit, natakot siyang lumapit sa akin. Umikot-ikot siya at sa wakas ay nagsabi, 'Patawarin mo ako, ginawa ko iyon at ito.' — 'Bueno, tama ang ginawa mong kunin ang medalyang iyon!' ang sagot ko. 'Ano'ng magagawa ko rito?' Pagkatapos noon, isinusuot niya ang medalyang iyon sa mga parada. At apatnapung taon ang lumipas, ang kumander ng Unang Hukbo mula sa Tesalia ay dumating dito sa monasteryo at dinalhan ako ng isang parangal — ang Orden ni Alexander the Great. Nang makita ko siya, hindi ko maiwasang ngumiti. Apatnapung taon ang lumipas! At namangha ako sa katotohanang nagmula pa sa Tesalia ang mariscal — ang tinubuan ng sundalong nakatanggap noon ng aking parangal. Nakikita mo kung paano nga lumalabas ang mga bagay! Ngunit kung nagsusumikap tayong tratuhin nang patas, sa huli, nawawala sa atin kapwa ang ating pinagsusumikapang makamtan dito at ang inihanda ni Kristo para sa atin sa buhay na walang hanggan bilang gantimpala para sa kawalang-katarungang ating tiniis. Sa madaling salita, dahil sa mga bagay na walang kabuluhan, nawawala sa atin ang

⁵⁶ Griyego: "πολυεύσπλaxνος"; Simbahayang Slavonic: "maawain". – *Tala ng tagasalin*.

pinakamahalaga, ang walang hanggan. Pagkatapos ng lahat, sa isang paraan o sa iba pa, ang lahat ng bagay sa lupa ay walang halaga. Bakit nga ba natin ito kailangan?

Ang karapatang mayroon ang isang monghe, iniingatan ni Cristo para sa buhay na darating

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng 'may karapatan' sa isang bagay?

— Ang 'pagkakaroon ng karapatan' ay lohikang makamundo. Kapag mas makamundo ang isang tao, mas marami siyang 'karapatan'. Kapag mas espiritwal siya, mas kaunti ang mga karapatang taglay niya. Lalo itong totoo sa isang monghe — tungkulin lamang ang mayroon siya; wala siyang karapatan sa anumang bagay. Ang ibig kong sabihin ay hindi dapat magkaroon ang isang monghe ng anumang inaangkin laban sa sinuman. Para sa pag-ibig ni Kristo, tinalikuran ng isang monghe ang lahat; kaya naman, kung maghahangad siya ng anumang karapatan sa buhay na ito, isang lubos na pagkakamali iyon. Sa pamamagitan ng pag-uugaling ito, nasasaktan ng isang monghe si Kristo at nasasaktan ang institusyon ng monastisismo. Ang mga tao sa mundong ito ay 'may karapatan' sa maraming bagay—iyan ang dahilan kung bakit sila makalupa. Ngunit ang karapatan ng isang monghe—at gayundin ng sinumang taong espiritwal—ay inilalaan ni Cristo para sa buhay na darating.

Ang mentalidad na 'may karapatan ako' ay kitang-kita ngayon hindi lamang sa halos lahat ng mga batang layko, kundi pati na rin sa mga batang monghe. Ang ilan sa kanila ay hindi alam kung bakit sila naging monghe o kung ano nga ba talaga ang monastisismo. Kaya naman taglay nila ang saloobing 'may karapatan ako', na may makalupang diwa, hindi maipaliwanag na lohika sa espiritwal, at mga makataong pananaw sa katarungan — sa lahat ng bagay. Ang makataong pananaw sa katarungan na nagmula sa diwang Europeo ay ngayo'y kumalat na rin sa buhay monghe.

Sa kasalukuyan, madalas masumpungan ang ganitong uri ng saloobin sa buhay monghe: 'Hindi ako nagdudulot ng problema sa aking kapwa, at ayokong siya'y magdulot ng problema sa akin. Pagkatapos ng lahat, hindi ko naman siya sinasaktan; ayos lang ako.' O, gaya ng sinasabi ng ilang monghe: "Ginawa ko na ang bahagi ko: saan man ako dapat tumulong, tumulong ako; ano man ang kailangang tapusin, tinapos ko. Ayos lang ako. Pero paano naman ang ibang gawain? Hindi iyon ang aking responsibilidad. Umalis na ako—papunta na ako sa selda ko para sundin ang aking patakaran bilang monghe." Hindi iniisip ng ganitong mga tao na maaaring mahina ang kapatid nila o may pananakit ng ulo, kaya hindi niya magawa ang isang partikular na gawain, o mas kaunti ang nagagawa niya dahil dumalo siya sa Pagbabantay Magdamag at pagod na pagod nang umuwi. O kaya naman ay sasabihin nila: "Ito ang bahagi ng pagkain para sa akin. Karapatan ko ito," nang hindi iniisip na mas mahina ang kanilang kapwa o mas maraming enerhiya ang kinakailangan ng kanyang katawan at kailangan niya ng mas masustansiyang pagkain. Bilang bunga ng lahat ng ito, habang pisikal silang naninirahan sa isang espiritwal na kapaligiran, nagkakaroon sila ng makalupang pag-iisip at nagiging huwaran... ng mundong ito. Alam mo ba kung ano ang pakiramdam na makita ang mga taong espiritwal, ngunit tinatrato ang lahat sa makalupang paraan? Napansin ko na maraming monghe — ang iba ay higit pa kaysa sa iba — habang nag-aayuno, nananalangin, dumadalo sa mga seremonya, ginagampanan ang kanilang mga inatasang tungkulin, nakasuot ng kasuotang pang-monasteryo at namumuhay ayon sa rutinang pang-monasteryo, ay tinatrato ang lahat hindi sa espirituwal na paraan kundi sa makamundong paraan. Palagi silang nagbabantay, nag-aalala na baka may masabi sa kanila na masasaktan sila o tratuhin sila nang hindi patas. Sa madaling salita, gumagana ang mga mongheng ito sa loob ng hangganan ng makalupang katarungan, samantalang ang iba ay hindi nga umaabot sa pamantayang iyon. At ngayon, subukan mong makipag-unawa sa kanila sa isang espiritwal na antas! Sinisikap ng mga mongheng ito na ayusin ang lahat upang sa hinaharap ay mas maging madali ang paghuhukom ni Cristo sa kanila [upang hindi Siya mag-utang sa kanila]! Samantalang tinitingnan ni Cristo ang antas ng kawalang-katarungan na tinitii ng bawat tao at ang lawak ng kanilang pagsakripisyo upang gantimpalaan sila nang naaayon, nais namang kalkulahin ng mga taong ito [ang kanilang sariling merito] para kay Cristo.

Karaniwan akong natataranta sa kaisipang nakikita ko sa ilang makabagong monghe. Purong makataong katarungan lamang ito! Ngunit paano nga ba kasya ang makataong katarungan sa buhay-espiritwal? Hindi ka makakalayo sa makataong katarungan, kahit sa buhay sa mundo — lalo na sa buhay-espiritwal! Noong nakatira ako sa isang komunal na monasteryo, ang lahat ng mga monghe doon ay palaging nagsusumikap na mag-alay ng isang uri ng sakripisyo. Ang diwang ito ay namayani saanman: sa trabaho, sa pagkain. Una nilang inisip ang kanilang kapwa at namuhay sila na parang nasa Paraiso. Halimbawa, habang nakaupo sa pagkain, susubukan ng isang monghe na kumain nang kaunti upang mas marami ang maibigay sa iba. Kahit na hindi siya nasa pinakamagandang kalusugan, hindi niya ito binigyan ng kahalagahan. Ang ganitong monghe ay hindi nag-aalala kung malusog o mahina ang kanyang kapwa. Ang monghe ay [simpleng] nagsakripisyo ng sarili. Hindi niya ginamit ang sarili niyang paghuhusga, ni sinabi niya: 'Kung ang kapatid ay kakain nang higit sa kanyang bahagi, makakasama iyon sa kanya.' Gayunpaman, mula sa sandaling magsimulang mag-alala ang isang monghe na baka siya ay mapagmalupitan, na baka siya ay masyadong mapagod, o na baka masayang ang kanyang pagsisikap — tila hindi na siya nananampalataya na may Diyos, na may ibang buhay, na ang nalalapit na Paghuhukom at banal na ganti ay naghihintay sa lahat. Kahit magpagal pa siya nang kaunti kaysa sa [iba]—ang paggagalong iyon, hindi rin magiging walang kabuluhan. Ang paggagala ng mga hayop lamang ang walang kabuluhan. Ngunit naghahain pa rin ng kanilang sarili ang mga kahabag-habag na nilalang na ito para sa atin! At ito ay sa kabila ng katotohanang nagdurusa sila dahil sa ating sariling pagkukulang. Sapagkat mula pa sa kasalanan ng ating mga ninuno, ang kalikasan ay kasabay na humihikbi ng tao, at nakikiramay sa kanya. Kay kakila-kilabot nito! Tingnan mo kung paano nagdurusa ang mga ligaw na hayop kapag nasugatan ng mga mangangaso! Pilay, nabasag ang mga paa, hindi sila makatakas sa malalaking mandaragit na nagpapahirap at nilalamon sila. Gayunpaman, hindi man lang nakatatanggap ang mga kaluluwang nilalang na ito ng kahit kaunting gantimpala! Kung hindi ito nauunawaan ng isang tao, hindi siya tunay na tao. Binigyan sila ng Diyos ng katwiran para mismo rito: upang magamit nila ito sa paggawa ng tama at sa paghahanap ng kanilang landas. Hindi ko sinasabing dapat ninyong ubusin ang inyong sarili hanggang sa huli, kundi na dapat kayong magpakita ng habag.

— Sa madaling salita, Geronda, nais mong manginig ang ating mga puso sa matinding pagnanais na maghatid ng ginhawa at aliw sa ating kapwa...

— Oo, dahil kapag nagsusumikap kang maibsan ang kalagayan ng iyong kapwa at maghatid ng kapayapaan sa kanila, habang sabay na iniaalay mo ang iyong sarili nang lubos sa pangangalaga ng Diyos, hindi ka napapagod. Ngunit kung, pagkatapos mong maubos ang iyong lakas, ay ikuwento mo pa ito [sa iba], mawawala sa bisa ang lahat ng iyong pagsisikap. Akala mo ba gagantimpalaan ka ni Cristo sa pagrereklamo tungkol sa mapait mong kapalaran? [Kung gantimpalaan ka nga Niya,] sampal sa mukha lamang ang matatanggap mo.

Hangga't maaari, subukang isagawa ang gawaing aking sinasabi. Ito ang espirituwal na gawain na dapat mong gampanan. Para sa mga hindi nagsasagawa ng gawaing ito, kahit ang mga kahanga-hangang pagtitimpi ay walang silbi, dahil ang kanilang radyo ay nakatutok sa maling dalas—hindi ito nasa iisang habol ng radyo ng Diyos. At kung ganoon nga, sayang ang lahat ng iba pa: pati na ang pagyukyod at pag-aayuno... Hindi ko sinasabing hindi dapat gawin ang mga ito, ngunit hindi dapat isipin na kapag nagawa na natin ang lahat ng mga gawaing ito, ayos na ang lahat.

Nilikha ng mga tao ang ibang 'ebanghelyo' para sa kanilang sarili

— Geronda, sa anong mga kalagayan maaaring tawagin ang isang tao na matuwid?

— Sa pananaw ng mundo, ang isang matuwid na tao ay yaong ang paghuhusga ay nakabatay sa makataong katarungan. Gayunpaman, perpekto ang isang tao na matuwid hindi ayon sa [mga batas] ng makataong katarungan, kundi ayon sa Banal na katotohanan. Sa ganitong kaso, pinagpapala ng Diyos ang kany . Sa hindi kailanman pagpapahintulot sa aking 'sarili' o sa sarili kong interes na

impluwensyahan ang aking mga kilos, ako, sa paraang masasabi, ay pinipilit ang Diyos na ipagkaloob sa akin ang Banal na Grasya.

⁵⁷Anumang katotohanang pantao, kahit ang pinakamakakumpleto, ay laging naglalaman ng mga sangkap na pantao. At hangga't buhay pa ang katotohanang pantao sa loob ng isang taong espiritwal, nagsusumikap ang Espiritu na ugisain ang katotohanang ito mula sa kaniya—na parang banyagang katawan—habang ang tao ay nakikipaglaban, kung minsan ay nagwawagi, kung minsan ay natatalo, at nauubos ang kaniyang lakas sa espiritu. Gayunpaman, kapag naabot na ang Banal na katotohanan, ang tao ay napapalinis ang kaniyang kalooban at nagiging bukas sa Banal na kaliwanagan.

— Geronda, kung sasabihin ko sa isang taong nagsasabing siya ay napagkamalian na umiiral ang banal na katarungan, makakatulong ba sa kanya ang mga salitang iyon?

— Hindi, mas mabuting sabihin sa kanya: 'Tingnan mo ang nangyayari mula sa espiritwal na pananaw, gaya ng iniutos ng Ebanghelyo.' Sapagkat kung sasabihin mong umiiral ang banal na katarungan, maniniwala siya nang lubos na may nagkamali sa kanya, samantalang sa katotohanan, marahil siya mismo ang nagkamali sa kanila.

Hindi, talaga, labis akong nasasaktan. Kilala ko ang isang lalaki na regular na dumadalo sa simbahan, nag-aayuno, ginagawa ang iba pang inaasahang tungkulin ng isang Kristiyan, at itinuturing ang sarili niyang namumuhay nang espiritwal. Gayunpaman, sa kabila ng pagmamay-ari ng limang apartment, pagkakaroon ng dalawang sahod at wala siyang anak, hindi siya kailanman nagbigay ng kahit isang drachma bilang limos sa mga mahihirap. "Sige," sabi ko sa kanya, "marami ka namang kamag-anak na dukha. Bakit hindi mo sila tinutulungan? Ano'ng gagawin mo sa perang iyan? Ibigay mo sa mga biyuda at ulila..." At alam mo ba ang sagot niya? "Kung ganoon, 'sabi niya, 'dahil biyuda ang kapatid ko, ibig bang sabihin hindi ko na siya dapat singilin ng renta sa apartment?" Nang marinig ko iyon, nanlumo ako! Narito na—ang katotohanan ng mundong ito! 'Dahil ang mga batang walang pagkain ay hindi akin kundi pag-aari ng iba,' iisipin ng ganitong uri ng tao, 'wala akong pananagutan sa kanila. Hindi ko naman sinasaktan ang sinuman. Huwag sana akong magkasala sa sinuman!' May paraan ang mga taong ito para pakalmahin ang kanilang konsensya, ngunit wala silang tunay na kapanatagan ng loob. Ginagabayan ng lohika ng tao at katarungang makamundo, nananatiling walang pakialam ang mga taong ito — habang may isang seryosong pangyayari na nagaganap sa kanilang harapan [na nangangailangan ng kanilang pakikialam]. Paano nga ba sila makakaramdam ng anumang espiritwal pagkatapos noon? May mga taong magbibigay ng buong bahay sa iba, ngunit sa parehong oras, kung may utang sa kanila sa renta, dadalhin nila ito sa korte. Paano mo ito ipapaliwanag?

— Geronda, maipapaliwanag ba ito ng likas na katangian ng tao?

— Hindi nga iyon likas sa tao. Ang mga taong ganoon ay halos wala nang alam tungkol sa likas na pagkatao. Sa isang banda, nagdo-donate sila ng isang daang libong drachma sa isang tao, at sa kabilang banda naman, nakikipag-argumento sila sa isang taxi driver tungkol sa isang libong drachma at hinihila pa nila ito sa pulis. Aba, paano mo iyon ipapaliwanag?

— Marahil, Geronda, hindi sila ganap na matino sa pag-iisip?

— Hindi, ayos lang ang ulo nila.

— Marahil, Geronda, nagbibigay sila ng limos dahil sa kayabangan, para maging kuntento sa sarili?

— Aha, iyan nga ang punto! Bukas-palad silang nagbibigay dahil sa kayabangan at ginagawa nila ito hindi para sa kaluwalhatian ng Diyos, kundi para luwalhatiin ang kanilang sarili. Ang mga taong ganito ay maaari pang ibigay ang lahat ng kanilang pag-aari sa iba, ngunit wala silang pag-ibig.

⁵⁷ 'Λαμπκάρισμα', mula sa pandiwang 'λαμπκάρω' — linisin, i-distila; linisin, salain; maging malinaw. — *Tala ng tagasalin*.

Ngayon, may isang tiwaling espiritu [sa mga tao]. Kahit ang mga taong espiritwal ay nagsusumikap para sa makatarungang batas habang inaangkin pa rin nilang naniniwala sa Diyos. 'May karapatan ka rito, may karapatan ako roon...' Oh, sana nga'y wala nang tinatawag na 'ebanghelyo ng karaniwang katwiran' sa mga tao—ang napakabagsik na 'karaniwang katwiran' na ito! 'Huwag ninyong isipin na tanga ako,' ang sabi ng mga taong ito. Alam ninyo ba na umaabot pa ang mga Kristiyano na dinadala ang isa't isa sa hukuman? Hindi sila dapat pumunta sa hukuman, kahit pa nasa panig nila ang katotohanan — lalo na kung sila ang may mali! Kaya nawawalan ng pananampalataya ang ilan — dahil sa kapintasan ng mga Kristiyanong tulad nila. Nakikita ng mga tao na ang isang tao ay hindi pumupunta sa simbahan o dumadalo sa mga pagbabantay, at gayunpaman ay hindi niya ginagawa ang kalupitan ng isang Kristiyano na dumadalo sa simbahan, nagbabantay buong gabi, ginagawa ang lahat ng dapat niyang gawin, ngunit hinihila pa rin ang isang kawawang kaluluwa sa hukuman dahil may utang itong maliit na halaga sa kanya. At ginagawa niya ito para lamang 'ipagtanggol ang kanyang mga karapatan.' Tinanong ko ang isang lalaki na papasok na sa korte laban sa isang tao dahil sa utang nito sa kanya: 'Kailangan mo ba ng pera? O mas marami ka bang anak [kaysa sa may utang sa iyo]? O baka naman iginiit ng asawa mong magsampa ka ng kaso, at iyon ang dahilan kung bakit ka napunta sa ganitong mahirap na sitwasyon?' — "Hindi," ang sagot niya, "ginagawa ko ito para makamit ang katarungan."

Ano'ng masasabi! Siyempre, nagkaroon din ng bahagi ang pagpapalaki na natanggap ng ilan noong sila'y mga bata pa sa ilang sirkulo na may kaugnayan sa simbahan. Sa loob ng maraming taon, hindi ko malilimutan ang isang partikular na insidente. Sa isang bahay, inaalagaan ng Sisters of Mercy ang isang bata, mga miyembro ng isang Kristiyanong kapatiran ng mga madre na nagpanumpa ng celibacy. Isang araw, nagkasakit ang isang batang lalaki at kailangan niyang sumailalim sa isang medikal na pagsusuri na kinasasangkutan ng radyasyon. Hiniling ng doktor sa mga madre na pumunta at tulungan siya, ngunit ni isa sa kanila ay hindi man lang kumimot—natakot sila sa radyasyon. Ngunit simulan natin sa katotohanang, dahil nagpanata sila ng celibacy, hindi na kailangang pag-usapan pa ang usaping iyon. Kung balak nilang magpakasal, ibang usapin iyon; may katwiran sana ang kanilang takot. Ngunit sila ay mga taong may pananampalataya, kaya't nararapat lamang na magpakita sila ng pagkamapagkalinga sa sarili kahit pa balak nilang mag-anak. Magiging [espiritwal] na tama kung nag-away ang mga kapatid na babae habang ipinagtatangol ang kanilang karapatang maghandog ng sakripisyo. Ngunit sa huli, isang nars – na hindi kasapi ng kapatiran – ang tumakbo upang tumulong sa doktor. Hindi lamang hindi namumuhay nang espiritwal ang dalagang ito, nagbabalak pa siyang magpakasal; gayunpaman, naawa siya sa batang lalaki.

At ang pinakamalala sa lahat, walang pagsisisi ang mga taong ito sa kanilang sarili dahil sinasabi nila: 'Hindi para sa amin ang lahat ng ito [pagpapakasakripisyo]. Nabubuhay kami para sa mga espiritwal na paghahangad.' Maaaring dumaan pa sa kanilang isipan ang kaisipan: 'May ilan namang taong nasisiyahan sa pagpapakasakripisyo, ngunit mas gusto ko ang isang tahimik at payapang buhay...' Minsan ay kinokondena pa nila ang mga nagsasakripisyo, na sinasabing hindi pa nila naabot ang isang espiritwal na kalagayan. Ngunit naninirahan si Kristo kung saan may kabutihang-loob at kagandahang-loob, kung saan may diwa ng pagsasakripisyo sa sarili, kababaang-loob at pagnanais na manatiling hindi kilala.

— Geronda, kung makakita ka ng isang tao sa mahirap na sitwasyon, hindi mo ba dapat agad siyang tulungan—kahit pa ikaw ay pagod o may sakit?

— Oo, siyempre! Ngunit, alam mo, napansin ko na maraming taong espiritwal ang naglinang ng makalupang karunungan sa kanilang sarili. Nilikha nila ang sarili nilang makalupang 'Ebanghelyo' — isang 'Ebanghelyo' na iniangkop sa kanilang sariling pamantayan. 'Ang isang Kristiyano,' sabi ng mga taong ito, 'dapat ay may dangal sa sarili; hindi siya dapat pahiyain, at hindi rin dapat magmukhang hangal.' Sa madaling salita, tinitingnan ng ganitong mga tao ang lahat gamit ang makalupang lohika at katotohanan. 'Karapatan ko ito!' sabi ng ganitong tao. 'Hindi ko siya sinasaktan, at ayokong siya'y makasakit sa akin!' At gayon pa man, pinatitiyak siya ng kanyang

panloob na tinig na siya ang may tama. Sa ganitong uri ng tao, kitang-kita ang lahat ng anyo ng makalupang katotohanan. Wala silang pag-ibig, walang pagsakripisyo sa sarili—wala silang kahit ano. Nilikha nila ang sarili nilang 'ebanghelyo' at wala silang kahit kaunting koneksyon sa Diyos. Kung gayon, paano nga ba maaaring dumating sa kanila ang Banal na Grasya pagkatapos ng lahat ng ito?

Nang naglilingkod ako sa hukbo, isang radio operator mula sa isang himpilan ng militar na himpapawid ang madalas pumunta sa aming yunit para kunin ang mga call sign,⁵⁸ , at nag-uusap kami. Bago siya sumapi sa hukbo, nag-aral siya ng teolohiya, at habang nasa yunit ay nagbibigay pa nga siya ng mga sermon [sa kanyang mga kasamang sundalo]. Gayunpaman, tinatawag siya ng lahat na 'Ang Heswita',⁵⁹ dahil hindi lang siya kailanman nag-alay ng personal na sakripisyo, kundi ayaw din niyang tumulong kahit kaunti. Minsan tinatanong ko siya: 'Papunta ka naman sa paliparan, kaya paki-kunan mo na lang ang mga call sign para sa ganito't ganoong radio operator.' Pero hindi siya kailanman pumapayag. 'Hindi,' sasabihin niya, 'ako ang kumuha ng sarili kong call signs; hayaan mong siya na ang kumuha ng sa kanya.' Pinatitibay niya ang sarili na hindi siya naging hindi patas sa kabila. Ngunit sinasabi ni Cristo na dapat kang sumama sa isang tao ng dalawang milya kung hindi ka lang hinihilingan, kundi pinipilit na sumama ng isang milya.⁶⁰ Hindi niya sinabi: 'Kung hihilingin ka lang ng iyong kamiseta, ibigay mo rin ang iyong panlabas na kasuotan,' kundi inuutusan: 'Kung may gustong dalhin ka sa hukuman para kunin ang iyong kamiseta, ibigay mo rin ang iyong panlabas na kasuotan.'⁶¹ Binibigyan tayo ni Cristo ng utos na ito, ngunit ang isang taong itinuturing ang sarili niyang espiritwal ay nagsasabi: 'Nagawa ko na ang dagdag na milya para sa akin, kaya hayaan mong gawin niya ang dagdag na milya para sa kanya'? Sa madaling salita, para bang sinasabi nila: 'Nakakita kami ng hangal! Hinihiling nila sa akin ang isang verst, kaya dapat ba akong maglakad ng buong dalawa?' Kung gayon, paano makalalapit ang Biyaya ng Diyos sa ganoong tao pagkatapos noon? Ngunit kung ang isang tao ay [tunay] na inilalapat ang utos na ito ng Ebanghelyo sa kanyang sarili at, habang pinipilit siyang maglakad ng isang verst, ay naglakad pa nang mas malayo, saka nagsisimulang kumilos si Cristo. At ang taong pinilit na maglakad [kasama niya] ay espiritwal na nababago at, sa pagkamangha, kinakamot ang likod ng kanyang ulo: "Naku," sabi niya, "grabe! Pinaglakad ko lang siya ng isang verst, at tingnan mo kung gaano kalayo ang napuntahan niya! Iyan ang tunay na kabutihan!"

Kung taglay ni Cristo ang makalupang lohika na makikita ngayon sa maraming 'espiritwal' na tao, hindi Siya sana umalis sa Kanyang Makalangit na Trono upang bumaba sa lupa, upang magdusa at magtiis ng pagpapako sa krus sa kamay nating mga taong aba. Gayunpaman, nakatago sa loob ng 'pagkabigong' ito—mula sa pananaw ng tao—ang hiwaga ng kaligtasan ng lahat ng tao. Pagkatapos ng lahat, ano ba ang hindi Niya tiniis para sa kapakanan ng ating kaligtasan! Nagpakumbaba Siya nang lubos na ininsulto Siya ng mga tao at sinabi: 'Maghula ka, sino ang sumuntok sa Iyo?' Sa madaling salita, nag-aliw ang mga Hudyo sa pagtuya kay Cristo! Alam mo ba kung gaano kasakit para sa akin noong bata pa ako at nakita kong naglalaro ang ibang mga batang lalaki ng 'chizh'? At ang mga Hudyo ay naglalaro rin ng parehong laro... kay Kristo! *'Maghula ka, sino ang sumuntok sa'yo?'*⁶² Ay, nakapangilabut ang iyon! At gayon pa man, nagsusumikap tayo para sa isang Kristiyanismo na walang pagpapapako sa krus, para sa isang 'Kristiyanismo ng agarang pagkabuhay na mag-uli.' Binabago natin ang Kristiyanismo at ang monastisismo upang umayon sa ating sariling mga pagnanasa. Ayaw nating limitahan ang ating sarili sa anumang paraan.

⁵⁸ Sa hukbo, ang Nakatatanda ay isang radyo-operator.

⁵⁹ Ang mga Heswita — isang Katolikong orden na monastiko na itinatag ni Ignatius ng Loyola noong ika-16 na siglo, kilala sa mahigpit na panloob na disiplina at paggamit ng matitinding hakbang upang makamit ang kanilang mga layunin. Sa pahiwatig, ang salitang 'Heswita' ay inilalapat sa mga taong mahigpit na sumusunod sa mga patakaran ng pormal na debosyon, ngunit kulang sa katugmang panloob na kalagayan.

⁶⁰ Ihambing ang Mateo 5:41.

⁶¹ Ihambing ang Mateo 5:40.

⁶² Lucas 22:64.

Gayunpaman, upang maranasan ang sobrenatural, dapat tayong mabuhay lampas sa natural.

Bahagi 3.

Tungkol sa kasalanan at pagsisisi

"Ang tunay na pagsisisi ay nagsisimula sa pagkaunawa ng isang tao sa kanyang paglabag, pakiramdam ng sakit, paghingi ng kapatawaran sa Diyos, at saka lamang pagpupunta sa kumpisal. Sa ganitong paraan, dumarating ang banal na aliw. Kaya naman palagi kong pinapayuhan ang mga tao na magsisi at lumapit sa kumpisal. Hindi ko kailanman pinapayuhan silang lumapit sa kumpisal [nang walang pagsisisi]."

Kabanata 1.

Tungkol sa kung paano pinahihirapan ng kasalanan ang isang tao

Ang Paglilinis ng Puso

— Geronda, kaya bang manirahan si Kristo sa puso ng sinumang tao?

— Tiyak na kaya ni Cristo na manirahan doon, ngunit hindi makagawa ng puwang para sa Kanya ang mga tao dahil hindi sila nagsusumikap na itama ang kanilang mga gawain. Upang manirahan si Cristo sa loob natin, kailangang malinis ang ating mga puso. *"Lalangin sa akin ang isang malinis na puso, O Dios..."*⁶³

— Geronda, bakit hindi sinasaktan ng mga ligaw na hayop ang mga santo?

— Kapag naging mapayapa ang mga tao, nagiging mapayapa rin ang mga mabangis na hayop at kinikilala nila ang tao bilang kanilang panginoon. Sa Paraiso, bago ang Pagbagsak nina Adan at Eva, marangal na dinidilaan sila ng mga mabangis na hayop, ngunit pagkatapos ng Pagbagsak ay sinugod na sila upang punitin. Kapag ang isang tao ay bumalik sa kalagayan na kinaroroonan niya bago ang Pagbagsak, muling kinikilala siya ng mga hayop bilang kanilang panginoon. Gayunpaman, sa ngayon ay may mga taong mas masama pa kaysa sa mga hayop, mas masama pa kaysa sa mga ahas. Sinisamantala nila ang mga batang walang tirahan para sa kanilang sariling kapakinabangan, kinukuha ang kanilang pera, at kapag nakita nilang may panganib na paparating, tinatawagan nila ang pulis, inilalagay ang lahat ng sisi sa mga menor de edad at ipinapapasok pa sila sa mga asyulum. Iyan ang dahilan kung bakit binibigkas ko ang Awit 147—na dati ring binibigkas ng Kagalang-galang na Arsenius ng Cappadocia upang ang mga mababangis na hayop ay maging masunurin at hindi makasakit sa mga tao—upang ang mga tao ay maging masunurin at hindi rin makasakit sa kanilang kapwa tao o sa mga hayop.

— Geronda, paano babalik ang tao sa kalagayan na kinaroroonan niya bago ang Pagbagsak?

— Dapat linisin ang puso. Kailangang makamtan ang kalinisan ng kaluluwa — ibig sabihin, katapatan, pagiging tapat, kawalang-pagkamakasarili, kababaang-loob, kabutihang-loob, kawalan ng masamang loob, at paghahain sa sarili. Sa ganitong paraan, nakikipag-isa ang tao sa Diyos, at nananahan ang Banal na Grasya sa kaniya. Kung ang isang tao ay may kalinisan ng katawan ngunit kulang sa kalinisan ng kaluluwa, hindi nananahan ang Diyos sa kaniya, sapagkat taglay ng taong iyon ang panlilinlang, kayabangan, malisya at iba pang katulad na pagnanasa. Ang buhay niya ay

⁶³ Awit 50:12.

isang tuloy-tuloy na panlilinlang. Magsimula ka ng iyong espirituwal na pakikibaka nang eksakto rito — magsikap kang makamit ang kalinisan ng kaluluwa.

— Geronda, posible bang talunin ang isang masamang gawi nang isang beses lang?

— Una sa lahat, dapat maunawaan ng isang tao na nakasasama sa kaniya ang gawi na ito. Nang maunawaan ito, dapat siyang maging handa na simulan ang pakikibaka upang maalís ang gawi na ito. Upang maputol ang isang masamang gawi nang biglaan, dapat ay mayroon kang matinding sikanan ng loob. Ang lubid, sa paunti-unting paggawa ng uka sa kahoy na panakip ng balon, ay hindi na nadudulas pakaliwa o pakanan. Ganoon din, ang anumang gawi ay unti-unting nag-uukit ng uka sa puso at nagiging mahirap alisin mula sa ukang iyon. Kaya't dapat maging maingat ang isang tao na huwag magkaroon ng masamang gawi, sapagkat kakailanganin ang malaking dami ng kababaang-loob at matinding pagpipigil sa sarili upang maputol ang mga ito. Tulad ng sinasabi noon ni Ama Tikhon: 'Ang mabuting gawi, anak ko, ay isang birtud; ang masamang gawi ay isang pagnanasa.'

Ngunit, ano man ang sabihin ng iba, napagtanto ko na kung, habang nagsusumikap, ang isang tao ay patuloy na natitisod at hindi nagbabago, ang dahilan ay nakasalalay sa kanilang kasakiman, pagmamahal sa sarili, at pansariling interes. Ang ganitong tao ay kulang sa kababaang-loob at pag-ibig, at ito ay humahadlang sa Banal na pakikialam. Hindi pinapayagan ng taong iyon ang Diyos na tulungan siya. Halimbawa, kung tutulungan ng Diyos ang ganoong tao na malampasan ang isang partikular na pagnanasa, iaangkin niya ito at magmamataas, dahil iisipin niyang siya mismo ang nakalampas sa pagnanasa nang hindi na kailangan ang tulong ng Diyos.

Kaligtasan mula sa kadiliman ng kasalanan

— Geronda, kung ang isang tao ay nagpapadumi sa sarili [ng mga kasalanan] pagkatapos ng Banal na Pagbibinyag, ito ba ay isang napakabigat na bagay?

— Nakasalalay lahat sa kung gaano sila kalubha ng pagkadumi. Maaaring may isang tao na natabunan mula ulo hanggang paa, samantalang ang iba ay bahagya lamang natalstikan; para sa ilan, isang maruming mantsa; para sa iba, dalawa...

— At alin sa mga kasalanan ang nagdudumi sa Biyaya ng Banal na Pagbibinyag — ang mga malubha?

— Aba, siyempre, dinudumihan ng makamatay na mga kasalanan ang Banal na Pagbibinyag, at pagkatapos ay humihiwalay din ang Banal na Grasya sa Kristiyano. Siyempre, hindi Niya siya iniwan [buo], gaya ng hindi rin siya iniwan ng kanyang Anghel na Tagapagbantay. Naalala mo ba ang sinabi ng demonyo sa pari na pagano na nais pakasalan ng isang monghe ang anak nito? 'Huwag kang magmadali. Iniwan ng mongheng ito ang Diyos, ngunit hindi pa siya iniwan ng Diyos.'⁶⁴

— Geronda, posible bang mabuhay sa kadiliman ng kasalanan at hindi ito maramdaman?

— Hindi, nararamdaman ito ng lahat, ngunit ang mga tao lamang ang walang pakialam. Upang makarating ang isang tao sa liwanag ni Cristo, dapat niyang naisin na lumabas mula sa kadiliman ng kasalanan. Halimbawa, kunin natin ang isang lalaking nasa madilim na silong at, dahil sa kapabayaan, ay napasara nang malakas ang pinto sa likod niya. Nang makita niya ang sinag ng liwanag na sumisilip sa isang maliit na butas papasok sa silong, lumapit siya sa liwanag na iyon, unti-unting pinalapad ang butas, natagpuan ang pinto at lumabas. Ganito rin ang isang tao na nasa kadiliman ng kasalanan: mula sa sandaling maramdaman niyang ang kabutihan ay isang pangangailangan at isang taos-pusong pagmamalasakit ang kumapit sa kaniya, gagawin niya ang lahat ng makakaya upang makalabas sa kadilimang ito. Pag sinabi ng isang tao, 'Mali ang ginagawa ko; naligaw ako sa tamang landas,' mapapababa siya ng kanyang sarili, darating sa kanya ang biyaya ng Diyos, at mula noon ay mamumuhay siya nang matuwid. Ngunit kung hindi mananakop sa isang tao ang makatarungang malasakit, hindi madali para sa kanya ang magbago. Halimbawa, isipin mong may isang tao na nakaupo sa isang nakasarang silid at hindi maganda ang pakiramdam. Sasabihin

⁶⁴ Tingnan ang The Ancient Paterikon. Moscow, 1899. p. 87.

mo sa ganoong tao: 'Tumayo ka, buksan mo ang pinto, lumabas ka sa sariwang hangin at gagaling ka,' ngunit sa tugon ay sinisimulan nila: 'Hindi ako makalabas sa sariwang hangin. Ngunit sabihin mo sa akin, bakit ako nakakulong sa loob ng apat na pader na ito at hindi makahinga? Bakit walang sariwang hangin dito? Bakit ako inilagay ng Diyos dito, samantalang binigyan Niya ang iba ng pagkakataong magtamasa ng kanilang kalayaan?' Ngayon, posible nga bang tulungan ang ganoong tao? Alam mo ba kung ilang tao ang nagdurusa dahil hindi sila nakikinig sa mga taong makapag-aalok sa kanila ng espirituwal na tulong?

Sa pamamagitan ng kasalanan, ginagawang hirap sa lupa ang isang paraiso. Kung ang kaluluwa ay nadumihan ng mortal na kasalanan, nararanasan ng isang tao ang isang demonyong kalagayan: nagiging mapaghimagsik sila, pinahihirapan, at walang kapayapaan sa kanilang sarili. Sa kabilang banda, ang mga namumuhay kasama ang Diyos, na itinatapat ang kanilang isipan sa mga banal na katotohanan at palaging nag-iingat ng mabubuting kaisipan, ay payapa. Ang ganitong tao ay namumuhay sa isang paraisong lupa. May kapansin-pansing kaibahan sa kanila kumpara sa mga namumuhay nang walang Diyos.

At kapansin-pansin din ito sa mga nakapaligid sa kanila. Ito mismo ang Banal na Grasya, na nagpapahayag ng isang tao, kahit na nagsusumikap siyang manatiling hindi kilala.

Mga Kasalanan ng Kalooban

Dapat tayong maging napaka-maingat sa mga kasalanang nagagawa ng ating sariling malayang kalooban, sapagkat ang ating malayang kalooban nga ang tututukan ng Diyos [kapag dumating Siya upang hatulan tayo]. Ang mga kasalanang nagawa natin dahil sa kapabayaan ay hindi gaanong mabigat. Ang ilang kasalanan ay may mga nagpapabawas ng kabigatan, kahit na nananatili pa rin silang kasalanan.

Higit pa rito, kung magkasala tayo nang hindi sinasadya, iniaayos ng Diyos ang mga bagay-bagay upang magamit ang ating pagkakamali para sa isang mabuting layunin. Hindi ibig sabihin nito na kailangan nating magkasala para mangyari ang 'kabutihang' ito — ginagamit lamang ng Diyos ang ating paglabag sa Kanyang batas para sa kabutihan, at may mabuting bunga nito dahil nagkasala tayo nang hindi sinasadya. Gayunpaman, kung tayo ay nagsisisi sa isang kasalanang ating kusang-loob na ginawa, tayo mismo ang dapat manalangin na ang ating kasalanan ay hindi magbunga ng anumang kasamaan.

— Geronda, paano nailigtas ang monghe na nabanggit sa 'Evergetinos'? Sa loob ng sampung taon, nahulog siya sa parehong kasalanan araw-araw, ngunit nagsisi siya rito araw-araw.⁶⁵

— Ang mongheng tinutukoy ay, sa isang diwa, naging alipin ng kanyang pagnanasa, bihag nito. Hindi siya masama ang ugali, ngunit hindi siya nakatanggap ng tulong; naligaw siya sa kasamaan. Kaya naman, karapat-dapat siyang matulungan ng Diyos. Nakipaglaban siya, nagdusa, at taos-pusong nagsisi. At sa huli, iniligtas siya ng Diyos. Nakikita mo kung paano ito: maaaring mabuti ang ugali ng isang tao, ngunit kung hindi siya nakatanggap ng tulong noong pagkabata at naakit sa kasamaan, magiging mahirap para sa kanya na makabangon muli. Sinusubukan niyang bumangon, nahuhulog muli, bumabangon muli... Sa madaling salita, siya ay nakikipaglaban. Hindi aalisin ng Diyos ang ganitong tao. Pagkatapos ng lahat, gumagawa ang kaluluwang kawawa ng sarili nitong payak na pagsisikap, humihiling ng banal na tulong, at nagkakasala nang walang masamang balak. Halimbawa, ang isang tao ay naglalakbay nang walang intensiyong magkasala. Ngunit, habang naglalakbay sa landas na iyon, nahaharap siya sa tukso at nagkakasala. Pagkatapos ay nagsisisi siya, sinisikap [na palayain ang sarili mula sa kasalanan], ngunit may inilatag na patibong para sa kanya muli, at ang kaluluwang kawawa, na walang hangaring gumawa ng masama, ay nahuhulog muli at nagsisisi muli. Ang ganitong tao ay may nagpapagaan ng kalagayan. Pagkatapos ng lahat, hindi niya ninanais na gumawa ng masama, ngunit naliligaw tungo sa kasamaan, at pagkatapos ay nagsisisi.

⁶⁵ Tingnan si Εὐεργετινός. Bol. I. Athens, 1996. p. 34 ff.

Ngunit kung may sinuman ang magsabi: 'Upang makamit ang layuning ito, kailangan kong gumawa ng ganito't ganoong kawalang-katarungan; upang makamit ang iba pa, kailangan kong gumamit ng ganito't ganoong panlilinlang'—at iba pa—kanita ay sadyang nagkakasala sila, lubos na alam kung ano ang kanilang ginagawa. Sa madaling salita, ang ganoong tao ay bumubuo ng sarili niyang makasalanang plano at, kasama ang diyablo, naghahanda ng isang pakana para gumawa ng isang kasalanan o iba pa. At ito ay lubhang kapupulutan ng sama ng loob, sapagkat ang kasalanan ay ginagawa nang may paunang intensyon. Ang ganoong tao ay hindi basta nahuhulog sa tukso, kundi sinasadya niyang gawin ang kasalanan sa pakikipagtulungan mismo sa tagatukso. Hindi nila matatanggap ang banal na tulong, sapagkat wala silang karapatang matanggap ito. Sa huli, namamatay ang mga taong ito nang hindi nagsisisi.

Ngunit kahit ang mga nagsasabing magsisisi sila sa kanilang katandaan—paano nila masisiguro na magkakaroon sila ng panahon para magsisi at hindi sila biglaang kunin ng kamatayan? Naalala ko ang isang kontratista na namuhay sa kasalanan. "Pag tumanda ako," 'sasabihin niya, 'Pupunta ako sa Jerusalem, maliligo sa Ilog Jordan, at huhugasan ang lahat ng aking mga kasalanan.' At nagpatuloy siya sa pamumuhay gaya ng dati. Sa wakas, nang umabot siya sa puntong wala na siyang lakas para magkasala—halos hindi na siya makalakad, kahit noon pa man—nagpasya siyang pumunta sa Jerusalem. "Makinig ka," sabi niya sa isa sa kanyang mga foreman, "nagpasya akong pumunta sa Jerusalem para maligo sa Ilog Jordan." — "Oh, boss," sagot ng lalaki, "kung malinis ka, makakapasok ka; kung marumi ka, hindi." At tama nga siya! Ngunit pagdating pa lang ng kontratista sa Athens para ayusin ang mga kinakailangang papeles, siya ay namatay. Kinuha ng ilang tao ang lahat ng pera niya, dinala siya sa punerarya at pinadala siyang muli mula doon sa loob ng kabaong — pabalik sa sariling bayan.

Gawin natin ang mabuti dahil sa pag-ibig kay Kristo

— Geronda, kapag naiisip ko ang mga mahihirap na taon na darating, napupuno ako ng takot.

— Ano ang kinatatakutan mo? Marahil natatakot kang mapunta sa impiyerno at magdusa kasama ang mga tangalashki? Nauunawaan ko kung sasabihin mo: 'Kristong ako, tulungan mo akong maging karapat-dapat sa Paraiso, upang hindi Ka masaktan. Sapagkat napakahirap para Sa Iyo na malaman na nasa impiyerno ako matapos ang lahat ng ginawa Mo para sa akin.' Ngunit walang pag-ibig sa pagnanais na mapunta sa Langit para lamang maging komportable ka. Hindi ko ito sinasabi upang magsimula tayong mamuhay nang maluhò, gumawa ng labis-labis, at magwakas sa mga paghihirap ng Impiyerno. Ngunit kung minsan, nabubuo sa isang tao ang isang uri ng makasariling pag-iisip: 'Gagawa ako ng mabuti upang hindi ko mawala ang Langit.' Kung, sa kabilang banda, taglay natin ang pag-ibig, mag-iisip tayo nang ganito: 'Napakaraming mga kaluluwang kawawa, na hindi man lang nakaranas ng kahit kaunting tunay na kagalakan sa buhay na ito, ay magdurusa sa impiyerno, at ako pa ang mag-iisip lang para sa sarili ko?' Sasabihin ko sa inyo nang prangka: ang tanong kung mapupunta ako sa Paraiso o sa impiyerno ay hindi ako alintana. Isinantabi ko na ang sarili ko. Ang tanong kung mapupunta ako sa Langit ay hindi ako kinakabahala, hindi dahil ayaw kong mapalapit kay Kristo—hindi. Ngunit hindi ko itinakda sa sarili ang paggawa ng mabuti upang makamit ko ang aking lugar sa Langit. 'Kahit itabi Mo ako, aking Kristo,' sabi ko, 'hindi ako masasaktan: sapagkat hindi ako karapat-dapat sa Langit.'

Ngayon, ang ating buhay ay walang kagalakan at mabigat dahil humina na ang kabayanihan at pagsasakripisyo. Kahit ang mga taong espirital ay nag-iisip na parang maliliit na mangangalakal, at umaabot pa sa puntong namumuhay nang kunwaring espirital. Pinagsusumikapan nilang agawin ang bawat kasiyahan sa buhay, hangga't hindi ito nagiging kasalanan. 'Kasalanan na ba ito [o hindi pa ito kasalanan]?' ang pagkukuwenta ng ganitong mga tao. 'Hindi pa ito kasalanan. Kaya puwede ko itong ikasiya.' Halimbawa, ganito ang kanilang pananaw sa pag-aayuno: 'Sige, ano bukas? Biyernes. Kung ganoon, puwede kaming kumain ng karne hanggang alas-onse y medya ng gabi ngayong gabi. Sige, kumain na tayo! Hindi, pagkatapos ng hatinggabi ay hindi na pinapayagan—

sisimulan na ang bagong araw at magiging kasalanan na iyon." Sa madaling salita, nais ng ganitong mga tao na magpakasawa sa buhay sa lupa nang hindi isinusuko ang Paraiso. Sa paggawa nito, tinatrato nila ang kasalanan at ang mga paghihirap ng impiyerno na parang mga walang-halagang mangangalakal. Gayunpaman, kung mag-iisip sila nang may malinis na puso, sasabihin nila [sa kanilang sarili]: "Tiniis ni Kristo ang Pagpapako sa Krus at nagdusa nang labis para sa akin! Paano ko Siya masasaktan sa pamamagitan ng aking makasalanang gawa? Ayaw kong mapunta sa mga paghihirap ng impiyerno sa anumang dahilan maliban sa hindi ko matiis ang pagdurusa ni Kristo, na makikita Niya na ako ay nasa impiyerno."

Huwag nating gawin ang mabuti na may inaasahang gantimpala, kundi magsikap tayo alang-alang sa pag-ibig kay Cristo. Pagsikapan nating tiyakin na ang lahat ng ating ginagawa ay dalisay at para sa kapakanan ni Cristo. Mag-ingat tayo na [sa ating mga gawa] ay walang motibong pantao, pagbibigay-lugod sa sarili, pansariling interes o katulad nito. Tandaan natin na nakikita tayo ni Cristo, pinangangalagaan Niya tayo, at magsikap tayong huwag Siyang ikalungkot. Kung hindi, ang ating pananampalataya at pag-ibig ay tuluyang gugumuho.

At kung titignan nang mas mabuti ang lahat ng ginagawa natin sa ating buhay-espiritwal—pagkukunaw, pag-aayuno, pananabik at iba pa—makikita natin na lahat [ng mga gawi] na ito ay nagpapalakas din ng ating pisikal na kalusugan. May sinuman na [bilang bahagi ng kanilang asetikong gawain] natutulog sa matigas na higaan? At pinapayuhan din ng mga doktor ang parehong bagay: 'Matulog sa matigas na higaan, dahil nakasasama ang pagtulog sa malambot.' May sinuman na nagsasagawa ng pagyuko? Maraming tao ang gumagawa ng ehersisyo upang patibayin ang kanilang mga kalamnan. May iba pa bang nakikipagsapat na sa kaunting tulog? Ngunit ang mahabang tulog ay nakakapagpabagal ng isip. Hindi ba't sinasabi ng mga tao: 'Ang taong iyon ay parang antok na langaw, samantalang ang isa roon ay isang mabuting tao—hindi man lang siya bumubuntong-hininga'? Sa madaling salita, ang mga espirital na pagsasanay na isinasagawa ng isang tao ay nagpapalakas din ng kanyang pisikal na kalusugan. Higit pa rito, nakakakuha ang isang tao ng malaking benepisyong mula sa pagpipigil sa sarili. Pagkatapos ng lahat, kahit ang mga nakikibahagi sa siyentipikong pananaliksik at iba pa ay nagsusumikap na mamuhay nang marangal, upang ang kanilang isipan ay hindi malabo kundi manatiling malinaw. Siyempre, hindi ito ang layunin ng ating [monastikong] pagtitimpi, ngunit isa sa mga bunga ng mga espirital na pagsasanay na isinasagawa natin ay ang benepisyong hinahangad ng mga taong nasa mundo. Isinasagawa natin ang espirital, at sa pamamagitan ng espirital na pagsasanay na ito ay nakakamit din natin ang pisikal na kalusugan.

Mga Tukso sa ating Buhay

Pinapayagan ng Diyos ang mga tukso alinsunod sa ating kalagayang espirituwal. Sa isang pagkakataon, pinapayagan Niya tayong gumawa ng isang tiyak na pagkakamali—halimbawa, maging bahagyang pabaya sa isang bagay—upang sa susunod ay maging maingat tayo at maiwasan, o mas tama pa, mapigilan ang mas malaking kasamaan na inihanda ng diyablo na ipataw sa atin. Sa isa pang pagkakataon, pinapayagan Niya ang diyablo na tuksuhin tayo upang subukan tayo. Ibig sabihin, [sa kasong ito] tayo ay sinusubok, at sa halip na saktan tayo, ang diyablo ay sa katunayan ay nagpapabuti sa atin. Isipin lamang si Nuno Filaret, na naghinagpis: "Anak ko, iniwan ako ng Diyos — wala ni isang tukso ngayong araw!"⁶⁶ Nais ng Nuno na makipaglaban sa mga tukso araw-araw — upang matanggap niya ang korona ng tagumpay mula kay Kristo.

Ang isang matatag na tao, tulad ni Nakatatandang Filaret, ay hindi iniwasan ang mga tukso, kundi hinihiling kay Cristo: 'Cristo ko, padalhan mo ako ng mga tukso at bigyan mo ako ng lakas na makipaglaban.' Gayunpaman, ang mahina ay sasabihin ang iba: 'Cristo ko, huwag mo akong hayaang

⁶⁶ Tingnan si *Elder Paisios*. The Holy Mountain Fathers and Stories from the Holy Mountain. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 63.

mahulog sa tukso.' *'Huwag Mo kami dalhin sa tukso...'*⁶⁷ Ngunit madalas, kapag tayo'y nahuhulog sa ilang tukso, nagsisimula tayong magreklamo: 'Hindi ito tama! Pagkatapos ng lahat, tao lang ako; hindi ko na kayang magpatuloy!' — samantalang dapat nating sabihin: 'Hindi ako isang tao; ako ay basura ng tao. "Diyos ko, tulungan mo akong maging isang tao!" Hindi ko sinasabing hanapin natin ang mga tukso. Ngunit kapag dumating ang mga tukso, dapat nating harapin ang mga ito nang may katatagan at panalangin.

Sa anumang bagyong espiritwal, maghintay tayo nang may pagtitiis at pag-asa para sa tagsibol ng espiritu. Ang pinakamalalaking tukso ay karaniwang dumarating na parang bagyo. At kung, sa mismong sandali ng pagsalakay nila, nagawa nating iwasan ang mga ito, ang pulutong ng demonyo, matapos dumaan sa atin, ay nagpapatuloy sa kanilang lakad, at tayo ay napalalaya mula sa panganib. Kapag ang isang tao ay nagkakaisa sa Diyos, hindi na siya nahaharap sa tukso. Maaari bang saktan ng demonyo ang isang anghel? Hindi; [habang lumalapit ito sa kaniya], nasusunog ito mismo sa apoy.

Ang buhay na espiritwal ay napakasimple at madali. Tayo mismo ang nagpapalito rito sa pamamagitan ng maling pagsasagawa nito. Sa kaunting pagsisikap, at sa maraming kababaang-loob at tiwala sa Diyos, ang isang tao ay maaaring gumawa ng malaking pag-unlad. Sapagkat kung saan may kababaang-loob, doon ay walang lugar para sa diyablo. At kung saan walang diyablo, doon ay walang mga tukso ng diyablo.

— Geronda, maaari bang mahulog ang isang tao sa kasalanan sa pahintulot ng Diyos?

— Hindi, ang pagsasabing pinapayagan tayo ng Diyos na magkasala ay isang napakalaking pagkakamali. Hindi kailanman pinapayagan tayo ng Diyos na mahulog sa kasalanan. Tayo mismo ang nagpapahintulot sa ating sarili [na bigyan ang diyablo ng pagkakataon], at saka siya lumalapit at nagsisimulang tuksuhin tayo. Halimbawa, kapag mayabang ako, itinataboy ko ang Banal na Grasya mula sa aking sarili; ang aking Anghel na Tagapagbantay ay lumalayo sa akin, at lumalapit sa akin ang isa pang 'anghel' — iyon ay, ang diyablo. Bilang resulta, nakakaranas ako ng ganap na pagkabigo. Ngunit hindi ito pahintulot ng Diyos; sa halip, ako mismo ang nagbigay-daan sa diyablo [na itulak ako sa kasalanan].

— Geronda, tama bang ilarawan ang sariling pagbagsak sa ganitong paraan: 'Ang tagatukso ang naglingo sa akin'?

— Ako rin, madalas kong marinig mula sa ilang tao na ang tagausig ang dapat sisihin sa kanilang mga pagdurusa, samantalang sa katotohanan tayo mismo ang dapat sisihin dahil sa maling saloobin natin sa mga nangyayari sa atin. Higit pa rito, ang tagausig—well, siya nga ay tagausig. Pipigilin ba niya tayo sa kasamaan? Ginagawa lang niya ang kanyang tungkulin. Hindi natin dapat ilipat ang lahat ng sisi sa kanya. May isang baguhan na nakatira sa isang selda kasama ang kanyang nakatatanda. Isang araw, habang wala sandali ang nakatatanda, kumuha ang baguhan ng isang itlog, inilagay ito sa singsing ng susi — alam mo yung mga lumang susi sa kamalig? — at sinimulan niyang prituhan ang itlog sa ibabaw ng kandila! Biglang dumating ang nakatatanda at nahuli siya sa akto. "Ano ba ang ginagawa mo diyan?" — "Geronda, tinukso ako ng Masama na magprito ng itlog!" — at nagsimulang magpalusot ang baguhan. Biglang may nakakakilabot na tinig na umalingawngaw sa silid: "Ngayon, hindi ko pa naririnig ang ganitong resipe dati! Natutunan ko ito sa kanya!" Minsan natutulog ang Diyablo, ngunit tayo mismo ang nag-uudyok sa kanya [na tuksuhin tayo].

Ang mga makasalanang ay may maraming materyal na magagamit upang linangin ang kanilang kababaang-loob

Ang mga minsang namuhay sa makasalanang buhay ngunit kalaunan, nang magsisi, ay nagsimulang mamuhay nang espiritwal, ay dapat masayang tanggapin ang mga kahihyan at kalungkutan na dumarating sa kanila, sapagkat sa pagtanggap nito, binabayaran nila ang kanilang

⁶⁷ Lucas 11:4.

mga nakaraang utang. Nakikita natin na nang ang Kagalang-galang na si Maria ng Ehipto, na dating namuhay sa makasalanang buhay, ay nagsisi at binago ang kanyang mga gawi, ay pinahirapan siya ng mga makamundong pagnanasa. Gayunpaman, upang mataboy ang mga pagnanasang ito, ang Kagalang-galang ay pumasok sa isang malaking pakikibaka. Sinabi ng Diyablo sa kanya: "Ano'ng mawawala sa'yo kung silipin mo lang ang Alexandria? "Hindi kita hinihikayat na tumakbo roon para magpakasasa! Magmasid ka lang nang saglit mula sa malayo!" Ngunit hindi man lang tumingin ang Santa sa direksyong iyon. Ang kanyang pagpapakita ng pagsisisi! Ang ibang mga banal na babae, na hindi dati namuhay nang makalupa, ay hindi nakaranas ng ganoong pakikibaka. Ngunit si Santa Maria, na namuhay nang makalupa, ay naranasan niya ang pakikibakang ito. Ang pagdurusa [mula sa pakikibaka] ay ang pag-apôy sa mga sugat ng kasalanan. Sa ganitong paraan, pareho silang nakarating sa wakas sa iisang [espiritwal] kalagayan.

— Geronda, sa mga kasong tulad ni Banal na Maria ng Ehipto, wala bang banal na aliw ang asketiko?

— Siyempre! Nakatatanggap siya, at napakalaki pa! Naabot ni Santa Maria ang ganoong antas ng espiritwalidad na, habang nananalangin, siya ay umiangat nang isang saklaw ng siko mula sa lupa.

Ang mga dakilang makasalanan, nang makilala nila ang kanilang sarili, ay likas na may saganang hilaw na materyal para sa pagpapakumbaba. Siyempre, ang anumang pagbagsak ay nananatiling pagbagsak. Ngunit ang pagbagsak ay hilaw na materyal, 'hilaw na sangkap' para sa pagpapakumbaba at panalangin. Ang mga kasalanang ginagamit ng makasalanan para sa pagpapakumbaba ay katulad ng pataba na ginagamit natin para patabaen ang mga halaman. Kaya bakit hindi gamitin ang sangkap na ito upang patabaen ang bukid ng kaluluwa, upang maging mataba ito at magbunga? Ibig sabihin, ang isang taong nakagawa ng mabibigat na kasalanan, nang maunawaan ang tindi ng kanyang kasalanan at nagsabi, 'Hindi ako dapat magtaas ng ulo at tumingin sa ibang tao,' ay lubos na nagpapakumbaba at dahil dito ay tumatanggap ng saganang Grasya. Patuloy silang umuunlad nang walang pag-aatubili, at maaaring maabot ang isang makabuluhang [espiritwal] na antas. Ngunit ang isang taong hindi nakagawa ng mabibigat na kasalanan, na nabigo sa pag-aampon ng tamang saloobin, ay hindi sasabiing: 'Pinrotektahan ako ng Diyos mula sa maraming panganib, ngunit ako'y lubos na walang pasasalamat. Mas makasalanan pa ako kaysa sa pinakamalaking makasalanan.' Ang ganitong tao ay espiritwal na mas mababa kaysa sa makasalanang nagpapakumbaba sa sarili.

Isipin mo lamang ang Pariseo at ang maniningil ng buwis.⁶⁸ Ang Pariseo ay may mabubuting gawa, ngunit may kapalaluan din siya. Ang maniningil ng buwis naman ay may mga kasalanan, ngunit inamin niya ang mga ito, nagsisi, at nagpakumbaba — at ito mismo ang pinakanais ni Cristo mula sa isang tao. Kaya nga — sa madaling paraan — ang maniningil ng buwis ang nailigtas. Nakita mo ba kung paano inilalarawan ang Pariseo sa isang icon? Itinuturo niya ang kanyang daliri sa maniningil ng buwis: 'Hindi ako tulad niya!' Ang kawawang maniningil ng buwis, na nakatago sa likod ng isang haligi, ay hindi man lang nangahas na itaas ang kanyang mga mata para lumingon. At itinuturo ng Pariseo ang kanyang daliri kay Kristo upang ipakita kung nasaan ang maniningil ng buwis! Napansin mo ba ito? Maaaring isipin na hindi mismo alam ni Kristo kung saan nagtatago ang maningil ng buwis! At kaya, sa kabila ng katotohanang tinutupad ng Pariseo ang mga panlabas na hinihingi ng batas, wala sa mga ito ang nakatulong sa kanya. Ganyan ang magagawa ng kayabangan! Ang isang makasalanan na walang kababaang-loob ay taglay ang mga kasalanan ng maniningil ng buwis at ang kayabangan ng Pariseo. Isang dobleng 'regalo'! Tulad ng kasabihan sa Epirus, ⁶⁹ ' — parehong kuto at garapata.

⁶⁸ Tingnan ang Lucas 18:9–14.

⁶⁹ Epirus — isang rehiyon sa Kanlurang Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

Upang maging malusog sa espiritu, sikaping linisin ang inyong sarili sa mga espiritwal na lason — ang mga ito ay ang mga pagnanasa.

Kabanata 2.

Tungkol sa Kailangan ng Pag-alaga sa Sariling Budhi

Suriin natin ang ating budhi

Binigyan ng Mabuting Diyos ng budhi ang mga unang tao—ang unang Banal na batas. Malalim na inukit ng Diyos ang budhi sa puso ng tao, at mula noon, namamana ng bawat isa ang budhi mula sa kanilang mga magulang.

Kung ang isang tao ay kumilos nang mali sa anumang paraan, ang kanyang budhi, na gumagana sa loob niya, ay hinahatulan siya at ginagabayan siya tungo sa pagsisisi. Gayunpaman, dapat magsagawa ang isang tao ng wastong espirituwal na pagsasanay at suriin ang kanyang budhi upang palaging marinig ang tinig nito. Kung hindi susuriin ng isang tao ang kanyang budhi, wala siyang makukuhang benepisyong mula sa pagbabasa ng mga aklat na espiritwal o mula sa payo ng mga banal na nakatatanda. At kung hindi susuriin ang budhi, hindi rin niya magagawa ang mga utos ng Diyos.

— Geronda, posible bang lubos na hindi malaman ng isang tao ang kanyang tunay na kalagayang espiritwal at hindi mapagtanto na siya ay naligaw sa tamang landas?

— Kung hindi binabantayan ng isang tao ang kanyang budhi at hindi ito nililinis, unti-unti itong nababalutan ng patong na parang kaliskis, at tumitibi ang budhi. Nagkakasala sila, ngunit para bang walang kakaibang nangyayari sa kanila.

— Geronda, pakisabi sa amin kung paano natin dapat alagaan at pangalagaan ang ating konsensya.

— Upang masiguro na tunay nating sinusunod ang tinig ng ating budhi, kailangan nating bantayan nang mabuti ang ating sarili at magbukas sa ating espirituwal na ama. Pagkatapos ng lahat, posible na habang tinatapan ang sariling budhi, ay maniwala na maayos ang lahat. O, kapag baluktot na ang budhi, maaaring ituring ng isang tao ang isang krimen na kanyang nagawa bilang isang mabuting gawa. Posible rin na masaktan ang isang tao dahil ginawang labis na sensitibo ang kanyang budhi.

— Geronda, hinuhusgahan ko ang iba sa aking isipan at hindi ko mapigilan ang aking sarili tungkol dito. Marahil ay nagmula ito sa katotohanang naging matigas na ang aking puso?

— Kinakailangan ang matinding pag-iingat. Pagkatapos ng lahat, kapag unang nagkasala ang isang tao, nararamdaman niya ang isang tiyak na [panloob na] pagsaway at nababahala siya rito. Kapag muling nagkasala siya sa parehong kasalanan, mas kaunti ang nararamdamang pagsaway, at kung siya ay pabaya at patuloy na nagkakasala, ang kanyang budhi ay nagiging matigas. Halimbawa, kung sasawayin mo ang isang tao dahil sa isang maliit na pagkakamali, ililipat niya ang usapan para hindi makaramdam ng kirot ng budhi o hindi masaktan. Parang mga Hindu na isinasawsaw ang kanilang sarili sa nirvana!⁷⁰ Isang binata sa Himalayas ang pumatay ng limang Italyanong mananakang bundok at, matapos ilibing ang mga bangkay, ay nagsimula sa isang ehersisyo sa konsentrasyon. Nakaupo sa lupa, inuulit niya nang dalawang oras nang tuloy-tuloy: 'Puno, puno, puno...' — upang 'makapasok sa isang espirituwal na bakante', makalimot sa nangyari at maging malaya mula sa kaguluhan ng isipan. Halimbawa, ipagpalagay natin na pinagsabihan ko ang isa sa

⁷⁰ Ang tinutukoy ng Nakatatanda ay ang mga teknik ng yoga at meditasyon na ginagamit ng mga tagasunod ng mga relihiyong Silangang Asyano upang maabot ang tinatawag na nirvana, na kanilang iniintindi bilang kalayaan.

ating mga kapatid na babae dahil sa isang sadyang mali. Kung ang kapatid na ito ay hindi nagsasanay ng tamang espirituwal na disiplina at hindi sinisikap na itama ang kanyang mga pamamaraan, maaaring sa tugon sa lahat ng aking pagsaway ay sabihin niya: "At ngayon ay mas maaga tatunog ang kampana para sa Vespers..." — upang baguhin ang paksa. At pagkatapos ay ikalilito ng diyablo ang kanyang isipan at sasabihin: "Huwag kang mag-alala! Sinabi mo iyon para hindi masaktan ang nakatatanda!" Naghahanap din ang diyablo ng dahilan para sa kanya, at sa halip na aminin: "Ginawa ko ito para tapakan ang aking konsensya," ang kanyang pagbibigay-katwiran: "Ginawa ko ito para hindi magalit ang nakatatanda!" Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng diyablo? Pinu-pino ang kanyang gawa! I-i-set niya sa ibang dalas ang dial para hindi natin makita ang sarili nating paglabag.

— Geronda, posible bang mapansin ng isang tao ang sarili niyang maliliit na paglabag habang hindi nakikita ang malulubhang kasalanan?

— Siyempre kaya! Isang kumpesor na kilala ko ang nagsabi sa akin tungkol sa isang kasong katulad nito. Isang babae ang lumapit sa kanya para magkumpisal, umiiyak nang hindi mapigil at paulit-ulit na inuulit ang parehong kataga: 'I hindi ko sinadyang patayin siya!' — "Makinig ka," sinimulan siyang pakalmahin ng kanyang tagapakinig, "kung nagsisisi ka, mapapatawad ka ng Diyos sa iyong kasalanan. Pagkatapos ng lahat, pinatawad Niya si David nang siya'y nagsisi."⁷¹ — "Oo, oo, pero hindi ko sinasadya!" inulit niya. "Paano mo siya pinatay, kung ganoon?" maingat na tanong ng tagapakinig. "Ganito: nag-aalis ako ng alikabok, aksidenteng naigo ko ang panglinis at napatay ko siya! Pero hindi ko naman sinadyang patayin ang langaw na iyon!" At bukod pa sa lahat ng iyon, naging taksil ang babaeng ito sa kanyang asawa, iniwan ang kanyang mga anak, winasak ang kanyang pamilya at nakatira kung saan-saan, gayong pinag-uusapan niya ang lahat ng ito na parang walang kabuluhan. "Para sa lahat ng ito, kailangan ng penitensya," sabi ng kumpesor nang marinig niya ang kanyang mga 'gawa'. "At bakit nga ba kailangan niyang magsagawa ng penitensya para sa 'lahat ng ito'?" tugon niya. Sige, sabihin mo sa akin, paano mo matutulungan ang ganitong tao?

Manhid na budhi

— Geronda, minsan sinasabi sa akin ng mga tao: 'Ang pagnanasa na ito ay nakatago sa iyong subconscious, pero hindi mo ito namamalayan.' Paano ko ito malalaman?

— Kung titignan mong mabuti ang sarili mo, mapagtatanto mong kahit sinasabi mong ayos lang ang lahat, hindi ka pa rin maganda ang pakiramdam. Kaya kailangan mo ng [espirituwal] na pagsusuri. Kung ang isang tao ay hindi maganda ang pakiramdam [pisikal], nakakaranas ng paghina ng pisikal na lakas at iba pa, sinusuri ang kanilang mga sample sa isang mikrobiyolohiyang laboratoryo at sumasailalim sila sa CT scan upang matukoy ang sanhi ng kanilang karamdaman. Kapag napagtanto mong wala kang kapayapaan at nababahala ka, alamin mong may mali sa loob mo at kailangan mong tukuyin ang problemang ito upang maitama ito. Halimbawa, kung nakagawa ka ng isang [makasalanang] paglabag at nababahala ka rito, ngunit nanahimik ka tungkol dito sa iyong kumpisal. Tumatakbo ang panahon, at may isang masayang pangyayari sa iyo. Nararamdaman mo ang kagalakan; tinatakpan ng kagalakang ito ang iyong pagkabahala dahil sa kasalanan, at unti-unti mo itong nakakalimutan. Hindi mo na nakikita ang iyong kasalanan, dahil tinakpan ito ng kagalakan na parang takip.

Tinatakpan ng kagalakan ang kasalanan, itinutulak ito nang mas malalim, ngunit patuloy itong gumagana mula sa loob. Sa ganitong paraan, tinatapakan ng tao ang kanyang budhi at nagsisimula siyang tumigas, habang unti-unting tumitigas ang kanyang puso. At saka hahanapin ng diyablo ang dahilan para sa lahat: 'Maliit na bagay lang ito, at natural lang naman...' Ngunit hindi makahanap ng kapayapaan ang taong iyon, sapagkat ang paghihirap na itinago nang malalim sa loob ay hindi humuhupa. Naramdaman nila ang isang pakiramdam ng pagkabagabag sa kanilang sarili; kulang sila sa panloob na kapayapaan at katahimikan. Nabubuhay sila nang walang tigil na pagdurusa, nasa

⁷¹ Tingnan ang 2 Mga Hari 12:13.

matinding kirot at hindi maiintindihan ang dahilan ng lahat ng ito, dahil natatakpan at itinutulak nang malalim sa loob ang kanilang mga kasalanan. Hindi namamalayan ng ganitong tao na siya ay nagdurusa dahil siya ay nagkasala.

— Geronda, paano kung buksan natin ang mga mata ng ganoong tao at sabihin sa kanila ang sanhi ng kanilang pagdurusa—makakatulong ba iyon sa kanila?

— Kailangan mag-ingat, dahil kapag binuksan mo ang kanilang mga mata, magiging ang kanilang konsensya. Magsisimulang sisihin sila ng kanilang konsensya. At kung ang ganoong tao ay hindi magpapakumbaba, maaari silang malubog sa paghihikayat, sapagkat hindi nila matiis ang katotohanan. Gayunpaman, kung magpapakumbaba sila, makakatulong sa kanila ang [pag-alam sa tunay na sanhi ng kanilang pagdurusa].

— Geronda, may mga taong ipinanganak na may pinatigas na konsensya?

— Hindi, walang taong ipinanganak na may pinatigas na konsensya. Hindi nilikha ng Diyos ang pinatigas na konsensya. Gayunpaman, kung itinatago ng isang tao ang kanyang mga kasalanan, itinutulak ang mga ito nang malalim sa loob, unti-unting natatakpan ng kaliskis ang kanyang konsensya at tumitigil itong pumupuna sa kanya.

— Geronda, ang ganoong tao ay nagiging 'sariling-panginoon'; sila ang lumilikha ng sarili nilang mga batas.

— Oo... Nakakatakot na bagay!..

— Ano iyon? Isang ilusyon?

— Aba, ano pa? Siyempre, ito ay panlilinlang sa sarili.

Baluktot na Budhi

— Geronda, madalas mong sinasabi na dapat mag-ingat ang tao na huwag sirain o baluktutin ang kanyang budhi. Paano nababaluktot ang budhi?

— Sa pagpapalubag-loob sa sariling mga iniisip, tinatapakan ng isang tao ang kanyang budhi. Sa matagal na pagpapalubag-loob sa sariling mga iniisip, lumilikha ang isang tao para sa sarili ng ibang budhi — ang sarili niyang budhi, na iniangkop sa kanyang sukat, ibig sabihin, isang baluktot na budhi. Gayunpaman, sa ganitong kaso, nawawalan ang isang tao ng panloob na kapayapaan, sapagkat ang baluktot at bulok na budhi ay hindi makapagbibigay ng panloob na kapayapaan. Pagkatapos ng lahat, ang isang taong nakagawa ng anumang uri ng pagkakamali ay hindi makakahanap ng kapayapaan, kahit na magkunwari ang iba na hindi napansin ang kanyang pagkakamali o magbigay ng katiyakan sa kanya: 'Hindi mo kasalanan, huwag kang mag-alala.' Ang ilan sa mga sumusunod sa iba't ibang gurong ito at nakikilahok sa ganitong mga gawain, nang mapagtanto nilang may mali sa kanila, ay lumalapit sa akin para humingi ng payo. Ngunit kapag, sa pagnanais kong tulungan sila, ay nagsimula akong magpaliwanag ng isang bagay, ay tumatayo sila nang matigas at iginigiit ang kanilang paninindigan: 'Hindi, tama ang lahat sa aming pananampalataya.' — "Makinig ka," ang sagot ko, "ngunit kung 'ayos' naman ang lahat para sa inyo, at kung ang 'kaayusang' ito ay nagbibigay sa inyo ng kapayapaan, bakit kayo pumupunta sa akin na may mga tanong?" Ganito ang mga taong ito: hindi makahanap ng panloob na kapayapaan sa kanilang mga kasinungalingan, gayunpaman ay ipinipilit pa rin nila ang sarili nilang paraan at sinisikap kahit kailan at saanman na 'agawin' kahit kaunting huwad na kapayapaan. Gayunpaman, hindi nila matagpuan ang tunay na kapayapaan.

'Geronda, posible bang mabuhay ang isang tao nang buong buhay na may baluktot na budhi?'

— Kung pinaniniwalaan nila ang sarili nilang mga iniisip, oo, kaya nila.

— At paano niya maaayos ang kanyang baluktot na budhi?

— Maaari niyang itama ito kung mag-iisip siya nang may kababaang-loob, hindi magtitiwala sa sarili niyang mga iniisip, at pag-uusapan niya ang mga ito sa kanyang espirituwal na ama.

— Geronda, maaari bang baluktutin ng isang tao ang kanyang budhi dahil lang siya ay [sobrang] sensitibo?

— Kung na-distort nila ang kanilang konsensya, ibig sabihin, malamang na walang silbi ang kanilang pagiging sensitibo. Sapagkat ang bulok ay hahantong sa higit pang pagkabulok. May ilan na nagsasabing, 'Sensitibong tao ako,' ngunit ginagamot nila ang mga tao nang barbariko at sumasabog ang kanilang galit nang walang dahilan.

— Geronda, ang mga taong palaging naghahanap ng dahilan para sa kanilang sarili ba ay may konsensiyang naging 'nakabaluti'?

— Kahit ang taong nagsasagawa ng sariling pagbibigay-katwiran ay hindi lubos na walang panloob na tinig ng budhi; hindi sila manhid. At dahil hindi sila manhid, nararamdaman nila ang sakit dahil sa kanilang makasalanang paglabag, at pagkatapos ay dumarating sa kanila ang banal na aliw. Ngunit ang mga nagbaluktot ng kanilang budhi ay nagiging walang pakiramdam. Ang ganitong mga tao ay nagmamayabang sa mga krimeng kanilang nagawa. Nakakita ako ng mga taong nagsasalita tungkol sa mga krimeng nagawa nila na para bang ipinagmamalaki nila ang mga gawaing kabayanihan. Sapagkat kung pinapino ng isang tao ang kanyang baluktot na konsensya, hindi na ito basta katigasan ng puso; ito ay isang bagay na mas masahol pa. Noong isang beses, nang naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa,⁷² may isang lalaki na dumating at nagsabi: "Gusto kong kumumpisal." — "Hindi ako pari," sinimulan kong tumanggi, ngunit patuloy siyang nagpipilit: "Hindi, gusto kitang ikuwento ito." May ilang babae ring nakatayo sa malapit na dumating sa monasteryo upang sambahin ang banal na relikyang. "Mas mabuti kung umalis na kayo," sabi ko sa kanila. "Ayos lang, hayaan ninyong manatili at makinig sila," sabi ng lalaki, at sinimulan niyang ikwento ang kanyang kabataan: "Noong bata pa ako, ipinadala ako para matutuhan ang paggawa ng sapatos, pero habang nakaupo ako sa pagawaan sa araw, palagi akong antok, palagi akong nakakatulog nang tuluyan. 'Bakit, tatanungin ninyo? Aba, kasi tuwing gabi, kasama ang mga kalokong katulad n, lumalabas kaming nagnanakaw. Sa amin sa distrito, ang pulis ay matalas ang isip. Sinasabi niya sa amin: "Magaling kayo, mga binata; kapag mas madilim ang gabi, mas kumikita ang isang magnanakaw. Kailangan ko ng dalawang tupa. Ang iba, sa inyo na—ano man ang kaya ninyong dalhin." Kaya naman, gaya ng sabi nila, nagsisimula na kaming maglusob sa mga bahay ng tao. Tatanggalin ko ang kayumangging sumbrero ko, at ang unang gagawin ko ay bugbugin ang mga aso sa ilong gamit ang latigo ko—isang matibay na gawa sa kahoy na cornel—pagkatapos papasok kami sa kulungan, pipili ng dalawang tupa na lalaki at kung ilang tupa na babae ang kaya naming buhatin. Napunta sa opisyal ng distrito ang mga kordero; itinago namin ang mga tupa sa aming sariling kulungan, at pagkatapos, nang walang pag-aatubili—ano sa palagay mo?—ipinakulong kami ng opisyal ng distrito sa selda! Pero pakinggan ninyo ang natitirang bahagi ng kuwento! Ang mga magsasaka, na nakakita sa amin na nagnanakaw mula sa kanila noong gabing iyon, ay agad na nagtungo sa himpilan ng pulis pagkabukas ng araw upang sabihin sa hepe ng distrito: 'Nanakawan kami nina kanino at kanino!' — 'Ano'ng ibig mong sabihin, "nina kanino at kanino"? Pareho silang nasa selda! "Nandito ka ba para magkalat ng tsismis tungkol sa mga tao?" At umalis siya, binugbog sila nang todo—pinagpilatan silang magbaka-baka!... Pero may kuwento akong ikukwento sa iyo: minsan, nakarating kami sa isang kawan at nakita namin ang pastol—isang batang Vlashenok,⁷³ pero kasing-tibay ng baka—at kasama niya ang kanyang ama. "Paano tayo lalapit sa kawan?" tanong sa akin ng mga kasama ko. 'Bubuwagin tayo na parang posporo!' Posporo, sabi mo? Aba... kinuha ko sa balikat ang pinutol na shotgun, tinutukan ko ang batang Vlashenok, at — bang! — ayun na; bumagsak ang binata... Tinali ko ang matanda sa isang puno ng peras gamit ang lubid... "Naku, sasabihin ko sa'yo, nakakuha kami ng sapat na bahagi ng nakuha doon!..." At ikinuwento niya ito sa

⁷² Konitsa – isang maliit na bayan sa kanlurang Gresya, kung saan ginugol ni Kapatid na Paisios ang kanyang pagkabata at kabataan. – *Tala ng tagasalin*.

⁷³ Ang mga Vlah ay isang etnikong pangkat sa Balkans na naninirahan sa mga kabundukang rehiyon ng Gresya at nagsasalita ng isang Romansong diyalekto. – *Tala ng tagasalin*

akin na parang isang kabayanihan, habang tumatawa! Nakikita mo ba kung ano ang kayang itulak ng baluktot na konsensya sa isang tao?

At isang pulis na kakilala ko, na naglilingkod sa Kagawaran ng Transportasyon ng Bilangguan, ay hindi tumigil sa pag-iyak dahil ang kriminal na kinailangang i-eskort niya mula sa isang bilangguan papunta sa iba ay nahatulan ng hukuman militar sa kamatayan dahil sa maraming krimen at pinaputukan. Sinimulan ng pulis na hanapin ang mga kamag-anak ng lalaking pinaputukan; natunton niya ang ilan sa kanila at hiniling ang kanilang kapatawaran. Ngunit ang isa sa mga kamag-anak ng kriminal, na nakatira sa Amerika, ay nagpadala sa kanya ng ganitong tugon: 'Dapat noon pa siya pinaputukan; marami nang tao ang buhay pa sana!'

Nakikita mo ba kung gaano kalaking kaibahan ang pagitan ng kaisipan ng pulis at ng lalaking ikinuwento ko sa iyo kanina? Ang una, habang nasa linya ng tungkulin, ay simpleng inakay ang salarin papuntang bilangguan at itinuring ang sarili niyang may sala sa pagkamatay nito. Ang huli naman, gayunpaman, ay nagsalita tungkol sa mga krimeng ginawa niya na para bang mga gawang kabayanihan, at ipinagmayabang pa ang mga ito!

Ang kabulaanan ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa isang tao

— Geronda, makakatulong ba ang mga panalangin ng iba sa isang tao kung, sa pagtitiwala sa sarili niyang mga iniisip, ay nakalikha siya ng sarili niyang mundo?

— Dahil nilikha niya ang sarili niyang mundo, ano pa ang kailangan niya ng tulong... Nilikha ng isang tao ang buong sarili niyang mundo! Akala mo ba'y biro iyon? Isipin mo ito: kung ang isang tao ay lumilikha ng sarili niyang mundo sa pamamagitan ng sariling mga iniisip, sa tingin mo ba'y may kapayapaan siya, nararamdaman ba niya ang kagalakan? Kasinungalingan iyon. At ang kasinungalingan ay nag-iiwan sa tao sa kadiliman. Halimbawa, ipagpalagay mong napilitan ang isang tao na magsinungaling upang iligtas ang kanyang kapwa. Maaaring mailigtas pa nga nila ito mula sa kamatayan, ngunit ang kasinungalingan ay nananatiling kalahating kasalanan. Minsan, ang isang taong may mabuting hangarin ay gumagamit ng kasinungalingan upang makatulong sa isang bagay at maiwasan ang tukso. Halimbawa, isang peregrino ang dumarating nang lihim sa monasteryo, upang walang makakaalam, para ibahagi ang isang suliranin ng pamilya at maibsan ang kanyang loob. Pagkatapos, sabihin nating dumating ang kapatid niya sa monasteryo at nagtanong, 'Nandito ba si ganito?' Kung sasabihin mo sa kanya ang totoo, magiging malaking iskandalo ito, dahil malalagay sa alanganin ang kapatid niya. Dahil dito, napipilitan kang sumagot: 'Hindi ko alam.' Pagkatapos ng lahat, kung sasabihin mong bumisita ang lalaki, maaaring umabot pa sa pisikal na karahasan ang usapin. Bagaman hindi natin pinag-uusapan ang ganitong mga kaso sa ngayon, kailangan pa rin tayong maging mapagmatyag, sapagkat kung mangyari ito nang tatlo o apat na beses, maaaring unti-unti pang lumala ang sitwasyon. Kapag nasanay siyang magsinungaling nang hindi naman kinakailangan, baluktutin niya ang kanyang budhi. Darating siya sa puntong gumagawa na siya ng mga buong kuwento, at hindi na siya pinapagalitan ng kanyang budhi. Pagkatapos, ang ganitong 'pagkukunwari' ay nagiging tunay na sining.

Ang husay ng ilan sa pag-uugnay ng isang kasinungalingan sa isa pa – talagang napakahusay na nila sa sining na ito! Oh! Para lang makumbinsi ka sa isang bagay, kaya nilang mag-imbento ng isang napakahabang kuwento! Noong isang beses, dumating sa kubo ko ang isang kakilala ko, kasama ang ilang kapwa niya taga-baryo ng binatang tinutulungan ko. Ang kawawang binata ay matalino at mabait, pero tamad at ayaw magtrabaho. Sanay na siyang maglilibot nang walang ginagawa. Sa loob ng apat na magkakasunod na taon, pinagsisikapan kong makahanap para sa kanya ng kahit anong trabaho, at sa pagkakataong ito ay hiniling ko rin sa mga kabaryo niya: 'Pakiusap, subukan ninyong hanapan ng trabaho ang binata. Sinubukan ko na siyang tulungan dati. Pinadala ko pa nga siya sa ilang kakilala ko sa bayan ng Kastoria,⁷⁴, upang matutuhan niya ang hanapbuhay ng

⁷⁴ Kastoria – isang bayan sa kanlurang Gresya, isang pangunahing sentro para sa pagpoproseso ng balahibo. – *Tala ng tagasalin*.

isang tagapag-ayos ng balahibo ng hayop, ngunit tumakas siya mula roon. Pagkatapos ng lahat, bata pa siya; sayang kung baka magkamali siya ng landas. Wala na siyang iba kundi ang kanyang ina; patay na ang kanyang ama." Nang marinig ito ng isang kakilala ko, na dumating nang sabay sa mga kinakausap ko, sinimulan niyang sabihin sa kanila: "Oo, sinikap namin ni Ama Paissios na makahanap ng apprenticeship para sa binata at gawing maninilbi siya. At alam mo ba kung gaano karaming pera ang nasayang ko sa mga telegramang ipinadala ko sa Kastoria sa mga taong tinuturuan niya, para lang pakalmahin sila matapos siyang tumakas sa kanila! Ah, huwag na nating pansinin— nasa nakaraan na iyon; mas mabuting huwag nang mag-isip pa tungkol sa ganoong mga bagay. Iyan mismo ang sinabi ko kay Ama Paissios noon: 'Iuuna ng hukay ang baluktot.' 'Ano ba ang pinag-uusapan niya!' naisip ko, pero hindi ko binigkas ang aking pagtataka, para hindi masira ang reputasyon ng lalaki. Isipin mo nga! Nang marinig niya sa unang pagkakataon sa buhay niya ang tungkol sa binatang ito, gumawa siya ng isang buong malaking kuwento tungkol sa kung paano namin raw inalagaan ang binata kasama siya, kung paano, dahil gusto naming tumulong sa kanya, 'nagkaroon kami ng trabaho para sa kanya bilang isang tagagawa ng balahibo' at iba pa! Sinabi niya ito sa ganitong tono na pati ako ay nagsimulang magduda [baka totoo nga]!

— Sinabi niya ito nang harapan?

— Direkta sa harap ko. At sa harap din ng iba.

— At ano ang naramdaman niya?

— Ano kayang nararamdaman niya! Habang binibigkas niya ang lahat ng mga kasinungalingang iyon, naramdaman niya ang isang makasariling kasiyahan, bagaman pagkatapos ay pinag-uusig siya ng pagsisisi. Sa tingin mo ba ay payapa siya sa sarili niya?

— At kapag ang isang tao, habang ikinukwento ang isang pangyayari, ay medyo nagpapalabis...

— Oo, pinapaganda niya nang kaunti!...

— Dahil ba sa kayabangan niya?

— Aba, ano pa nga ba? Nag-e-exaggerate ang isang tao dahil sa kayabangan, dahil sa makasarili.

— At ano ang makakatulong sa ganoong tao na itama ang kanyang mga gawâ?

— Dapat nilang itigil ang pagsisinungaling. Dapat nilang maunawaan na ang kasinungalingan, kahit pa may mga nagpapagaan na kalagayan, ay kalahating kasalanan pa rin.

— Geronda, maaari bang mangyari ang ganito: binigyan tayo ng isang bagay bilang tulong, ngunit iniisip natin na karapat-dapat naman tayo rito?

— Tingnan mo, kung sasabihin ko sa iyo: 'Ikaw, kapatid, ay kayang abutin ang antas ng iyong santo!' — pagkatapos, sa pagdinig mo ng mga salitang iyon, baka saglit kang ngumiti ng hangal, ngunit hindi ka magkakaroon ng kapanatagan sa loob. Ang hindi totoo ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa isang tao. Tulad ng taong di-makatarungan na, habang inaapi ang iba, ay nagsasabing, 'Sa akin ito,' ay walang kapayapaan sa kanyang kalooban. Tingnan mo, sinakop ng mga Turko ang Constantinople maraming taon na ang nakalipas, ngunit kapag nakikita nila ang mga Griyego na dumarating sa Constantinople, nararamdaman ng mga Turko na ninakaw nila ang pag-aari ng iba, at para bang bumalik na ang may-ari! At gayon pa man, mga Turko nga sila, at napakaraming taon na ang lumipas!

Ang walang bahid-duming budhi ay nagbibigay ng hindi maaaring magkamaling katiyakan

Para sa isang tao, walang mas mahalaga kaysa sa malinis na konsensya. Kung hindi ka pinapagalitan ng iyong konsensya sa hindi mo pagawa ng isang bagay na kaya mong gawin, isang malaking biyaya iyon. Sa ganoong kalagayan, ang isang tao ay may patuloy na panloob na kagalakan, at ang buong buhay niya ay isang pagdiriwang, isang pista. Ang panloob na kagalakang ito ay nagbibigay sa isang tao ng espirituwal na lakas.

— Geronda, paano natin malalaman na ang ating mga gawa ay kaaya-aya sa Diyos?

— May panloob na tinig ang isang tao.

— Sapat na ba ang sariling panloob na tinig, o kailangan din ba ang patotoo ng iba?

— Tungkol sa isang taong ang konsiyensya ay hindi nadungisan ang aking sinasabi, hindi sa isang taong binaluktot ang kanyang konsiyensya. Ang hindi nadungisan na konsiyensya ay nagbibigay ng isang hindi maaaring magkamaling panloob na tinig. Sa kasong ito, ang isang tao ay may pag-asa at nagsasabi nang may kababaang-loob: 'Hindi ako karapat-dapat sa Langit; nararapat lamang ako sa walang hanggang paghihirap; gayunpaman, naniniwala ako na hindi ako pababayaan ng pag-ibig at awa ng Diyos.' Nararamdaman niya ito dahil nagsusumikap siya; hindi siya nagpapabaya, habang pinapakalma ang kanyang mga iniisip sa pamamagitan ng mga salitang: 'Ililigtas ako ng Diyos.'

Ang budhi ay isang kakila-kilabot na bagay! Walang mas matinding nag-aapoy na apoy, walang mas malaking impyernong paghihirap, kaysa sa pagkasunog ng budhi. Ang kirot ng budhi ang pinakakakila-kilabot at pinaka-mapanghagpis na uod para sa isang tao. Ang mga nasa impyerno ay magdurusa magpakailanman, dahil pahihirapan sila ng kaisipang isinuko nila ang mga biyaya ng paraiso para sa maikling ilang taon ng kanilang pamumuhay sa lupa, kahit na ang mga taong iyon sa lupa ay puno ng kirot ng budhi at panloob na pagkabigat.

Bukod pa rito, ang mga pagnanasa ng mga nagdurusa sa impyerno ay hindi matutugunan, at ito ay magiging isa pang pahirap para sa kanila.

— Geronda, paano, sa praktika, mararanasan ng isang monghe ang 'pagkamartir' ng budhi?

— Ang 'pagkamartir' ng budhi ay hindi lamang para sa mga monghe; ito ay para sa lahat ng tao. Higit pa rito, tinitii din ng mga monghe ang matamis na paghihirap ng ascesis. Gayunpaman, sa esensya, para sa isang taong wastong nagsasagawa ng ascesis, walang tinatawag na 'pagkamartir' ng budhi. Sapagkat habang mas malaki ang espirituwal na sakit na nararanasan ng isang tao—ibig sabihin, habang mas sumasakit ito sa kanila, maging dahil sa kanilang sariling karumihan o dahil nakikibahagi sila sa mga paghihirap ng Panginoon—mas malaki rin ang banal na aliw na kanilang tinatanggap. Kung ang budhi ng isang tao ay payapa, kahit na nakararanas siya ng kalungkutan, paghihirap at iba pa, nararamdaman niya ang banal na aliw sa kanyang kalooban.

Kabanata 3.

Tungkol sa Kailangan ng Pagsusuri sa Sarili at Kaalaman sa Sarili

Sariling Pagsusuri

Sa hukbo, sa sangay ng signal, mayroon kaming network para sa pagmamanman ng radyo, at ang mga radio operator ay may mga tsart ng pagkakakilanlan [para makilala kung alin ang istasyon ng kaalyado at alin ang ng kaaway]. Minomonitor namin ang mga istasyon ng radyo at nakikilala namin kung alin ang kaaway at alin ang sa amin, dahil minsan ay nakikisawsaw ang mga radio operator ng kaaway sa komunikasyon sa pagitan ng aming mga istasyon. Sa parehong paraan, dapat obserbahan ng bawat tao ang kanyang sariling mga iniisip at kilos upang makita kung naaayon ang mga ito sa mga utos ng Ebanghelyo. Dapat kilalanin ng isang tao ang kanyang mga pagkakamali at magsikap na itama ang mga ito. Sapagkat ang sinumang nagpapabaya sa kanyang mga pagkakamali o nabibigo na pag-isipan ang kanyang mga kakulangan kapag itinuro ito ng iba ay hindi makakamit ang espirituwal na pag-unlad.

Ang pagsusuri sa sarili ang pinakakapaki-pakinabang sa lahat ng uri ng pag-aaral. Maaaring makabasa ang isang tao ng maraming aklat; gayunpaman, kung hindi niya binabantayan ang sarili, walang kapakinabangan sa kaniya ang lahat ng nabasa niya. Ngunit kung binabantayan niya ang

sarili, malaki ang kapakinabang na nakukuha niya, kahit kaunti lamang ang nabasa niya. Sa huli, nagiging mas pinong-pino ang mga kilos at pag-uugali ng isang tao — ano man ang gawin niya.

Kung hindi, gumagawa sila ng malalaking pagkakamali nang hindi nila namamalayan. Kapag may mga bisita na pumupunta sa aking kaliva, dinadala ko sa kanila ang mga troso para pagluklukan mula sa kabilang dulo ng bakuran. At napansin ko na, pag umalis na sila, hindi man lang naiisip ng mga tao kung sino ang magbabalik ng mga troso sa kinaroroonan nila. O, kapag nakita nilang nagdadala ako ng isang troso para sa kanila at napagtanto nilang hindi ito sapat para sa lahat, naghihintay pa rin ang mga bisita hanggang maihatid ko ang iba. Ngunit kung sandali lang sana nilang pinag-isipan at sinabi, 'Bakit, lima o anim kami; tiyak na hindi dapat mag-isa nang buhatin ng Ama ang mga troso mula pa sa kabilang dulo ng bakuran para sa amin?' — kung ganoon, kung bawat isa ay kumuha ng tig-isa, agad sana nilang nadala ang mga ito sa kinakailangang lugar.

— Geronda, isa sa mga nakababatang madre ang nagtanong sa akin: 'Bilang isang baguhang monghe, nag-aatubili ba kailanman ang nakatatanda sa kanyang pakikibaka? Hindi ba siya kailanman nagkaroon ng mga "kaliwang" kaisipan? Hindi ba siya kailanman nahulog sa paghuhusga?'

— Tuwing may nangyayari na ganoon sa aking pakikibaka, o tuwing ako'y pinapagalitan, hindi ko binigyan ng 'malayang pag-access' ang alinman rito.

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng 'a free pass'?

— Ang pagbibigay sa sariling mga pagkakamali at paglabag ng 'malayang kontrol' ay nangangahulugang ituring ang mga ito nang walang pakialam. Ibig sabihin, subukang tiyakin na ang pagkaunawa sa pagkakamali ay hindi tumatama sa kaluluwa, kundi 'lumilipad lang' nito. Kung ang lupa ay magiging bato at magtigas, gaano man karaming ulan ang bumagsak dito, hindi nito sisipsipin ang tubig. Ganoon din ang nangyayari sa isang taong binibigyan ang kanyang mga pagkakamali at paglabag ng 'malayang pag-uugali'. Ang lupa ng puso ng ganitong tao ay tumitigas dahil sa kawalang-interes, at ano man ang sabihin sa kanya, ano man ang mangyari sa kanya, hindi siya naaantig; ibig sabihin, hindi siya nakararamdam ng kasalanan at hindi nagpapakita ng pagsisisi. Nang ako [bilang baguhan] ay nalaman na may tumawag sa akin, halimbawa, na hipokrito, hindi ko sinabi: 'Sana'y masumpa siya, dahil sinasabi niya ang ganoong mga bagay,' kundi sinubukan kong hanapin ang dahilan kung bakit niya ako sinabihan nang ganoon. 'May mali rito,' sasabihin ko, 'hindi ang taong ito ang dapat sisihin; ako mismo ang pabaya sa ilang paraan, nagbigay sa kanya ng dahilan, at siya ang nagkamaling unawain ang aking pag-uugali. Hindi niya basta-basta sinabi ang ganoong bagay nang walang dahilan. Kung naging maingat ako at kumilos nang matalino, hindi niya sana namisinterpret ang aking pag-uugali sa ganoong paraan. Nagkamali ako sa aking kapwa at pananagutin ako ng Diyos para rito.' At agad kong susubukang alamin kung saan ako nagkamali at itama ito. Sa madaling salita, hindi ko imbestigahan kung bakit sinabi ng taong iyon ang mga ganoong bagay tungkol sa akin: kung dahil sa selos, inggit, o dahil hindi nila naintindihan ang narinig nila mula sa iba. Hindi ako nabahala sa tanong na iyon. At ngayon, sa lahat ng [katulad] na mga kaso, ganoon din ang ginagawa ko. Halimbawa, kung may magsabi sa akin ng masakit na salita, hindi ako makatulog. At kung totoo nga ang sinasabi nila, malulungkot ako at susubuking itama ang sarili ko. Ngunit kahit hindi naman pala totoo ang iniisip at sinasabi ng taong iyon, malulungkot pa rin ako, iniisip na ako ang may kasalanan sa isang paraan, dahil nagpabaya ako at naitawid ko ang aking kapwa sa maling landas. Hindi ko inilalagay ang lahat ng sisi sa aking kapuwa: iniisip ko kung paano huhusgahan ng Diyos ang aking mga ginawa, sa halip na kung paano ito titingnan ng mga tao.

Kung hindi susuriin ng isang tao ang nangyayari sa ganitong paraan, wala siyang makukuhang kapakinabangan. Madalas sabihin ng mga tao: 'Wala nang kontrol sa sarili si ganito at ganoon.' Alam mo ba kung kailan nawawalan ng kontrol sa sarili ang isang tao? Kapag hindi niya pinipigil ang sarili. Kung ang isang tao ay hindi nasa tamang pag-iisip () at dahil dito ay hindi makontrol ang sarili, may mga nagpapagaan na kalagayan. Gayunpaman, walang nagpapagaan na kalagayan para

sa isang taong, kahit walang suliranin sa kalusugang pangkaisipan, ay nabibigo kontrolin ang kanyang mga kilos dahil hindi niya pinapansin ang sarili.

Mga aral mula sa ating mga kabiguan

Bilang bahagi ng iyong paggalugad sa sarili, makakatulong nang malaki na tingnan mo paminsan-minsan ang iyong buhay: hakbang-hakbang, simula sa iyong pagkabata. Kinakailangan ito upang makita mo kung nasaan ka dati, kung nasaan ka ngayon, at kung saan ka dapat naroroon. Kung hindi mo ikukumpara ang nakaraan sa kasalukuyan, hindi mo mapagtatanto na kahit nasa maayos o katanggap-tanggap na kalagayan ka, hindi ka pa rin naroroon kung saan ka dapat naroroon... Hindi mo mapagtatanto na pinapahirapan mo ang Diyos. Kapag bata pa ang isang tao, may dahilan siya kung bakit hindi siya nasa mabuting kalagayan. Gayunpaman, wala siyang dahilan kung, matagal na niyang iniwan ang kanyang kabataan, nanatili siya sa parehong kalagayan o hindi siya nagkakaroon ng sapat na pag-unlad.

Habang lumilipas ang mga taon, dapat ay mas nagiging espiritwal na hinog ang isang tao. At sa pamamagitan ng mabuting paggamit sa mga aral ng ating nakaraan, sumusulong tayo nang may higit na kumpiyansa at kababaang-loob. Madalas, kahit ang pabago-bagong pag-angat at pagbagsak sa [espiritwal] na pakikibaka ay nakatutulong sa isang tao na masigasig at buong kumpiyansang sundan ang kanyang espiritwal na landas patungo sa Langit.

Likas lamang para sa isang paslit na, habang natututo pang lumakad, ay madapa nang todo pababa ng hagdan, mabangga ang ulo sa barandilya, umakyat sa silya gamit ang mga paa at mahulog mula rito. Hindi namamalayan ng munting bata na kapag umakyat siya sa upuan gamit ang kanyang mga paa at tumayo sa gilid nito, mahuhulog siya kasama ang upuan. Gayunpaman, habang lumalaki siya, nakakakuha ang bata ng karanasan, nagiging mas hinog ang pag-iisip, at mas nagiging maingat. 'Noong nakaraan,' iniisip nila, 'umuakyat ako sa isang upuan at nahulog. Hindi ko na uulitin iyon.' Ganoon din sa ating [espiritwal] na pakikibaka: sa pamamagitan ng masusing pansin sa lahat ng nangyayari at paggamit ng lahat para sa kabutihan, nakakakuha tayo ng karanasan, na sa turnu ay nagbibigay sa atin ng malaking tulong.

Naalala ko na sa aming tahanan sa Konitsa, may anim kaming kabayo: mga ganap nang kabayo at mga kordero. Noong isang pagkakataon, pinapatakbo ko ang aming mga kabayo sa isang tulay na gawa sa troso. Nabulok ang isang troso, at lumubog ang paa ng isang batang kabayong apat na taong gulang sa pagitan ng mga troso at tabla. Pagkatapos noon, inayos ko ang tulay, pinalitan ang lahat ng nabulok na troso at tabla ng mga matitibay. Gayunpaman, sa tuwing pinapatakbo ko ang mga kabayo sa tulay na iyon, ang munting kabayo na minsang nahulog doon ay nagiging magulong-galaw, iniiling ang ulo at kung minsan ay nakakaligtas sa tali nito at tumatakbo, o kaya naman ay tumatalon nang isang lukso papunta sa kabilang bahagi ng tulay. Nakikita mo: kung ang isang hayop na walang salita—isang apat na taong gulang na kabayo—ay ginamit ang karanasan nito at iniwasan ang paghakbang sa tulay kung saan ito minsang nahulog, gaano pa kaya dapat gamitin ng isang tao ang mga aral na natutunan mula sa kanyang sariling mga pagkabigo!

Dapat nating pigilan ang kaaway sa isang lugar at saktan siya

— Geronda, hindi ko pa rin natututuhan ang pagpapakumbaba, pagsakripisyo, o pagtanggap ng kawalan ng katarungan...

— Hindi ganoon tulad ng sinasabi mo. Hindi ako nag-aalala [tungkol sa iyo], dahil nakikita kong nakaugat na sa iyo ang malusog na pakiramdam ng pag-aalala. Malalayo ka na agad sa iyong mga pagnanasa, sapagkat sinimulan mo nang 'mahuli ang sarili sa akto'. At ito ay mas nakakatulong kaysa sa anumang ibang tagumpay. Ang sinumang 'nahuhuli ang sarili sa akto' ay hinuhubad ang kanyang lumang pagkatao at nagsisimula sa tamang espirituwal na landas. Ang dating sarili natin ay ninanakawan ang kinakamit ng bagong sarili. Sa pamamagitan ng pagkatutong mahuli ang ating

dating sarili na nahuhuling-kamay, nahuhuli rin natin, kasama nito, ang lahat ng iba pang mga magnanakaw na nagnanakaw sa mga mabubuting bagay na ipinagkakaloob sa atin ng Diyos. Sa ganitong paraan, nananatili sa atin ang ating espirituwal na kayamanan.

— Geronda, paano kung labis akong mag-aalala tungkol sa isang pagkakamaling nagawa ko, halimbawa, ang magaspang na pagsasalita sa isa sa mga madre—magiging kapaki-pakinabang ba iyon sa akin?

— Makakatulong ito sa iyo, ngunit dapat kang mag-ingat na huwag ito ipagpilitan, huwag lumampas sa hangganan ng [makatwirang pagdadalamhati]. Damhin ang pagdadalamhati, ngunit kasabay nito, damhin mo rin ang kagalakan, dahil nabigyan ka ng isang kanais-nais na pagkakataon upang kilalanin ang karamdaman na lumitaw sa ibabaw at pagalingin ito. Isipin mo ito sa ganitong paraan: 'Dahil nagpakita ako ng bastos na pag-uugali sa kapatid ko at kumilos nang hindi mabuti sa kanya, ibig sabihin ay may isang uri ng pagnanasa na nakatago sa loob ko. At ngayon ay nabigyan ako ng isang kanais-nais na pagkakataon: lumitaw na ang pagnanasa na iyon upang makita ko ito at maitama.' Ngunit, siyempre, dapat mo ring hingin ang kapatawaran sa kapatid mo. Ang mga pagsubok na ito ay tumutulong sa iyo na makilala ang iyong sarili. Lumilitaw ang lahat sa ibabaw, at unti-unti, natutupad ang kapaki-pakinabang na gawain [sa sarili]. Isaalang-alang ito: minsan binibigyan pa nga ng mga doktor ang mga pasyente ng iba't ibang sangkap upang lumitaw ang mga sintomas ng kanilang karamdaman at makagawa ng tamang diagnosis. Halimbawa, binibigyan ng asukal ang mga pasyente, pagkatapos ay kinukuha ang sample ng dugo para suriin kung tumaas ang antas ng asukal sa kanilang dugo.

Sa espirituwal na pakikibaka, kailangan nating tukuyin ang 'mga koordinata' ng mga mahihinang bahagi ng ating pagkatao — ang ating mga kakulangan — at pagkatapos ay magsikap na atakihin ang mga bahaging ito. Parang sa digmaan: kapag nagsasagawa ng pagsisiyasat sa isang partikular na lugar, minamarka natin sa mapa ang mga lokasyon kung saan naroroon ang kaaway o ang mga kuta na maaaring paglusob nila laban sa atin. At pagkatapos ay binabantayan natin ang mga lokasyong ito nang may partikular na atensyon. Pagkatapos ng lahat, ang eksaktong kaalaman kung nasaan ang kaaway ay nagbibigay-daan sa atin na kumilos nang may kumpiyansa. Binubuksan ng mga pinunong militar ang mapa at sinasabi: 'Nasa dito at dito ang kaaway. Kaya kailangan nating sakupin ang burol na ito at iyon sa tamang oras. Kailangan nating magpadala ng dagdag na puwersa dito, at dito naman kailangan natin ang ganitong uri ng mga sandata.' Sa madaling salita, ang pag-alam kung nasaan ang kaaway ay nagbibigay-daan sa atin upang makabuo ng plano. Gayunpaman, upang malaman ito, kailangan nating maging mapagmatyag at magsagawa ng pagsisiyasat [sa lugar ng operasyon]. Hindi natin maaaring ipagpaliban ang pag-iingat dito.

— Geronda, alin ang mas mabuti: kapag ang isang tao mismo ang nakakakilala sa kanyang mga kakulangan, o kapag itinuro ito ng iba?

— Mabuti kung kinikilala ng isang tao ang sarili niyang mga kakulangan, ngunit kahit na ituro ito ng iba, hindi siya dapat magdamdam. Dapat tanggapin ng isang tao ang pagwawasto mula sa iba nang may kagalakan. Pagkatapos ng lahat, maaaring makita ng isang tao ang sarili ayon sa gusto niyang makita ang sarili, sa halip na kung ano siya talaga.

— Geronda, mas nakikita ba ako ng iba mula sa labas kaysa sa nakikita ko ang sarili ko?

— Kung ninanais ng isang tao, makikita niya ang sarili nang mas malinaw kaysa sa nakikita ito ng mga malalapit sa kanya. Sa madaling salita, mas madali para sa isang tao na matukoy ang kanyang sariling reaksiyon sa isang bagay, o isang partikular na pagkakamali, at tukuyin ang mga sanhi nito, samantalang ang isang tagamasid mula sa labas ay nakababatid ng konklusyon tungkol sa kanyang kapwa batay sa kanyang sariling mga palagay.

— Geronda, posible bang ang isang tao, habang nagsusumikap na makita ang sarili niya kung ano talaga siya, ay mabigo na makamit ito?

— Oo. Kung may kapalaluan sa pagsisikap ng isang tao, hindi niya makikita ang kanyang sarili kung ano talaga siya.

Dapat tingnan ang iba na parang salamin

Mas nakikita ng isang tao ang sarili sa mas mabuting liwanag kapag tinitingnan niya ang iba na parang salamin. Biniyayaan ng Diyos ang bawat isa ng isang kaloob na kailangan para sa kanilang sariling kapakinabangan — hindi alintana kung gagamitin man ng isang tao ang kaloob na iyon para sa mabuti o hindi. Kung gagamitin ng isang tao nang matalino ang kaloob na ipinagkaloob sa kaniya, makakamtan niya ang kaganapan. Ang ating mga kakulangan — maging ito man ay nakuha sa ating sariling kapabayaang o minana mula sa ating mga magulang — ay bahagi rin ng ating pagkatao. Kailangan nating bawat isa na makipaglaban upang palayain ang ating sarili mula sa mga kakulangang ito. Hangga't hindi pa tayo malaya rito, kailangan nating 'tingnan' ang mga kakulangan ng ating kapwa at suriin kung nasaan tayo. Halimbawa, kapag nakita natin ang isang tiyak na kapintasan sa kapwa, dapat agad nating sabihin: 'Sandali, baka ako rin ay may ganoong kapintasan.' At kung talagang matuklasan nga natin ang kapintasan na ito sa ating sarili, dapat nating simulan ang pakikibaka upang alisin ito sa ating sarili.

— Geronda, paano kung may nagsasabi sa akin na wala akong ganoong kapintasan—paano ko ito dapat sagutin?

— Sumagot nang ganito: 'Mayroon akong iba pang — mas malalaking — kapintasan. Kung ikukumpara sa akin, napakaliit ng kapintasan ng aking kapuwa.' Pagkatapos ng lahat, minsan mas maliit nga ang iyong mga kapintasan, ngunit mas kaunti rin ang iyong mga nagpapagaan ng kalagayan. Kung susuriin ng isang tao ang sarili sa ganitong paraan, makikita niya na mas malaki ang kanyang mga kapintasan kaysa sa mga kakulangan ng kanyang kapwa. At saka niya makikita rin ang mga birtud ng kanyang kapwa. 'Tingnan ko nga,' sabi ng taong iyon, 'taglay ko ba ang birtud na ito? Wala. Naku, naku, naku! Malayo pa ako sa estadong [espiritwal] na dapat kong nararating!' Sa pagsasagawa ng gawaing ito, tinutulungan ng isang tao ng lahat ng bagay, nagbabago—sa pinakamagandang kahulugan ng salita—at umuunlad. Nakikinabang sila sa mga santo, nakikinabang sa mga asketa, at nakikinabang pa nga sa mga tao ng mundong ito. Halimbawa, sa pagtingin sa kung paano inuuna ng isang taong sekular ang iba kaysa sa sarili at nagsasakripisyo, ang isang Kristiyanong nakatuon sa ganoong espirituwal na gawain ay nagsasabi: "Taglay ko ba ang ganoong pagkamapagkawangawa? Hindi man lang! At gayon pa man ay dapat sana'y isang taong espirituwal ako!" At dahil dito, sinisikap niyang tularan ang kabutihang kanyang nasaksihan. Tayong lahat—ito ay ang lahat ng tao—ay may napakaraming kailangang gawin! Inaayos ng Mabuting Diyos ang lahat sa pinakamatalinong paraan para sa ating ikabubuti.

Ang taong tunay na nakakakilala sa sarili ay may kababaang-loob

— Geronda, karaniwan ay napagtatanto ko lamang ang aking kayabangan nang paatras, pagkatapos kong mahulog sa kasalanang ito.

— Ang hamon ay kilalanin mo ito bago ka bumagsak. Kung may magsabi sa iyo na may ginawa kang mabuti, huwag kang masiyahan. Huwag mong hayaang dumikit o kumapit sa iyo ang papuri.

— At ano ang makakatulong sa akin para doon?

— Kaalaman sa sarili. Kung kilala ng isang tao ang sarili niya, doon na nagtatapos ang usapin. Pagkatapos noon, ang papuri ay nagiging parang banyagang bagay: hindi na ito dumidikit sa kanila. Halimbawa, kung alam ng isang tao na siya ay isang pulubi, hindi maaaring manahimik sa kaniya ang ideyang siya ay isang hari. Kung iisipin mong ikaw ay isang prinsesa, ibig sabihin ay kulang ka sa pag-iisip.

— At kung handa na ako nang maaga na hindi tanggapin ang papuri, makakatulong ba iyon sa pakikibakeng pinag-uusapan natin?

— Siyempre, dapat kang magpokus upang maging handa. Gayunpaman, kung minsan ay magtatagumpay ka rito, at kung minsan ay hindi. Ang tungkulin mo ay kilalanin ang sarili mo. Kung hindi kilala ng isang tao ang dati niyang sarili, hindi niya maaaring pagpapakumbaba ang sarili. Samakatuwid, ang espiritwal na paghahati ng kanilang [makasariling] atom—na kinakailangan upang makapasok sa espiritwal na orbit—ay hindi maaaring maganap. At dahil dito, nananatili ang isang tao sa makamundong orbit.

— Geronda, sabihin mo sa akin, maaaring mali ba ang aking pagkakakilala sa sarili?

— Pagkatapos ng lahat, hindi naman tayo nag-uusap tungkol sa isang maling estado ng pag-iisip. Ang sinumang may tunay na pag-unawa sa sarili ay may kababaang-loob. At kapag ang isang tao ay nagkaroon ng kababaang-loob, tiyak na darating ang Biyaya ng Diyos.

Ang taong gumagawa ng kinakailangang gawain para sa pagkakakilala sa sarili ay parang isang naghuhukay nang malalim sa lupa at nakakakita ng mga mineral doon. Habang mas malalim nating tinatalakay ang pagkakakilala sa sarili, mas mababa natin nakikita ang ating sarili. Sa ganitong paraan, nagiging mapagkumbaba ang isang tao, subalit patuloy siyang itinataas ng kanang kamay ng Diyos. At kapag sa wakas ay nakilala na ng isang tao ang kanyang sarili, ang pagkamapagkumbaba ang nagiging kanyang tunay na kalagayan, at tiyak na magkakaroon ang Biyaya ng Diyos ng karapatang 'i-renew ang kontrata nito' [sa kanilang puso]. Hindi na nagbabanta sa ganoong tao ang kayabangan. Ngunit ang mga hindi sumasailalim sa ganitong proseso sa kanilang sarili ay patuloy na nagdaragdag ng mas marami pang basura sa kanilang ' ' [espiritwal], na nagpapalaki ng kanilang tambakan ng basura; sa maikling sandali ay mayabang silang nakaupo sa ibabaw nito, ngunit sa huli ay babagsak din sila.

Kailangan nating alamin kung ano ang sumasakit sa atin

— Geronda, madalas kong nakikita ang mga kapintasan ng iba at hinuhusgahan ko sila.

— Alam mo ba kung ano ang sumasakit sa iyo?

— Hindi.

— Iyan nga ang dahilan kung bakit napapansin mo ang karamdaman ng iba. Kung napapansin mo ang sarili mong karamdaman, wala kang ideya tungkol sa karamdaman ng iba. Hindi ko sinasabi na hindi ka dapat makiramay sa kanilang sakit, kundi dapat mong itigil ang pagtutok sa kanilang mga kakulangan. Kung hindi pinag-aaralan ng isang tao ang sarili niya, hahanapan siya ng gawain ng Masama, at ang taong iyon ay mag-aalala tungkol sa iba. Gayunpaman, sa pamamagitan ng pagpapabuti sa sarili, nakikilala ng isang tao ang sarili niya at pati na rin ang kapwa niya. Kung hindi, [dahil sa maling kaisipan], sa pagbuo ng maling konklusyon tungkol sa sarili at sa paggamit ng parehong pamantayan sa iba, nagkakamali rin ang isang tao sa paghatol niya sa kanila.

— Geronda, ano ang pinakamalaking tulong sa isang tao upang mapabuti ang sarili?

— Una sa lahat, ang kalooban, ang pagnanais. Ang kalooban, ang pagnanais [na umunlad] ay, sa isang paraan, isang mabuting panimulang punto. Dapat ding mapagtanto ng isang tao na siya ay maysakit at simulan nang inumin ang angkop na [espiritwal na] 'antibiotiko'. Sapagkat kung ang isang taong [pisikal] na maysakit ay itinatago ang kanyang karamdaman, sa isang punto — na hindi niya inaasahan pati sa sarili niya — ay bigla siyang babagsak na parang tinamaan, at wala nang magagawa sa kanya ang medikal na paggamot.

Sabihin nating alam ng isang tao na may predisposisyon siya sa tuberculosis, at dahil dito ay wala siyang gana kumain. "Bakit ka hindi kumakain?" tanong nila sa kanya. "Ah," ang sagot niya, "hindi ko talaga trip ang pagkaing ito!" Pagkatapos ay nagsimulang maubos ang kanyang lakas at halos hindi na niya mahila ang kanyang mga paa. "Ano'ng nangyayari sa'yo? Bakit halos hindi ka makalakad?" tanong ng mga tao nang may pagtataka. "Ganito lang," ang sagot niya, "gusto kong maglakad nang dahan-dahan. Bakit ako magmamadali na parang baliw!" Itinatago niya na unti-unti nang nanghihina ang kanyang lakas at kaya halos hindi na niya makilos ang kanyang mga paa.

Pagkatapos, nagsimulang siyang umubo. "Bakit ka umuubo?" tanong ng mga tao sa kanya. "Allergy lang 'yan!" ang sagot niya. Itinatago niya na naapektuhan na ng tuberculosis ang kanyang mga baga at ito ay malubhang may sakit. Lumipas ang ilang panahon, at nagsimulang umubo ng dugo ang pasyente. "Ano ba iyan?!" tanong ng kanyang mga mahal sa buhay. "Kalokohan," sagot niya, "pamamaga lang iyan ng lalamunan!"

— Geronda, gagawin ba ng isang tao ang lahat ng ito para lang hindi mapansin ng iba ang kanyang karamdaman?

— Oo, kumikilos siya nang ganito para itago ang kanyang karamdaman. Kaya tinatago niya ito nang paulit-ulit, at saka lumalala ang tuberculosis hanggang sa maging malubha ang anyo nito. Nalalagas ang kanyang mga baga, bumubuhos ang dugo mula sa kanyang lalamunan na parang sumabog na tubo, siya ay bumabagsak, at nalalaman ng mga nasa paligid niya ang kanyang karamdaman. Gayunpaman, narating na ng karamdaman ang ganitong antas na hindi na madaling tulungan siya. Ngunit kung, sa mismong simula pa lamang ng karamdaman, ay napagtanto niya na ang sanhi, sabihin nating, ng bahagyang pagtaas ng kanyang lagnat ay tuberculosis sa maagang yugto, at pinayagan niyang magpagamot, ay mas lalo pa sanang naging malusog kaysa sa normal. Ganoon din ang nangyayari sa buhay espirituwal: ang sinumang nagtatanggol sa kanyang mga pagnanasa ay sa huli ay napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo, at hindi ito maaaring hindi mapansin. Alam mo ba kung ano ang nangyayari kapag ang isang tao ay napasailalim sa impluwensiya ng demonyo? Ang mga napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo ay nagiging mapait, nagiging hayop, tumatalon, nagsasalita nang bastos at walang hiya sa mga tao, at tumatanggi sa tulong ng sinuman.

Kaya, ang buong saligan ay nakasalalay sa unang pagkilala ng isang tao sa kanyang karamdaman at pagagalak sa pagkaunawang ito. Pagkatapos noon, dapat nilang hayaang magamot sila at inumin ang angkop na gamot. Higit pa rito, dapat silang magpasalamat sa kanilang doktor — ang kanilang espirituwal na ama o nakatatanda — at hindi siya tutulan. Halimbawa, ang isang pasyente ay sumasailalim sa paglilipat ng dugo: iniaabot niya ang kanyang braso sa doktor, pinapayagan niyang tusukin ang kanyang ugat, nakararamdam siya ng sakit, ngunit tinitiiis niya ito dahil alam niyang makakatulong sa kanya ang paglilipat ng dugo. At gaano kasakit ang dinaranas ng isang sumasailalim sa operasyon! Ngunit sa kabila ng pagdurusa, pumapayag ang pasyente sa operasyon upang maibalik ang kanyang kalusugan.

— Geronda, kung alam ko naman, halimbawa, na ang matinding pagsaway ng isang tao ay para sa ikabubuti ko, bakit hindi ko ito tatanggapin bilang isang kaaya-ayang bagay?

— Sige, sabihin nating hindi mo nakikita ang anumang kaaya-aya sa mga pahayag. Pero napagtatanto mo ba kahit man lang na mali ang ginagawa mo?

— Oo, alam ko iyan.

— Kung naiintindihan mo naman, sapat na iyon. Tingnan: mas handa ang isang pasyente na lunukin ang isang mapait na tableta kaysa sa isang matamis na kendi, dahil alam nilang makabubuti sa kanila ang tableta. Kung hindi nila ininom ang mapait na gamot, hindi sila gagaling. Dapat kilalanin ng isang tao ang kanyang sariling kahinaan at inumin ang angkop na [espiritwal] na gamot, upang mapatatag siya ni Cristo.

Kabanata 4.

Tungkol sa kung paano ang ating pagkilala sa ating sariling kasalanan nagpapakita sa Diyos ng habag

Ang pag-amin sa sariling pagkakamali

— Geronda, sinasabi ni Abba Isaac na sa panalangin ay dapat maramdaman ng isang tao na parang bata.⁷⁵

— Oo, dapat maramdaman ng isang tao na parang bata siya, ngunit isang bata na masuway. Dapat niyang maunawaan na pinahamak niya ang kanyang Ama, at magluksa dahil dito. Pagkatapos ay mararamdaman niya ang lambing ng Diyos. Hindi dapat sabihin: 'Bata ako, kaya dapat akong mahalín at patawarin ng Diyos, upang makagawa ako ng iba't ibang kalokohan.'

— Geronda, nabasa ko sa mga sinulat ni San Gregorio ng Nyssa na upang matawag natin ang Diyos na 'Ama', kailangan nating makamit ang kawalan ng pagnanasa; kung hindi, ito ay 'pang-aabuso at panlalait'.⁷⁶

— Huwag kang mag-alala, mahal ko. Isinulat ito ng Santo para sa mga namumuhay nang tamad at makasalan. Gayunpaman, kung habang nagkakasala ay malalim na nararamdaman ng isang tao ang kanyang kasalan, maaari niyang tawagin ang Diyos na 'Ama'.

— Geronda, nararamdaman kong may malaking utang ako sa Diyos, at ito ay nagpapahirap sa akin.

— Mula nang sandaling maramdaman mong may utang ka sa Diyos at mapagkumbabang sabihin, '*Nakasala ako, O Diyos ko,*' pinapatawad ka ng Diyos, tinutulungan ka at ipinagkakaloob sa iyo ang Kanyang Biyaya. At kung sakaling dumating ang kamatayan habang nasa ganitong kalagayan ka, maliligtas ka. Pagkatapos ng lahat, hindi mo naman basta-basta sinasabing ikaw ay may utang habang patuloy kang nadudulas sa isang madulas na dalisdis. Hindi — nagsusumikap ka. Hindi ka nasa demonyong kalagayan — Diyos ko, huwag! Sapagkat sa tulong ng Diyos, dito sa monasteryo, lahat ng mga madre ay, sa mabuti man o sa masama, nasa kalagayan ng pagsisisi. Higit pa rito, alamin ito: sa pamamagitan ng pakiramdam na lubos na hindi karapat-dapat, tumatanggap ang isang taong espirital ng Banal na Grasya. Sapagkat ang pagkaunawang ito sa sariling kasalan ay nagiging isang [espiritwal] na paglilinis para sa ganoong tao.

Kapag, sa pag-uusap namin, may nagsasabi nang may kirot tungkol sa sarili: 'Ako ay ganito, ganoon, at iba pa,' natutuwa ako, dahil kung kikilalanin ng isang tao ang kanyang mga kamalian, malalaya siya rito. Minsan, sa Bundok Athos, napadpad ako sa isang kubo kung saan nakatira ang isang lalaki kasama ang mga pusa at aso. Dahil natatakot sa apoy, hindi siya nag-iilaw ng apoy para magpainit. Ang taong ito ay nakalimutan at pinabayaan ng lahat! Nanghihinayang ako sa kanya, ngunit nang sinimulan kong ipahayag ang aking pakikiramay, sumagot siya nang may t : "Huwag mo akong kahabain, monghe. Dapat akong magdusa. Kung alam mo lang kung gaano karaming kasamaan ang nagawa ko, hindi mo ako kahabain. Para sa akin, sobra pa nga ang kabutihan ng kalagayan kung saan ako naninirahan ngayon.' Ngunit hindi ba aayusin ng Diyos ang kaligtasan ng ganitong tao— anumang kasalan ang nagawa niya noon? Kamakailan, s⁷⁷, habang nasa ospital ako, lumapit sa akin ang isang babae na ang mga braso ay sobrang puno ng peklat mula sa mga paglilipat ng dugo na nakakatakot tingnan! Wala nang kahit isang bahagi ng malusog na balat ang natira! "Walang mabuti sa akin," sabi niya sa akin, "marahil ay maaawa sa akin ang Diyos at dadalhin Niya ako sa Langit. Pagkatapos ng lahat, mayroon akong ganito at ganoong bisyo, ganito at ganoong kapintasan..." — at inakusahan niya ang sarili sa napakaraming iba't ibang kakulangan. Napakatalinong paraan niya ng paghatol sa sarili! Hindi ko pa kailanman nakita ang ibang tao na nasa ganoong kalagayan!

⁷⁵ Ihambing ang Mga Pagsasabing Asketiko ng Aming Ama Isaac na taga-Syria, sa Banal na Mga Gawa ng Aming Ama Isaac na taga-Syria. Moscow, 1993. p. 97.

⁷⁶ San Gregorio ng Nyssa. Tungkol sa Panalangin. Talumpati II, PG 44, 1141 A; cf. *San Gregorio ng Nyssa*. Mga Gawa. Bahagi I. // Mga Gawa ng mga Banal na Ama sa Salinng Rusyano, inilathala ng Akademyang Teolohikal ng Moscow. Bol. 37. Moscow, 1861.

⁷⁷ Noong 1994

— Geronda, may narinig akong nagsabi: 'May naiisip akong ideya na [sa paghatol sa mga tao] hihigpitan tayo ni Kristo.' Tama ba ang ideyang iyon?

— Kung ang isang tao ay may dakilang kababaang-loob, kinikilala ang kanyang mga pagkakamali, nararamdaman ang malalim na pagsisisi at nagdurusa, pagkatapos ay 'tratratohin' siya ni Cristo nang may habag at papatawarin siya. 'Anak ko,' sasabihin ni Cristo sa taong ito, 'tigil mo na ang pag-iisip tungkol dito. Nasa di na mababagong nakaraan ang lahat.' Gayunpaman, kung, nang hindi namamalayan ang kanilang kasalanan, pinatitibay ng isang tao ang sarili sa pamamagitan ng pag-iisip na 'tratratohin' siya ni Cristo nang may habag at awa, napakadelikado nito. Ibig bang sabihin nito, gagantimpalaan ni Cristo ang mga makasalanan?

Ang tunay na pagkakakilala sa sarili ay nagpupukaw ng habag sa Diyos at nagkakaloob sa atin ng banal na tulong at langitlikong kagalakan. Gayunpaman, kung maaari tayong makatanggap ng tulong nang hindi nakikilala ang ating sarili, hindi ito man lang hihingin sa atin ng Diyos.

— Geronda, sinabi ninyo 'tunay na pagkakakilala sa sarili'. Mayroon bang tinatawag na maling pagkakakilala sa sarili?

— Oo, posible na, sa pamamagitan ng pagkakaroon ng maling pag-unawa sa sariling kalooban, bigyang-katwiran ang sarili at patahimikin ang budhi. Kaya, kapag sinasabi kong may kamalayan ang isang tao sa kanyang pagkakamali, ang ibig kong sabihin ay nagsusumikap siya nang kahit kaunti para itama ang kanyang sarili. Halimbawa, may utang ako sa iyo ng limang daang libong drachma. Pag nakita kita, sasabihin ko: 'May utang ako sa iyo ng limang daang libo,' ngunit hindi ako nababahala sa pagbabayad ng utang; kinikilala ko lang na may utang ako. Lumipas ang ilang sandali, naalala ko muli at sinabi ko sa iyo nang muli: 'Oo, oo, may utang ako sa iyo.' Ngunit hindi ito nangangahulugang tunay na pagkilala [sa utang]. Kapag tunay na napagtanto ng isang tao na siya ay may utang, hindi siya makapahinga: naghahanap siya ng paraan upang mabayaran ito. At sa kasong ito, binibigkas niya ang mga salitang, 'May utang ako sa iyo,' sa ganitong tono na napagtatanto ng nagpapautang na ang pagbabayad ng utang ay tunay na alalahanin para sa nangungutang.

Kamulatan sa kasalanan at tagumpay sa pakikibaka

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi umuunlad sa kanyang espirituwal na pakikibaka, tama bang sabihin niya sa kanyang sarili: 'Ika nga ay kung ano ka, at ganoon ka mananatiling. Wala akong inaasahang mas mabuti mula sa iyo.'

— Sa pagtingin sa kalagayan ng isang tao sa ganitong paraan, maaaring mahulog siya sa ilusyon. Maaaring umabot pa ang ganoong tao sa puntong sasabihin: 'Ang mga nakatakda para sa Paraiso ay makakarating doon. Kaya bakit pa ako magsisikap?' Ibig bang sabihin noon, na ang mga santo ay naging banal nang walang pakikibaka? Sa pagsasalita ng ganito, hinihintay ng isang tao ang kanyang pagwawasto at kaligtasan mula sa mga hilig nang hindi gumagawa ng anumang pagsisikap. Kumikilos sila na parang matandang lalaking gustong magpakasawa sa mga berry at naupo sa ilalim ng punong mulberi na nakabuka ang bibig, naghinihintay na may mahulog na berry mula sa puno papunta sa kanyang bibig nang kusa.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano ko malalaman kung mayroon akong espirituwal na pag-unlad?

— Kung napagtatanto mo ang iyong kasalanan, magkakaroon ka ng espirituwal na pag-unlad. Habang mas nakikita mong malaki ang iyong mga kasalanan, mas lalalim ang iyong kamalayan sa kasalanan, at mas lalo kang uunlad.

— Geronda, posible bang malaman mo ang iyong makasalanang pagkakamali ngunit hindi ka pa rin mag-usad sa espirituwal?

— Kapag ang isang tao ay may kamalayan sa kanyang makasalanang pagkakamali at gayon pa man, laban sa kanyang kalooban, ay muling gumagawa nito, nangangahulugan ito na mayroon

siyang kayabangan o hilig sa kayabangan. At iyan ang dahilan kung bakit hindi siya tinutulungan ng Diyos na umunlad.

Kapag napagtanto ng isang tao ang kanyang pagkamakasalan, ito ay isang malaking lakas, isang dakilang tagumpay. Pagkatapos ay nagsisimulang kamuhian ng tao ang sarili, pinapababa ang sarili, iniaatang ang lahat ng kabutihan sa pag-ibig ng Diyos sa sangkatauhan at sa Kanyang kabutihan, at nakararamdam ng malaking pasasalamat sa Kanya. Iyan ang dahilan kung bakit mas minamahal ng Diyos ang mga makasalan na kinikilala ang kanilang kasalan, nagsisisi, at namumuhay nang may kababaang-loob kaysa sa mga nagsusumikap nang husto ngunit hindi kinikilala ang kanilang kasalan at walang pagsisisi.

Dapat tayong mapagpakumbabang humingi ng awa ng Diyos upang tayo ay matulungan.

— Geronda, kapag sinasabi ng mga Banal na Ama na ang pagsisisi ay binubuo ng pagpapasyang hindi uulitin ng isang tao ang mga nakaraang kasalan at pagdadalamhati sa mga ito, ibig bang sabihin na dapat nating palaging alalahanin ang mga kasalanang nagawa natin?

— Hindi kailangang tandaan nang paisa-isa ang bawat kasalan, ngunit dapat palaging maging mulat sa sariling kasalan. Hanggang sa isang punto, dapat pagmunimunan ng isang tao ang kanyang mga paglabag, at pagkatapos ay mapagpakumbabang humingi ng awa sa Diyos — at kung sila ay malaya sa kapalaluan, tutulungan sila ng Diyos. Lalo itong totoo para sa isang sensitibong tao: kung nagsisi na sila at ikinuwento ang kanilang mga nakaraang kasalan, mas mabuting kalimutan na lang nila ito. Kung hindi, maaaring ipaalala ng demonyo sa kanila ang kanilang mga lumang kasalan, pabayatin sila ng mga iniisip, upang nakawin ang kanilang oras at ilihis ang kanilang pansin mula sa panalangin. Gayunpaman, kung ang isang taong hindi masyadong sensitibo ay nakakakita ng pagmamataas na sumisibol sa loob niya, mabuting alalahanin niya ang kanyang mga kasalan upang mapababa ang kanyang sarili.

— Geronda, posible bang malaman ng isang tao ang kanyang kasalan ngunit kulang sa pagsisisi?

— Kaya nila, kung kulang sila sa kababaang-loob. Kapag ang makasariling pag-iisip ay nahaluan ng pagsisisi, walang katapusang pinahihirapan ng isang tao ang sarili sa mga kaisipang gaya ng: 'Paano ko nagawa iyon?', 'Paano ito titingnan ng mga tao?', 'Ano ang iisipin nila tungkol sa akin?' — at pinahihirapan siya nito. Sa mga salitang: 'Paano ko ito nagawa muli?' at 'Paano ko hinayaan ang sarili kong bumagsak sa ganito?' — may makasarili. Walang pagsisisi sa ganitong mga salita. Dapat maunawaan ng isang tao na siya ay nagkasala, at, nang maunawaan ito, mapagpakumbabang humiling ng awa ng Diyos. 'Diyos ko,' ang sabi ng ganoong tao, 'nagkasala ako; patawarin mo ako. Ganito akong kahabagis na nilalang. Maawaan Mo ako. Kung hindi Mo ako tutulungan, baka lalo pa akong lumala; hindi ako kailanman magiging mas mabuti. Hindi ako kailanman magbabago nang mag-isa.' At, matapos itong sabihin, dapat magsikap ang isang tao na huwag ulitin ang kanyang kasalan. Marami, nang magkasala, ang nakaramdam ng sakit hindi dahil nahulog sila sa paningin ng iba, kundi dahil nasaktan nila ang Diyos sa pamamagitan ng kanilang kasalan.

Kung ang isang taong namuhay sa makamundong paraan ay putulin ang kanyang ugnayan sa makalupang espiritu, madalas nilang matuklasan—kahit laban sa kanilang kalooban—na hinihila sila pabalik ng espiritong ito. Gayunpaman, hindi kailangang mawalan ng pag-asa ang ganitong tao. Naniniwala ako na sa ganitong kaso, ang palatandaan ng pag-unlad ay ang mabuting pagkabahala na nagsimulang mamayani sa makasalan, na siyang nagpapatunay sa kanyang kaluluwa ng mga paglabag na kanyang nagawa at ng katotohanang maaari sana siyang gumawa ng [mabuti] ngunit hindi niya ginawa. Unti-unti, nagkakaroon ng isang pakikibaka; kusang napapababa ang tao sa sarili at nawawalan ng pag-asa sa isang mabuting pag-asa, ibig sabihin, nawawalan siya ng pag-asa sa kanyang sariling 'ako'. Pagkatapos ay iniuugnay niya ang lahat ng mabuti sa Grasya ng Diyos at

tunay na nananampalataya sa mga salitang sinabi ng Panginoon: *'Kung hindi ako, wala kayong magagawa.'*⁷⁸ Kung pagkatapos ay nagsusumikap ang ganoong tao nang buong puso at may malaking kababaang-loob, habang nagtitiwala sa makapangyarihang Diyos, magkakaroon ng awa sa kanila ang Mabuting Diyos.

Pagdadalamhati sa ating mga kasalanan

— Geronda, paano matutulungan ng isang tao ang sarili na hindi maulit ang isang paglabag na nagawa niya?

— Kung tunay na nararamdaman ng isang tao ang sakit ng kanyang paglabag, hindi niya ito uulitin. Upang maituwid ang isang tao, dapat mayroong panloob na pagsisisi na sinamahan ng taos-pusong pagbabalik-loob. Kaya sinasabi ni San Marcos na Asketiko: 'Kung hindi nagdadalamhati ang isang tao sa kanyang kasalanan ayon sa tindi nito, madali siyang muling mahuhulog sa parehong bitag.'⁷⁹ Sa madaling salita, kung maliit ang kasalanan, mas kaunting pagsisisi ang kailangan; kung mas seryoso ang kasalanan, mas malaking pagsisisi ang kailangan. Kung hindi isinasaalang-alang ang tindi ng kanilang pagbagsak at hindi nagdadalamhati nang naaayon sa tindi nito, madaling mahulog ang isang tao sa parehong kasalanan o mas malubha pa.

— At paano natin malalaman na hindi tayo nagluksa sa ating pagbagsak nang naaayon sa tindi nito?

— Ang patunay ng hindi pagkakatatugma ng pagbagsak at ng pagdadalamhati ay ang muling pagkahulog mo sa parehong kasalanan. Higit pa rito, sa pagmamasid sa sarili, huwag kang magtigil sa iisang [espiritwal] na diagnosis. Pagkatapos ng lahat, walang katapusang nakatuon ka sa [espiritwal] na mikrobyolohikal na pananaliksik. Matapos mong matagpuan ang iyong [espiritwal] na mikrobyo, sinisiyasat mo ito at sinasabi: 'Dapat kong durugin ang munting mikrobyong ito.' Ngunit hindi mo naman talaga sinisimulan ang paggamot. Sige, nakumbinsi mo ang sarili mong may karamdaman ka. Dapat mong simulan kaagad na pag-isipan kung paano pagalingin ang karamdaman na ito. Anong silbi ng patuloy na pagsasagawa ng pagsusuri kung hindi ka naman nagsusumikap na pagbutihin ang sarili? Sinasabi mo: 'Mayroon akong ganito at ganoong hilig; mayroon pa akong isa pang hilig.' Ngunit hindi mo pinuputol ang mga hilig na ito at, habang nagdadalamhati, nananatili ka sa parehong emosyonal na kalagayan. Sa ganitong paraan, nasasayang mo ang iyong lakas at nauubos ka sa wala. Nasasayang mo ang iyong isip at ang iyong puso. Ang iyong paghihirap ang nagpapasakit sa iyo, at pagkatapos ay wala ka nang magawa. Pagkatapos, kapag gumaling ka na, nagsisimula ka na namang magreklamo: 'Paano nga ba ako nakasakit nang ganoon noong nakaraan? Bakit nangyari ito?' Hindi ko sinasabing hindi mo dapat alagaan ang sarili mo—hindi. Huwag mong pabayaan ang iyong mga pagkakamali. Ngunit, kapatid ko, may hangganan kung gaano ka dapat malungkot! Hindi ka dapat maging padalus-dalos, ngunit dapat mo ring iwasan ang pakiramdam ng kapahamakan at kalungkutan! May nagawa ka bang mali? Napag-isipan mo ba ito? Nakita mo ba kung saan ka nagkamali? Napagtanto mo ba ito? Ikinumpisal mo na ba ito? Kung gayon, ituloy mo na lang ang iyong lakad; huwag kang magpabigat sa pagkakamaling iyon. Itabi mo na lang ito sa iyong alaala, upang sa susunod na pagkakataon na magkaroon ka ng tsansang ulitin ito, mag-iingat ka. Kung hindi natin susubukang itama ang ating mga pagkakamali, walang saysay ang mag-alala tungkol sa mga ito. Sa pagluluksa sa ating mga pagkakamali nang hindi sinisikap na itama ang mga ito, tayo ay parang isang taong walang tigil na umiiyak para sa isang maysakit nang hindi gumagawa ng anumang pagsisikap upang tulungan siyang gumaling.

— Geronda, hindi ba hindi kailangang magmalungkot kahit na makatarungang nagdurusa ka dahil sa pagkakamaling nagawa mo?

⁷⁸ Juan 15:5.

⁷⁹ Ihambing ang Pag-ibig ng Kabutihan (sa salin sa wikang Ruso). Bolyum I. Lavra ng Banal na Trinidad–San Sergio, 1992. p. 560.

— Hindi ganoon ang kaso. Sa ganoong pagkakataon, dapat kang magmalungkot, ngunit ang iyong pagdadalamhati ay dapat naaangkop at katumbas ng iyong pagkakamali. Kung hindi ka nakararamdam ng anumang sakit dahil sa pagkakamaling nagawa mo, sa pamamagitan ng kawalang-pansin, mauulit mo ito — ibig sabihin, mananatili kang hindi nagsisisi. Gayunpaman, kung, nang magsimula ka sa taos-pusong pagdadalamhati, ay nauwi ka sa paghihikayat, ibig sabihin ay nagmalungkot ka nang higit sa kinakailangan. Sa ganitong mga pagkakataon, kailangan mong pasiglahin ang sarili nang kaunti at tratuhin ang pagkakamaling nagawa mo nang may tiyak na antas ng mabuting pagwawalang-bahala.

Kailangan natin ng pagsisi sa sarili, hindi pagwawala ng pag-asa

— Geronda, ngunit madali nga bang makamit ang malalim na pagkaunawa sa sariling kasalanan kapag nasa simula pa lamang ng espirituwal na landas?

— Kapag tayo ay nasa simula pa lamang ng ating buhay-espirituwal, ang Diyos, sa Kanyang pag-ibig, ay hindi pinapayagan tayong maunawaan ang ating kasalanan, baka tayo'y mabigatan [sa bigat nito]. Ang ilang malambot at sensitibong kaluluwa ay hindi makatiis sa pagkaunawa ng kanilang kasalanan at mapapahamak. Kaya, pinapabulag tayo ng Diyos upang hindi natin makita nang sabay-sabay ang lahat ng ating mga paglabag. Halimbawa, maaaring may mantsa ng dumi ng ibon ang manggas ng ating damit, ngunit kapag tiningnan natin ito, maaaring isipin natin na hindi ito dumi kundi mga petalo ng bulaklak. Gayunpaman, habang tayo ay umuunlad sa ating espirituwal na pakikibaka, unti-unti Niyang pinapayagan tayong makita ang ating mga pagkakamali. Kasabay nito, binibigyan Niya tayo ng lakas upang pagsumikapan at itama ang mga ito. Kung walang karanasan, ang ganoong maselang gawain ay walang pakinabang. Ganoon din sa pagkilala sa mga biyaya ng Diyos. Kung ang isang tao, sa simula ng kanyang buhay espirituwal, ay makakakita ng mga biyaya ng Diyos, magdurusa siya ng espirituwal na pagdurugo, dahil sa pagtingin sa mga biyaya ng Diyos at pagkilala sa kanyang sariling kawalang-pasasalamat para rito, ang isang tao ay nagdurusa at nalalanta.

— Geronda, hindi ko nakikita ang sarili kong mga kamalian, at ang puso ko ay parang bato.

— Minsan pinapayagan ng Diyos na hindi makita ng ating mga mata ang ating mga kamalian, at maging parang bato ang ating puso, sapagkat kung hindi, maaaring itulak tayo ng diyablo sa kawalan ng pag-asa. Dapat lapitan ng tao ang kanyang kasalanan nang may pag-uunawa. Ang pagsisisi na sinamahan ng matinding paghihirap ng isip at kawalan ng pag-asa ay hindi nagmula sa Diyos; sa ganitong pagsisisi, nagawa na ng diyablo ang kanyang mga panlilinlang. Dapat maging mapagmatyag ang isang tao, sapagkat ang diyablo, kapag nahuli na niya siya sa 'kanan'—sa pagsisisi—ay maaaring itapon siya sa 'kaliwa'—sa kalungkutan at kawalan ng pag-asa. Nais ng demonyo na wasakin ang isang tao—kapwa sa kaluluwa at katawan—at gawing walang silbi. Sa madaling salita, nagdudulot siya ng ibang uri ng pagsisisi—na puno ng matinding pagdadalamhati sa isip—upang durugin ang tao sa pamamagitan nga mismo ng pagsisising ito. Halimbawa, maaaring sabihin ng demonyo sa isang tao: 'Ikaw ay napakalaking makasalanan kaya hindi ka maliligtas.' Nagpapanggap na nagmamalasakit sa kaluluwa ng isang tao, itinulak siya ng demonyo sa matinding paghihirap ng isip at kawalan ng pag-asa! Kaya bakit nga ba natin papayagan ang demonyo na gawin ang gusto niya? Kapag sinabi sa iyo ng demonyo, 'Ikaw ay isang makasalanan,' sagutin mo siya, 'At ano'ng pakialam mo? Ako ang magdedesisyon kung kailan ako sasabihin na ako'y makasalanan, hindi ikaw.'

— Geronda, bakit madalas na dinadalaw ng kawalan ng pag-asa ang kaluluwa?

— Ang kawalan ng pag-asa at mabigat na puso ay karaniwang nagmumula sa kirot ng budhi, na nagaganap dahil ang isang tao ay labis na sensitibo. Sa ganitong mga kaso, kailangan ng isang tao na kumumpisal upang makatanggap ng tulong mula sa kanyang espirituwal na ama. Sapagkat kung ang isang tao ay labis na sensitibo, ang kasalananang nagawa niya ay maaaring napakaliit lamang,

ngunit pinalalaki ng kaaway ang kasalang iyon sa paningin ng taong iyon. Ipinapakita niya ang kasalang ito sa ilalim ng mikroskopyo, upang itulak sila sa paghihikeyat at gawing walang silbi.

Halimbawa, maaaring itanim ng diyablo sa labis na sensitibong taong iyon ang paniniwala na siya raw ay nagdulot ng malaking paghihirap sa kanyang mga kapitbahay, na nagdulot siya ng mga kahirapan para sa kanila, at iba pa. Sa ganitong paraan, itinulak ng diyablo ang tao sa isang kalagayan ng paghihirap na lampas sa kanyang makakaya. Gayunpaman, kung tunay ngang nagmamalasakit ang diyablo sa kapakanan ng ating mga kaluluwa, bakit hindi niya ginigising ang konsensya ng isang taong walang pakiramdam? Malayo roon: sa isang taong walang pakiramdam—upang hindi sila magkamalay—inihuhugot ng diyablo ang paniniwala na ang kanilang malaking kasalanan ay walang kahalagahan.

Dapat kilalanin ng isang tao ang kanyang sarili kung ano siya talaga, at hindi kung paano siya ipinapakita ng kaaway—ang diyablo—sa kanyang sariling paningin. Sapagkat isang bagay lamang ang iniintindi ng diyablo: kung paano tayo saktan. Hindi kailanman dapat mawalan ng pag-asa ang isang tao—basta't may pagsisisi siya, sapagkat mas kaunti ang kanyang mga kasalanan kaysa kay Satanas, at may mga nagpapagaan ng kanyang kalagayan—pagkatapos ng lahat, nilikha siya mula sa lupa, ngunit, dahil sa kanyang kapabayaang, nadulas siya at nadumihan ng putik.

Upang maisagawa nang tama ang espirituwal na pakikibaka, dapat nating paikutin ang gulong [ng ating espirituwal na makina] sa kabaligtaran ng direksyon kung saan ito iniikot ng diyablo. Iminumungkahi ba sa atin ng diyablo na tayo raw ay may kahalagahan? Dapat nating linangin sa ating sarili ang pagsisi sa sarili. Ipinahihiwatig ba niya na wala tayong kwenta? Sabihin natin: 'Mahahabagín ako ng Diyos.' Kung ang isang tao ay kumikilos sa ganitong paraan—na may pagkamapayak, tiwala sa Diyos at pag-asa sa Kanya—dumarating sa kanyang buhay ang pagsisisi at kababaang-loob, at umaakyat siya sa mga espirituwal na katas-taasan.

— Geronda, ibig bang sabihin nito ay walang silbi ang pagsaway sa sarili sa espirituwal na pakikibaka?

— Nakakatulong ito, ngunit kailangan ng paghuhusga. Halimbawa, maaaring sabihin ng isang tao sa sarili: 'Oh, kawalang-kwenta ka...' Gayunpaman, dapat sisihin ng isang tao ang sarili nang may kababaang-loob, upang tuksuhin ang diyablo, at pati na rin nang may tapang, hindi sa pakiramdam ng sariling kahirapan. Kailangan natin ng pagsisi sa sarili, hindi ng kawalan ng pag-asa.

Kung naniniwala ang isang tao na wala siyang magawang mabuti; kung — sa positibong kahulugan ng salita — nawawalan siya ng pag-asa sa kanyang sarili, sa kanyang 'pagkatao'; kung naniniwala siya na sa pamamagitan ng kanyang mga gawa ay patuloy siyang nagdaragdag ng zero sa zero, habang ipinagpapatuloy ang kanyang espirituwal na pakikibaka na may pag-asa sa Diyos — ito ay tanda na siya ay nakamit na ang espirituwal na pagkahinog. Sa kasong ito, ang Mabuting Diyos, na nakikita ang mga zero ng kanyang mabuting kalooban, ay maaawa sa kanya at maglalagay ng isa sa simula ng mga zero na ito. Sa ganitong paraan, tataas ang halaga ng kanyang mga zero, at siya ay magiging mayaman sa espirituwal. Ang mabuting kalagayang espirituwal ay nakatago sa loob ng mapagkumbabang kalagayan ng pagkadismaya sa sarili.

Espirituwal na gawain sa ilalim ng salaming pampakita

— Geronda, paano nga ba maaaring palaging makita ng isang tao ang sarili bilang makasalanan?

— Maaaring makita ng isang tao ang sarili bilang makasalanan kung susuriin niya nang mabuti ang kanyang sarili. Kapag mas masusing sinuri ng isang tao ang sarili, mas makasalanan ang nakikita niyang siya.

— At paano makikilahok sa ganoong pagsasanay ang isang taong nabibigatan ng maraming alalahanin?

— Mabuti kung, sa araw-araw, maglaan ang ganoong tao ng kahit kaunting oras para sa Panalangin kay Hesus, at magkaroon din ng tiyak na oras para suriin ang kanilang [espiritwal] na pakinabang at pagkalugi. Isipin ito: araw-araw binibilang ng may-ari ng tindahan ng groseri ang kanyang pera. Pagkatapos ng lahat, kung hindi niya susubaybayan ang kanyang kita at mga utang, mabangkarote siya at magkakaroon ng utang.

— Geronda, may ilang tao na hindi alam kung ano ang sasabihin sa kumpisal. Bakit nga ba?

— Ipinapakita nito na hindi sila nakikibahagi sa banayad na pagpapabuti ng sarili. Kung hindi tayo nakikibahagi sa banayad na pagpapabuti ng sarili, hindi natin napapansin kahit ang ating mga malalaking kakulangan. Kailangan nating linisin ang mga mata ng ating kaluluwa. Ang isang bulag ay wala siyang nakikita. Makakakita ang isang taong may isang mata, ngunit ang may dalawang mata na malusog ay nakakakita nang mas malinaw kaysa sa sinuman. At kung ang ganoong tao ay may teleskopyo at mikroskopyo rin, makikita niya nang napakalinaw ang parehong malayo at ang napakalapit. Halimbawa, kaya kong tapusin ang isang maliit na inukit na icon sa loob ng tatlong araw; gayunpaman, kung iiwan ko itong magpahinga ng ilang araw at saka muling babalikan, makakakita ako ng maraming kapintasan dito. Kaya kong magtrabaho sa isang icon nang isang linggo, isang buwan, o dalawang taon. At kung nais ko, maaari ko itong gawin nang limang taon. Gayunpaman, sa ganoong kaso, kailangan kong gumamit ng salaming pampakita. Ang ibig kong sabihin ay ang espirituwal na gawain ay walang katapusan din. Habang mas umuunlad ang isang tao sa espirituwal, mas nagiging dalisay ang mga mata ng kanyang kaluluwa, at unti-unti, nakikita niya ang kanyang mga kasalanan na lalong lumalaki. Sa ganitong paraan, nagiging mapagkumbaba ang isang tao, at sumasa kaniya ang Biyaya ng Diyos. Ang mga santo na nagsabi, 'Ako ay isang kahiya-hiyang makasalanan', ay naniwala rito dahil ang mga mata ng kanilang kaluluwa ay naging [espiritwal] na mikroskopyo. Habang sila'y sumusulong, lalong lumalakas ang espirituwal na mikroskopyo na kanilang nakamtan at, sa ganitong paraan, nakikita nila ang kanilang sarili bilang malalaking makasalanan. Halimbawa, ngayon, sa hubad na mata, tinitingnan ko ang aking kamay, at sa tingin ko ay maganda ito. Gayunpaman, kung titignan ko ito sa pamamagitan ng isang magnifying glass, ang maliliit na buhok na halos hindi na makita ay magmumukhang isang buong gubat ng mga punong sipres! 'Kapatid ko,' sigaw ko nang namamangha, 'ano ito? Isang troglodyta ba ako?' Sa pamamagitan ng pagsasagawa ng ganitong espirituwal na gawain sa inyong sarili, mapupukaw ninyo ang pagkamuhi sa inyong lumang sarili.

Ang ating lumang sarili ay isang masamang 'nangungupahan' na naninirahan sa loob natin. Upang lisanin niya tayo, kailangan nating gibain ang kanyang tirahan at simulan ang pagtatayo ng bagong gusali—ang pagbuo ng bagong sarili.

Kabanata 5.

Tungkol sa dakilang kapangyarihan ng pagsisisi

'Ngunit nang magkamalay siya...' ⁸⁰

Ang Diyos ay napakalapit sa atin, ngunit sa parehong oras ay napakataas Niya sa atin. Upang mahikayat ng isang tao ang Diyos na bumaba at manirahan kasama niya, kailangan niyang magpakumbaba at magsisi. Pagkatapos, sa pagtingin sa pagkamapagkumbaba ng taong ito, itinaas siya ng Pinakamahabaging Diyos sa langit at binubuhusan siya ng malaking pag-ibig. *"Magkakaroon ng kagalakan sa langit dahil sa isang makasalananang nagsisisi,"*⁸¹ — sabi ng Ebanghelyo.

Binigyan ng Diyos ang tao ng isip upang mapagnilayan niya ang tindi ng kanyang kasalanan, magsisi at humingi ng kapatawaran. Ang taong hindi nagsisisi ay naging lubhang tigas ang puso at

⁸⁰ Lucas 15:17.

⁸¹ Lucas 15:7.

hangal, sapagkat ayaw siyang magsisi at palayain ang kanyang sarili mula sa munting paghihirap ng impiyerno na kanyang kinaroroonan at na hahantong sa mas masahol pa — ang walang hanggang paghihirap. Sa ganitong paraan, pinagkakaitan niya ang kanyang sarili ng mga lupaing kagalakan na parang paraiso, na nagiging mas dakila at walang hanggang kagalakan, at nagpapatuloy sa Paraiso kasama ng Diyos.

Kapag malayo sa Diyos ang isang tao, nawawala siya sa sarili. Tingnan, sinasabi ng Ebanghelyo na ang maluho na anak ay *'nagkamalay at nagsabi: "Babalik ako sa bahay ng aking ama."* Sa madaling salita, nagpasya ang maluho na anak na bumalik sa kanyang ama matapos magkamalay at magsisi. Habang nabubuhay sa kasalanan, hindi siya nasa tamang pag-iisip, nabubuhay nang walang dahilan o layunin, sapagkat ang kasalanan ay lampas sa karaniwang pang-unawa.

— Geronda, Abba Alonius ay nagsasabi: 'Kung ninanais ng isang tao, maaari niyang maabot ang banal na sukatan mula umaga hanggang gabi.'⁸² Ano ang ibig niyang sabihin rito?

— Hindi nangangailangan ng maraming taon ang buhay na espiritwal. Sa pamamagitan ng pagsisisi, ang isang tao ay maaaring mailipat mula sa mga paghihirap ng impiyerno patungo sa Paraiso sa isang sandali lamang.⁸³ Ang tao ay pabagu-bago. Maaari siyang maging anghel, o maaari siyang maging demonyo. Ah, anong kapangyarihan ang taglay ng pagsisisi! Sinisipsip nito ang Banal na Grasya. Kung magdadala ang isang tao ng isang mapagkumbabang kaisipan, siya ay maliligtas. Kung magdadala naman siya ng isang mayabang na kaisipan at higit pa rito ay hindi magsisisi, at siya ay mamatay sa ganoong kalagayan, doon na—siya ay mapapahamak. Siyempre, ang mapagkumbabang kaisipan ay dapat samahan ng isang panloob na buntong-hininga, isang panloob na pagsisisi. Sapagkat ang isang kaisipan ay kaisipan lamang; subalit ang isang tao ay may puso rin. *'Sa buong kaluluwa ko, at sa buong isip ko, at sa buong puso ko,'*⁸⁴ — sabi ng tagasulat ng himno. Ngunit sa tingin ko, iniisip ni Abba Alonius ang isang medyo mas matatag na kalagayan.

Kailangan ng panahon upang maabot ang mabuting kalagayan. Natitisod ako, nagsisisi ako — at sa mismong sandaling iyon ay tinatanggap ko ang kapatawaran. Kung may askétikong diwa ako, unti-unti kong mapapalakas ang aking kalagayan; gayunpaman, hanggang hindi iyon nangyayari, ako'y hahampas-hampas sa magkabilang panig.

— Geronda, makakatulong ba sa sarili ang isang matanda sa espiritwal na paraan?

— Kapag tumatanda ang isang tao, binibigyan siya ng espesyal na pagkakataon upang magsisi, dahil nawawala na ang kanyang mga ilusyon. Noong bata pa ang isang tao, may lakas ng katawan at hindi nakararanas ng mga kahirapan, hindi niya nakikita ang kanyang sariling kahinaan at inakala niyang nasa mabuting kalagayan siya. Ngunit sa katandaan, ang mga pagsubok na kanilang hinaharap, at ang mga daing na kaakibat nito, ay tumutulong sa kanila na maunawaan na hindi sila mabuti, na sila ay [espiritwal na] pilay, at, nang maunawaan ito, magsisi. Kung ang ganoong tao ay nakakakuha ng espiritwal na benepisyo mula sa iilang natitirang taon ng kanyang buhay, at kung ginagamit niya ang karanasang ipinamana sa kanya ng maraming taong lumipas, hindi siya pababayaan ni Cristo; magkakaloob Siya ng awa sa taong ito.

Luha ng pagsisisi

Ang pagsisisi ay isang binyag ng luha. Sa pamamagitan ng pagsisisi, ang isang tao ay sumasailalim sa isang bagong binyag at muling ipinapanganak. Si Apostol Pedro, sa pamamagitan ng kanyang pagtanggap, ay sa isang antas ay ipinagkanulo si Cristo. Gayunpaman, siya ay *'uma-iyak nang taimtim'*⁸⁵ at dahil dito ay pinatawad siya sa kanyang pagbagsak. Sa madaling salita, tinabunan

⁸² Ihambing. Mga Kapanipaniwalang Kwento ng Asetisismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Lavra ng Banal na Trinidad at San Sergius, 1993. p. 42.

⁸³ Sa pagkakataong ito, ang tinutukoy ng Nanakay sa hindi kapalaran ng tao pagkatapos ng kamatayan, kundi sa paggaling ng makasalanan mula sa kanyang pagbagsak at sa pagbabago ng kanyang buhay sa lupa. — *Tala ng tagasalin*.

⁸⁴ Tingnan ang Kanon ng Pamanhikang sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, Ika-7 na Ode.

⁸⁵ Mat. 26:75 at Lucas 22:62.

ni taos-pusong pagsisisi si Apostol Pedro at muling nilinis siya. Isipin ito: Unang nilikha ng Diyos ang lupa, ang dagat at ang iba pa, at pagkatapos ay kinuha Niya ang lupa at nilikha ang tao. Ang tao ay unang ipinapanganak sa laman, at pagkatapos, sa Sakramento ng Banal na Binyag, siya ay muling ipinapanganak nang espiritwal mula sa tubig—ang nilikha ng Diyos—at mula sa Banal na Espiritu—ang Banal na Grasya. *'Sa pamamagitan ng tubig at ng Espiritu'*⁸⁶ ang tao ay muling ipinapanganak at nagiging bagong tao.

— Geronda, ganoon ba na, gaya ng kinuha ng Diyos ang alabok at hinubog ang tao noong panahon ng paglikha, gayon din ngayon, sa Sakramento ng Banal na Binyag, ginagamit Niya ang tubig upang muling likhain ang tao?

— Oo, ang tubig ay may makapaglinis na kahulugan, kaya't inilubog ng pari ang isang tao sa tubig sa Sakramento ng Binyag. Nililinis ang tao mula sa orihinal na kasalanan, pinapawi ang mga kasalanan, pinagpapala ng Grasya ng Diyos, sinasakloban ng Kristo, at nagiging isang bagong, muling ipinanganak na tao. Ito ang bunga ng Binyag. Nang lumapit si Nicodemo kay Cristo at itanong Niya kung paano maaaring ipanganak muli ang isang tao, malinaw na sumagot si Cristo sa kaniya: *'Amen, amen, sinasabi ko sa iyo, maliban na ipanganak ang isang tao mula sa tubig at sa Espiritu, hindi siya makapasok sa Kaharian ng Diyos.'*⁸⁷ Sa Sakramento ng Banal na Binyag, ang isang tao ay nagiging bagong, perpektong nilikha ng Diyos matapos ang Pagbagsak. Kaya, kung hindi marumihan ng isang tao ang kanyang Banal na Binyag, magkakaroon siya ng maraming Banal na Grasya. Ngunit kahit marumihan pa nila ang kanilang sarili pagkatapos ng Sakramento ng Banal na Binyag, mayroon pa rin silang binyag sa pamamagitan ng pagsisisi. Kung napagtatanto ng isang tao ang kanyang kasalanan, kung nararamdaman niya ang sakit dahil dito, sa isang diwa, siya ay nahuhugasan ng luha ng pagsisisi, at bumabalik sa kanya ang Biyaya ng Diyos⁸⁸.

— Geronda, sa loob ng maraming taon ay hindi ako makaiyak para sa aking mga kasalanan; hindi man lang isang luha ang lumalabas sa aking mga mata. Ibig bang sabihin nito na wala akong tunay na pagsisisi?

— Hindi mo ba nararamdaman ang anumang sakit dahil sa mga kasalanang nagagawa mo?

— Oo, pero sa tingin ko hindi masyadong malalim ang sakit.

— Huwag kang maghusga batay sa luha. Siyempre, ang luha ay isang natatanging tanda ng pagsisisi, ngunit hindi ito ang nag-iisa. May ilang tao na umiiyak at pagkatapos, habang basa pa ang kanilang mga mata ng luha, ay nagsisimulang tumawa. Ang kirot sa puso at ang panloob na buntong-hininga ay yaong mga panloob na luha na mas mataas kaysa sa luha sa labas. May isang kaluluwang naghihirap na nagsabi sa akin: *'Ang tigas ng puso ko, Ama! Wala akong kahit isang luha! Ang puso ko ay naging bato. Oh, ang tigas nga ng puso ko!'* Dahil napakasensitibo niya, inakala ng taong ito na matigas ang kanyang puso dahil hindi siya umiyak. Gayunpaman, siya ay huminga nang malalim at nag-ungol, at kitang-kita na ang mga ungol at paghihikbi ay nagmula sa kaibuturan ng kanyang puso! Ngunit ang iba nama'y maaaring umiyak sa isang sandali at tumawa sa susunod. Ang ganitong tao ay parang pabagu-bagong panahon ng tagsibol. Halimbawa, sa pagtingin sa isang dukha, maaaring maantig ang ganitong tao, umiyak ng ilang luha, at agad na sasabihin sa sarili: *'Tingnan mo kung gaano ako ka-simpatiya sa sakit ng iba!'* O, matapos umiyak ng ilang luha sa panalangin, sasabihin nila: *'Dahil ang panalangin ko ay iniaalay nang may luha, dinirinig ito ng Diyos!'* At sa ganitong paraan ay pinatitahimik nila ang kanilang konsensya.

Ngunit mayroon ding luha ng hindi matatagpong dalamhati. Ang mga luhaing ito ay nagmumula sa awa sa sarili. Sa ganitong mga luha, walang pagsisisi, kundi nasaktan na pagmamalaki. Sa kasong ito, ang isang tao ay umiiyak nang makasarili dahil sa kanyang sariling

⁸⁶ Juan 3:5.

⁸⁷ Juan 3:5.

⁸⁸ Sa kontekstong ito, sa pagsasabing, *'Dumadating ang Biyaya ng Diyos,'* ang ibig sabihin ng Nakatatanda ay muling gumagawa ang Biyaya ng Diyos, na ipinamamalay ang kanyang kapangyarihan sa makasalanang nagsisisi.

pagbagsak. Hinahaplos nila ang kanilang sugat hindi dahil nalungkot sila sa Diyos, kundi dahil, sa pamamagitan ng kanilang sariling kapabayaan, sila ay nahulog sa mata ng iba. Kaya't doble ang kanilang pagdurusa. Naalala ko ang isang pinuno ng isang grupo ng mga rebelde noong digmaang sibil. Nawa'y bigyan siya ng Diyos ng pagsisisi! Sa isang pagkakataon, nahulog sa kanyang mga kamay ang isang dukhang ama na may siyam na anak. Dahil hindi sumang-ayon ang lalaking ito sa ideolohiyang komunista, binagsak siya ng pinuno ng pulutong ng mga tulisan sa lupa at sinimulang bugbugin nang walang awa. At gayon pa man, minsan ay lingkod na niya ang kawawang lalaki. "Pakinggan mo," sigaw ng kawawang lalaki, "wala ka bang awa sa akin? May siyam akong anak, eh! Hindi mo ba naaalala kung paano kita dati binubuhay sa balikat noong bata ka pa? Ano'ng masama ang ginawa ko sa'yo?" Nang makita ng isa sa mga kasamahan niya na malupit na sinipa ng pinuno ang mahihirap na lalaki, sumigaw ito sa kanya: "Makinig ka, ano'ng masama ang ginawa niya sa'yo? Wala ka bang awa sa kanya? Pagkatapos ng lahat, siya ang pinuno ng pamilya." At agad na naganap ang isang nakakagulat na pagbabago: ang salbahis ay nagsimulang umiyak nang mapait, dahil tumama sa kanyang makasariling pag-uugali ang sinabi ng kanyang kasama!

Ang ganitong luha ay makasarili; katulad ito ng pagsisisi ni Hudas. Si Hudas, matapos ipagkanulo si Cristo, ay lumapit sa mga Pariseo at sinabi sa kanila, '*Nakasala ako.*' Ngunit sumagot ang mga Pariseo kay Hudas, 'Kung gayon, bakit mo sinasabi sa amin na ikaw ay nakasala?' Sumakit sa damdamin ni Hudas ang mga salitang iyon; nagalit siya nang husto, itinaon ang mga piraso ng pilak sa mga Pariseo, umalis, at dahil sa pagkamakasarili, nagbigabit-bit siya.⁸⁹ Ngunit kung nagsisi si Hudas, lumapit sa Cristo at nagsabi sa Kaniya, 'Patawarin mo ako,' ay maliligtas siya.

Ang walang katapusang gawain ng pagsisisi

— Geronda, ano ang 'masayang pag-iyak'?

— Ang masayang pag-iyak ay ang kagalakang nagmumula sa ating pagdadalamhati sa kasalanang nagawa natin. Naglalaman ang masayang pag-iyak ng parehong sakit at kagalakan; kaya tinatawag din itong 'masayang kalungkutan'. Dahil sa pag-ibig, nagdadalamhati ang isang tao sa kanyang pagkakasakit sa puso ni Cristo, ngunit nagagalak din siya — dahil nararamdaman niya ang banal na aliw. Ang makasalanang taong taos-pusong nagsisi ay tumatanggap ng kapatawaran mula sa Diyos, nararamdaman ang banal na aliw sa kanyang kalooban, at maaaring makamtan ang espirituwal na kagalakan.

— Geronda, maaari bang mabuhay sa buong buhay sa pagsisisi ang isang taong nagsusumikap sa buhay-espirituwal?

— Oo, sa pamamagitan ng wastong pagsisikap, hindi nakikita ng isang tao ang sariling pag-unlad, kundi ang kanyang mga kabiguan lamang, at namumuhay sa patuloy na pagsisisi. Hindi nila namamalayan na noong una ay isang demonyo lamang ang kanilang kinakalaban, ngunit ngayon, marahil, ay isang buong hukbo na ng mga demonyo ang kanilang kinakalaban. Sapagkat habang mas masigasig na nagsusumikap ang isang tao na ugisain ang pagnanasa sa kanyang kalooban at maghasik ng birtud, mas dumarami ang mga kaaway na nagtitipon sa paligid ng mga ugat ng pagnanasang iyon [hinihila ang mga ito pababa at hinahadlangan ang asketiko na ugisain ito]. Pagkatapos ay gumagawa ng malaking pag-unlad ang tao, kahit na hindi niya nakikita ang kanyang sariling pag-unlad. At kaya't maaaring mabuhay ang isang tao sa ganitong kalagayan hanggang sa siya'y mamatay. Maaaring hindi niya makita ang kanyang pag-unlad, iniisip na dahil natitisod siya, ibig sabihin ay [espirituwal] siyang nakatigil sa pag-unlad. Gayunpaman, sa katotohanan, ang ganitong tao ay umuunlad, dahil walang humpay niyang pinatitindi ang pakikibaka at nilalaban ang pag-unlad na dumaraming tangalas.

Para sa isang taong nakikibahagi sa espirituwal na pakikibaka, ang pagsisisi ay isang walang katapusang pagsusumikap. Kapag namatay ang isang tao, siya ay pinagdadalamhataan, inihuhimlay

⁸⁹ Tingnan Mateo 27:3-5.

sa lupa, at pagkatapos ay nakakalimutan... Ngunit tayo ay patuloy na iiyak ang ating mga kasalanan—hanggang sa tayo'y mamatay. Gayunpaman, isasagawa natin ang gawaing ito nang may paghuhusga at pag-asa kay Cristo, Siyang nagtiis ng Pagpapako sa Krus upang tayo'y muling buhayin nang espirituwal mula sa mga patay.

Pagbabagong-buhay

Upang hindi mahulog sa kasalanan, dapat magsikap ang isang tao na iwasan ang lahat ng bagay na nag-uudyok sa kaniya na gawin iyon. Halimbawa, kung nais ng isang alkoholiko na humingi ng tulong at tumigil sa pag-inom, hindi siya dapat lumapit man lang sa bar. Ang kaunting pagsisikap at mabuting saloobin lamang ang kailangan, at tutulungan tayo ng Mabuting Diyos na malampasan ang ating mga kahirapan. Halimbawa, ang isang tao ay may isang tiyak na hilig. Kinikilala nila ang hilig na ito, nagsusumikap na putulin ito, nagsisisi at nagpapakumbaba. Mayroon silang kagustuhang putulin ang hilig na ito; ang kagustuhang ito ay ipinaalam sa Diyos, at tinutulungan sila ng Diyos. Ngunit paano makapagkakaloob ang Diyos ng Kanyang Biyaya sa isang tao kung hindi naman nagsisikap ang taong iyon na magbago at patuloy na nagkakasala? Hindi dumarating ang Biyaya ng Diyos sa isang taong nasa kalagayan ng kasalanan, sapagkat hindi nakatutulong ang Biyaya ng Diyos sa ganitong uri ng tao. Sapagkat kung nakatutulong ang Biyaya sa ganitong mga pagkakataon, ipinagkaloob na sana ito ng Diyos kahit sa diyablo.

Ang isang taong nahulog sa ilang kasalanan ngunit hindi nagpapalubog dito—ibig sabihin, hindi nananatili sa kanilang makasalanang kaisipan, kundi nagsisisi sa kanilang pagkahulog at nagsusumikap na huwag itong ulitin—ay tumatanggap ng Biyaya ng Diyos at tinutulungan. Gayunpaman, kung ang isang tao ay walang pagsisisi at itinuturing ang kasalanan na parang uso, ang kanilang kalagayan ay demonyo.

— Geronda, paano nailigtas ang isa sa mga tulisan na ipinako kasama ni Kristo?

— Umakyat ang tulisan na ito sa bakod at pumasok sa Hardin ng Eden! "*Ang pagsisisi ng tulisan ay ninakaw ang Paraiso.*"⁹⁰ Sa madaling salita, sa pamamagitan ng kanyang malaking pagsisisi, nagawa ng matalinong tulisan na 'nakawin' pa ang Paraiso.

— Geronda, kung ang isang taong nagbago na ng kanyang buhay ay hindi na namumuhay ayon sa kanyang mga dating makasalanang gawi, ngunit paminsan-minsan ay bumabalik sa isa sa kanyang mga dating kasalanan, ibig bang sabihin na kulang siya sa pagsisisi?

— Kung sila'y nakaligaw habang nagsusumikap na itama ang kanilang mga gawi, may ilang mga nagpapagaan na kalagayan. Hindi madaling baguhin ang buhay sa simula. Gayunpaman, kapag tunay na nauunawaan ng isang tao kung gaano kabigat ang mga kasalanang nagawa niya, hindi na siya muling bumabagsak rito.

Noong mga nakaraang panahon, taos-puso ang pagsisisi. Kapag nagsisi ang isang tao, hindi nila binabaliktad ang kanilang salita. Naalala ko ang isang babae na nagsisi. Napakalaking tulong ang naibigay niya sa akin sa pamamagitan ng kaniyang tunay na pagsisisi! Napakababa ng kanyang kilos at hindi siya nagsalita. Nakatira siya sa itim—mga damit na kahawig ng sinuotan ng madre—at pumupunta ang babaeng ito sa isang maliit na kapilya upang ayusin ito, pinapailawan ang mga lamparang langis... Sa simpleng pagtingin sa kanya, nakakakuha ka ng napakalaking kapakinabangan. Ngunit ngayon nakikita ko kung paano ang ilang tao, na halos nakapagbago lang ng kanilang dating makasalanang buhay, ay nagsisimulang magturo sa iba, samantalang buhay pa rin sa loob nila ang kanilang dating sarili. Siyempre, kung ang isang tao ay nagsisisi, tumitigil sa pamumuhay tulad ng dati — sa pakikipagtalik sa labas ng kasal at kalaswaan — at nagsisimulang mamuhay nang espirituwal, malaking tulong din iyon sa iba. Gayunpaman, kung, sa paglipat pa lamang mula sa isang kalagayan ng patungo sa isa pa, agad silang nagpapanggap na espirituwal na tao at nangangaral, panlilinlang iyon.

⁹⁰ Tingnan ang Octoechos, Tono 1, sa Ipakoi ng Matins ng Linggo.

— Marahil, Geronda, kumikilos nang ganito ang mga taong iyon na inakala nilang sa paggawa nito ay matutulungan nila ang iba?

— Oo, kumikilos sila nang ganito upang makatulong sa iba. Gayunpaman, sa likod ng kanilang mga kilos — lalo na kung sila ay mga taong may kahit kaunting kasikatan — ay may isang mapagmataas na kaisipan: 'Ngayon makakalimutan na ng mga tao ang Karaiskakis⁹¹ at Kolokotronis⁹² at ako na ang pag-uusapan nila!' Mula rito, malinaw kung gaano kalaswa ang kanilang mga motibo. Kung tunay silang nasasaktan dahil sa kanilang mga kasalanan, mas mabuting alalahanin muna nila ang mga ito pansamantala at iwasang maging kampaante. Kailangan nilang maging napakaingat. At kapag sumulpot ang iba't ibang larawan o kaisipan mula sa kanilang dating buhay, dapat nilang itakwil ang mga ito bilang mga kaisipang blasphemous. Ang ganitong pagtatakwil ay magiging patunay na hindi na nila tinatanggap ang mga kaisipang ito, na ang kanilang [espiritwal] pagkatao ay tumutugon nang [negatibo] sa mga ito. Sa madaling salita, upang tunay na magbago, ang isang tao ay dapat, kasabay ng pagkamuhi sa kanyang nakaraan, ay magkaroon ng lubos na kababaang-loob. Kung magpapanatili lamang sila ng kaunti mula sa kanilang dating buhay—yaong sa tingin nila ay hindi gaanong nakasasama—ang lahat ng iba pa ay susunod na madudumihan ng elementong 'hindi nakasasama' na ito. Mula sa sandaling mag-iingat ang isang tao ng kahit isang maliit na kaisipan—kaunting pagmamalaki sa kanyang dating sarili—ititigil na ng Diyos ang pagbibigay ng Kanyang tulong sa kaniya, at ang anumang gawin ng taong iyon ay hindi magiging dalisay.

— Geronda, pagkatapos baguhin ang kanyang buhay, dapat bang subukan ng isang tao na itama ang dating impresyon ng iba tungkol sa kanya?

— Hindi dapat makasariling subukang itama ang opinyon ng ibang tao. Kung nagsusumikap ang isang tao na itama ang kanyang mga gawain, mawawala nang kusa ang opinyon ng mga tao. At kung ang dati nilang makasalanang buhay ay nag-iwan ng mantsa sa lipunan o sa kanilang paligid, gagaling nang kusa ang mantsang iyon kapag kumilos nang tama ang tao, sa Kristiyanong paraan. Ang isang taong nagsisi ay hindi kailangang magsalita sa iba. Ang Diyos Mismo ang magsasalita sa mga tao sa pamamagitan ng mga salita ng kanyang pagsisisi.

***"...ang kasalanan ko ay laging nasa harapan ko"*⁹³**

— Geronda, nakakatulong ba na isulat ang mga kasalanan ng isang tao upang hindi niya makalimutan bago ang kumpisal?

— Kung tunay akong nasasaktan sa kasalanang nagawa ko, hindi ko ito malilimutan. Kinukumbinsi ako ng aking budhi. Sumasakit ang aking kaluluwa, at palagi kong naaalala ang kasalanang nagawa ko. Sa lahat ng oras mula nang magkasala ako hanggang sa pagsisisi, patuloy na 'nag-oobra' ang kasalanan sa loob ko; sinasaktan nito ang puso ko at kinukumbinsi ako. Sa madaling salita, nagdurusa ako, ngunit alinsunod sa pagdurusa ito ay tinatanggap ko ang aking gantimpala mula sa Diyos. Gayunpaman, kung, pagkatapos magkasala, hindi ko ito iniisip kahit man lang, ibig sabihin ay hindi man lang ako nasasaktan ng aking kasalanan. Nakakalimutan ko ito at nananatiling hindi nagsisisi. Kaya naman ang ilang tao, kapag pinapagalitan dahil sa isang maliit na pagkakasala, ay tumatawa—na para bang puro kalokohan lang ito. May kahalayan at kawalang-pakialam dito. Ang ganitong pagtrato sa sariling kasalanan ay lubos na satanic. Naalala mo ba ang sinabi ng propeta David? *'Thahayag ko ang aking kasamaan; aalagaan ko ang aking kasalanan.'*⁹⁴ At muli: *'Ang aking kasalanan ay laging nasa harap ko.'* Bagaman pinatawad ng Diyos si David nang siya'y magsisi, si

⁹¹ Georgios Karaiskakis (1782–1827) – isang pambansang bayani ng Hellas, isang kilalang pigura sa Rebolusyong Griyego ng 1821. – *Tala ng tagasalin*.

⁹² Theodoros Kolokotronis (1770–1843) – isang pambansang bayani ng Gresya, isang kilalang pigura sa Rebolusyong Griyego noong 1821. – *Tala ng tagasalin*.

⁹³ Awit 50:5.

⁹⁴ Awit 37:19.

David—dahil sa pagmamahal niya sa Diyos—ay nakaramdam ng panloob na sakit at dahil dito ay patuloy na hinanap ang banal na kaaliwan.

Ang ilan naman ay patuloy na nakatuon sa [espiritwal na] 'pagsusuri sa sarili', at kinakain sila ng paghahangad na ito. Walang tigil at masusing itinatala nila ang kanilang mga paglabag — diumano'y upang makibahagi sa maselang gawaing espiritwal — 'hinahati' ang mga paglabag na ito sa kanilang mga sangkap, at pinag-iisipan nang husto, subalit hindi nila binabago ang kanilang mga gawi. Samantala, kung kilalanin nila nang paisa-isa ang kanilang mga pangunahing kakulangan at sisimulan nilang itama ang kanilang sarili, mawawala rin ang mga maliliit na kakulangan.

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi namumuhay sa pagsisisi ngunit pinupuri ang Diyos, tinatanggap ba ng Diyos ang kanilang papuri?

— Hindi, paano nga ba tatanggapin ng Diyos ang ganoong papuri? Ang pagsisisi ang pinakamahalaga. Sapagkat kung nananatili ang isang tao sa kasalanan, ano ang pakinabang niya sa pagsasabing: '*Kaluwalhatian sa Iyo, na nagpakita sa amin ng liwanag...*'? May kahalayan dito. Narito ang nag-iisang papuri na angkop para sa ganoong tao: 'Pinasasalamatan Kita, Diyos ko, na hindi Ka nagpapabagsak ng kidlat upang patumbahin ako,' sapagkat naroroon ang pagsisisi sa ganitong uri ng papuri.

Pinilit na pagsisisi

— Geronda, Abba Isaac ay nagsusulat: 'Ang anumang pagsisisi na isinasagawa nang hindi kusang-loob ay walang kagalakan, at hindi rin ito itinuturing na karapat-dapat sa gantimpala.'⁹⁵ Paano makakapagsisi ang isang tao nang hindi kusang-loob?

— Ito ay tumutukoy sa isang taong pinipilit na magsisi dahil nahulog ang kanyang dangal sa mata ng iba, ngunit kulang siya sa pagpapakumbaba sa paggawa nito. Ganito ko nauunawaan ang mga salita ni San Isaac.

— Kaya ba mayroong pagsisisi na walang sariling malayang kalooban?

— Oo, mayroon ngang tinatawag na sapilitang pagsisisi. Halimbawa, upang maiwasan ang mga hindi kanais-nais na kahirinatnan para sa akin, hinihiling ko sa iyo na patawarin mo ako sa pinsalang ginawa ko sa iyo, ngunit sa kaibuturan ay hindi ako nagbabago. Ang isang taong bihasa sa panlilinlang ay nagpapanggap na nagsisi; kumikilos ito nang mapanlinlang, yumuyuko sa mga tao na may kunwaring kabaitan at humihingi ng kanilang kapatawaran upang mailigaw sila. Gayunpaman, kahit na ang isang makasalanan ay pumunta sa isang tagapakinig ng kumpisal upang ikuwento ang kanyang mga kasalanan dahil natatakot siyang mahulog sa mga paghihirap ng impyerno, hindi rin ito tunay na pagsisisi. Ibig sabihin, para sa ganitong tao, ang layunin ay hindi kung paano magsisi, kundi kung paano maiwasan ang mahulog sa mga paghihirap ng impyerno! Ang tunay na pagsisisi ay ang kilalanin ang sariling mga paglabag, maramdaman ang sakit para dito, humingi ng kapatawaran sa Diyos, at pagkatapos ay magkumpisal. Sa ganitong paraan, darating sa isang tao ang banal na aliw. Kaya naman palagi kong inirerekomenda sa mga tao ang pagsisisi at kumpisal. Hindi ko kailanman inirerekomenda ang kumpisal nang mag-isa.

Isipin ito: kapag may lindol, malinaw na ang mga may mabuting kalooban ay labis na natitinag, nagsisisi at binabago ang kanilang pamumuhay. Ang iba naman—ang nakararami—ay nagigising sandali sa katotohanan, ngunit kapag lumipas na ang panganib, bumabalik sila sa dati nilang pamumuhay. Kaya, nang may isang lalaki na nagsabi sa akin na isang malakas na lindol ang tumama sa kanilang bayan, tinanong ko siya: 'Ah, nanging kayo nang husto? Pero nagising ba kayo ng lindol na iyon?' — 'Opo, gising na gising!' ang sagot niya. 'Nagising ka nga,' sabi ko, 'pero matutulog ka ulit.'

⁹⁵ Ihambing. Ang mga Pagsasabing Asketiko ng ating Ama Isaac na taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 11.

Ang pagsisisi ay nagdudulot ng banal na aliw sa isang tao

— Geronda, ano ang banal na aliw?

— Ano ang banal na aliw? Para mas maintindihan mo ito, magbibigay ako ng isang halimbawa. Sabihin nating may isang bata na nagkaroon ng pinsala sa isang murang bagay—halimbawa, nabasag ang isa sa mga kasangkapan ng kanyang ama—at pagkatapos ay nalungkot at umiyak, dahil itinuturing niyang napakalaki ng pinsalang nagawa niya. Gayunpaman, habang mas hindi mapigilang umiiyak siya, na napagtatanto niyang nakasakit siya at nalulungkot, mas lalo siyang hinahaplos at pinapayapaan ng kanyang ama: 'Ayos lang, anak, huwag kang malungkot; hindi ito malaking problema — bumili tayo ng bagong kagamitan.' Ngunit ang bata, nang makita ang malambing na pagmamahal ng kanyang ama, ay lalo pang umiiyak nang hindi mapigilan dahil sa pagmamahal. "Hindi ko maiwasang malungkot," sabi niya habang umiiyak. 'Kailangan namin ang instrumentong ito kanina, at nabasag ko ito.' 'Anak,' muling pinakalma siya ng kanyang ama, 'ayos lang; luma na ang instrumentong iyon.' Ngunit patuloy pa ring nalulungkot ang bata. At habang lalo siyang nalulungkot, lalo siyang mahigpit na niyayakap ng kanyang ama, hinahalikan at pinapakalma. Sa parehong paraan, habang mas nagdurusa at naglulukso ang isang tao dahil sa kanyang kasalanan o kawalang-pagtangi sa Diyos, at taos-pusong umiiyak na dahil sa kanyang mga kasalanan ay nalungkot niya ang Diyos—ang kanyang Ama—mas lalo namang lumalaki ang banal na kagalakang ipinagkakaloob ng Diyos sa kanya, at mas lalo Niyang pinatutamis ang kanyang kalooban. Bagaman may sakit sa kalungkutan ng taong iyon, mayroon ding pag-asa at kaaliwan sa loob nito.

Gayunpaman, ang sinumang nagnanais makatanggap ng banal na aliw ay hindi dapat humiling nito. Dapat maramdaman ng taong iyon ang kabigatan ng kanyang kasalanan, magsisi rito, at saka kusang darating ang banal na aliw. Noong isang beses, sa Banal na Bundok, may naganap na iskandalo at ilang monghe ang napahamak ang reputasyon. Isa sa kanila, nang makita niya ako, ay nagsimulang sabihing: 'Oh, gaano ko kayong pinakahangaang makita, upang maaliw ninyo ako.' Nais niyang aliwin ko siya dahil siya ay nasermunan nang husto! At aaminin ko na talagang tama ang taong nagbunton ng sisi sa kanya! Pinakinggan ko ang mongheng ito nang labis na pagkamangha. Magkamali at humingi pa ng aliw! Kung, nang hindi humihingi ng aliw, ay nagpakumbaba siya at nagsabi, 'Nagkasala ako, Diyos ko,' tiyak na lilitaw sa kanyang kalooban ang banal na aliw. Gayunpaman, habang siya ay may kasalanan, gusto niyang sabihin ko ang ganito: 'Hindi ito malaking bagay, huwag kang mag-alala, sa huli, hindi naman ganoon kalaki ang kasalanan mo. Bukod pa rito, hindi ka lang ang may kasalanan; may iba pang may kasalanan din.' Sige, sabihin mo sa akin, anong klaseng aliw iyon? Hindi iyon aliw, kundi pang-iinsulto. Ang banal na aliw ay nagmumula sa pagsisisi.

— Geronda, kapag, pagkatapos ng isang makasalanang pagbagsak, ang isang tao ay nanatili sa pagsisisi ngunit sabay na nararamdaman ang pagkasira ng kaluluwa at katawan, ibig bang sabihin na mali ang kanyang pagsisisi?

— Sa unang araw, makatwiran ang emosyonal at pisikal na paghihirap. Gayunpaman, kung ang taong iyon ay may tunay na pagsisisi, habang nararanasan nila ang panloob na kalungkutan at sakit, nararanasan din nila ang banal na aliw.

— Oo, ngunit tiyak na hindi rin nila nakakalimutan ang kanilang kasalanan?

— Oo, hindi nila nakakalimutan ang kanilang kasalanan. Ang ganitong tao ay nagdadalamhati at nalulugod, nagdadalamhati at nalulugod. Pinapagalitan nila ang kanilang sarili para sa kasalanang nagawa nila, at malambing silang hinahaplos ng Diyos; pinapagalitan nila ang kanilang sarili muli, at muling hinahaplos sila ng Diyos... Ito ang pagsisisi, na nagdudulot ng banal na kaaliwan sa isang tao.

Bahagi 4.

Ang madilim na puwersa ng kadiliman

"Ang mga puwersa ng kadiliman ay walang kapangyarihan. Ang mga tao mismo, sa pamamagitan ng pagtalikod sa Diyos, ang nagpapalakas sa kanila, sapagkat sa pagtalikod sa Diyos, binibigyan ng kapangyarihan ng tao ang diyablo sa kanilang sarili"

Kabanata 1.

Tungkol sa Salamangka

Dahil madalas kong—sa aking hangaring tulungan ka—sinabi sa iyo ang tungkol sa Paraiso, sa mga Anghel at sa mga santo, ngayon—mulí na namang nais kitang tulungan—ay sasabihin ko sa iyo nang kaunti ang tungkol sa mga paghihirap ng Impiyerno at sa mga demonyo, upang malaman mo kung kanino tayo nakikipaglaban. Isang araw, isang binata—isang salamangkero mula sa Tibet—ang dumating sa aking hermitage. Ikinuwento niya sa akin ang marami tungkol sa kanyang buhay. Nang siya ay tatlong taong gulang pa lamang—kakatanggal lang sa pag-inom ng gatas mula sa dibdib ng kanyang ina—ipinasa siya ng kanyang ama sa isang grupo ng tatlumpung salamangkero sa Tibet, upang siya ay maipasok sa mga lihim ng kanilang salamangka. Naabot na ng binatang ito ang ika-labing-isang antas ng salamangka—ang pinakamataas ay ang ika-labing-dalawa. Nang siya ay labing-anim na taong gulang, iniwan niya ang Tibet at naglakbay patungong Sweden upang makita ang kanyang ama. Sa Sweden, nagkataon na nakilala niya ang isang pari ng Orthodox at nais niyang makipag-usap sa kanya. Ang batang salamangkero ay wala talagang ideya kung ano ang isang pari ng Orthodox. Sa bulwagan kung saan sila nag-uusap, sinimulan ng binata, na nagnanais ipakita ang kanyang kapangyarihan, ang pagganap ng iba't ibang mahiwagang gawa. Tinawag niya ang isa sa mga nakatatandang demonyo na si Mina at sinabi sa kaniya, 'Gusto ko ng tubig.' Nang masambit niya ang mga salitang iyon, kusang-loob na tumayo sa ere ang isa sa mga baso, lumipad papunta sa gripo, umandar ang gripo, napuno ng tubig ang baso, at pagkatapos ay lumipad ito sa nakasarang pintong salamin papasok sa silid kung saan sila nakaupo. Kinuha ng binata ang baso at ininom ang tubig. Pagkatapos, nang hindi lumalabas ng silid, ipinakita niya sa pari na nakaupo sa harap niya ang buong sansinukob, ang kalangitan at ang mga bituin. Gumagamit siya ng ika-apat na antas ng salamangka at balak niyang maabot ang ika-labing-isang antas. Pagkatapos ay tinanong niya ang pari kung ano ang iniisip nito sa lahat ng nakikita nito. "Kung siya ay nagmura laban kay Satanás," sabi ng batang salamangkero sa akin, "maaari ko na sanang pinatay siya." Gayunpaman, wala nang sinabi ang pari. Pagkatapos ay nagtanong ang binata, "Bakit hindi mo ako ipakita ng anumang tanda?" "Ang Diyos ko ay Diyos ng pagpapakumbaba," sagot ng pari. Pagkatapos ay kinuha niya ang isang maliit na krus, inilagay ito sa mga kamay ng batang salamangkero at sinabi sa kaniya, 'Gumawa ka pa ng isa pang tanda.' Tinawag ng binata si Mina—ang pinuno ng mga demonyo—ngunit si Mina, na nanginginig na parang bulaklak ng aspen, ay hindi naglakas-loob na lumapit sa kaniya. Pagkatapos ay tinawag ng binata si Satanás mismo, ngunit si Satanás, nang makita ang krus sa kanyang mga kamay, ay kumilos nang eksaktong kapareho—natakot siyang lumapit sa kanya. Isang bagay lamang ang iniutos sa kaniya ni Satanás: umalis sa Sweden nang pinakamabilis at bumalik sa Tibet. Pagkatapos ay sinimulan ng binata na sawayin si Satanás: 'Nauunawaan ko na ngayon na ang iyong dakilang kapangyarihan ay, sa katunayan, dakilang kawalan ng kapangyarihan.' Pagkatapos noon, itinuro sa binata ng mabait na pari ang mga katotohanan ng pananampalataya. Ikinuwento sa kanya ng pari ang tungkol sa Banal na Lupain, ang Banal na Bundok Athos, at iba pang mga banal na lugar. Pagkatapos lisanin ang Sweden, naglakbay ang binata patungong

Jerusalem bilang isang peregrino, kung saan niya nasaksihan ang Banal na Apoy. Mula Jerusalem, naglakbay siya patungong Amerika upang bigyan ng mabuting leksyon ang kanyang mga kaakibat na Satanista at itama ang kanilang mga paniniwala. Ginawa ng Diyos ang binata bilang pinakamahusay na mangangaral! Mula Amerika, dumating siya sa Banal na Bundok ng Athos.

Noong bata pa siya, inapi ang kaluluwang ito, kaya tinulungan siya mismo ng Mabuting Panginoon, at hiningi ang kanyang buhay nang hindi man lang siya nagpunyagi. Gayunpaman, ipagdasal ninyo siya, sapagkat ang mga salamangkero, kasama ang lahat ng hukbong demonyo, ay nakikipagdigma laban sa kanya. Kung nakikipaglaban sila nang ganito laban sa akin — nang lumapit siya sa akin at humingi ng tulong — aba, isipin mo na lamang kung gaano kalupit ang kanilang pakikipagdigma laban sa kaniya mismo! Kapag nananalangin ang mga pari ng dasal na pang-alis ng demonyo para sa kaniya, pumuputok ang mga ugat sa braso ng kawawang binata at dumadaloy ang dugo. Ang mga demonyo ay labis na pinahihirapan ang kawawang binata; gayunpaman, noong una nang siya ay mabait sa kanila, hindi siya nila sinaktan, kundi tinulungan pa nga at tinupad ang lahat ng kanyang hiling. Manalangin kayo. Gayunpaman, siya mismo ay dapat maging maingat ngayon, sapagkat nakasulat sa Ebanghelyo na kapag ang isang maruming espiritu ay lumabas sa isang tao, *'umuwi at dinadala ang pitong ibang espiritu na mas masama kaysa sa kaniya, at pumapasok sila at naninirahan doon; at ang huling kalagayan ng taong iyon ay mas masahol kaysa sa una.'*⁹⁶

Gumagamit din ang mga salamangkero ng iba't ibang demonyong 'relikyang'

— Geronda, sino ang mga *'manunukso'* na ito?⁹⁷

— Mga salamangkero. Sa kanilang salamangka, ginagamit nila ang mga Salmo ni David, ang mga pangalan ng mga santo at iba pa, ngunit hinihalo nila ito sa pagtawag sa mga demonyo. Ibig sabihin, kung paanong tayo, kapag binabasa ang Awit, ay nananawagan ng tulong ng Diyos at tumatanggap ng Banal na Grasya, sila naman, sa paggamit ng mga awit at banal na bagay sa katulad na paraan, ay ginagawa ang kabaligtaran: sila ay nagmumura laban sa Diyos, lumalayo sa Banal na Grasya, at pagkatapos ay ginagawa ng mga demonyo ang anumang hinihiling nila. May isang binatang lumapit sa isang salamangkero upang humingi ng tulong sa pag-abot ng isang tiyak na layunin. Binigkas ng salamangkero ang isang bahagi mula sa Aklat ng mga Awit para sa binata, at nakamit ng huli ang kanyang hinahangad. Gayunpaman, hindi nagtagal ay nagsimulang kumupas ang kawawang binata, natutunaw na parang kandila. Ano ang ginawa ng salamangkero?

Kumuha siya ng ilang mani at buto sa kanyang palad at sinimulang bigkasin ang Awit 50 sa ibabaw ng binata. Nang binigkas niya ang mga salitang: *"Isang handog sa Diyos,"*⁹⁸, iniigpitan niya ang kanyang kamay at itinaon ang mga mani at buto na hawak niya, bilang paghahandog sa mga demonyo upang matupad ang kanyang hiling. Sa ganitong paraan, sa tulong ng Awtus, nagmura ang salamangkero na ito sa Diyos.

— Geronda, ang ilan sa mga nagsasanay ng mahika ay gumagamit ng krus, mga ikon...

— Oo, alam ko iyan. Mula rito, makikita kung anong panlilinlang ang nasa likod ng lahat ng kanilang mga gawa! Sa pamamagitan ng paggamit ng mga banal na bagay, niloloko nila ang mga taong malas. Nakikita ng mga tao na nag-aalay ng kandila ang mga salamangkero, 'nananalangin' sa harap ng mga ikon, at gumagawa ng mga ganoong gawain — at pinagkakatiwalaan nila ang mga manlilinlang na ito. May isang lalaki na nagsabi sa akin na sa bayan kung saan siya nakatira, may isang Turkong babae na naglagay ng ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos sa isang bato at ngayon ay tinatawag na itong 'batong tumutulong sa mga tao'! Hindi niya sinasabi na ang Pinakabanal na Ina ng Diyos ang tumutulong sa mga tao, kundi inaangkin niyang ang bato ang tumutulong sa kanila.

⁹⁶ Mateo 12:45.

⁹⁷ Tingnan ang Aklat ng mga Kanon. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 101. Ika-61 na Kanon ng Ika-anim na Ekumenikal na Konseho.

⁹⁸ Awit 50:19.

Nakakalito ito sa mga Kristiyanong nakakakita sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Ang mga may masamang kalusugan sa kanila ay nagmamadaling lumapit sa batong ito, na inakala nilang makakatanggap sila ng tulong mula rito, at saka ginagawa ng diyablo sa kanila ang kanyang gusto. Sapagkat mula nang sabihin ng babaeng Turko na hindi ang Ina ng Diyos kundi isang bato ang tumutulong sa mga tao, agad na pumapasok ang demonyo, dahil ang mga salitang ito ay isang akto ng paghamak sa Pinakabanal na Ina ng Diyos. Umaalis ang biyaya ng Diyos sa mga tao, at nagsisimula ang pagmamay-ari. Kaya't nagmamadali ang mga Kristiyanong patungo sa bato, na umaasang pagalingin sila nito—ang bato, kasama ang tangalashka! At sa huli, sila'y napapahamak, sapagkat paano nga ba makakatanggap ng tulong ang isang tao mula sa diyablo? Kung mayroon man lang ditak na katutubong-isip ang mga taong ito, sana'y huminto sila upang mag-isip: ang babaeng Turko ay isang Muslim; anong kaugnayan ang maaaring mayroon siya sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos? Kahit sabihin pa ng babaeng Turko na ito na tumutulong ang Pinakabanal na Ina ng Diyos sa mga tao, karapat-dapat pa ring itanong: anong posibleng kaugnayan ang mayroon siya sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, bilang isang Muslim? At lalong-lalo na kapag, ayon sa kanya, isang bato ang nagpapagaling sa mga tao! Nang marinig ko ang kuwentong ito, hiniling ko sa isang kaibigan na ipaalam ito sa mga kinauukulang awtoridad sa Administrasyong Diyosis ng lungsod kung saan ito nagaganap at magsagawa ng mga kinakailangang hakbang upang protektahan ang mga tao mula sa kasamaan na ito.

— Geronda, may mga humihingi sa amin ng rosaryo...

Kapag may humihingi sa iyo ng amuleto, mas mabuting ipamigay mo na lang ang krus. Huwag kang gumawa ng amuleto, dahil pati ang mga salamangkero ay gumagamit na nito ngayon. Sa labas, dinidikit nila ang isang ikon o krus sa amuleto, pero sa loob ay nilalagyan nila ng iba't ibang mahiwagang bagay. Nakikita ng mga tao ang ikon o krus sa labas at nalilito sila. Ilang araw lang ang nakalipas, may dinala sa akin ng isang tao ang isang supot-panalangin na kinuha niya mula sa isang Turko na nagngangalang Ibrahim. May burdang krus sa labas ng supot-panalangin na ito. May ikinuwento sa akin tungkol sa isang salamangkero na walang takot sa Diyos, na binabalot ang iba't ibang maliliit na ikon sa isang tubo at nilalagyan ng lana, maliliit na piraso ng kahoy, karayom, iba't ibang butil at katulad na mga bagay sa loob.⁹⁹ Nang kinondena ng Simbahan ang salamangkero na ito, iginiit niyang siya ay isang medium. At dahil pinapayagan ang mga medium sa ating bansa, patuloy siyang gumagawa ng anumang gusto niya. Sinabi ko sa isang lalaking naapektuhan ng salamangkero na ito: 'Pumunta ka at magkumpisal, dahil ikaw ay nasa impluwensya ng demonyo.' Pumunta siya nang paulit-ulit sa kumpisal, pagkatapos ay bumalik sa akin at sinabi: 'Wala akong nararamdamang pagbabago sa pagitan ng aking kasalukuyang kalagayan at ng dati bago ang kumpisal.' — 'Makinig ka, baka may dala kang bagay na ibinigay sa'yo ng taong naliligaw?' — tanong ko sa kanya. "Oo," ang sagot niya, "may dala akong maliit na kahon na kamukha ng Ebanghelyo, na ibinigay niya sa akin." Kinuha ko ang kahon mula sa kanya, binuksan ko ito at nakita kong may iba't ibang baluktot na maliliit na ikon sa loob. Nang buksan ko pa ito, may nakita akong mga butil ng rosaryo, piraso ng lana, mga durog na piraso ng kahoy at iba pang katulad na bagay sa loob! Nang maalís ko na sa mahirap na lalaki ang munting kahon, napalaya siya mula sa impluwensya ng demonyo. Nakikita mo kung gaano siya kalikót na demonyo!

Ang mga taong malas ay nagdadala ng ganitong mga amuleto at talismán sa kanilang mga sarili, diumano'y para makatanggap ng tulong, at sa huli ay sila ang nagdurusa. Ang mga nahumaling sa mangkukulam at nakatanggap mula sa kanila ng ganitong mga mahiwagang bagay bilang 'biyaya' ay dapat sunugin ang mga bagay na ito at ilibing ang abo sa lupa o ihagis sa dagat. Pagkatapos noon,

⁹⁹ Ang Kanon 61 ng Ika-anim na Ekumenikal na Konseho ay nagtatakda na ang mga gumagawa ng pangproteksiyong amuleto ay dapat sumailalim sa anim na taong penitensya, at kung mananatiling hindi nagsisisi, ay ekskomunikahin mula sa Simbahan. Ang kanon ay tumutukoy sa mga salamangkero na gumagawa ng amuleto o talismang pinaglalagyan nila ng iba't ibang mahiwagang bagay (halimbawa, buhok, lana, mga kuko, buto ng ahas o paniki, atbp.). Una munang isinasailalim ng mga salamangkero ang mga bagay na ito sa impluwensiya ng demonyo sa pamamagitan ng salamangka.

dapat magpunta ang mga taong ito sa kumpisal. Ito lamang ang tanging paraan upang palayain ang sarili mula sa impluwensiya ng demonyo. Noong isang beses, may isang binata na dumating sa kubo ko na nasa napakasungit na kalagayan sa maraming aspeto. Naghihirap siya nang pisikal at mental nang mahigit apat na taon. Namumuhay siya nang makasalan, at kamakailan ay nagsarili siya sa bahay, tumatangging makipagkita sa kahit sino. Dalawa sa kanyang mga kaibigan, na regular na bumibisita sa Banal na Bundok, ay sa matinding hrap napakiusapan siyang sumama sa kanila. Ginawa nila ito upang dalhin siya sa akin. Naglayag sila sakay ng barko mula Uranopolis patungong Daphne¹⁰⁰. Sa tuwing humihinto ang barko sa iba't ibang monasteryo sa Banal na Bundok, nawawalan ng malay ang binata sa pagod sa dek ng barko. Sinubukan siyang buhayin ng kanyang mga kaibigan at ng mga mongheng kasama sa barko sa pamamagitan ng pagbigkas ng Panalangin kay Hesus. Sa matinding hrap, naihatid nila siya sa aking kaliva. Binuksan ng kawawang binata ang kanyang puso sa akin at ikinuwento ang kanyang buhay. Nang mapagtanto kong siya ay nagdurusa sa isang uri ng impluwensiyang demonyo, pinayuhan ko siyang pumunta sa isang espirituwal na ama sa Bundok Athos, gawin ang anumang utos nito, at sa ganitong paraan ay maghilom. Tunay nga siyang pumunta at nagkumpisal. Nang bumalik sila mula sa Bundok Athos at sumakay sa barko, sinabi ng binata sa kanyang mga kaibigan na inutusan siya ng espirituwal na ama na ihagis sa dagat ang talismang ibinigay sa kanya ng isang kakilala, na palagi niyang dinadala. "Pero hindi ko ito kayang itapon!" sabi ng kawawang binata. Kahit paano nila siya inudyukan ng kanyang mga kaibigan na tumayo at itapon ang talisman sa dagat, para siyang naging bato at hindi makabangon sa kanyang upuan. Pagkatapos, nang may labis na kahirapan, dinala nila siya sa dek. Sa tulong ng kanyang mga kaibigan, tinanggal ng binata ang makademonyong talismang ito sa kanyang sarili. Wala na siyang lakas para ihagis ito sa dagat. Binuksan na lang niya ang kanyang kamay, at kusang nahulog sa dagat ang makademonyong talismang iyon. Agad niyang naramdaman na nakalaya ang kanyang mga kamay at muling nabawi ng kanyang pagod na katawan ang lakas. Puno ng sigla, nagsimulang tumalon-talon ang binata sa barko sa tuwa, at agad na tumakbo upang subukan ang lakas ng kanyang mga kamay sa mga bakal na hawakan at sa katawan ng barko.

Ang mga nagsasagawa ng kulto ay nag-iimbento rin ng maraming kasinungalingan

— Geronda, nakakatanggap ba ang mga salamangkero ng anumang rebelasyon tungkol sa mga tao, tungkol sa mga pangyayaring nagaganap, at iba pa?

— Nangyayari na may nalalaman sila mula sa demonyo, ngunit marami rin silang iniimbento. Kayo na nagsasagawa ng inyong tungkulin sa archondarion,¹⁰¹ ay dapat maging mapagmatyag. Hindi ninyo dapat hayaang lumabas sa kontrol ang mga nangyayari doon. Kailangan ninyong bantayan ang uri ng mga taong bumibisita sa monasteryo, dahil maaaring may dumating na nagsasanay ng salamangka. Nakakagulat ba iyon sa inyo? Noong isang beses, may dalawang taong nagsasanay ng salamangka ang dumating dito para sa isang buong-gabi-gabing pagbabantay. Inistorbo nila ang mga tao at pinagulo ang isip nila. Niloko nila ang lahat sa pamamagitan ng pag-aangkin na nakikipag-ugnayan sila kay Metropolitan Augustine.¹⁰² Sinabi nila sa isang babae: "May sumpa ka. "Pupunta kami sa bahay ninyo at aalisin namin ang sumpa gamit ang krus na dala namin." At kapag nakikita ng mga tao ang mga salamangkero na dumarating sa pagbabantay at nag-uusap tungkol sa mga espirituwal na bagay, iniisip nila: "Kung dumadalo sila sa pagbabantay, tiyak na mga taong may pananampalataya sila" — at binubuksan nila ang kanilang mga puso sa mga manloloko. Paano nila pinapahilo ang isipan ng mga tao sa kanilang mga kasinungalingan! Isang ganoong sinungaling, na nagnanais linlangin ang isang dalaga, ay nagsabi sa kaniya: 'Nagkaroon si Ama Paisius ng pangitain na tayo raw ay mag-aasawa. Kaya kunin mo itong maliit na bagay at isuot mo sa iyong leeg. Pero huwag mong silipin sa loob!' At binigyan niya siya ng isang uri ng anting-anting sa kulto. Sa

¹⁰⁰ Daphne – ang pangunahing daungan ng Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁰¹ Archondariki – ang lugar ng pagtanggap para sa mga bisita sa mga monasteryo ng Griyego. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁰² Agustin (Kandiotis) (ipinanganak noong 1907) – Metropolitan ng Florina mula 1967 hanggang 1999. – *Tala ng tagasalin*.

kabutihang-palad, hindi iyon isinusuot ng dalaga. 'Oh, kasali pala si Ama Paissius sa ganitong mga "palamuti"! ang kanyang pagngalit. Walang pag-aatubili, umupo siya sa mesa at sumulat sa akin ng liham—na puno ng masasakit na pananalita. Apat na pahina ng maayos na sulat-kamay! Inutusan niya ako ng pinakamaruruming salita! "Sige, sabihin mo na lahat, sabihin mo na," ang bulong ko sa sarili habang binabasa ko ang liham, "hindi ito malaking bagay. Para sa akin, ang panlalait mo ay parang balsamo — sa huli, hindi ka naman nilinlang at hindi mo isinusuot ang demonyong amulet na iyon!"

— Kilala ka ba niya, Geronda?

— Hindi niya ako kilala, Geronda? Mga demonyong gawa ng salamangka

Demonyong salamangka

— Geronda, ano ang sinabi mo sa mga mag-aaral na dumalaw sa iyo ngayon at nagsabing tinawag nila ang isang espiritu?

— Ano pa ang masasabi nila? Ang unang ginawa ko ay pinagalitan ko sila nang husto! Pagkatapos ng lahat, ang lahat ng ginawa nila ay katumbas ng pagtanggap sa pananampalatayang Kristiyano. Sa sandaling tawagin ng mga tao ang demonyo at tanggapin siya, itinakwil nila ang Diyos. Kaya pinayuhan ko sila, una sa lahat, na magsisi, magsagawa ng taos-pusong kumpisal, at maging mas maingat sa hinaharap: pumunta sa simbahan, tumanggap ng Banal na Komunion sa pagpapala ng kanilang kumpesor, upang mabuhay sila nang marangal at malinis. Ngunit sa kaso ng mga batang mag-aaral na ito—dahil mga bata sila—may mga nagpapagaan na kalagayan. Ginagawa nila ito na parang laro lamang. Kung sila ay mga matatanda, ang ganitong pag-uugali ay nagdulot sana sa kanila ng napakalaking pinsala: nagkaroon sana ang demonyo ng malaking kapangyarihan sa kanila. Ngunit nakapaminsala na siya sa lahat ng mga batang ito.

— Geronda, ano nga ba talaga ang ginagawa nila?

— Ang ginagawa ng maraming tao... Naglalagay sila ng baso ng tubig sa mesa at gumuguhit ng bilog sa paligid nito gamit ang mga letra ng alpabeto: alpha, beta, gamma at iba pa. Pagkatapos ay binababad nila ang kanilang mga daliri sa tubig at tinatawag ang isang espiritu, ibig sabihin, ang demonyo. Nagsisimulang gumalaw ang baso sa mesa, humihinto sa harap ng mga letra, at sa ganitong paraan nabubuo ang mga salita. Tinawag ng mga batang dumating ngayon ang isang espiritu at nang dumating ito, tinanong nila: 'May Diyos ba?' — 'Walang Diyos!' — ang sagot ng demonyo. 'At sino ka?' — tanong ng mga bata. 'Satanas!' — ang tugon niya. 'At may Satanas ba?' — tanong ng mga bata. 'Oo, mayroon!' ang pakibat niya. Napakalabong kalokohan na walang katuturan! Walang Diyos, pero may demonyo! At s anyang tinanong nila siyang muli kung may Diyos, sumagot siya: 'Oo, mayroon.' Una oo, saka hindi. Kaya pati ang mga bata mismo ay hindi alam kung ano ang iisipin dito. Inihanda ito ng Diyos sa ganitong paraan upang tulungan sila. At saka isang batang babae sa kanilang grupo ang lumapit at binasag ang salamin na iyon. Binasag niya ito sa pamamagitan ng probidensiya ng Diyos, upang magising din ang kamalayan ng iba pang mga bata.

Sa kasalukuyan, maraming tao, na nagnanais na saktan ang iba, ang lumalapit sa mga salamangkero na gumagamit ng mga manikang waks. Ang mga manikang waks ay parang mga laruan lamang; libangan ito ng mga salamangkero.

— Geronda, ano ang ginagawa nila sa manika?

— Gumagawa sila ng manika mula sa waks na kamukha ng tao. Kapag may pumupunta sa kanila at humihiling, halimbawa, na palipulin ang kanilang kaaway, tinutusok nila ng karayom ang mata ng manika habang binabanggit ang pangalan ng taong nais nilang palipulin ang paningin. Gumagawa rin sila ng iba pang mga gawaing demonyo. At kung ang taong pinagbabalangitan ng gayong sumpa ay namumuhay nang makasalanan at hindi nagkumpisal, tumatama ang impluwensiyang demonyo sa kanilang mga mata. Napakalala ng sakit na para bang lulabas na ang

kanilang mga mata mula sa lagayan nito! Sinusuri ng mga doktor ang tao, ngunit wala silang nakikitang mali.

At anong kasamaan ang idinudulot ng mga medium, psychic, clairvoyant at iba pa sa mga tao! Hindi lang nila kinokomisyon ang pera ng mga tao, sinisira pa nila ang mga pamilya. Halimbawa, pumupunta ang isang tao sa isang clairvoyant at ikinukwento ang kanyang mga problema. "Tingnan mo," ang tugon ng clairvoyant, "isa sa mga kamag-anak mong babae, medyo maitim ang balat at medyo mas matangkad kaysa sa karaniwan, ang nagmumungkahi ng sumpa sa iyo." Nagsisimula ang tao na maghanap ng isang tao sa kanyang mga kamag-anak na tumutugma sa mga natatanging katangiang ito. Imposibleng wala ni isa sa kanyang mga kamag-anak ang kahit bahagyang kahawig ng babaeng inilarawan ng salamangkero. 'Ah,' sabi ng lalaki, nang matagpuan niya ang 'salarin' sa likod ng kanyang pagdurusa. 'Kaya siya pala ang nagmumungkahi ng sumpa sa akin!' At napuno siya ng galit para sa babaeng ito. Ngunit ang kawawang babae ay wala talagang ideya kung bakit siya galit sa kanya. Maaaring siya pa nga ang nakagawa ng pabor sa kanya, ngunit umaapaw ang kanyang galit sa babae at ayaw na niyang makita pa ito! Pagkatapos ay bumabalik siya sa salamangkero, na nagsasabing: 'Sige, ngayon kailangan nating alisin ang sumpang ito sa iyo. Para magawa iyon, kailangan mong magbayad sa akin ng kaunting pera.' — 'Sige,' sabi ng nalilitong lalaki, 'ngayon na nalaman na niya kung sino ang naglagay ng sumpa sa akin, dapat ko siyang gantimpalaan!' At inabot niya ang pera.

Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng demonyo? Lumilikha siya ng mga tukso. Samantalang ang isang mabuting tao — kahit na tiyak niyang may gumawa ng masama sa iba — ay hindi kailanman sasabihin sa biktima: 'Si ganito-ganito ay nagmalupit sa iyo.' Hindi, susubukan niyang tulungan ang kaluluwang kawawa. 'Makinig,' sasabihin niya sa kanila, 'huwag mong hayaang magtagumpay sa'yo ang mga negatibong iniisip. Magpunta ka sa kumpisal, at huwag kang matakot sa anumang bagay.' Sa ganitong paraan, natutulungan niya ang magkabilang panig. Sapagkat ang taong nakasakit sa kapwa niya, sa pagkitang tinatrato siya nang mabuti ng kabilang tao, ay magmumuni-muni — sa pinakamagandang kahulugan ng salita — at magsisi.

Hindi kailanman makagagawa ng mabuti ang demonyo

— Geronda, makakapagpagaling ba ng maysakit ang isang salamangkero?

— Para magalingin ng salamangkero ang maysakit? Ang taong pinahihirapan ng demonyo ay maaaring 'pagalingin' ng salamangkero — sa pamamagitan ng pagpapadala ng demonyo sa ibang tao. Pagkatapos ng lahat, magkaibigan at magkasamahan ang salamangkero at ang demonyo. Sinasabi ng salamangkero sa demonyo: 'Lumabas ka sa taong ito at pumasok ka sa kaniya.' Sa madaling salita, kapag tinataboy ng mangkukulam ang demonyo mula sa isang taong nasa impluwensya nito, karaniwan niyang ipinapadala ito sa isa sa kanyang mga kamag-anak o kakilala na nagbigay sa demonyo ng kapangyarihan sa kanilang sarili. Pagkatapos ay sinasabi ng taong dating sinapihan: 'Naghihirap ako, pero pinagaling ako ni ganito-ganito.' Nagsisilbi itong libreng patalastas para sa salamangkero. Ngunit sa huli, ang demonyong umalis sa tao ay patuloy na bumabalik-balik sa kanyang mga kamag-anak at kakilala. Sabihin nating, dahil naimpluwensyahan ng demonyo, ang isang tao ay naging baluktot ang likod. Kaya ng salamangkero na palayasin ang demonyo mula sa taong iyon at ipadala ito sa ibang tao. Sa ganitong paraan, tuwid ang likod ng taong baluktot. Gayunpaman, kung naging baluktot ang likod nila dahil sa aksidente, hindi sila kayang pagalingin ng salamangkero.

Minsan ay may nagsabi sa akin na isang babae ay 'nagpapagaling' sa maysakit gamit ang iba't ibang banal na [mga simbolo at bagay]. Nang marinig ko kung ano ang ginagawa niya, namangha ako sa pagka-malikhain nito—ang gawa ng diyablo. Sa kanyang mga sesyon, hinahawakan ng mangkukulam ang krus at umaawit ng iba't ibang himno ng simbahan. Halimbawa, inaawit niya ang '*O Birheng Ina ng Diyos*' at, pagdating niya sa mga salitang '*Pinagpala ang Bunga ng iyong sinapupunan*', umuubo siya sa tabi ng krus; sa ganitong paraan ay minamamatuta niya si Kristo, at

iyang ang dahilan kung bakit tinutulungan siya ng tangalashka. Sa ganitong paraan siya 'nagpapagaling'—halimbawa, mula sa pagkabagabag ng isip [depresyon]—sa ilang taong nagkasakit dahil sa impluwensiya ng demonyo. Hindi magamot ng mga doktor ang mga taong ito, ngunit 'pinagagaling' niya sila dahil inilalabas niya ang demonyong nagpapabigat sa kanilang kaluluwa. At pagkatapos ay ipinapadala niya ang demonyong iyon sa ibang tao. Gayunpaman, itinuturing ng marami sa mga maysakit ang mangkukulam na ito bilang isang santo! Hinahanap nila ang kanyang payo, samantalang tahimik niyang sinisira at winawasak ang kanilang mga kaluluwa.

Dapat tayong maging mapagmatyag. Dapat tayong lumayo nang lubusan sa mga salamangkero at sa salamangka, gaya ng pag-iwas sa apoy o sa mga ahas. Hindi natin dapat pagkamalyan ang isa sa isa pa. Ang Diyablo ay hindi kailanman makagagawa ng mabuti. Kaya lamang niyang 'pagalingin' ang mga karamdaman na siya mismo ang nagdudulot.

May alam ako ng isang ganoong kaso. Isang binata ang nakipag-ugnayan sa isang salamangkero at nagsimulang magsalamangka rin. Pagkatapos ay hindi siya maganda ang pakiramdam, nagkasakit, at sa huli ay naospital. Nanatili siya sa ospital ng ilang buwan, at malaking halaga ang nagastos ng kanyang ama, dahil noong panahong iyon ay wala pang health insurance o katulad nito. Sinubukan ng mga doktor na hanapin ang sanhi ng kanyang karamdaman, ngunit wala silang nahanap. Lubhang lumala ang kalagayan ng binata. At ano ang ginawa ng demonyo noon? Nagpakita siya sa binatang ito na nakaanyong Honest Forerunner — ang patron santo ng kanilang lugar. Sinabi ng 'Honest Forerunner' sa maysakit: 'Pagagalingin kita kung magtayo ang ama mo ng simbahan.' Ikinuwento ng binata sa kanyang ama ang tungkol sa pangitain, at sinabi ng nag-aalalang ama: 'Anak ko siya, pagkatapos ng lahat. Ibibigay ko ang lahat ng mayroon ako, basta't gumaling lamang siya.' Kaya naman nangako ang ama ng binata na magtayo ng simbahan bilang parangal sa Kagalang-galang na Munaong Tagapahayag. Iniwan ng demonyo ang binata, at siya ay muling gumaling. Nagawa ng demonyo... isang 'milagro'! Pagkatapos ng paggaling, sinabi ng ama ng binata: 'Nangako akong magtayo ng simbahan, at ngayon ay dumating na ang panahon upang tuparin ang pangakong iyon.' Wala silang ipon na pera, at upang maitayo ang simbahan, ipinagbili nila ang lahat ng kanilang lupain. Naging bankrap ang ama ng binata, at ang lahat ng kanyang mga anak ay naiwan na walang tirahan. "Paburen na ang Orthodoxy na ito!" ang sabi nila nang may galit at naging mga Saksi ni Jehova. Nakikita mo ba kung ano ang pakana ng diyablo? Malamang, wala pang Saksi ni Jehova sa lugar na iyon noon, at nag-isip siya ng paraan para itanim doon ang mga damo ng mga Saksi ni Jehova!

Sa anong mga pagkakataon nagkakaroon ng kapangyarihan ang salamangka?

— Geronda, sa anong mga kalagayan nagkakaroon ng kapangyarihan ang salamangka?

— Kapag naging epektibo na ang kulto, ibig sabihin ay binigyan ng tao ang demonyo ng kapangyarihan sa kaniya. Sa madaling salita, nagbigay sila sa demonyo ng matibay na dahilan para kumilos at hindi nila itinama ang kanilang sarili sa pamamagitan ng pagsisisi at kumpisal. Kung ang isang tao ay kumumpisal, hindi siya mapapahamak ng sumpa—kahit pa ito ay tuwirang itinapon sa kanya. Ito ay dahil kapag ang isang tao ay kumumpisal at may dalisay na puso, hindi makapagsabwatan ang mga salamangkero sa diyablo upang saktan ang taong iyon.

Isang araw, isang lalaking nasa katamtamang gulang ang dumating sa kubo ko. Dumating siya na mayabang at bastos na kilos. Nang makita ko siya mula sa malayo, napagtanto kong siya ay nasa impluwensiya ng demonyo. "Dumating ako para tulungan mo ako," sabi niya sa akin. "Ipagdasal mo ako, dahil matagal na akong nagdurusa sa matinding pananakit ng ulo at wala silang makita na mali ang mga doktor." "May demonyo sa loob mo," sagot ko. "Pumasok ito sa'yo dahil binigyan mo ang diyablo ng kapangyarihan sa sarili mo." "Hindi, wala akong ginawang ganoon," sinimulan niyang panatag ako. "Wala kang nagawa ng ganoon?" tanong ko. "Paano naman noong linoko mo yung babae—nakalimutan mo na ba? Pumunta siya sa salamangkero at nagpataw ng sumpa sa'yo. Ngayon, puntahan mo at hingin ang kapatawaran ng babaeng niloko mo, tapos magkumpisal ka. Bukod pa

rito, kailangang basahin sa'yo ang mga incantasyon , at mga panalangin para ka gumaling. Ngunit kung hindi mo ito nauunawaan, hindi mo napagtatanto ang iyong kasalanan at hindi ka nagsisisi rito, kahit pa magtipon-tipon at manalangin para sa iyo ang lahat ng mga kumpesor sa buong mundo, hindi ka pa rin iiwan ng demonyo." Kapag may lumalapit sa akin nang ganoon kalandi, tuwiran ko silang kausapin, at sinasabi ko ang totoo.

Isang lalaki ang nagsabi sa akin na ang kanyang asawa ay sinapi ng maruming espiritu; nagdudulot siya ng matinding kaguluhan sa bahay, tumatalon sa gabi, nagigising ang buong pamilya at pinag-uugyat ang lahat ng bagay. 'Nagkumpisal ka ba?' tanong ko sa kanya. 'Hindi,' ang sagot niya. 'Tiyak na,' sabi ko sa kanya, 'na binigyan mo ang demonyo ng kapangyarihan sa iyo. Hindi nangyayari ang ganitong mga bagay nang walang dahilan.' Nagsimulang ikwento sa akin ng lalaking ito ang tungkol sa sarili niya, at sa huli ay nalaman namin ang dahilan ng nangyayari sa kanyang asawa. Lumabas na bumisita siya sa isang tiyak na hodja, na, 'para sa swerte', ay nagbigay sa kanya ng tubig para isabug sa paligid ng kanyang bahay. Hindi binigyan ng kahalagahan ng lalaking ito ang demonyong pagwisik na ito. At saka talagang nagwala ang demonyo sa kanyang bahay.

Paano mababawi mula sa kulto?

— Geronda, kung naapektuhan ang isang tao ng salamangka at nakamit na ng kapangyarihan nito sa kanila, paano sila malalaya rito?

— Malaya ang isang tao mula sa kulam sa pamamagitan ng pagsisisi at pagkuha ng kasalanan. Sapagkat una sa lahat, kailangang matukoy ang dahilan kung bakit naging epektibo ang kulam sa isang tao. Dapat niyang aminin ang kanyang kasalanan, magsisi, at ikumpisal ito. Ilang tao na ang dumarating sa akin sa selda, na pinahihirapan ng sumpang ipinataw sa kanila, at nagtatanong: 'Ipagdasal mo ako, upang malaya ako mula sa paghihirap na ito!' Nananawagan sila ng aking tulong, ngunit hindi nila tinitingnan ang kanilang sarili, ni hindi rin nila sinusubukang unawain kung saan nagsimula ang kasamaan na dumapo sa kanila — upang maalis nila ang sanhi nito. Sa madaling salita, dapat maunawaan ng mga taong ito kung saan sila nagkamali at kung bakit naging makapangyarihan sa kanila ang kulto. Dapat silang magsisi at magkumpisal upang ang kanilang pagdurusa ay may wakas.

— Geronda, paano kung ang isang taong sinumpa ay umabot sa kalagayang hindi na niya matulungan ang sarili? Ibig sabihin, hindi na siya makapunta sa kumpisal o makipag-usap sa isang pari? Makakatulong ba ang iba sa kanya?

— Maaaring imbitahan ng kanilang mga mahal sa buhay ang isang pari sa bahay upang ipagkaloob niya ang Sakramento ng Pagpapahid ng May Sakit sa kapus-palad na tao o magsagawa ng panalangin gamit ang banal na tubig. Dapat bigyan ng banal na tubig na inumin ang taong nasa ganitong kalagayan, upang kahit kaunti ay umatras ang kasamaan at makapasok si Kristo sa kanila, kahit kaunti lamang. Isang babae, na ang anak ay nasa kalagayang inilarawan mo, ang gumawa ng ganito, at nakatulong ito sa bata. Sinabi niya sa akin na labis na nagdurusa ang kanyang anak dahil may sumpa raw na ibinato sa kanya. 'Kailangan niyang magkumpisal,' payo ko sa kanya. 'Ama,' ang sigaw niya, 'ngunit paano siya makakapunta sa kumpisal sa ganoong kalagayan?' 'Kung ganoon,' sabi ko sa kanya, 'hilingin mong pumunta ang iyong kumpesor sa inyong bahay upang magsagawa ng panalangin para sa pagpapala ng tubig, at bigyan mo ang iyong anak ng kaunting banal na tubig na ito upang inumin. 'Pero iinumin ba niya ito?' 'Oo,' ang sagot niya. 'Sige,' sabi ko, 'simulan ninyo sa serbisyo ng pagpapala ng tubig, at pagkatapos ay subukang ipa-usap ang anak ninyo sa pari. Kung siya'y magkumpisal, malalayong-malayo ang demonyo sa kanya.' At tunay nga, sinunod ng babaeng ito ang aking payo, at natulungan ang kanyang anak. Lumipas ang ilang sandali, nakapagtapat siya sa kumpisal at muling gumaling.

At alam mo ba kung ano ang naisip ng isang babaeng malas din? Ang asawa niya ay nakisalamuha sa mga salamangkero at hindi na nagsusuot ng krus sa leeg. Upang matulungan siya

kahit kaunti, tinahi niya ang isang maliit na krus sa kwelyo ng kanyang dyaket. Isang araw, kinailangan ng kanyang asawa na tumawid sa isang tulay papunta sa kabilang pampang ng ilog. Nang tumapak siya sa tulay, may narinig siyang tinig na nag-uudyok sa kanya: "Anastasius! Anastasius! Hubarin mo ang dyaket mo para makatawid tayo nang magkasama sa tulay ." Sa kabutihang-palad, malamig ang araw, kaya sumagot siya: "Hubarin ko? Nangangatngat ang lamig!" — "Hubarin mo," hinihikayat siya ng parehong boses, "hubarin mo para makatawid tayo sa tulay." Lumayas ka sa impyerno, demonyo! Gusto ng demonyo na itapon ang lalaki mula sa tulay papunta sa ilog, ngunit hindi niya magawa dahil may suot na krus ang lalaki. Sa huli, naitulak lang ng demonyo ang kawawang lalaki sa gilid ng tulay. Naghanap ang kanyang pamilya buong gabi at sa wakas ay nahanap siyang nakahiga sa tulay. Kung hindi lang sobrang lamig, huhubarin sana niya ang kanyang dyaket, at doon siya ihahagis ng demonyo sa ilog. Naligtas ang lalaking ito dahil sa krus na nakatahi sa kanyang damit. Ang kawawang misis niya ay isang babaeng may pananampalataya. Pagkatapos ng lahat, kung wala siyang pananampalataya, tatahiin kaya niya ng krus ang damit ng kanyang asawa?

Ang pakikipagtulungan ng mga salamangkero at demonyo

— Geronda, hindi ba makakatulong ang isang taong may kabanalan sa isang uri ng salamangkero?

— Paano niya siya matutulungan? Sinasabihan mo ang isang taong may kaunting takot sa Diyos na mag-ingat, dahil sa pamumuhay na iyon ay papunta siya sa maling landas — at ang ganoong tao, kahit may takot sa Diyos, ay patuloy pa ring gumagawa ng gusto niya. At ano pa ang masasabi sa isang salamangkero na kasabwat ng diyablo! Paano mo matutulungan ang ganoong tao? Maaari mo siyang kausapin tungkol sa mga espirital na bagay, ngunit mananatili pa rin siya sa diyablo. Hindi mo talaga matutulungan ang isang salamangkero. Tanging kapag binigkas mo ang Panalangin ni Hesus sa kanyang harapan — doon maaaring matuligaw ang demonyo at hindi maisasagawa ng salamangkero ang kanyang gawain.

May isang lalaking maysakit. Kaya naman, isang salamangkero—isang mandaraya na pinakamalala—ang dumating sa bahay niya upang 'tumulong'. Ngunit ang maysakit ay inaulit-ulit ang Panalangin kay Hesus. Siya ay isang napakasimpleng tao at hindi niya alam na ang dumating sa kanya ay isang salamangkero. Kaya naman, humalikay ang Diyos sa nangyayari. At tingnan ninyo ang pinahintulutan ng Diyos na mangyari, upang maunawaan ng kawawang lalaki kung sino ang kanyang kinakalaban. Inuulit ng maysakit ang Panalangin kay Hesus, at sinimulan ng mga demonyo na bugbugin ang salamangkero, kaya ang salamangkero mismo ang nagsimulang mamanghihingi ng tulong sa mismong taong bahay niya ay pinuntahan upang 'pagalingin'!

— Geronda, nakita ba talaga ng maysakit ang demonyo sa kanyang sariling mga mata?

— Hindi niya nakita ang demonyo; nakita niyang may hindi masukat na nangyayari. Sumisigaw ang salamangkero, 'Tumulong!' — nagpupumulad-pumulay sa sahig, natutumba, tinatakpan ang sarili ng kanyang mga braso mula sa mga hampas ng mga kaaway na hindi nakikita. Kaya huwag mong isipin na maginhawa ang buhay ng mga salamangkero at na ginagawa ng mga demonyo ang lahat ng hinihiling mo sa kanila. Sapat na para sa mga demonyo na minsan lang itinatwa ng mga salamangkero si Cristo. Sa simula, nakikipagtipan ang mga salamangkero sa mga demonyo upang tulungan sila, at sa loob ng ilang taon ay sinusunod ng mga demonyo ang kanilang mga utos. Gayunpaman, lumipas ang ilang panahon, at sinasabi ng mga demonyo sa mga salamangkero: 'Bakit nga ba kami magpapanggap pa para sa inyo?' At kung hindi matupad ng mga salamangkero ang mga gawain na ipinagagawa ng mga demonyo, alam mo ba kung ano ang nangyayari sa kanila pagkatapos?

Naalala kong nag-uusap kami sa bakuran ng kaliva kasama ang batang salamangkero mula sa Tibet na nabanggit ko na sa iyo noon. Bigla siyang tumalon, hinawakan ang mga braso ko at pinalikot

sa likod ko. 'Hayaan mong dumating ngayon si Hajjefendi¹⁰³ at palayain ka!' ang hamon niya. 'Demonyo ka!' sumirit ang galit ko. 'Umalis ka rito!' Itinulak ko ang manghuhuwad, at bumagsak siya sa lupa. Dapat ba akong nakatayo na lang at makinig sa kanyang pagmumura laban sa santo?! Bigla siyang tumalon at sinubukang sipa-n ako, pero hindi niya ginawa: huminto ang paa niya sa mismong labi ko. Iniligtas ako ng Diyos. Iniwan ko siyang nakatayo sa bakuran at pumasok ako sa silid ko. Lumipas ang ilang sandali, at tiningnan ko siya: naroroon siya—babalot ng mga tinik at magulong nakalubog sa mga sanga—lumalabas mula sa isang bangin na puno ng damo malapit sa aking kaliva. "Pinarusahan ako ni Satanas," sabi niya sa akin, "dahil hindi kita matalo. Siya ang humila sa akin papunta sa masukal na ito."

Ang mga puwersang madilim ng kasamaan ay walang kapangyarihan. Ang mga tao mismo, sa pamamagitan ng pagtalikod sa Diyos, ang nagpapalakas sa kanila, dahil sa pagtalikod sa Diyos, binibigyan ng tao ang diyablo ng kapangyarihan sa kanilang sarili.

Kabanata 2.

Tungkol sa mga sinapian ng maruming espiritu

— Geronda, ilang demonyo ang nasa demonyadong taga-Gadara?¹⁰⁴

— "*Maraming demonyo*,"¹⁰⁵ — nasusulat sa Ebanghelyo. Kaya ang maruming espiritu, na nagsalita sa pamamagitan ng bibig ng sinumang sinapian, ay nagsabi na ang kanyang pangalan ay "*Legion*."¹⁰⁶ At isipin ito: kung gaano karaming demonyo ang maaaring manirahan sa isang taong sinapian ng maruming espiritu, ganoon din naman maaaring manirahan ang lahat ng mga santo sa puso ng isang mananampalataya. Sapagkat kung ang Cristo Mismo ay nananahan sa puso ng isang Kristiyano, ano pa nga ba ang masasabi tungkol sa mga santo! Ito ay isang dakilang hiwaga! Noong minsan, nang naninirahan ako sa hermitage ng Banal na Krus, may dumating na bisita sa akin at kumatok gamit ang bakal na pambukas ng tarangkahan. Nang tumingin ako sa bintana, isang nakakatakot na tanawin ang sumalubong sa aking mga mata! Nakita ko ang isang lalaki na sinusundan ng isang buong phalanx ng mga demonyo. Napapaligiran siya ng isang buong itim na pulutong ng mga demonyo! Ito ang kauna-unahang pagkakataon na nakakita ako ng isang taong nasa kapangyarihan ng napakaraming maruruming espiritu. Ang kaluluwang ito na walang suwerte ay isang psychic. Pinaghalo-halo niya ang mga salita ng mga panalangin sa simbahan at ang mga panawagan sa mga demonyo, pinagsama ang mga aklat Kristiyano at ang okultong literatura, at dahil dito, nagkaroon ng kapangyarihan ang mga demonyo sa kanya. Isang kakila-kilabot na pangyayari! Nang makita ko siya, labis akong nabahala.

May mga psychiatrist na itinuturing na may sakit sa pag-iisip ang mga taong sinasapian ng maruming espiritu. May mga pari naman na itinuturing na may demonyo ang ilang taong may sakit sa pag-iisip. Samantalang ang mga may sakit sa pag-iisip at ang mga tinatahanan ng maruming espiritu ay dapat tumanggap ng tulong sa iba't ibang lugar at sa iba't ibang paraan. Paano makakatulong ang isang psychiatrist sa isang taong tinatahanan ng demonyo?¹⁰⁷

¹⁰³ Ibig sabihin, si San Arsenio ng Kapadokya.

¹⁰⁴ Tingnan ang Lucas 8:26 at mga sumunod.

¹⁰⁵ Lucas 8:30.

¹⁰⁶ Lucas 8:30; legyon (Slavonikong Simbahan: *legeón*) – isang yunit ng hukbong Romano na may bilang na nasa pagitan ng 3,000 at 6,000 sundalo.

¹⁰⁷ Sinabi ng matanda na ang isang taong may sakit sa pag-iisip ay nangangailangan ng medikal na pangangalaga mula sa isang mabuting, nananampalatayang psychiatrist at espirituwal na gabay mula sa isang tagapagsalaysay ng kasalanan, samantalang ang isang taong sinapian ng maruming espiritu (basta't buo pa ang kanyang pag-iisip) ay dapat tukuyin ang kanyang sariling pagkukulang—ang dahilan kung bakit siya sinapian—manisi at magkumpisal upang mapalaya mula sa maruming espiritu.

— Geronda, kaya ba ng isang taong sinapian na maunawaan kung ano ang kanyang pagkakamali at bakit pumasok sa kanya ang isang maruming espiritu?

— Oo, naiintindihan niya ito, maliban sa mga kasong nasira na ang kanyang katwiran. Sa huling kasong ito, napakahirap tulungan ang isang taong sinapian ng demonyo. Ngunit kung siya ay simpleng sinapian—ibig sabihin, hindi nasira ang kanyang katwiran—madali lamang makipagkasundo sa kanya at mag-alok ng tulong. Gayunpaman, dapat masunurin ang ganoong tao. Kung hindi, paano siya makakatanggap ng tulong?

Isang araw, may dumating na bisita mula sa Timog Gresya sa aking kaliva. Nakisalamuha siya sa iba't ibang uri ng mga Hindu doon, at dahil dito, isang maruming espiritu ang pumasok sa kanya. Nagmumura siya ng masasamang sumpa, at may bula na lumalabas sa kanyang bibig. Ligaw ang mga mata ng kawawang lalaki; nakabukol ang mga ito sa kanilang mga lagusan. "Huwag mong sabihin ang mga kalapastanganan na ito, sapagkat sa paggawa mo rito ay tinatawag mo ang mga demonyo," ang pagwawasto ko sa kanya, ngunit hindi niya ako pinansin. Kasabay nito, nakiusap siya sa akin na tulungan siya. "Tulungan mo ako," ang pakiusap niya, "ikaw lamang ang makakatulong sa akin." "Makinig ka," ang tugon ko. "Paano ko ka tutulungan? Gusto mo bang ipagdasal ko na, sa pamamagitan ng Grasya ni Cristo, malaya ka mula sa maruming espiritu, samantalang ikaw mismo ang nag-aanyaya sa mga maruming espiritung ito! Magpunta ka at magkumpisal, hayaang basahin nila sa iyo ang mga dasal ng eksorsismo, at pagkatapos ay bumalik ka sa akin at mag-usap tayo." — "Hindi ako pupunta," ang sagot niya. "Sige, kung ganoon, magpunta na lang tayo sa simbahan; pahihiran kita ng langis mula sa lampara," mungkahi ko. "Ayaw ko," sagot niya. "Gusto kong tulungan mo ako." Pagkatapos ay lumayo siya papunta sa isang sulok at nagsimulang makipag-usap sa isa sa mga bisitang nasa bakuran ko. Samantala, kinakausap ko ang isang grupo ng mga peregrino tungkol sa kung paano pinapahintulutan ng Diyos ang mga pagsubok para sa ating kaligtasan. Nang marinig ang aking mga salita, ang lalaking sinapian, nang hindi lumalapit sa amin, ay sumigaw: "Ano ba itong pinag-uusapan ninyo, na sinasabing gumagawa ang Diyos upang iligtas ang mga tao? Mayroon tayong isang Ama sa langit at isang Ama sa lupa! At higit sa lahat, mayroon pa tayong isa pang prinsipel!" — "Tigilan mo ang iyong demonyong kalokohan!" — ang sagot ko, at sinimulan kong bigkasin ang Panalangin kay Hesus. "Ah," wika niya, "ngayon nalito na ako!" — "Umalis ka!" — ang utos ko sa kanya, at lumipad siya papunta sa isang gilid. Pagkatapos ay sinimulan niya akong tanungin: "At kasama mo naman sino?" — "Si Cristo," sabi ko. "Nagsisinungaling ka," sabi niya, "hindi ka kasama ni Cristo, dahil ako si Cristo, at sinasaktan mo ako." Ipinapakita ng Diyablo sa kaniya ang lahat nang baliktad.

— Geronda, ang Diyablo ba mismo ang nagsabi ng lahat ng iyon?

— Oo, ang Diyablo, pero tingnan mo, binigyan ng Diyos ng lakas ang taong ito para makapunta siya sa Banal na Bundok. Sa kalagayan niya, ang paglalakbay papuntang Athos mula sa kabilang dulo ng Gresya ay hindi biro! Pero ano'ng magagawa mo: hindi ka pinapakinggan, at lalo pang lumalala. Ngunit kung siya ay sumunod, makakatanggap siya ng tulong.

Sa pamamagitan ng demonyong kayabangan, maaaring mabihag ang isang tao ng demonyo

Sinumang may labis na kapalaluan ay taong malabong pag-iisip. Nalilito ang kanyang isipan, na para bang puno ng usok ng tambutso. Gumagawa siya ng mabibigat na kasalanan at hindi niya namamalayan. "Ako," sabi sa akin ng isang lalaking ganoon, "Mahal ko ang lahat, at mahal ko rin ang demonyo. Pagkatapos ng lahat, hindi masama ang demonyo, hindi..." — "Ano ba ang pinag-uusapan mo?" ang tugon ko. "Sapagkat kung pinayagan ng Diyos na magwala ang demonyo, piniraso na niya tayong lahat. Sino ba ang nakakita ng anumang mabuti na nagmula sa demonyo na maaari mo ring asahan na ganoon din ang mangyayari?" Gayunpaman, ang kawawang nilalang na ito ay narating na ang ganoong antas ng pagkalito ng isipan na wala siyang naintindihan—anumang sabihin mo sa pag-asang matulungan siya. Agad niyang sasabihin na 'pinipilit mo siya!' Ngunit ang [pagsusumikap na palayain siya sa ganitong pag-iisip] ba ay tunay na pagpipilit sa kanya? Hindi

naman baliw ang lalaking ito; gumagana ang kanyang isip. Dapat niyang maunawaan na ang pagsasalita nang ganito ay katumbas ng pagtanggap kay Kristo, na ang [pagsasabing hindi masama ang demonyo] ay blasphemya.

At sa ganitong paraan, unti-unting sumasamba ang mga tao kay Satanas. Kapag nakikita mo ang mga Satanista, malinaw na alipin sila ng demonyo. Maging ang kanilang itsura ay may tatak ng isang demonyo. Ang mga puwersang madilim, sa tulong ng musikang sataniko, ay dinadala kahit ang mga batang kawawa saan man nila nais. Nakarating na nga ito sa puntong nananawagan na ang mga tao kay Satanas para humingi ng tulong. Narinig ko na kung i-reverse mo ang ilang rock album, maririnig mo ang mga kantang may panawagan kay Satanas.¹⁰⁸ Nakarating na nga ito sa puntong 'pinupuri' nila si Satanas: 'Satanas, iniaalay ko ang aking sarili sa iyo.' Nakakatakot iyan!

— Geronda, kaya ba ng kapalaluan na magdulot ng pagmamay-ari sa isang tao?

— Oo. Ipagpalagay natin na ang isang tao ay nagkasala at pinagtatwiran ang kanyang mga ginawa. Kung ituturo ito sa kanila ng iba upang tulungan sila, sasabihin nilang hindi patas ang pagtrato sa kanila. Iniisip nilang mas mabuti sila kaysa sa mga pumupuna sa kanila, kaya kinokondena nila ang mga ito. Pagkatapos, unti-unti, sinisimulan nilang husgahan ang mga santo. Una ang mga bagong santo, pagkatapos ang mga luma.... "Hindi gumawa ng anumang himala ang santong ito," sabi ng ganoong tao, "at ang isa naman ay may ganoon at ganoon na kapintasan..." Lumipas pa ang kaunting panahon, at habang lalo pang lumalalim ang kanilang paghatol, sinisimulan nilang hatulan pati na ang mga Konsilyo ng ating Simbahan. "At sa lahat ng mga Konsilyong ito," sabi nila, "nagpatibay sila ng sari-saring mga resolusyon..." Kaya naman, sa kanyang pananaw, nagkamali pa nga ang mga Konsilyo ng ating Simbahang . Sa huli, nararating ng ganitong tao ang punto na iproklama: 'Kung ganoon, bakit ginawa ng Diyos ang lahat ng ito sa ganitong paraan?' Kung gayon, kung narating ng isang tao ang ganitong kalagayan, hindi siya nagiging baliw — hindi. Sinasapian siya.

Noong isang beses, may isang taong sinapian ng demonyo na dumating sa silid-pahingahan ko; tinawag niya ang sarili niyang diyos. Dumating siya sa akin kasama ang kanyang ama. Ang taong sinapian na ito ay kumukonsulta sa isang espirituwal na ama na hindi naninirahan sa Banal na Bundok ng Athos, at ang huli, sa takot na baka umatake sa kanya ang demonyo, ay sinabi sa taong sinapian: "Kung ganoon, pagpalain mo ako!" Ano'ng masasabi mo roon? Huwag na, mas mabuting doon na lang ito iwan... At saka sinimulan ng lalaking sinapian na sabihing: "Makikita mo, sasang-ayon din si Ama Paissios na ako ay diyos." At kaya naman, napustahan niya ang kanyang ama ng lahat ng perang dala niya na tatanggapin ko siya bilang diyos. Ngunit nang sinimulan ko nang manalangin gamit ang aking rosaryo, biglang tumalon ang lalaking sinapupunan na parang tinusok. "Ano'ng ginagawa mo sa bagay na iyan na puro bulong-bulong?" sigaw niya. 'Nagkasala na ako sa lahat ng kasalanan! Nagawa ko na ang ganitong kasalanan, at ganoon ding kasalanan... Nasa loob ko ang demonyo. Naging diyos na ako. Kailangan mong aminin na diyos ako. At ikaw, ganyan-ganyan, wala kang nagawa! Patuloy ka lang sa pagbulong-bulong gamit ang maliit mong bagay na pang-bulong na iyan!' Alam mo ba kung anong mga kasuklam-suklam ang kanyang binibigkas? Bigla akong nagalit. "Umalis ka na rito, salbaheng lalaki!" ang sigaw ko sa kanya. Pinukpukan ko siya nang todo! Sa gulat, lalo siyang nabaliw, na parang isang mabangis na hayop. Kinuha niya ang pera sa kanyang bulsa at itinaapon ito sa ama ko. "Tanggapin mo," sabi niya, "ang panalo mo; natalo ako sa pustahan."

¹⁰⁸ Ang tinutukoy ng Nakatatanda ay ang impormasyong nakapaloob sa ilang disk, na napupuna ng nakikinig sa antas ng subconscious. Sa aklat ng Griyegong mananaliksik ng rock music na si E. Dadi, **Rock Music**, 16 na tiyak na halimbawa ng mga kanta at plaka ng mga kilalang Western at Griyegong rock at pop na artista ang ibinigay, na naglalaman ng mga subliminal na mensahe na hinihikayat ang mga tagapakinig na sumamba kay Satanas, gumamit ng droga, makisangkot sa kalaswaan, at iba pa. Tingnan si El. Dadi. **Rock Music**. Thessaloniki, 1993. — *Tala ng tagasalin*.

Ang taong sinapian ay tumutugon sa anumang banal na bagay

— Geronda, paano malalaman kung ang isang tao ay sinapian o may sakit sa pag-iisip?

— Kahit isang payak at debotong doktor ay makakabigyang-hula. Ang mga taong sinapian ng demonyo ay nag-aalboroto kapag lumalapit sila sa banal na bagay; nagsisimulang mag-uga. Mula rito, malinaw na malinaw na may demonyo sa loob nila. Kung iaalok mo sa ganitong mga tao ang kaunting banal na tubig para inumin o nais mong gumawa ng tanda ng krus sa kanila gamit ang mga banal na relikyang lumalaban sila, dahil ang Biyaya ng Diyos ay humihigpit sa mga demonyo sa loob nila. Ngunit kung ang mga tao ay nagdurusa sa anumang uri ng sakit sa pag-iisip, hindi sila lumalaban sa mga banal na relikyang. Ang mga sinapi ay nagiging magulo at nagsisimulang manginig, kahit na lumapit ka lang sa kanila habang may suot kang krus. Noong isang beses, dumalo ako sa isang Pagbabantay-gabi sa isang monasteryo sa Bundok Athos. Sinabi sa akin ng komunidad ng mga monghe na pinaghihinalaan nila na ang isa sa mga peregrino na dumating sa monasteryo ay sinapian ng maruming espiritu. Umupo ako sa stasidia sa tabi ng lalaking ito at hinipo ko siya gamit ang aking krus, na naglalaman ng isang piraso ng Mahalagang Kahoy ng Krus ng Panginoon. Nagsimulang manginig ang lalaking sinapian, tumalon at tumakas sa pinakamalayong sulok ng simbahan. Nang magkawatak-watak na ang mga mananampalataya matapos ang pagbabantay, sinubukan kong kausapin siyang mahinahon at mabait. Ngunit nangyari muli ang parehong bagay. At naunawaan kong ang lalaking ito ay tunay ngang sinapian.

Minsan may mga batang dinadala sa silid ko at sinasabi sa akin na sila ay sinapian ng demonyo. Minsan, upang matiyak kung ito nga ba ay totoo, kumukuha ako ng piraso ng relikyang ni San Arsenius ng Kapadokya at hinahawakan ko ito sa aking palad. At dapat ninyong nakita: nakakurong ang parehong kamay ko, ngunit kung ang bata ay sinapian ng maruming espiritu, nakatingin siya nang may takot sa kamay kung saan nakatago ang piraso ng relikyang ng santo. Ngunit kung ang bata ay hindi naman sinapian, kundi nagdurusa lamang sa isang kondisyon—halimbawa, isang karamdaman sa utak—hindi siya tumutugon sa relikyang; hindi niya ito sinasalungat. Minsan binibigyan ko ang mga bata ng tubig na unang nilubog ko sa isang piraso ng banal na relikyang. Ngunit kung ang mga bata ay sinapian, hindi nila iinumin ang tubig na ito — tatakbo sila. Noong isang beses, dinala sa akin ang isang batang lalaki na sinapian. Una, pinakain ko siya ng maraming kendi para maganahan siyang uminom, at pagkatapos ay binigyan ko siya ng tubig mula sa banal na relikyang. "Para sa ating mga Yanakis," sabi ko, "bibigyan ko sila ng tubig na mas masarap kaysa sa nakukuha ng iba." Pagkalagok pa lang ng kaunting tubig na ito, nagsigaw ang batang lalaki: "Napapaso ako ng tubig na ito—ano'ng nilalaman nito?" "Walang laman ito," sagot ko. "Ano'ng ginagawa mo sa akin?" "Nasusunog ako!" sigaw ng kawawang batang lalaki. "Hindi ka nasusunog,," sabi ko, "may iba namang nasusunog." Nagsimulang gumawa ako ng tanda ng krus sa ulo ng batang lalaki, at nagsimulang manginig siya; nahulog siya sa pag-atake ng demonyo. Pinilipit ng demonyo sa loob ng batang lalaki ang kanyang katawan.

Naalala mo ba ang estudyanteng dati nang dumarating dito sa monasteryo maraming taon na ang nakalipas? "May demonyo sa loob ko," sabi niya sa akin, "at labis akong pinahihirapan nito. Labis akong nagdurusa dahil sa demonyong ito, sapagkat bukod pa sa lahat ng iyon, pinipilit akong magsalita ng iba't ibang masasamang bagay. Nakarating na ako sa sukdulang kawalan ng pag-asa. Nararamdaman kong pinipiga niya ako mula sa loob, pinipisil dito't doon," — at itinuro ng kawawang binata ang kanyang tiyan, dibdib, tadyang, at mga braso. Napakasensitibo ng kaluluwang ito. Kaya, upang hindi siya masaktan at maaliw, sinabi ko: "Makinig ka, wala kang demonyo sa loob mo. Ang nangyayari sa iyo ay panlabas na impluwensiyang demonyo." Nang pumasok kami sa simbahan kasama siya, hiniling ko sa mga madre na naroon na ipanalangin ang kawawang nilalang ng Diyos na ito. Ako mismo ang pumasok sa santuwaryo, kumuha ng isang piraso ng mga relikyang ni San Arsenius, lumabas, lumapit sa kaluluwang kawawa at muling tinanong: 'Saan nga ba eksakto ka pinipiga at pinahihirapan ng demonyo? Saan sa tingin mo siya nakaupo?' Doon, itinuro niya ang kanyang mga tagiliran. 'Saan? Dito ba?' tanong ko sa kanya at hinipo ko siya gamit ang banal na

relikyang. Ay, ang lakas ng ungol niya noon! 'Nasunog mo ako, nasunog mo ako! Hindi ako aalis, hindi ako aalis!' Sumigaw siya, nanumpa, at naglabas ng sari-saring karumal-dumal na salita. Pagkatapos ay sinimulan kong tahimik na sambitin ang Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo, Panginoong Hesukristo, palayasin mo ang maruming espiritu mula sa Kanyang nilikha." Habang nananalangin ako, pinahiran ko ng banal na relikyang kawawang lalaki. Tumagal ito ng mga dalawampung minuto. Pagkatapos ay sinimulang yugyugin siya ng demonyo, hinagis siya sa lupa, at nagsimulang magpagulong-gulong sa sahig ang kawawang lalaki. Ang kanyang amerikana, na natabunan ng alikabok, ay naging parang pambura sa sahig. Tinulungan naming tumayo ang kawawang lalaki. Ang buong katawan niya ay nanginginig, at siya ay bigla-biglang kumikibo nang malakas at parang nagkikurap-kurap. Para hindi siya mawalan ng balanse, kumapit siya sa iconostasis. Ang mga kamay niya ay natabunan ng malamig na pawis — na parang hamog sa damo tuwing umaga. Hindi nagtagal, umalis ang demonyo sa kanya at nakalma ang kaluluwang kawawa. Napalaya siya mula sa maruming espiritu at ngayon ay buhay, malusog, at maayos na ang pakiramdam.

Huwag bigyan ng anumang kahalagahan ang mga salita ng taong sinapian

- Geronda, ano ang dapat pansinin kapag nakikipag-usap sa isang taong sinapian?
- Dapat bigkasin ang Panalangin kay Hesus at pakitunguhan nang may kabaitan ang ganoong tao.
- Geronda, naaalala ba ng mga sinapian ang sinasabi nila habang sila ay sinasapian?
- May mga bagay na naaalala nila, at may mga hindi. Hindi natin alam kung paano gumagawa ang Diyos. Minsan pinapayagan Niya ang mga kaluluwang ito na maalala ang kanilang sinabi habang sila ay sinasapian, upang mapababa ang kanilang sarili at magsisi.

Kapag ang isang taong sinapian ng demonyo ay humiling ng isang bagay, hindi madaling matukoy kung hinihiling nila ito habang sila ay nasa impluwensya ng diyablo, o kung sila mismo — bilang isang tao — ay tunay na nangangailangan nito. Noong isang beses, nakilala ko ang isang dalagang sinapian. Nabasa niya ang mga aklat ni Kazantzakis na ¹⁰⁹ at naniwala sa mga kalapastanganan na nakapaloob dito. Dahil dito, sinapian siya ng isang maruming espiritu. Habang nag-uusap kami, bigla siyang nagkaroon ng demonyong pag-atake at nagsimulang sumigaw sa nakakatakot na tinig: 'Nasusunog ako, nasusunog ako!' Hinigpitan siya ng kanyang pamilya upang magawa kong gumawa ng tanda ng krus sa ibabaw niya. Pagkatapos ay sumigaw siya: 'Tubig, tubig!' 'Magdala kayo ng tubig,' hiling ko sa kanyang pamilya. 'Hindi, hindi!' ang sagot nila. 'May nagsabi sa amin na huwag makinig sa demonyo.' 'Ngunit,' sabi ko, 'nauuhaw ang mahirap na babaeng ito. Magdala kayo ng tubig.' Napag-alaman ko kung ang pagkasunog na nararamdaman niya ay mula sa demonyo, at kung ito ay dahil lamang sa uhaw. Um inom ang kawawang babae ng dalawang baso ng tubig. "Sa loob ko," sabi niya pagkatapos, "parang may nag-aalab na uling; ganoon ang tindi ng pagkasunog na nararamdaman ko. Kahit uminom pa ako ng isang timba ng tubig, hindi pa rin nga napatay ang apoy na nararamdaman ko sa loob ko." Ganoon kalala ang pagkasunog na nararamdaman niya!

— Geronda, kapag sumigaw ang isang taong sinapian, paano malalaman kung ang demonyo ang nagsasalita sa pamamagitan ng kanyang mga labi, at kung siya mismo ang nagsasalita — bilang isang tao?

— Kapag nagsasalita ang demonyo, hindi natural ang paggalaw ng mga labi ng sinumang sinapian. Mekanikal ang paggalaw nito. Ngunit kapag nagsasalita ang sinumang sinapian bilang

¹⁰⁹ Nikos Kazantzakis (1885–1957) — isang kilalang Griyegong mapang-insulto sa relihiyon at manunulat na kontra-Kristiyano, may-akda ng lubhang mapang-insultong nobelang **The Last Temptation** (kilala ng marami mula sa pelikula ni M. Scorsese) at iba pang mga aklat na nagbababa sa Cristo, sa Simbahan, at sa mga banal na simbolo ng pananampalatayang Kristiyano. — *Tala ng tagasalin*.

isang tao, natural ang paggalaw ng kanyang mga labi. Kung binibigkas ang panalangin ng eksorsismo sa sinumang sinapian at siya ay sumigaw, maaaring dahil ang mismong tao ay nasa matinding paghihirap at, halimbawa, sinasabi niya sa demonyo: 'Umalis ka, bakit ka hindi umaalis?' Sa ibang pagkakataon, mismong ang demonyo ang nanlalait sa tao o sa pari na sumasaway sa kanya. Nangyayari na ang demonyo ay nagmumura laban kay Kristo, sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, at sa mga santo. Minsan nagsisinungaling ang demonyo, at minsan naman pinipilit siya ng kapangyarihan ng pangalan ni Kristo na magsabi ng totoo. May mga pagkakataon na ang isang taong sinapian ay sumisigaw ng isang bagay mula sa mga espirituwal na aklat na nabasa niya, at iba pa. Ano ang masasabi? Nakakalito talaga ang lahat ng ito. Kaya naman, kapag nakikipag-usap sa isang taong sinapian, mag-ingat nang husto. Huwag bigyan ng anumang kahalagahan ang kanilang mga salita. Halimbawa, maaaring sabihin niya: 'Sinusunog mo ako.' Kung talagang sinusunog mo siya at, pagsang-ayon dito, sasabihin mong: 'Sinusunog ko siya,' tapos na — tapos ka na [sa espirituwal]. Kung, sa kabilang banda, naniniwala kang sinusunog mo ang demonyo, samantalang sa katotohanan ay walang ganoong nangyayari, doble ang kapahamakan mo. O, halimbawa, isang lalaking sinapi ng demonyo ang sumigaw: "Oh, kayong mga karumaldumal na babae!" — subalit maaari niyang sabihin sa isang partikular na madre: "Ngunit ikaw — ikaw ay dalisay." Kung ang madre na iyon ay maniniwala sa mga salitang binigkas ng demonyo, tapos na; siya ay napahamak. Kaya, hindi dapat makipagsubok sa demonyo.

Isang araw, dinala sa isang monasteryo ang isang lalaking sinapian ng demonyo. Pinagsama ng abbot ang mga kapatid sa simbahan upang ipanalangin siya gamit ang rosaryo. Sa monasteryo ay matatagpuan ang bungo ni San Parthenius, Obispo ng Lampsacus.¹¹⁰ Nagsimulang magpabigat nang husto ang biyaya ng Diyos sa demonyo. Nanalangin ang mga kapatid para sa lalaking sinapian gamit ang kanilang rosaryo, habang inutusan naman ng abbot ang isa sa mga hieromonk ng monasteryo na bigkasin sa kanya ang mga panalangin para sa eksorsismo. Ang hieromonk na ito ay tila deboto sa panlabas, ngunit may tagong kayabangan sa loob. Ibinuhos niya ang kanyang sarili [sa pisikal na paraan] sa pagtupad sa lahat ng hinihingi ng patakaran ng monasteryo. May mabuting pinag-aralan siya at nagbibigay ng payong espirituwal sa iba. Gayunpaman, hindi siya nakatanggap ng tulong mula sa sinuman—dahil ang ibang mga kapatid, nang makita nilang may mali sa kanyang ginagawa, ay hindi nangahas na sabihan siya dahil sa paggalang sa kanya. Nagsimulang magkaroon ng mga ilusyon tungkol sa kanyang sarili ang lalaking ito. Inisip niya na siya ang pinakamabuting naninirahan sa monasteryo at pinagyayaman pa ang iba pang katulad na kaisipan. Noong araw na iyon, nakakita ang Masama ng paborableng pagkakataon upang saktan ang hieromonk na ito. Ginamit niya ang lahat ng kanyang katusuhan upang ipa-isip sa kawawang lalaki na siya ang nagpapalayas ng demonyo mula sa sinapupunan. Kaya, nang sinimulan niyang bigkasin ang mga panalangin para sa exorcismo sa sinapupunan, sumigaw ang demonyo: 'Nasusunog ako! Saan mo ako dinadala, ikaw na walang-awang nilalang?' Naisip ng hieromonk na nasusunog ang demonyo dahil siya ang nagdarasal, samantalang sa katotohanan, ang mga panalangin ng ibang mga kapatid ang nagpapalayas sa demonyo. Sumagot ang kawawang hieromonk sa demonyo: "Pumasok ka sa akin." Oo, batid mula sa buhay ni San Parthenius na sa isang pagkakataong iyon ay sinabi nga niya ang mga salitang ito sa demonyo. Ngunit santo siya, pagkatapos ng lahat! Sa katunayan, nangyari ang ganitong insidente kay San Parthenius. Inaalis niya ang isang demonyo mula sa isang taong sinapian, at sumigaw ang demonyo: 'Nasusunog ako, nasusunog ako! Saan ako pupunta?' Pagkatapos ay sumagot sa kanya si San Parthenius: "Pasukin mo ako." At sumagot ang demonyo sa Santo: "Pati ang pangalan mo lamang ay sinisilab ako, Parthenius!" — at iniwan ang taong sinasapian na kanyang pinahihirapan. At dahil dito, ang hieromonkong ito na ating pinag-uusapan ay nagkunwaring siya si Santo Parthenius at siya mismo ay sinapian. Mula noon, nagkaroon ng kapangyarihan ang demonyo sa kanya. Sa loob ng maraming taon pagkatapos noon, nagdusa ang kaluluwang kawawa at hindi

¹¹⁰ Ang pistang araw ni San Parthenius ng Lampsacus ay ipinagdiriwang tuwing ika-7 ng Pebrero.

makakita ng kapayapaan kahit saan. Palagi siyang naglilibot, hindi kailanman nananatili sa isang lugar. Minsan naglilibot siya sa mundo, minsan naman sa Bundok Athos. Ang mga bagay na kailangang tiisin ng kawawang nilalang na ito! Ang kalagayang kinaroroonan niya ay nagdulot ng matinding pagod sa isip at katawan. Ang k ang katawan niya ay nanginginig na parang may lagnat. Tingnan mo: dati siyang mabuting pari, ngunit sa ganoong kalagayan ay hindi na niya maisagawa ang Banal na Liturhiya.¹¹¹ Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng demonyo?

— Geronda, may kaugnayan ba ang pag-inom ng kape at ang pag-uugali ng taong sinapian?

— Kapag ang sistemang nerbiyos ng isang tao ay nababalisa at umiinom siya ng maraming kape, lalo pang nagugulo ang kanyang mga nerbiyos, at sinasamantala ito ng tangalashka. Hindi naman dahil may demonyo sa kape — hindi — kundi sinasamantala ng tangalashka ang epekto ng caffeine sa mga nerbiyos, at lalo pang lumalala ang kalagayan ng taong sinapupunan.

Pagtulong sa mga sinapupunan

— Geronda, nakasulat ba sa isang lugar na naninirahan ang demonyo sa puso ng isang taong sinapian, ngunit ayaw niyang malaman ito ng tao at simulan siyang labanan gamit ang Panalangin kay Hesus? Totoo ba ito?

— Oo, dahil may karapatan ang demonyo na manirahan sa taong sinapian nang pansamantala. Maaari siyang maghintay sa loob ng tao, na tahimik na parang tubig at mababa na parang damo. Ngunit kapag nilalaban siya gamit ang Panalangin kay Hesus, nagiging mahirap para sa kanya; nagagalit siya at maaaring lisanin ang tao. Ang Panalangin kay Hesus ay mabigat na artilerya laban sa diyablo. Noong isang beses, may dinala sa selda ko na isang binatang sinapian; paulit-ulit niyang binibigkas ang Panalangin ni Hesus nang walang tigil. Ang ama ng kawawang binata ay dating monghe, ngunit tinanggal niya ang kanyang kasuutang monghe, bumalik sa mundo at nagpakasal. Kaya naman ang kanyang kamangmangan na anak ay ipinanganak nang sinapian. Pinayagan ito ng Diyos na mangyari upang matanggap ng batang ito ang Kanyang gantimpala, at sa gayon ay mailigtas ang kanyang ama, at pati na rin upang tayo—ang mga monghe—ay magkaroon sa ating paningin ng isang halimbawa ng mga mongheng bumalik sa mundo at ngayo'y naghihirap. Habang kami'y nag-uusap, sinimulan ng demonyo na pahiritin ang lalaking sinapupunan, at siya'y nag-gagak-gak nang malakas na parang inahin. "Ano'ng nangyayari sa'yo?" tanong ko sa kaniya. Noong sandaling iyon, sinasabi ko ang mga sumusunod: "*Sa ngalan ni Jesucristo, lumabas ka, maruming espiritu, mula sa nilikha ng Diyos na ito.*" — "Pero gusto ko namang umalis," sigaw ng demonyo, "dahil labis akong pinahihirapan ng taong ito! Palagi siyang nagpapasasa sa kanyang mga panalangin nang hindi tumitigil! "Oh, ang sabik kong makapunta sa Pakistan at makahinga nang kaunti!"

— Geronda, bakit hindi iniwan ng demonyo ang binata, samantalang binibigkas niya ang Panalangin kay Hesus?

— Tila binigyan niya mismo ang demonyo ng kapangyarihan sa kaniya. Ngunit ang demonyo ay may nakatataas din, at siya ay tumatanggap ng mga utos mula rito.

— Geronda, anong partikular na mga salita ang dapat sabihin kapag nananalangin para sa isang taong sinapian?

— Una sa lahat, dapat magbigay ng luwalhati sa Diyos. Dapat sabihin: 'Pinasasalamatan Kita, Diyos ko, sa pagtulong sa akin at sa katotohanang nasa normal akong kalagayan, samantalang maaari sana akong napunta sa kinalalagyan ng kaluluwang ito na kapus-palad, at noon ay hindi lima o anim na demonyo ang maninirahan sa loob ko, kundi libu-libo. "Panginoon, awaan Mo ang Kanyang lingkod na labis na nagdurusa." Sa madaling salita, dapat munang maghandog ng taos-pusong panalangin, at saka ipagpatuloy ang Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo, awaan Mo ang Kanyang lingkod."

¹¹¹ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Fathers of Mount Athos and Stories from Mount Athos*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 101.

Minsan, kapag nananalangin tayo para sa isang taong sinapian, tayo mismo ang nagiging dahilan kung bakit hindi umaalis ang demonyo sa kaniya. Nangyayari ito dahil nananalangin tayo nang may kapalaluan. Kung mayroon man lamang isang mapagmataas na kaisipan sa atin—halimbawa, ang pag-iisip na, 'Sa ngayon, sa pamamagitan ng aking panalangin, papaliparin ko ang demonyo palabas ng taong sinapian na parang bala'—agad na hahadlangan ng ganoong kaisipan ang Banal na tulong, at tutulungan natin ang diyablo na manatili sa loob ng kawawang tao.

Kapag nananalangin tayo para sa mga taong sinasapian ng maruming espiritu, gawin natin ito nang may kababaang-loob, pagdadalamhati, at pag-ibig. Naalala ko ang isang babaeng sinasapian na labis na sumakit sa aking kaluluwa. Ang kawawang babaeng ito ay nagbigay sa kasalanan, sumang-ayon sa diyablo, at mula noon—sa loob ng maraming taon na—ang maruming espiritu ay labis siyang pinahihirapan. Sinusunog nito ang kanyang laman. Siya at ang kanyang asawa ay bumibiyahe sa iba't ibang monasteryo, dala ang kanilang labing-anim na taong gulang na anak na babae. Ang pamilyang ito ay ginugugol ang kanilang mga gabi sa simbahan, nagbabantay buong magdamag. Kung ang dukhang babaeng ito ay isang lalaki, niyakap ko na sana siya nang mahigpit. Kung ang isang tao na sinapian ng demonyo ay mahigpit na yayakapin nang may banal na pag-ibig, ang maruming espiritu sa loob niya ay lubos na magdurusa.

Kung hindi mo huhamon o kokontrahin ang taong sinapian, kundi damhin ang kanilang sakit, aalis ang demonyo — pansamantala man o sa mas matagal na panahon. Ang pagpapakumbaba ang pinakamakapangyarihang hampas sa diyablo. Sa isang monasteryo, pagkatapos ng serbisyo, inilabas ang mga banal na relikyang para pagmasdan at paghalagin ng mga peregrino. Bigla, isang peregrino na sinapi ng maruming espiritu ang tumalon patungo sa abad at tanong nang magaspang na tinig: "Ano—pipilitin ninyo kaming yumuko sa mga relikyang?" Sumagot ang abad nang may kababaang-loob at kabaitan: 'Hindi, hindi sa pamamagitan ng puwersa, kundi sa iyong malayang kalooban.' Pagkatapos, sumigaw, 'Sige, gagawin ko ito sa pamamagitan ng puwersa!' — sumugod ang lalaking sinapian patungo sa mga banal na relikyang at hinalikan ang mga ito. Nakikita mo, ang pagpapakumbaba at kabutihang-loob ng abbot ay hindi nagustuhan ng demonyo. Pagkatapos ng lahat, natatakot ang mga demonyo sa pagpapakumbaba at kabutihang-loob.

— Geronda, nakakatulong ba ang biyaya ng mga santo sa mga sinapupunan ng maruming espiritu kapag, sa araw ng kanilang paggunita, dumadalo ang mga kaluluwang ito sa solemeng paglilingkod sa isang simbahan na inialay sa mga santo?

— Mas mabuti para sa mga sinapian na huwag dumalo sa mga pista patronal, dahil inaalis nila ang pansin ng mga tao sa panalangin. Nagkakaroon ng kaguluhan sa simbahan. Hayaan silang pumunta sa ibang araw upang sambahin ang mga relikyang ng santo o isang ikon. At kahit na alam ng mga kamag-anak ng isang taong sinapian ng masamang espiritu na may isang [punong-grasya] na tao na naroroon sa pista ng patron na makakatulong sa kanila, hindi pa rin nila dapat dalhin ang sinapian sa araw na maraming tao ang nagkakatipon. Nandito naman tayo para hindi magpakasikat, sa huli!

Bukod pa rito, hindi dapat pumalibot ang mga tao sa isang taong sinapian na nasa gitna ng pag-atake. Ilang araw na ang nakalipas, may isang batang sinapian na nagreklamo sa akin: 'Naging pangitna ako.' Nang siya ay nasa gitna ng pag-atake, isang buong pulutong ng mga tao ang pumalibot sa kanya — na parang kawan ng uwak. Nangyari ito malapit sa aking kaliva. 'Umalis na kayo,' pakiusap ko sa mga taong ito, 'circus ba ito?' Ngunit hindi ako narinig ng mga taong ito at hindi sila umalis. Hindi naiintindihan ng mga tao na kung ang isang tao ay may kapintasan at ang kapintasan na ito ay halata sa lahat, nagiging katawa-tawa siya sa iba.

— Geronda, nakakatulong ba ang Banal na Komunyong sa mga sinapian ng demonyo?

— Para sa mga ipinanganak na sinapian ng maruming espiritu, ang madalas na Pagsasakripisyo ng Banal na Hapunan ang pinakaepektibong lunas, dahil pumasok ang maruming espiritu sa mga taong ito nang hindi naman nila kasalanan. Kung hindi magrereklamo ang mga taong ito hanggang

sa palayain sila ng Grasya ng Diyos mula sa maruming espiritu, makakatanggap sila ng malaking gantimpala. Sa pamamagitan ng pagtitiis nito, ang mga taong ito ay binibilang na mga martir, at samakatuwid ay dapat silang kumomunyon nang madalas. Gayunpaman, kung ang isang tao ay naging pag-aari ng maruming espiritu dahil sa kanyang sariling kapabayaan, kailangan niyang magsisi, magkumpisal at — upang magaling — magsagawa ng penitensya. Maaari na silang kumomunyon sa pagpapala ng kanilang espirituwal na ama, kapag posible [pagkatapos gampanan ng taong iyon ang angkop na penitensya]. Kung ang ganoong tao ay tatanggap ng Banal na Misteryo ni Cristo nang hindi nagsisi at nagkumpisal, lalong titibay ang hawak sa kaniya ng maruming espiritu. Nang isang demonyado ang dinala sa Banal na Kalice upang tumanggap ng Komunyon, tinalon niya palabas ang Banal na Regalo ni Cristo. Inialay ni Kristo ang Sarili Niya bilang Sakripisyo, sa Kanyang pagpapakumbaba na ibigay sa tao ang Kanyang Katawan at Dugo — at inilura ng salbaheng ito ang Banal na mga Regalo ni Kristo! Kay kakila-kilabot niyan! Nakikita ninyo: hindi tumatanggap ng tulong ang demonyo.

— Geronda, pinapayagan bang ibigay ang mga pangalan ng mga sinapian para sa pag-alala sa panahon ng Proskomedia?

— Oo, siyempre. Kapag ginugunita ng mga pari nang may kalungkutan ang mga pangalan ng mga sinapian sa panahon ng Proskomedia, ang mga kaluluwang ito na kawawa ay tumatanggap ng napakalaking tulong.

— Geronda, paminsan-minsan ay nangyayari na ang isang taong sinapian ay nagsisi, nagkumpisal at regular na kumukumpisal, ngunit patuloy pa ring nananatili sa ilalim ng impluwensya ng demonyo. Ano ang nangyayari sa ganitong kaso?

— Hindi umaalis ang demonyo dahil hindi pa matatag ang kalagayang espiritwal ng taong ito. Kung tutulungan agad ng Diyos ang isang tao na makalaya sa impluwensiya ng demonyo, bibigyan agad ng Diyos ang demonyo ng dahilan upang pumasok muli sa kanila. Kaya naman, dahil sa Kanyang labis na pag-ibig, pinapayagan ng Diyos na unti-unti at bagya-bagyang umatras ang kasamaan. Sa ganitong paraan, tinutubos ng isang tao ang kasalanang nagawa niya, habang sabay na pinatatag ang kanyang kalagayang espiritwal. At habang mas pinatatag nila ang kanilang espirituwal na kalagayan, mas mabilis na lumalayo ang kasamaan. Nakasalalay lamang sa tao kung gaano kabilis siyang malalaya sa impluwensiya ng demonyo. Noong isang beses, isang ama na ang anak ay sinapian ang nagtanong sa akin: "Kailan muling gagaling ang aking anak?" "Kapag naging matatag mo na ang iyong sariling kalagayang espiritwal," ang sagot ko, "doon din makakatanggap ng tulong ang anak mo." Ang kawawang batang ito ay dati namang namumuhay nang espiritwal, ngunit tinutulan ito ng kanyang ama at sinabing baka mabaliw siya kung hindi niya babaguhin ang kanyang pamumuhay. Pagkatapos, ang ama mismo ang nagsimulang dalhin ang sariling anak sa isang bordel. Bunga nito, naipit ang bata sa kasalanan at pumasok sa kanya ang isang maruming espiritu. Pagkatapos, nang makuha ng demonyo sa loob niya ang kontrol, susugurin ng kawawang batang lalaki ang kanyang ina nang may maruming balak. Upang makatakas sa paglapit ng sariling anak, napilitan ang kawawang ina na tumakas sa isa sa mga isla. Nagpakumbaba ang ama ng kawawang bata at nagsikap na mamuhay nang espiritwal; gayunpaman, hindi pa rin gumaling ang kanyang anak. Gumaling lamang siya nang dalhin siya ng kanyang ama sa lahat ng mga monasteryo at banal na lugar, basahin at lubusang pag-aralan ang buhay ng lahat ng mga santo, at patatagin ang kanyang sariling kalagayang espiritwal.

Tungkol sa Eksorsismo

— Geronda, ngayong araw ay may dinala sa aming monasteryo ang isang babaeng sinapian ng demonyo at hiniling sa amin na magtawag ng pari upang magsagawa ng dasal na pang-alis ng demonyo para sa kanya. Ano ang dapat naming ginawa?

— Sa kasong ito, mas mabuti sana kung sinabi ninyo sa mga nagdala sa kanya na ang kanyang espirituwal na ama ang dapat magpasya kung kinakailangan bang bigkasin ang mga panalangin ng eksorsismo para sa kanya o hindi. Sapagkat kung ang demonyo ay nasa loob niya, ibig sabihin ay alinman sa siya mismo o ang kanyang mga magulang ay nagkasala ng malubha at sa gayon ay nagbigay sa demonyo ng kapangyarihan sa babaeng ito na kapos sa kapalaran. Sapagkat ang kasalanan ay dinadala ang demonyo. Kung ang mga nagkasala ay hindi nagsisisi at hindi nagkumpisal, hindi nawawala ang kasalanan, at dahil dito, hindi rin nawawala ang demonyo. O marahil pinayagan ng Diyos ang kaluluwang ito na masapian dahil sa ibang dahilan na hindi natin alam.

— Geronda, nakakatulong ba ang eksorsismo sa mga sinapian?

— Iba-iba ito sa bawat taong sinapian. Nakakatulong ang eksorsismo sa mga kasong binibigkas ang mga panalangin ng eksorsismo sa isang batang sinapian na hindi nagbigay ng kapangyarihan sa demonyo at hindi nauunawaan kung ano ang kumpisal. Kung hindi, maaaring makatulong ang eksorsismo sa isang matanda na nawalan ng katinuan at hindi makapunta sa kumpisal. Kung ang taong sinapupunan ay may malinaw na pag-iisip, una sa lahat, dapat nating tulungan siyang kilalanin ang kanyang sariling kasalanan — ang dahilan kung bakit siya sinapupunan. Dapat silang magsisi, magkumpisal, at saka lamang — kung kinakailangan — maaaring bigkasin sa kanila ang mga panalangin para sa eksorsismo. Pagkatapos ng lahat, maaaring umalis ang demonyo sa taong sinapian kapag nabigkas na sa kanila ang panalangin ng kapatawaran sa Sakramento ng Kumpisal.

Pinagsasama ng ilang pari ang mga sinapian ng maruming espiritu at ang mga maysakit, at sabay-sabay nilang binibigkas ang mga dasal na pang-ekspulsiyon para sa lahat ng ito. Naalala ko pa nga na dinala rito ang isang lalaking may Parkinson's disease para sa eksorsismo! Ngayon lang, dinala rito ang isang matandang lalaki at sinabi nilang siya ay sinapian ng maruming espiritu. Ang kaliwang kamay ng kawawang lalaki ay hindi mapigilang kumikibo. Minsan ay nagkakaroon siya ng mga seizure. 'Gaano ka na katagal sa ganitong kalagayan?' tanong ko sa kanya. 'Mula pagkabata,' sagot niya. Nagulat ako. Pagkatapos napansin ko ang isang maliit na lukot sa kaliwang bahagi ng ulo ng kawawang lalaki. Tila resulta ito ng pinsala sa panganganak, at ang nangyayari sa kanya ay direktang bunga noon. Isipin mo nga: may sakit ang isang lalaki, ngunit sinasabihan siyang may masamang espiritu sa loob niya; binibigkas sa kanya ang mga anting-anting, at may mga utos na ibinibigay: 'Lumabas ka, maruming espiritu...', at dahil dito, nagiging katawa-tawa siya sa paningin ng iba! Hindi ito katanggap-tanggap! Ilan nga ba sa mga batang itinuturing na sinapian ang tunay na walang demonyo sa kanilang loob! Noong isang beses, dinala sa akin ang isang dalawampu't limang taong gulang na lalaki; sinasabing sinapian siya. Binigyan ko siya ng banal na tubig na inumin, at ang kawawang lalaki ay walang kahit kaunting reaksiyon dito. "At paano nga ba nagpapakita ang sinasabi mong ito?" tanong ko sa kanyang ama. "Mula pa lang kailan siya nagdurusa sa ganitong karamdaman?" "Mula pa noong siya ay anim na taong gulang," ang sagot niya. "May tindahan kami, at isang araw ay dinala doon ang bangkay ng pinatay niyang lolo. Agad-agad pagkatapos noon, nagsimulang mangyari sa kanya ang lahat ng mga kakaibang bagay na ito." Kaya ganoon pala: ang kawawang bata ay nagkaroon lamang ng matinding pagkabigla. Kung isang matanda pa ang nasa kanyang kalagayan, maaari ring masaktan ang kanilang kalusugan matapos ang ganoong pagsubok. Lalo na isang maliit na bata! At ngayon, aba: ang kawawang bata ay sinasabing sinapupunan ng demonyo!

— Geronda, maaari bang bigkasin nang tahimik ang mga dasal para sa eksorsismo, sa halip na malakas?

— Mas mabuti pang sabihin ang mga ito nang tahimik. Ang pinakamahalaga sa pagbigkas ng mga panalangin sa pagpapalayas ay dapat itong bigkasin nang may kalungkutan, may kababaang-loob, at hindi nang may kayabangan. Kapag malakas at mayabang na 'iniutos' ng mga pari ang maruming espiritu: 'Lumabas ka, maruming espiritu,' pinapagalit nito ang demonyo; nag-aalab ang kanyang galit, ginigising ang makasarili ng sinumang sinapian, at maaari pa niyang sabihin sa

kaniya: 'Tingnan mo 'yan—ginagawan ka niyang tanga sa harap ng buong mundo! Sige, suntukin mong mabuti ang pari na 'yan!' Ang taong sinapian, na pinupukaw ng maruming espiritu, ay nagsisimulang suntukin ang pari, kaya hindi ang demonyo ang tumatakas, kundi ang pari kasama ang kanyang aklat ng seremonya... Noong isang beses, habang isinasagawa ang eksorsismo, sinabi ng isang pari sa taong sinapian: 'Iniutos ko sa iyo, maruming espiritu, na lumabas ka sa taong ito!' — "Sige, tama ka," sagot ng demonyo sa pamamagitan ng bibig ng sinapupunan, "iyan nga ang dahilan kung bakit hindi ako aalis—dahil ikaw ang nag-uutos sa akin..." Kaya pinapayuhan ko ang mga pari, kapag nagdarasal ng dasal-pagpalayas, na huwag kailanman sumigaw ng mga salitang: "Lumabas ka, maruming espiritu!..." Baka akala ng iba ay hindi nila ito naririnig!

Hindi rin dapat sabihin ng mga kamag-anak ng taong sinapian sa iba na nag-imbata sila ng pari sa kanilang bahay upang magsagawa ng mga dasal na pang-alis ng demonyo. Mas mabuting sabihin sa mga tao na dumating ang pari upang magsagawa ng panalangin. At tungkol naman sa mga dasal na pang-alis ng demonyo—upang hindi makaakit ng pansin—mas mabuting bigkasin ang mga ito nang mahinahon.

Ang buhay ng sinumang sinapian ay isang paghihirap na parang pagkamartir

Anuman ang sabihin ng iba, ang mga may demonyo sa kanilang kalooban ay labis na nagdurusa. Sapagkat nagpapasakop sila, ngunit pinahihirapan naman sila ng diyablo! Noong isang beses, sa Monasteryo ng Stavronikita, nakilala ko ang isang dalawampu't tatlong taong gulang na binatang sinapi ng maruming espiritu. Buto't balat na lang siya! Napakatindi ng lamig; nag-aalab ang kalan sa simbahan, ngunit ang binata, na nakasuot ng manipis na kamisang maikli ang manggas, ay nakaupo sa hagdanan ng simbahan. Hindi ko matiis na makita siyang ganoon, kaya lumapit ako at binigyan ko siya ng mainit na sweater na lana. "Isuot mo ang sweater na ito," sabi ko sa kanya. 'Hindi ka ba nabababad sa lamig?' 'Lamig? Hindi naman, Ama,' ang sagot niya. 'Parang nasusunog ako!' Nakikita mo: ito ang tunay na paghihirap.

May ilang taong sinapian na likas na napakasensitibo. Ipinapasok ng masamang espiritu sa isipan ng ganitong mga tao ang paniniwalang hindi sila maliligtas, at itulak silang magpakamatay. Nakakatakot iyan, hindi ba? ! Hindi ito bagay na pagtawanan! May kilala akong isang lalaking sinapian na naging istorbo kahit sa mga pari. Ang kawawang nilalang ay pumupunta sa simbahan para ipabasa sa kanya ang mga dasal ng eksorsismo, ngunit tinatanggi siya ng mga pari. Nang magsimulang magsalita sa kanya ang demonyo tungkol sa akin: 'Huwag ka ring lumapit sa kanya; hindi ka rin niya tatanggapin.' Ibinagsak siya ng demonyo sa kawalan ng pag-asa.

Naalala ko ang isa pang lalaking sinapian na, sa biyaya ni San Arsenio ng Kapadokya, ay napalaya mula sa maruming espiritu. Napakalakas ng tukso na inihanda ng diyablo para sa kanya noon! Dahil napalaya na siya mula sa maruming espiritu, minsan ay dumating siya rito sa monasteryo upang sambahin ang mga banal na relikyang ni Kagalang-galang Arsenio. Ngunit, nakasara ang monasteryo.¹¹² Pagkatapos, malapit sa mga mababang tarangkahan ng monasteryo, nagpakita sa kanya ang demonyo na nagkunwaring si San Arsenius at sinabi: 'Huwag mong tumaong muli rito. Ayaw kitang makita, ako man o si Paisius.' At tinaboy siya ng demonyo. Nauunawaan mo ba? Pagkatapos noon, nagsimulang magmura ang kawawang nilalang laban kay San Arsenius at ako'y ininsulto... Sige, iba ang sumbat sa akin, siyempre, pero ang mang-insulto sa isang santo!... Dahil dito, muling sinapi siya ng demonyo. Oo, kung ang isang tao ay kumikilos nang lubos na walang hiya, humihiwalay sa kaniya ang Biyaya ng Diyos. At ano pa ang masasabi sa mga nang-iinsulto sa mga santo! Pagkatapos noon, dumating siya sa Banal na Bundok ng Athos, pumasok sa aking kaliva

¹¹² Sa maraming monasteryo ng mga Griyego sa labas ng Bundok Athos, sa mga araw ng pag-aayuno sa linggo (Lunes, Miyerkules at Biyernes), nananatiling nakasara ang mga tarangkahan ng monasteryo buong araw upang maiwasan ng mga monghe ang pakikipag-ugnayan sa mundo sa labas sa mga araw na ito at maialay ang kanilang sarili sa espirituwal na pagpapabuti. Sa ibang araw ng linggo, bukas ang mga tarangkahan ng monasteryo sa tiyak na oras, kung kailan maaaring bumisita ang mga peregrino sa monasteryo at pagmasusyahan ang mga banal nitong relikyang. — *Tala ng tagasalin*.

at nagsimulang sumigaw: 'Ano'ng ginawa kong masama sa'yo para ayaw mo akong makita? Bakit ayaw mo rin akong tulungan? Ano, gusto mo akong magdusa?' — 'Ikaw na hangal,' pinagalitan ko siya. 'Ang lumapit sa iyo at nagpagpaglayo sa iyo ay ang demonyo. Hindi ito isang santo. Hindi inaalís ng mga santo ang mga tao.' Ngunit hindi siya makinig sa akin. Pinaniwalaan niya ang sarili niyang ilusyon. Alam mo ba kung paano nagdurusa ang mga kaluluwang ito, kung paano sila pinahihirapan araw-araw?

Ngunit maraming taong sinasapian ang nagdurusa upang magising ang diwa ng iba. Sapagkat kapag nakikita nila kung paano naghihirap ang sinasapian, nagmumuni-muni ang iba sa kanilang mga gawain, nagigising ang kanilang diwa at nagsisisi. Hindi dapat isipin na mas marami ang kasalanan ng mga sinapupunan kaysa sa iba. Gayunpaman, pinapayagan sila ng Diyos na masapupunan, na dahil dito ay napapababa ang kanilang kapalaluan, nagiging mapagpakumbaba, nagsusumamo para sa kanilang mga kasalanan at tinatanggap ang kanilang gantimpala. Ngunit ang iba rin, sa pamamagitan ng pagmasid sa kanilang pagdurusa, ay nakakatanggap ng tulong.

Siyempre, maaaring may magsabi na may mga taong hindi sinasapian, kahit na gumagawa sila ng napakaraming kasalanan. Bakit nga ba ganito? Narito ang dahilan: kapag ang isang tao ay umabot sa ganap na katigasan ng puso, hindi na siya napapasailalim sa pag-atake ng demonyo, dahil nakikita ng Diyos na walang kapakinabangan ang taong iyon mula sa ganitong pag-atake. Sapagkat dapat nating maunawaan na ang pagiging madaling maapektuhan ng impluwensiyang demonyo ay, sa isang diwa, biyaya rin mula sa Diyos sa makasalanan, upang siya'y mapakumbaba, magsisi, at maligtas.

Kabanata 3.

Ang Nakakatakot na mga Panlilinlang

Asetisismo at Ilusyon

— Geronda, natatakot ako sa panlilinlang.

— Tama kang matakot. Ang sinumang natatakot sa ilusyon ay hindi nahuhulog dito, sapagkat ang taong iyon, na mapagmatyag, ay inihahayag ang lahat ng kanyang mga iniisip sa [matanda]. Wala siyang itinutago at sa gayon ay tumatanggap ng tulong.

— Geronda, sabihin mo sa akin, ano ang predisposisyon sa ilusyon?

— Ang pagkakaroon ng predisposisyon sa ilusyon ay nangangahulugang may ideya kang ikaw ay isang taong mahalaga, at ipinapakita mo sa iba na ikaw ay abala sa isang uri ng pagsusumikap. Ang pagkakaroon ng hilig sa delusyon ay nangangahulugang maniwala kang naabot mo na ang isang tiyak na antas ng espiritwalidad, halimbawa, dahil isinasagawa mo ang isang kahanga-hangang gawa, habang iniisip mong hindi pa nauunawaan ng iba ang kahulugan ng buhay na espiritwal, at mayabang na pagtrato sa kanila. Kung ang isang tao ay makasariling pinipilit ang sarili sa pag-aascetismo, na nagnanais maabot ang antas ng isang santo at hangad na humanga ang iba, ito ang simula ng ilusyon. Iba ang pilitin ang sarili, at iba naman ang pilitin ang sarili na gawin ang isang gawaing kahanga-hanga. Noong isang beses, sinabi ko sa isang lalaki: 'Mag-ingat ka na huwag mahulog sa ilusyon dahil sa maling saloobin sa buhay-espiritwal. Nasa panganib ka sa espirituwal.' 'Mahuhulog ako sa ilusyon?' protesta niya. 'Ngunit hindi nga ako kumakain ng karne!' Samantala, hindi man lang nagkumpisal ang lalaking ito. 'Inamin' niya ang kanyang mga kasalanan sa isang ikon. 'Ortodokso ka ba o Protestante?' tanong ko sa kanya. 'Saang aklat mo nabasa na ganito ang paraan ng pag-amin?' 'Ano ang problema?' tanong niya sa akin. 'Hindi ba ako naririnig ni Cristo?' Napagtatanto mo ba kung ano ang nangyayari!

— Geronda, nakakatulong ba ang disiplina ng pag-a-ascetic sa pakikibaka laban sa mga pagnanasa?

— Kung ang pisikal na ascesis ay ginagamit upang mapagtagumpayan ang mga pagnanasa, nakakatulong ito. Napapababa ang katawan, at ang laman ay sumusuko sa espiritu. Gayunpaman, kung ang isang tao ay nagsasagawa ng 'tuyong' ascesis,¹¹³, bilang resulta ay lumilikha sila ng mga ilusyon para sa kanilang sarili. Sapagkat ang ganitong uri ng pag-aascetismo ay nagpapalago ng mga pagnanasa ng kaluluwa, nagpapalakas ng kayabangan, nagpapataas ng tiwala sa sarili at humahantong sa ilusyon. Pagkatapos, kapag tiningnan nila ang kanilang 'tuyong' pag-aascetismo, kumukuha ang isang tao ng konklusyon tungkol sa kanyang espirituwal na pag-unlad. 'Nagsasagawa ako ng ganito't ganoong pisikal na disiplina,' ang pagmamayabang niya. 'Ngunit kulang si kapatid na iyon sa aspetong ito. Naabot ko na ang antas ng ganitong-ganitong santo, at nalampasan ko na ang isa pang santo...' — at dinaragdagan niya ang kanyang pag-aayuno at pananalangin sa gabi. Gayunpaman, ang buong pagsisikap niyang ito sa pag-aayuno ay nasasayang, dahil hindi niya ito isinasagawa upang putulin ang mga pagnanasa, kundi upang makamit ang makasariling kasiyahan. Nakilala ko ang isang monghe na dahil sa kayabangan ay nagsagawa ng mga pagtitimpi, at sinasabi sa kanya ng kanyang mga iniisip na siya ay isang dakilang tagapagtimpi. Dinala na niya ito sa sukdulan: hindi siya kumakain, hindi niya hinuhugasan ang kanyang mga damit, at natutulog sa kakila-kilabot na amoy at karumihan. Ganap nang nabulok ang kanyang mga damit dahil sa dumi. Isang araw, dinala ko ang kanyang mga damit para labhan. Ngunit talagang walang silbi na subukang labhan ang mga iyon! Sa isang pagkakataon sinabi niya sa akin: "Matagal ko nang naiwan sa likuran si San Juan na Nakatira sa Palumpong¹¹⁴." — "Ano ba," sabi ko, "ang pinag-uusapan mo? Akala mo ba nakamit ni San Juan na Nakatira sa Palumpong ang kabanalan sa pamamagitan ng karumihan?" Ilang araw ang lumipas, bumalik siya upang makita ako at ipinahayag: "Iniwan ko na rin sa likuran ang Kagalang-galang na Maximus ng Kavsokali¹¹⁵." — "Paano mo siya naiiwan?" tanong ko. "Simple lang: umiikot ako nang paikot-ikot na parang moro-moro sa Banal na Bundok Athos!" — "Talaga namang kakaiba ka," sabi ko, "talagang kakaiba ka! Naitaguyod ni Banal na Maximus ang kalagayan ng kawalang-katawan at lumipad, sa halip na umikut-ikot na parang tansan, gaya ng ginagawa mo!" Pagkatapos, sinimulang 'linangin' ng lalaking ito ang pakiramdam ng pagiging mortal sa kanyang sarili at paulit-ulit niyang sinasabi sa sarili: "Nasa impyerno na ako ngayon." Lumipas pa ang ilang sandali, at siya — marahil upang mapababa ang sarili — ay nagsimulang sabihin: 'Ngayon ay naging demonyo na ako, naging Satanas na ako, at pupunta ako upang tipunin ang aking mga tagasunod.' Sa ganitong paraan, ang lalaking ito ay nahulog sa ilusyon.

Magpokus sa imahinasyon

— Geronda, sinabi ninyo na habang nananalangin ay dapat iwasan ng ating isipan ang iba't ibang larawan mula sa buhay ni Cristo at iba pa. Bakit dapat iwasan ang mga ganitong larawan?

— Upang hindi tayo mailigaw ng diyablo sa pamamagitan ng mga pantasya at imahinasyon. Ang imahinasyon ay mabuting bagay, at kung gagamitin nang matalino, taglay nito ang dakilang kapangyarihan. May mga taong, halimbawa, makakakita ng isang tanawin at, isang taon ang lumipas, matatandaan nila ito nang eksakto kung ano talaga ito, at mailalarawan ito sa isang pinta. Binibigyan ng Diyos ang isang tao ng kakayahang ito, ngunit ginagamit ito ng diyablo para sa kanyang sariling layunin. Ang mga taong madaling malinlang ay iniisip ang kanilang nakita o nabasa sa paraang gusto nila. At saka nila pinaniniwalaan na totoo ang larawang binuo ng kanilang imahinasyon. Upang matulungan ang mga kaluluwang ito, kailangan silang laging nasa ilalim ng [espirituwal] na pangangasiwa, dahil patuloy silang niloloko ng diyablo.

¹¹³ Tinukoy ng Nakatatanda ang ascesis at pagtanggì sa sarili na isinasagawa bilang layunin sa kanilang sarili, sa halip na bilang paraan ng paglilinis ng puso at pagkamit ng kaganapan kay Cristo, bilang 'tuyo'.

¹¹⁴ Ang pista ng Kagalang-galang Juan na Nanahan sa Palumpong ay ipinagdiriwang tuwing ika-15 ng Enero.

¹¹⁵ Ang pista ng Kagalang-galang na Maximus ng Kavsokaliv ay ipinagdiriwang tuwing ika-13 ng Enero.

Kaya, kapag ang isang taong likas na may [malinaw] na imahinasyon ay sinabihan na mali ang kanyang pag-iisip, kailangan niyang huminto at kwestyunin ang kanyang sariling mga iniisip. Nakakilala ako ng isang payak na babae na palaging nananalangin — at hiniling kay Kristo na hayaan siyang makita Siya dito, sa buhay na ito, dahil — ayon sa kanya — sa susunod na buhay ay hindi rin naman niya Siya makikita. At nga nga, nang lumapit siya upang tumanggap ng Banal na Komunyon, nagpakita sa kanya si Kristo sa Banal na Kális sa anyo ng isang sanggol na may buhok na bahid-dugo. Pagkatapos ay nawala ang bisyon at nakatanggap na ang babae ng Banal na Komunyon. Pagkatapos ng pangyayaring ito, sinimulan siyang guluhin ng kaaway sa pamamagitan ng kaisipang siya ay isang espesyal na tao, at pinagyaman pa ang kanyang imahinasyon, na patuloy na nagpapalabas ng sarili niyang 'paglalabas ng pelikula' para sa kanya. Isang pagkakataon, nang iwan ko ang Banal na Bundok ng Athos upang lumabas sa mundo, nakasalubong ko ang kababaihang ito sa isang bahay at narinig ko siyang ikinukwento ang kanyang mga pantasya sa mga kalalakihan at kababaihang nagkakatipon doon. Napakahirap kong ipagbawi ang kanyang katinuan. Pinagalitan ko siya nang husto sa harap ng lahat, upang maging malinaw ang kanyang kalagayang delusiyonal at siya ay magkamalay.

— Geronda, mga imahinasyon lang ba niya ang mga bisyon na ito?

'Mga pantasya at guni-guni.'

'Geronda, hindi ba niya ikinuwento sa kanyang espirituwal na ama ang mga bisyong ito?'

Alam mo ba kung ano ang nangyayari sa ganitong mga kaso? Niloloko ng Diyablo ang mga taong ganito sa pamamagitan ng kanilang nakikita. Hindi nila ginagamit ang kanilang pag-iisip, at hindi man lang nila naiisip na dapat nilang ikuwento sa kanilang espirituwal na ama ang ganitong mga "pangitain". Ang tuso niyang demonyo! Nakakatakot na bagay!

Kung hindi mapagmatyag ang isang tao sa kanyang imahinasyon, maaaring iligaw siya ng tukmanger sa kamalian, gamit kahit ang pinakasimple at pinaka-natural na pangyayari. Nang nakatira ako sa Monasteryo ng Stomion, pinapapali ako ng kalan habang nagbabasa ng Vespers tuwing taglamig. Ang mga babaeng paminsan-minsan ay pumupunta sa monasteryo mula sa bayan ay napansin na, habang nagdarasal ng Vespers, ay may naririnig na tunog na parang kumakaluskos na nanggagaling sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos sa iconostasis. Hindi ko pinansin ang tunog na ito, ngunit ang mga babae ay nagsimulang magbulong sa isa't isa: 'Matiyak mo ba iyan! Kapag nagbabasa ang monghe ng Vespers, may naririnig na pag-ungol mula sa ikon ng Ina ng Diyos!' Nang marinig ko silang nagbubuhat, naisip ko: "Tingnan ko nga ang ikon na gumagawa ng tunog na iyon." Hindi ko sinasabing hindi ako naniniwala sa mga banal na pangyayari — hindi, naniniwala ako na nagpapakita ang Ina ng Diyos sa mga tao at kinakausap sila, at nakikita Siya ng mga nasa mabuting kalagayang espirituwal; gayunpaman, sa ganitong mga pagkakataon, dapat mag-ingat. Kaya naman, kumuha ako ng upuan, umakyat dito at tiningnan kung ano ang nangyayari sa ikon. Ano ang nangyari? Ang tabla na pininturahan ng icon ay luma, na may mga dowel na nakapasok mula sa likuran. Nang mainit nang husto ang kalan, umunit ang isa sa mga dowel, lumawak at naglabas ng tunog na parang pagbitak. Pagkatapos ay binalatan ko ng martilyo ang ilang pako sa icon at tumigil ang pagbitak. Pagkatapos noon, tinanong ko ang mga babaeng ito: "Kung ganoon, naririnig niyo pa ba ang pagbitak ngayon?" — "Hindi," ang sagot nila. "Kung ganoon," sabi ko, "huwag ninyong bigyan ng kahalagahan ang mga ganitong bagay." Dapat mag-ingat, dahil kung unti-unting magulo ang imahinasyon ng isang tao, nagiging walang halaga ang buong buhay niya.

— Geronda, paano malalaman kung ang isang partikular na [sobrenatural] na pangyayari ay nagmula sa Diyos o sa demonyo?

— Malinaw iyon. Kung hindi mula sa Diyos ang pangyayari, inilalagay ng diyablo sa isip ng tao ang mga mapagmataas na kaisipan. Higit pa rito, magaspang ang mga bisyon ng diyablo: umaabot pa siya sa puntong nagmumura laban sa Diyos. Noong isang beses, may isang lalaki na dumating sa selda ko na nalilihis ang isip at sinapi ng maruming espiritu. Kausap ko siya, at

nakatulong iyon sa kanya. At alam mo ba kung ano ang sinabi niya sa akin pagkatapos? 'Ang mga ganitong pantas na bagay,' sabi niya, 'ay hindi ko pa naririnig dati! Wala pa akong nababasang ganito sa Ebanghelyo!' Sa madaling salita, para na niyang sinasabi sa akin: 'Mas mabuti ang sinabi mo kaysa sa sinabi ni Cristo.' Napagtatanto mo ba kung ano ang ginagawa ng diyablo para maghasik ng mga mapagmataas na kaisipan sa iyo? Anuman ang sabihin ng iba, kung hindi nauunawaan ng isang tao na wala siyang magagawa sa sariling lakas, at ang kanyang nagagawa ay natutupad sa pamamagitan ng kapangyarihan ni Cristo, hindi makakamit ng taong iyon ang anumang bagay, kahit pa paalisin niya ang libu-libong demonyo mula sa mga sinapupunan.

Ang diyablo ay lumilitaw sa anyo ng isang anghel ng liwanag

Kung ang isang taong hindi naranasan ang pinakamataas na kagalakan sa langit—ibig sabihin, kulang sa espirituwal na karanasan [ng mga banal na pagdalaw]—ay pabaya, madali siyang mahuhulog sa ilusyon. Mapanlinlang ang Diyablo. Bahagya niyang ginigising ang puso ng isang tao at pinaparamdam dito ang isang kaaya-ayang pakiramdam. Sa ganitong paraan, sa pamamagitan ng pagpapaniwala sa isang tao na ang kaaya-ayang pakiramdam na ito ay espirituwal at banal, inililigaw sila ng Diyablo. Niloloko niya ang puso ng isang tao, at naniniwala sila na ang nangyayari sa kanila ay tama sa pananampalatayang espirituwal. 'Hindi ako nakaramdam ng anumang kapanabikan,' sabi ng ganoong tao. Oo, tiyak na hindi ka nakaramdam ng anumang kapanabikan; gayunpaman, ang naramdaman mo ay hindi tunay na espirituwal na kagalakan. Ang espirituwal na kagalakan ay isang bagay na makalangit.

Maaaring lumitaw ang Diyablo bilang isang anghel o isang santo. Isang demonyo, na nakasuot bilang anghel o santo, ang nagkakalat ng kaguluhan at kalituhan sa kanyang paligid—ang mismong mga bagay na kanyang kinakatawan. Samantalang ang tunay na anghel o santo ay palaging nagliliwanag ng langitnang kagalakan at kaligayahan. Ang isang mapagkumbaba at dalisay na tao, kahit na walang karanasan, ay kayang kilalanin ang Anghel ng Diyos mula sa demonyong nagpapanggap bilang anghel ng liwanag. Ito ay dahil ang taong iyon ay mayroong espirituwal na kadalisan at magkasing-uri siya ng Anghel. Samantala, ang isang makasarili at taong namumuhay ayon sa laman ay madaling mailigaw ng mapanlinlang na diyablo. Ang diyablo ay nagpapakita bilang isang anghel ng liwanag, ngunit sa sandaling magkaroon ang isang tao ng kahit isang mapagkumbabang pag-iisip, naglalaho ang diyablo. Isang gabi, pagkatapos ng Vespers, nakaupo ako sa isang bangko sa aking selda (naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion) at binibigkas ko ang Panalangin kay Hesus. Bigla kong narinig ang tunog ng mga instrumentong may kwerdas at isang klarinete mula sa isang gusali na hindi kalayuan sa monasteryo, na nagsisilbing panuluyan para sa mga peregrino. Lubos akong nagulat! 'Anong klaseng tugtugin ito na naririnig nang napakalapit?' sabi ko sa sarili ko. Nalampasan na ang pista patronal ng monasteryo. Tumayo ako mula sa bangko at lumapit sa bintana upang makita kung ano ang nangyayari sa bakuran. Lumilingon ako: may ganap na katahimikan at katahimikan sa paligid. Nangyari ko na ang lahat ng musikang ito ay mula sa masama — na nilayong pigilan akong manalangin. Bumalik ako sa bangko at ipinagpatuloy ko ang Panalangin kay Hesus. Bigla, napuno ng maliwanag na liwanag ang silid. Naglaho ang kisame at ang itaas na palapag sa itaas ko, bumukas ang bubong, at nakita ko ang isang haligi ng liwanag na umaabot hanggang sa kalangitan. Sa tuktok ng haliging liwanag na ito, nakita ko ang mukha ng isang binatang may gintong buhok na mahaba ang buhok at balbas, na kahawig ni Cristo. Kalahati ng kanyang mukha ay nakatago sa akin, kaya tumayo ako mula sa bangko upang makita nang buo ang kanyang mukha. Sa sandaling iyon, may narinig akong tinig sa loob ko na nagsabi: 'Ipinagkaloob kang makita si Cristo.' — 'Ngunit sino ako, na hindi karapat-dapat, upang makita si Cristo?' — ang sagot ko, at gumawa ako ng tanda ng krus. Sa mismong sandaling iyon, nawala ang liwanag at ang huwad na Cristo, at nakita kong bumalik sa dati ang kisame. Kung ang isipan ng isang tao ay hindi maingat na binabantayan, maaaring itanim ng Masamang Isa ang mga kaisipang may kapalaluan sa kanila at iligaw sila sa pamamagitan ng mga pantasya at huwad na liwanag, na hindi nagdadala sa

Paraiso kundi itinaapon sila sa kaguluhan. Kaya naman, hindi dapat kailanman humiling ang isang tao na makita ang liwanag, makatanggap ng banal na kaloob, o anumang katulad nito. Dapat manalangin para sa pagsisisi. Ang pagsisisi ay magdadala ng kababaang-loob sa isang tao, at saka bibigyan sila ng Mabuting Diyos ng mga kinakailangan. Noong isang beses, nang naninirahan ako sa Bundok Sinai sa kuweba ni Santa Epistimia, isang tangalashka ang gustong... gumawa ng pabor sa akin! May tatlo o apat na baitang na hindi kalayuan sa selda. Sa gabi, kapag malinaw ang langit at kumikislap ang mga bituin, lumalabas ako sa mga kweba at, para makababa sa mga baitang na iyon, gumagamit ako ng lighter para paliwanagin ang daan. Isang gabi sinubukan kong sindihan ang lighter ko, pero hindi ito umandar. Bigla, isang maliwanag na sinag ng liwanag, na parang searchlight, ang sumabog mula sa isa sa mga bato! Wow, biglang nagliwanag ang lahat sa paligid ko! 'Hindi,' sabi ko, 'dapat talagang lumayo ka sa mga "spotlight" na ganyan!' Lumiko ako pabalik, at agad na nawala ang liwanag. Sobrang ayaw ng demonyo na bumaba ako sa mga hagdanan na iyon habang sinisindihan ko ang daan gamit ang lighter! "Hay, naku, ang sayang," sabi niya, naawa sa akin, "na ang isang tao ay nagdurusa nang husto! Hayaan mong magbigay ako ng liwanag para sa kanya!" Yan ang tinatawag na 'kabaitan'!

— Geronda, paano ninyo nalaman na ang liwanag na ito ay hindi mula sa Diyos?

— Halata naman... Nakakatakot na bagay!

Mapanlinlang ang mga panaginip

— Geronda, pinahihirapan ako ng maruruming panaginip...

— Kapag nagkaroon ka ng maruming panaginip, huwag mong balikan kailanman kung ano ang nakita mo o kung paano mo ito nakita. Sapagkat kung hindi ka matukso ng Masama sa araw, darating siya sa gabi. Minsan, pinapayagan pa nga ng Diyos ang Masama na tuksuhin tayo habang tayo'y natutulog, upang makita natin na buhay pa ang ating makalumang sarili. Nangyayari rin na lumalapit ang kaaway sa isang tao habang natutulog at ipinapakita sa kanila ang iba't ibang panaginip, upang, sa paggising, ang taong iyon ay mahulog sa pagkabagabag. Kaya, huwag kang magbigay ng anumang kahalagahan sa mga panaginip: gumawa ka ng tanda ng krus sa iyong sarili, gumawa ka ng tanda ng krus sa iyong unan, maglagay ka ng krus at ilang ikon dito, at, habang ikaw ay nahihimbing, bigkasin mo ang Panalangin kay Hesus. Habang mas binibigyan mo ng kahalagahan ang mga panaginip, mas madalas na darating ang kaaway upang tuksuhin ka. Ipinapakita ng Diyablo ang kanyang mga panaginip hindi lamang sa mga matatanda, kundi pati na rin sa mga bata. Dinadalaw pa nga ng Diyablo ang mga natutulog na munting bata, kahit na mga anghel pa sila. Bigla silang bumabangon nang may matinding takot at, nanginginig sa takot at umiiyak, tumatakbo sila sa bisig ng kanilang ina. At kung minsan ay dumarating ang mga Anghel sa mga natutulog na bata, at sila'y tumatawa sa kanilang pagtulog dahil sa tuwa o, napupuno ng labis na kagalakan, ay nagigising. Kaya naman, ang mga panaginip na dinadala ng Masamang Isa ay isang panlabas, mapagkagalit na impluwensya sa isang tao habang siya ay natutulog.

— Geronda, paano kung habang natutulog ka ay nakararamdam ka ng hindi maipaliwanag na kabigatan sa iyong kaluluwa? Ano iyon?

— Minsan ang sanhi ng ganoong kabigatan ay maaaring ang kalagayan ng pagkabalisa na dinaranas ng isang tao sa araw, o ang iba't ibang takot, hinala at iba pa na kanyang nararanasan. At siyempre, magagamit ng tangalashka ang lahat ng ito. Kaya niyang paghaluin ang mga takot, pagkabahala, at pag-aalinlangan sa anumang kombinasyon, para lamang ilubog ang isang tao sa kalituhan. Madalas, napakagaan ng tulog ng isang tao kaya inakala niyang gising siya at nanalangin na mawala na ang kabag na ito—na nakakasagabal pa nga sa kanyang paghinga.

At kung minsan, nangyayari rin ito: maaaring magporma ang demonyo sa anumang anyo, pati na ng isang santo, at lumitaw sa panaginip. Minsan, lumitaw siya sa isang maysakit sa panaginip na naka-anyo bilang Santo Arsenio ng Kapadokya at sinabi sa kanya: "Ako si Santo Arsenio. Dumating

ako upang sabihin sa iyo na malapit ka nang mamatay. Naririnig mo ba ako? Mamamatay ka na!" Natakot ang lalaki. Ngunit hindi kailanman nagsasalita nang ganoon ang isang santo. At kahit na ang isang maysakit ay talagang malapit nang mamatay at lumitaw sa kanya ang isang santo upang babalaan siya tungkol sa kanyang kamatayan, sasabihin iyon ng santo nang mahinahon: 'Nakita ng Diyos kung paano ka nagdurusa, kaya kukunin ka Niya mula sa mundong ito. Subukang ihanda ang iyong sarili.' Hindi kailanman sasabihin ng isang Santo sa isang maysakit: "Naririnig mo ba ako? Mamamatay ka na!"

— Geronda, kapag sumigaw ang isang tao sa pagtulog, bakit iyon nangyayari?

— Mas mabuti kapag sumigaw sila, dahil paggising nila... Maraming panaginip ang nagmumula sa pagkabalisa. Kapag ang isang tao ay nababalisa o pagod, ang pagkabalisa o pagkapagod na iyon ay kumakagat sa kanila mula sa loob, at nagkakaroon sila ng mga nakakagambalang panaginip. Madalas akong nakikilala ang mga tao sa araw at nakikinig sa kanilang iba't ibang problema. At pagkatapos, sa aking pagtulog, sumisigaw ako sa isang tao: 'Ikaw na walang Diyos na salbahis,' sigaw ko, 'hindi mo iniintindi ang sinuman!' At nagigising ako sa sariling sigaw.

— Geronda, posible bang malaman ng isang tao mula sa kanyang mga panaginip na talagang mangyayari ang ilang mga kaganapan?

— Hindi, hindi dapat bigyan ng kahalagahan ang mga panaginip. Kahit ano pa man ang mga ito—kaaya-aya man o hindi—hindi dapat paniwalaan ang mga ito, sapagkat may panganib na mahulog sa ilusyon. Pagkatapos ng lahat, siyamnapu't limang porsyento ng mga panaginip ay mapanlinlang. Kaya sinasabi ng mga Banal na Ama na hindi dapat bigyan ng kahalagahan ang mga panaginip. Bihira ang mga panaginip na nagmumula sa Diyos, ngunit upang maipakahulugan ang mga ito, kailangang magkaroon ng kalinisan at iba pang kinakailangang katangian — gaya ng matuwid na si Jose¹¹⁶ at ng propeta Daniel, na nagkaroon ng Biyaya ng Diyos. "Ako," sabi ni Daniel kay Nebuchednezar, "ay sasabihin ko sa inyo kung ano ang inyong pinangarap at kung ano ang kahulugan nito."¹¹⁷ Ngunit gaano na kalaking antas ang naabot ng propeta Daniel! Nakaupo siya sa hukay kasama ang mga leon, at ang mga leon, sa kabila ng kanilang gutom, ay hindi siya sinaktan.¹¹⁸ Nang dinalhan ni Habakkuk si Daniel ng pagkain, sinabi niya: "Talaga bang naalala ako ng Diyos?"¹¹⁹ Sa katunayan, kung hindi naalala ng Diyos ang propeta Daniel, sino pa kaya ang naalala Niya noon?

— Geronda, may ilang tao na walang panaginip.

— At mas mabuti nga na wala sila nito! Hindi sila nag-aaksaya ng pera sa tiket o gasolina! Sa isang panaginip, sa loob ng isang minuto, maaaring masaksihan ng isang tao ang mga pangyayaring sa katotohanan ay tatagal ng ilang oras o ilang araw. Dahil sa pagtulog, tumitigil ang pag-iral ng oras. Mula rito, mauunawaan ng tao ang mga salita ng awit: '*...Ang isang libong taon sa paningin Mo, O Panginoon, ay parang nakalipas na kahapon...*'¹²⁰

Tungkol sa mga bisyon

— Geronda, ano ang dapat naming sabihin sa mga taong nagsasabi sa amin tungkol sa mga bisyon na naranasan nila, tungkol sa nakita nila ang isang partikular na santo, o katulad na bagay?

— Pinakamabuting payuhan ang mga taong iyon na maging maingat at mapigil. Mas maaasahan ang ganitong pagtrato sa mga bisyon, dahil hindi lahat ay may kakayahang makilala kung ang isang bisyon ay nagmula sa Diyos o sa diyablo. Ngunit kahit na ang isang bisyon ay mula sa Diyos, hindi dapat agad-agad itong tanggapin ng isang tao. Ang Diyos, sa pagtingin Niya kung paano hindi tinatanggap ng Kanyang nilikha—ang tao—ang bisyon [hindi Siya nalulungkot, kundi sa

¹¹⁶ Tingnan Genesis 37:5–11.

¹¹⁷ Tingnan Dan. 2:25–46.

¹¹⁸ Tingnan Dan. 6:16 ff.

¹¹⁹ Tingnan ang Daniel 14:30–42.

¹²⁰ Awit 89:5.

kabaligtaran], ay, sa isang diwa, naantig sa habag. Sapagkat ang ganitong saloobin sa isang bisyon ay nagpapakita na ang isang tao ay may kababaang-loob.

Kung isang tunay na santo ang nagpakita sa isang tao, at hindi tinanggap ng taong iyon ang pangitain, alam ng Diyos kung paano maabot ang kaluluwa ng taong iyon at itungo ito kung saan Niya ninanais. Kinakailangan ang pag-iingat, dahil [sa halip na isang santo] maaaring lumitaw ang isang mandaraya, na magpapailaw sa [demonyong] 'telebisyon' at sisimulan ang kanyang programa...

Naalala ko ang isang babae na hindi tumanggap ng tulong mula sa mga tao kaya't may karapatan siya sa banal na tulong. Ang Diyos, na nagnanais tumulong sa babaeng ito, ay nagbigay sa kanya ng isang partikular na pangitain. Gayunpaman, kasunod ng pangitain na ito, itinanim ng diyablo sa kanyang isipan ang sumusunod na kaisipan: 'Sino ang nakakaalam, baka ipinagkaloob sa iyo ng Diyos ang ganitong pangitain dahil hinirang ka Niya para sa isang mas mataas na misyon!' Mula nang magsimula siyang maniwala sa mga ganitong suhestiyon ng demonyo, agad itong kumilos at napasailalim siya sa kapangyarihan nito. Gayunpaman, sa huli, muling naawa ang Diyos sa kanya. Nagkaroon siya ng isang bisyon, at may narinig siyang tinig na nagsasabi sa kanya: "Sumulat ka ng liham kay Ama Paissios at ilarawan mo ang lahat ng mga bisyon na naranasan mo." Nagsulat siya ng liham para sa akin at inilarawan n ang lahat ng mga bisyong naranasan niya. Lubos siyang pinahirapan ng Masamang Isa. Oo, totoo ang lahat ng kanyang mga bisyon, ngunit halos lahat ng ito ay mula sa tagatukso. Sa lahat ng mga bisyon na naranasan niya, ang una at ang huli lamang ang mula sa Diyos. Upang gisingin siya at tulungan siyang makalaya sa ilusyon, pinayagan ng Diyos na mangyari ang huling bisyon na ito. Sa huli, sinunod ng kawawang babae ang aking payo at nagawa niyang makawala sa bitag ng mga diyabolikal na bisyon na naranasan niya.

Mga natatanging katangian ng isang taong nasa ilalim ng ilusyon

— Geronda, paano malalaman na ang isang tao ay nasa ilalim ng impluwensya ng delusyon?

— Makikita mo ito kahit sa kanyang panlabas na anyo. Ang isang naliligaw na tao ay nakasuot sa panlabas ng isang uri ng huwad na 'pagkakawalay-pakialam'. Mukha siyang mapagkumbaba at mahinahon, ngunit sa kanyang kalooban ay namamahay ang labis na pagmamataas — ang mataas na pagtingin niya sa sarili. Kapag tiningnan mo ang mga mata ng isang naliligaw na tao, makikita mong tinuturing niya ang iba bilang mga kawawa, na para bang mga langgam. Gayunpaman, makikilala mo rin ang isang naliligaw na tao sa pamamagitan ng mga salitang binibigkas niya. Naalala ko ang isang lalaking naliligaw na itinuring ng maraming tao bilang isang santo. Ipinag-aangkin niya na raw lumitaw sa kanya si Kristo na nakasakay sa kabayo. Hawak raw ni Kristo ang isang banga ng alak, na mula rito ay pinainom niya ang lalaki, at pagkatapos noon ay raw ay natanggap ng lalaki ang kaloob ng clairvoyance! Sa isang pagkakataon, habang nakikipag-usap ang 'clairvoyant' na ito sa mga tao, may isang lalaki na nagtanong sa kanya: 'Bakit hindi rin ako makapagpakitang-gilas ng mga himala?' — 'Dahil nagawa mo ang ganito at ganoon na kasalanan...' — ang sagot ng taong naliligaw, at sinimulan niyang isa-isahin ang mga kasalananang talagang nagawa ng lalaki. Nangamba ang kawawang lalaki at lumapit sa akin upang ikuwento ang lahat ng iyon. 'Makinig ka, " sinabi ko sa kanya, "akala mo ba talagang ginagawan ng mga santo ng biro ang mga tao? Ang demonyo lamang ang nagbibiro sa mga tao. Hindi mo ba napagtatanto na ang demonyo ang nagsasalita [sa pamamagitan ng bibig ng lalaking nalililang na ito]? At kahit totoo pa ang sinasabi niya, demonyo pa rin ang nagsasalita ng katotohanang iyon." Isang babae naman ang nagsabi sa akin kung paano niya dinala ang isang babaeng sinapiang ng demonyo sa isang lalaking pinaghihinalaang nakakapagpalayas ng demonyo at nakagagawa ng ganoong mga himala. Dinala ng 'himala-gawa' na ito ang dalawang babae sa isang inabandunang kapilya. Pagsok nila sa kapilya, kumuha siya ng epitrachelion at isinusuot ito. Lubos na namangha ang babae! Isang sekular na lalaki ang nagsuot nga ng epitrachelion! 'Parang-sang-ayon ka ba?' tanong niya rito. 'Anong pakialam ko sa mga "paring" iyan!' ang sagot nito, at sinimulan nitong batikusin ang mga pari. Dito na napagtanto ng mga kawawang babae na siya ay may delusyon; agad silang tumayo at tumakas.

Pagkalito at kabaliwan

— Geronda, ang isang tao ba na nasa ilalim ng mahiwagang epekto ng ilusyon ay nagdurusa sa anumang uri ng sakit sa pag-iisip?

— Hindi palagi. Ang delusyon ay isang bagay; ang sakit sa pag-iisip ay iba. May ilang tao na basta na lang nahuhulog sa delusyon. Ang iba naman ay nahuhulog sa delusyon at nagkakaroon ng sakit sa pag-iisip. May kilala akong monghe sa Bundok Athos na hindi nakikinig sa kahit sino. Iniwan niya ang kanyang monasteryo at naglibot-libot sa Athos. Apat o limang beses siyang lumapit sa akin upang hingin ang aking basbas para mamuhay sa paraang sinasabi niyang asketiko, at sa bawat pagkakataon ay pinayuhan ko siyang bumalik sa monasteryo kung saan siya nagpanata. Sa huli, bumili siya ng isang kaliva at doon siya nag-iisa nanirahan. Pagkalipas ng pitong buwan ng ganoong pamumuhay bilang eremita, dumating siya sa aking selda. "Bumalik ka sa iyong monasteryo," himok ko sa kanya. "Ngayon," ang sagot niya, "kumuha na ako ng sulat-pagpapalaya mula sa monasteryo at hindi na nila ako tatanggapin pabalik." — "Mag-ingat ka," ang bilin ko sa kanya, "mag-ingat kang mabuti. Huwag kang mag-isa; magsumikap kang sumailalim sa isang nakatatanda, upang mabuhay ka sa pagsunod at hindi ayon sa sariling kalooban mo." — "Tungkol naman sa pagsunod," sagot niya, "susuko ako sa kalooban ng Diyos." — "Sige na, sige na," sinubukan kong hikayatin siya, "mag-aplay kang makapasok sa kahit anong monasteryo." — "Ako pa," sagot niya, "ang babalik ngayon na naging monghe ako?" "Sige, humiling kang makapasok sa isang monasteryo." — "Bakit ako lang ang magtatanong?" sabi ko, nais ko siyang tulungan. "Kung gusto mong samahan kita sa paghingi ng makapasok sa monasteryo, gagawin ko iyon nang buong puso." — "Ganito ang usapin," sagot niya, "pakinggan mo ako nang mabuti. Kung napagod ka na sa buhay ng katahimikan at nais mong humiling na tanggapin ka sa monasteryo, sige, humiling ka na!" Nang makita kong ganoon na ang kanyang pag-uugali—napaka-walang hiya—iniwan ko rin siyang mag-isa. Makaraan ng ilang sandali, nalaman ko na isang maruming espiritu ang sumapi sa mongheng ito at, higit pa rito, nabaliw siya. Nagpakita sa kanya ang demonyo sa anyo ng Pinakabanal na Ina ng Diyos at sinabi: "Anak ko, kung luluhod ka sa aking mga paa, ibibigay ko sa iyo ang pitong biyaya ng Banal na Espiritu..." Akala ng kawawang nilalang: 'Ngayon matatanggap ko na ang pitong biyaya ng Banal na Espiritu at malalampasan ko na ang lahat!' At, bumagsak sa lupa, yumukod siya sa diyablo. Nang yumukod siya, yinigig siya ng diyablo, at pumasok sa kaniya ang isang maruming espiritu. Gayunpaman, ang diabolikong pagkabigla na ito ay nagulo rin ang kanyang pag-iisip. Nais niyang maging isang protopistat; pumunta siya sa Banal na Kinot,¹²¹, ikinandado ang mga monghe sa loob ng gusali, kinuha ang tungkod ng protopistat at, habang hinahangaan ang sarili, ay nagsimulang bumaba sa hagdan. Namangha ang mga monghe sa Karyes nang makita ang bagong 'protopistat' na bumababa sa hagdan ng Banal na Kinot! Tahimik na sinundan ng ilan sa kanila ang pasyente sakay ng jeep at, ilang sandaling paglalakbay mula sa Karyes, ipinasakay siya sa sasakyan at dinala sa isang ospital na pangkaisipan. Ang kanyang kalagayan ay bumuti na pagdating sa pagiging sinapupunan, ngunit naghihirap pa rin siya mula sa sakit sa pag-iisip.

— Geronda, hindi ba ang taong nasa ilalim ng salamangka ng ilusyon ay, sa isang diwa, sinapupunan din?

— Aba, ano pa nga ba siya? Hindi lang siya sinapian — ang isang taong nasa silo ng delusyon ay maaaring may mas maraming demonyo sa loob niya kaysa sa isang taong sinapian. Gayunpaman, iba ang nasa silo ng delusyon, at iba ang pagiging sinapian.

¹²¹ Ang Banal na Kinot ng Bundok Athos ay binubuo ng mga kinatawan mula sa 20 pamayanang monasteryo ng Bundok Athos. Sa mga pagpupulong ng Banal na Kinot, tinatalakay ang mga pangkalahatang usapin tungkol sa buhay ng mga monasteryo ng Bundok Athos, pinag-uugnay ang kanilang mga gawain, at iba pa. Upang asikasuhin ang pang-araw-araw na usapin, itinatatalaga taun-taon ang Banal na Epistasia, na binubuo ng apat na miyembro—ang mga epistates. Ang Pro-Epistate ang tagapangulo ng Banal na Epistasia at ng Banal na Kinot. — *Tala ng tagasalin*.

Dapat mag-ingat sa mga naliligaw

[Sa mundo] may dalawa o tatlong espirituwal na ama na ang kaunting debosyon ay sinasabayan ng kalituhan sa kanilang isipan. Ang mga espirituwal na ama na ito ay nagpapaligaw sa mga tao. At sinasabing ang lahat ay sinapihan. Hindi sila nakikinig sa sinuman.

"Ako," sabi nila, "ay pari at dahil dito ay may awtoridad ako!" Kung makakarinig ka ng ganitong mga kaso, ipaliwanag sa mga tao ang nangyayari at hikayatin silang mag-isip, sapagkat ang ganitong mga ama sa espirituwal ay nagdudulot ng pinsala sa Simbahan. Sabihin sa mga taong napasailalim sa impluwensya ng ganitong mga espirituwal na ama: 'Maghanap kayo ng tamang [tapat] na espirituwal na ama at humingi ng gabay sa kaniya upang makatanggap ng tulong.' Ang mga 'nakatatanda' na ito ay umaabot pa sa paggamit ng aking pangalan at maging ng aking larawan — upang ipaalam sa mga tao na mabuti ang aming samahan.

Malinaw na limitado ang talino ng mga espirituwal na ama na ito, kaya may mga nagpapagaan na kalagayan. Gayunpaman, mayroon ding mga walang konsensya na sadyang ipinapanggap ang suka bilang alak. Isa sa mga taong ito—isang dating accountant—ay kasalukuyang naglalakbay sa buong Hilagang Gresya, nagpapanggap na baguhan ko. Ipinamamarili niya na ipinagkaloob ko sa kanya ang kaloob ng clairvoyance at 'limang iba pang kaloob' din. Sa ganitong paraan, niloloko niya ang mga tao at nangongolekta ng pera.

— Geronda, pari ba ang lalaking ito?

— Hindi, isang layko. Nakilala niya ako minsan sa Daphne, pero nakatakas siya nang palihim para hindi ko siya makita. 'Isang tunay na anak ng Diyos!' Mabuti na lang mahilig siyang uminom. Amoy alak siya. May ilang nakakakita sa kanya na nag-aalangan-alangan habang naglalakad nang paikot-ikot at nagsisimulang magduda sa kanya.

Oh, napakarami ngang ganyang mandaraya, na kumikita sa sakit ng mga tao at ginagawang negosyo ang sakit na iyon! Isang ganyang charlatan ang nagsabi sa isang biyuda: 'Hindi nabubulok sa hukay ang isa sa mga kamay ng yumaong asawa mo dahil kailangan ng kanyang kaluluwa ng panalangin.' — 'Ano na ang gagawin ko ngayon?' naisip ng kawawang babae. 'Bibigyan ko siya ng pera para makapanalangin siya para sa kaluluwa ng asawa ko.' Nang makuha na niya mula sa babae ang malaking halaga ng pera, sinabi niya rito makalipas ang ilang sandali: 'Ayos, nakaiwas tayo sa unang panganib. "Medyo bumuti na ang kalagayan ng iyong asawa..." Patuloy na nagbigay ang mahihirap na babae ng pera sa manloloko; nakuha niya ang kalahati ng kayamanan nito, diumano'y upang makamtan ng kaluluwa ng kanyang asawa ang kapayapaan!

At mayroon namang mga taong, sa ilalim ng tabing ng pananampalataya, ay bumubulong ng ilang salita, gumagawa ng tanda ng krus sa ibabaw ng maysakit at diumano'y pinapagaling sila. At naloloko ang mga tao; hindi sila nagkumpisal, ni hindi rin nila iniimbitahan ang pari sa kanilang bahay upang ipagkaloob ang Sakramento ng Pagpapahid ng Maysakit o para bigkasin ang angkop na panalangin, subalit pumupunta sila sa mga mandaraya. At, bukod pa rito, iiwan nila ang napakaraming pera sa mga mandaraya. Sinabi sa akin na sa isang nayon, dalawa sa mga naliligaw ang naglunsad ng isang napakakitaang negosyo—isang tunay na kooperatiba!... Magdudulot si demonyo, halimbawa, ng matinding pananakit ng ulo sa isa sa kanilang kabaryo, o, sa panunukso ni demonyo, biglaang kakabig ng likod ang isang taga-nayon. Pagkatapos, pupunta ang demonyo sa isa sa mga nalilingong lalaking ito at sasabihin sa kanya: 'Si ganito-ganito ay may matinding pananakit ng ulo dahil sa ganito't ganoon.' Kapag may angkop na pagkakataon, sasabihin ng nalilingong lalaking ito sa kapwa niya baryohanong may sakit: 'Alam ko kung bakit sumasakit ang ulo mo' — at agad niyang ipaliwanag ang 'dahilan' ng kanyang karamdaman. 'Totoo nga!' ang sigaw ng naghihirap nang namamangha. 'Tingnan mo nga itong rebelasyon! At ano ang dapat kong gawin ngayon para mawala ang sakit ng ulo?' 'Pumunta ka kay kanino man, at tutulungan ka niya,' ang sasabihin ng nalilingong tao, na ipapadala siya sa isa pang nalilingong tao. Nakikita mo ba kung

gaano kalikót na pakana ang inihanda ng diyablo para panatilihing nakatali sa kanyang kapangyarihan ang mga tao? Pinagsama niya ang dalawang naliligaw upang bumuo ng isang 'medikal na kooperatiba'! Ang isa ang gagawa ng diagnosis, habang ang isa naman ang diumano'y magpapagaling! Ginawa ito ng diyablo upang ilayo ang mga tao sa Simbahan.

Ang murang mga regalo ng mga nasa ilalim ng ilusyon

— Geronda, bakit kapag may problema ang mga tao, madalas silang lumalapit sa mga naliligaw?

— Dahil mura at madaling makamtan ang mga kaloob ng diyablo. Pagkatapos ng lahat, hindi humihiling ng mahihirap na bagay ang mga naliligaw sa mga lumalapit sa kanila; pinapakalma nila ang mga tao at pinagtatwiran ang kanilang mga pagnanasa. At dahil dito, ang mga kaluluwang ito na kawawa, sa halip na magsisi sa kanilang mga kasalanan, sa halip na lumapit sa isang espirituwal na ama upang magkumpisal, ay hinahanap ang mga manlilinlang na ito — ibig sabihin, ang diyablo mismo — at hinihiling sa kanila na lutasin ang kanilang problema. At pagkatapos ay nagdurusa sila at hindi nila namamalayan na tinali sila ng diyablo at nakamit na nito ang kapangyarihan sa kanila.

— Geronda, sabihin mo sa akin, bakit naniniwala ang mga tao sa ganitong mga manlilinlang?

— Nabubulagtawan ang isipan ng mga tao. Alam mo ba kung ilan ang nag-aangking ginagabayan ang mga tao sa tamang landas, samantalang sila mismo ay may dalang supot sa kanilang balikat na kung saan ay nakatago ang mismong diyablo! Gayunpaman, hindi pinapayagan ng Mabuting Diyos na manatiling lubos na hindi napapansin ang diyablo. Minsan, sumisilip mula sa sakong bitbit ng mga mandaraya ang isang sungay o ang buntot ng diyablo. Nakikita ito ng mga tao at sumigaw sila nang may takot: 'Naku, ano iyan? Isang sungay? Isang buntot?' — 'Hindi, hindi, ano'ng pinagsasabi ninyo!' Anong sungay? Anong buntot? Patos lang naman... isang talong," — ang pakakalma ng mga mapanlinlang, upang lokohin sila at ipakita ang gawa ng diyablo bilang isang bagay na mabuti at kapaki-pakinabang.

At dito, sa monasteryo, minsan ay dumating ang isang grupo ng mga tao na pinamumunuan ng isang manlilinlang. Pinagsama-sama ng manlilinlang ang humigit-kumulang sampung tao sa kanyang paligid at nagpapanggap bilang kanilang espirituwal na ama. "Kabilang ba kayo sa anumang uri ng Kristiyanong organisasyon?" tanong ko sa kanila. Hindi sila sumagot. "Sa anumang uri ng samahan?" Nanatili silang tahimik. "Mayroon ba kayong espirituwal na ama?" Katahimikan. Pagkatapos ay lumapit sila sa akin at yumuko. Dinala sila rito ng taong ito na naliligaw upang panatilihin sila sa kalagayan ng ilusyon. Mamaya ay sasabihin niya: "Nasa piling kami ni Elder Paissios, at sang-ayon siya sa amin!" Naiintindihan mo ba ito? Hindi ko na sana siya dapat nakipagkita, dahil ang mismong katotohanang nakipagkita ako sa kanya ay mapapakinabangan ng lalaking ito. Mukha siyang kahina-hinala! Ngunit makikita mo sa kanyang mga kawawang tagasunod, na nakaluhod doon, na nalinlang sila ng manlolokong ito.

— Geronda, wala ka bang sinabi sa kanila?

— Nakausap ko sila, ngunit ang Masama, pagkalabas nila rito, ay magsasabi sa kanila ng iba. Sa anumang paraan, ibabalik niya sila sa kanyang landas.

— Geronda, sabihin ninyo sa akin, paano mapoprotektahan ng isang tao ang sarili mula sa mga naliligaw?

— Magagawa ito sa pamamagitan ng pananatili sa loob ng kulungan ng ating Simbahan. Siyempre, kung ang isang tao ay sumusunod sa isang naliligaw dahil sa kamangmangan, hindi siya pababayaan ng Diyos. Tutulungan ng Diyos ang taong iyon na mapagtanto ang kanyang pagkakamali at ibabalik siya sa katotohanan.

Pagwawasto sa mga Naligaw

— Geronda, ano ang makakatulong sa isang taong may mga maling kaisipan upang makabalik sa normal na kalagayan?

— Ang makakatulong sa kanila ay ang pagkilala sa kahirapan ng kalagayan nila, ang pag-amin ng lahat ng kanilang mga iniisip sa kanilang espirituwal na ama, at ang pagsunod sa kanya sa lahat ng kanyang sinasabi. Ang ganoong tao ay dapat patuloy na humingi ng awa ng Diyos, upang ang Banal na Grasya ay muling bumalik sa kanila. Sa madaling salita, upang makabalik sa normal na kalagayan at maligtas, kailangan nilang magpakumbaba

At tingnan mo: Ang mga hatol at payo ng Diyos ay isang kalaliman. Ah, ang Kanyang pag-ibig ay walang hangganan! Isang lalaki, na puno ng mga maling kaisipan ang ulo, ay madalas na pumupunta sa Athos at bumibisita sa akin sa aking kaliva. Anuman ang sabihin ko sa kanya, ay hindi siya nakikinig. Binaliktad niya nang lubusan ang lahat. At nang lisanin niya ang Banal na Bundok, nagsimulang mangaral at nagdulot ng malaking [espiritwal] na pinsala sa mga tao. Ipinahayag niyang pinahintulutan ko siyang mangaral, at sa ganitong paraan ay nalito ang isipan ng mga tao. Matagal na ang nakalipas, binigyan ko siya ng ilang aklat bilang pagpapala; ipinakita pa nga niya ang mga aklat na ito sa mga tao upang paniwalaan nilang nakikipagkonsulta siya sa akin. Ngunit isang araw, sa kalagitnaan ng isa sa mga 'pangaral' na iyon, sa isang saglit na sandali ay tuluyang iniwan siya ng Banal na Grasya at sinimulan niyang bastusin si Cristo at ang Pinakabanal na Ina ng Diyos gamit ang pinakamaruming pananalita. Nang marinig ng mga tao ang ganitong mga kalapastanganan, sila'y nabigla at tumakas. Pagkatapos ay dumating ang isang sasakyan ng pulis at dinala siya sa isang ospital pangkaisipan. Nakikita mo ba kung hanggang saan umaabot ang pag-ibig ng Diyos! Pinapayagan pa nga ng Diyos na lapastanganin ang Kanyang Pangalan—basta't ang Kanyang mga nilikha ay makatanggap ng tulong at makaiwas sa kasamaan!

— Geronda, kung ang isang naliligaw ay napagtanto ang kanyang pagkakamali at nagsisi, magsisi rin ba ang kanyang mga tagasunod?

— Kung taos-puso ang kanyang pagsisisi, dapat niyang pagpapakumbaba ang sarili, sabihin sa kanyang mga tagasunod na nagkamali siya, at pagsumikapan na ibalik sila sa tamang [espiritwal] na landas. Gayunpaman, kapag naging kilala ang mga maling kaisipan ng ganoong tao, samantalang siya mismo ay nananatili sa ilusyon, ang kanyang mga tagasunod ay dapat banayad at maingat na liwanagan at babalaan. Sapagkat ang ilan sa mga naliligaw ay umaabot pa sa puntong ikalat ang kanilang mga kaisipan sa loob ng Simbahan. Kaya naman may panganib na ang mga tagasunod ng ganitong mga tao, nang bigla nilang mapagtanto na ang itinuro sa kanila ay isang ilusyon, ay maliligaw at hiwalay sa Simbahan.

Kabanata 4. 'Ang mga Nandaraya at ang mga Nadadaya'¹²²

Tungkol sa Pagkakalito ng mga Pentecostal¹²³

— Geronda, ang mga naliligaw dahil sa Pentecostal na ilusyon ay nag-aangkin na sila ay nagkakaroon ng mga bisyon, nagsasalita sa iba't ibang wika at iba pa. Ang kanilang inilalarawan ba

¹²² 2 Tim. 3:13.

¹²³ Pentekostal — isang Protestanteong sekta na itinatag sa USA noong 1907. Ayon sa erehe na pananaw ng mga Pentekostal, tinatanggap nila ang 'binyag sa Banal na Espiritu', na diumano'y nagbubunga sa kanila ng mga karismatikong kaloob: 'pagsasalita sa di-kilalang mga wika' (tinatawag na 'glossolalia'), propesiya at iba pa. Kinikilala ng mga Pentecostal ang mga katangian ng Simbahan sa kanilang sariling sekta lamang, sumusunod sa mga pananaw na chiliastiko, hindi kinikilala ang Banal na Tradisyon, atbp. — *Tala ng tagasalin*.

ay bunga lamang ng kanilang imahinasyon, o talagang nangyayari ba ito sa ilalim ng impluwensiya ng demonyo?

— Ito ang gawa ng diyablo. Sapagkat, sa pagkahulog sa erehe ng mga Pentecostal at pagtanggap ng binyag mula sa kanila, tinatapakan ng mga tao ang Banal na Binyag ng Banal na Orthodox na Simbahan na ipinagkaloob sa kanila. *'Ikinikilala ko ang isang Binyag para sa kapatawaran ng mga kasalanan,'* sabi ng Kredong Niceno-Constantinopolitan. Kaya naman, sa pagtanggap ng ganitong sektaryong binyag, ang mga kaluluwang ito ay napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo at nagsisimulang maglabas ng iba't ibang hindi mauunawaang tunog — na diumano'y pagsasalita sa ibang mga wika. "Ito," sabi ng mga Pentecostal, "ang Banal na Espiritu ng Pentekoste ang nagsasalita." Ngunit hindi ito, sa katunayan, ang Banal na Espiritu ng Pentekoste, kundi isang buong kawan ng maruruming espiritu. At ano ngang 'pagsasalita sa ibang dila' ang meron dito! Nagbubulalas sila ng sari-saring walang katuturanang kalokohan: hindi nila naiintindihan kung ano mismo ang kanilang sinasabi. Higit pa rito, nire-record nila ang lahat ng kalokohan na ito sa tape recorder at pagkatapos ay nagsasagawa sila ng mga kalkulasyon, na batayan ng kanilang konklusyon: 'Sa tape na ito, ang "Hallelujah" ay binigkas nang ilang ulit sa ganitong wika, at ilang ulit naman sa ganoong wika...' Ngunit ano ang punto? Pagkatapos ng lahat, sa lahat ng kalokohan na ito, tiyak na makakakita ka ng ilang tunog na kahawig ng 'Hallelujah' sa isa sa mga wika ng mundo! Tingnan mo: ang ganoong 'pagsasalita sa ibang wika' ay gawa ng mga demonyo. Gayunpaman, itinuturing nila ang gawaing demonyong ito bilang gawa ng Banal na Espiritu at inaangkin nilang nararanasan nila ang naranasan ng mga banal na apostol noong araw ng Pentekostes. Ang kanilang pinaniniwalaan ay blasphemya [laban sa Diyos], at iyan ang dahilan kung bakit sinasapian ang mga taong ito.

— Geronda, bakit sila binibinyagan muli?

— Dahil sinasabi nila: 'Binyagan ako noong sanggol pa at hindi ko alam kung ano ang gagawin nila sa akin, ngunit ngayon ay binyagan ako nang buong kamalayan.' Sa ganitong paraan, binyagan sila muli at diumano'y tinutubos ang kanilang mga kasalanan [na nagawa bago ang sektaryong binyag na ito]. Ngunit kung hindi isinasagawa ng Simbahan ang binyag sa sanggol, ano ang mangyayari sa mga kaluluwa ng mga batang namamatay na hindi nabinyagan? Kaya naman, sa Sakramento ng Banal na Binyag, ang ninong ay kumikilos bilang tagagarantiya para sa sanggol; binibigkas niya ang Kredong [para sa bata] at pinananagutan ang bata hanggang sa siya ay umabot sa hustong gulang. Ngunit ang pagbibinyag ba sa mga sanggol ay tunay na isang kawalan ng katarungan sa kanila? Siyempre hindi. Sa kabaligtaran—ang binyagang sanggol ay tumatanggap ng banal na tulong, sapagkat siya ay nakikibahagi sa mga Banal na Misteryo ni Cristo. At kung, pagdating nila sa hustong gulang, kanilang nilapastangan ang Sakramento ng Binyag sa pamamagitan ng isang kasalanan, hindi ito nangangahulugang kailangan silang binyagan muli! Mayroon ang Simbahan ng Pagsisisi at Kumpisal, na naglilinis sa mga kasalananang nagawa ng isang tao.

Tungkol sa mga naglalakad sa apoy¹²⁴

— Geronda, sinasabing sa kapistahan ni San Constantine, tumatawid ang mga naglalakad sa apoy sa nag-aalab na uling nang hindi nasusunog. Ano ang penomenong ito?

— Ito ay isang demonyong pangyayari at, kasabay nito, isang panlililang. At ang katotohanang sumasayaw sila sa бага habang may hawak na imahe o krus sa kanilang mga kamay ay walang hiya, dahil ang kumilos sa ganitong paraan ay pagtangga sa pananampalataya. Umiurong ang Biyaya ng Diyos sa mga taong ganoon, at iyan ang dahilan kung bakit tinutulungan sila ng diyablo. Ngunit paano hindi sila tutulungan ng demonyo pagkatapos noon? Pagkatapos ng lahat, 'karapat-dapat' silang matulungan niya!

¹²⁴ 'Fire-walkers' (Griyego: ἀναστενάρια) — mga tagasunod ng paganong kaugalian ng paglalakad sa nag-aalab na uling, na laganap sa ilang nayon sa Thrace at Macedonia (Hilagang Griyego). — *Tala ng tagasalin*.

Ngunit sa bagay na ito—sa paglakad sa nag-aalab na uling—nakakatulong din sa kanila ang kanilang sariling katusuhan. Dumarating nang maaga sa lugar ng pagtatanghal ang mga naglalakad sa uling at inihahanda ang lahat. Ibig sabihin, sinusunog nila ang mga sanga ng plane tree, na nag-iwan ng kaunting uling at maraming abo, at habang sumasayaw, alam nila nang eksakto kung saan dapat tumapak. Nagtataka ako kung bakit hindi sila naglalagay ng mga sanga ng holm oak o strawberry tree sa bonfire, dahil ang mga бага mula rito ay nagliliyab nang matagal pagkatapos itong sindihan? Hayaan ang iba na magtayo ng bonfire para sa kanila sa susunod, at saka hayaan silang sumayaw sa mga бага!

Sinabi sa akin ng isang lalaki: "Talagang himala iyan! Naglalakad nang nakayapak sa бага at abo ang mga naglalakad sa apoy at hindi sila nasusunog." — "At nakakagulat ba iyon para sa iyo?" tanong ko sa kanya. "Ang mga demonyo ay nasa apoy ng impierno nang maraming taon—sa katunayan, nang mga siglo na—at hindi rin naman sila nasusunog! Iyon ang dapat hangaan, hindi ang katotohanang hindi nasusunog ang isang tao matapos maglakad nang kaunti sa бага at abo."

Reinkarnasyon¹²⁵

— Geronda, bakit naniniwala ang ilang tao, pati na ang mga edukado, sa reinkarnasyon?

— Ang reinkarnasyon ay bagay sa mga tao, lalo na sa mga taong walang Diyos at hindi naniniwala. Ang maling pagtuturo na ito ang pinakamalaking panlilinlang ng diyablo. Pinananatili ng diyablo ang mga taong ito sa isang buhay ng kasalanan sa pamamagitan ng kaisipang diumano'y umaalis ang kanilang mga kaluluwa sa mundong ito at bumabalik muli rito. "Ano'ng malaking bagay?" suhestiyon ng demonyo sa mga naniniwala sa reinkarnasyon. "Kung hindi ka magtagumpay ngayon, naghihintay ang tagumpay sa susunod, kapag bumalik ka sa buhay na ito muli. At kung mabigo ka ulit, babalik ka muli, at saka muli... Mag-e-evolve ka!..." Pagkatapos noon, sinasabi ng mga tao, "Hindi malaking bagay kung gawin ko rin ang kasalanang ito" — at hindi na nila ito pinapansin. Nabubuhay sila nang pabaya, nang walang pagsisisi. Tingnan mo kung paano pinapabulag ng diyablo ang mga taong ito at pinananatili sila sa impierno! Wala akong nakitang mas malaking tuso o panlilinlang mula sa diyablo kundi ang huwad na doktrina ng reinkarnasyon: inimbento niya ito upang tipunin ang mga tao sa impierno. At kung mahuli ka ng diyablo kahit isang beses, sa tingin mo ba papayagan ka niyang bumalik? Ang teorya ng reinkarnasyon ang pinakamasama sa lahat ng teoryang Hindu.

Sa huli ng isang gabi, may isang binata na dumating sa kubo ko. "Dumating ka para makita ako sa oras na malapit na akong magdasal ng vesper," sabi ko sa kanya. "At hanggang ngayon, ginagawa mo pa rin ang ganitong kalokohan?" sagot niya, at umalis. Kinabukasan, bumalik siya at nagsimulang ikuwento sa akin ang mga bisyon na naranasan niya. "At ikaw," tanong ko, "nakasubok ka na bang gumamit ng hashish dati?" "Oo," sagot niya, "nag-gamit ako noon. Pero noong pagkakataong nagkaroon ako ng mga bisyon na ito, hindi ako gumagamit ng kahit kaunting hashish!" — "Marahil," tanong ko sa kanya, "nagbabasa ka ba ng mga aklat tungkol sa reinkarnasyon?" — "Oo," sagot niya. Doon siya nagkamali. Sobrang dami niyang nabasa tungkol sa reinkarnasyon; nahalo ang kanyang sariling kasakiman dito, at sinimulan siyang bigyan ng diyablo ng mga panaginip na isang libong taon na ang nakalipas ay naging isang dakilang tao siya! Kalokohan lahat iyon! Pagkatapos, sa isang pangitain, siya ay 'iniakyat sa langit', ngunit hindi pa 'nakatala' ang kanyang pangalan sa langit, kaya inutusan siyang bumaba muli. Dinala siya ng demonyo sa ganitong kalagayan. 'Lahat ng sinabi mo sa akin,' sabi ko sa kanya, 'ay puro kalokohan. At naniwala ka pa talaga?'

Sa kasamaang palad, may mga edukadong tao pa ring naniniwala sa ganitong kalokohan. May maliit akong asnong nagngangalit malapit sa aking kaliva. Masigla siya, kaya pinangalanan ko

¹²⁵ Ang reinkarnasyon ay isang maling paniniwalang panrelihiyon na ayon dito, pagkatapos ng pisikal na kamatayan, ang kaluluwa ay pumapasok sa katawan ng ibang tao o hayop, kaya't dumaranas ng walang katapusang siklo ng mga kapanganakan at kamatayan.

siyang Nasser.¹²⁶ Isang araw, dumalaw sa akin si , isang peregrino—isang Griyego na nakatira sa Switzerland. Narinig niya akong tinatawag ang asno na Nasser, at nang bumalik siya sa susunod na pagkakataon, nagdala siya ng dalawang kahon ng kendi – isa ay pangkaraniwan, at ang isa ay kahon ng regalo. "Ang mga kendi na ito ay para sa iyo," sabi niya sa akin at iniabot niya sa akin ang kahon ng pangkaraniwang kendi. "At ang mga napakasarap na keyk na ito ay para kay Nasser. Napagtanto ko noon pa man na siya nga ang tunay na Nasser. Nang makilala ko siya, tumingin siya sa akin nang may labis na kalungkutan na tila tumusok sa puso ko!" Sa madaling salita, inakala niya na si Nasser ay muling isinilang bilang isang asno! At naniwala nga siya! "Kaibigan," sabi ko sa kanya, "nasa tamang pag-iisip ka ba? Tinawag kong Nasser ang asno dahil napakasigla niya!" Ngunit, sa kabila ng lahat ng aking pagsisikap, hindi niya ako naintindihan.

Pero hindi pa roon nagtatapos! Ikukwento ko sa iyo ang isa pang insidente. Ilang taon na ang nakalipas, may isang grupo ng mga Aleman na dumating sa Crete para parangalan ang alaala ng mga sundalong Aleman na napatay doon noong pananakop ng Alemanya sa Gresya. Habang isinasagawa ng mga Aleman ang kanilang kaganapan, may isang magsasaka na dumaan sa kanila na may dalang asnong puno ng mga pinamili. Nang makita ng asno ang maraming tao, nagsimulang mag-ungol. Isa sa mga Aleman ang nag-interpret na ang ibig sabihin nito ay ang asnong umiiyak ay kapatid niya na napatay sa digmaan at muling isinilang bilang asno! Nang mapagtanto ng Aleman na nakilala siya ng kanyang 'kapatid' at binabati siya sa pamamagitan ng pag-iyak nito, tumayo siya nang tuwid at itinulak pasulong ang kanyang braso sa isang saludong militar... Nakakatawa talaga!... Walang pag-aatubili, lumapit ang Aleman sa magsasaka at tinanong siya: "Magkano ang gusto mo sa asno? Bibilhin ko." — "Punyeta ka, alam mo kung saan..." — ang sagot ng magsasaka. Gayunpaman, hindi pinansin ng Aleman ang magsasaka at binibilang na ang mga marka: mas marami, mas marami pa... "Umalis ka na lang," pakiusap ng magsasaka, "padaan mo ako." Dagdag pa, mas marami pa... Sa huli, sinabi ng isa sa mga nakamasid sa magsasaka: "Hangal ka, hangal ka. Binabayaran ka niya para sa asno na parang 'Mercedes' ito." Kaya ibigay mo na lang sa kanya.' Tumayo muna ang magsasaka sandali, pinag-isipan iyon, saka niya kinalag ang asno, tinanggal ang sadol at inabot ang hayop sa Aleman. Habang luhaan ang mga mata, kinuha ng Aleman ang asno at dinala ito sa Alemanya!

— Geronda, totoo ba itong lahat?

— Hindi na ito maaaring maging mas seryoso pa! Hindi ako maniniwala kung hindi ko narinig ang kuwentong ito mula sa isang napaka-maaasahang tao.

Tungkol sa mga gawi ng pag-aagastus sa Hinduismo¹²⁷

— Geronda, nakakamit ba ng mga Hindu ang isang tiyak na antas ng pagpipigil sa sarili dahil tinutulungan sila ng mahigpit na praktis ng pag-aascetic na kanilang isinasagawa sa yoga?

— Isinasagawa nga nila ang lahat ng mga ehersisyong ito, ngunit ano ang kanilang nakakamit sa huli? Ang ortodoksong pagtitimpi at espirituwal na ascesis sa pangkalahatan ay laging may mas mataas na espirituwal na layunin sa isip — ang pagpapabanal ng kaluluwa. Ngunit ang sataniko, makalupang ascesis ng mga taong pinag-uusapan natin ay isinasagawa upang maging maliksi ang katawan, upang maipihit ng isang tao ang kanyang mga braso at binti na parang papel na Karayoz,¹²⁸ , upang ang mga 'asketiko' na ito ay mapuri ng ilang mga hangal na tao, at upang ang mga demonyo, na karapat-dapat sa pang-iinsulto, ay matawa sa kanila. Sinumang nagsasagawa ng ganitong Silangang ascesis ay nagsisimulang iunat ang mga binti mula pagkabata, inilalagay ang isang binti sa isang balikat at ang isa pa sa kabilang balikat, at nananalangin habang nakaupo sa posisyong ito. Nakakabuo sila ng kalyo sa kanilang mga kamay dahil ginugugol nila ang mahabang oras sa

¹²⁶ Nasser Gamal Abdel (1918–1970) – Pangulo ng Ehipto mula 1956 hanggang 1970 – *Tala ng tagasalin*.

¹²⁷ Ang sinasabi ng Nakatatanda sa kabanatang ito ay hindi lamang tumutukoy sa Hinduismo, kundi pati na rin sa mas pangkalahatang mga kilusang relihiyosong New Age na gumagamit ng mga teknik ng yoga at meditasyon.

¹²⁸ Karayoz – ang pangunahing tauhan sa Griyegong katutubong teatro ng anino, isang payaso. – *Tala ng tagasalin*.

pagtumbuk ng supot ng graba gamit ang kanilang mga kamao, at dahil dito ay nagagawa nilang basagin ang mga bato, tabla, at iba pa.

Gayunpaman, ang mga sensasyon at karanasang inilalarawan ng mga tagasunod ng mga relihiyong Silangang Asyano ay maaaring ipaliwanag. Halimbawa, kapag naabot nila ng dila ang dulo ng kanilang ilong o, kabaligtaran, hinahatak nila ito papasok at hinahaplos ang dulo ng kanilang dila sa larynx, nararamdaman nila ang isang uri ng pangangati, nakararanas ng isang matamis na kilabot, at sinasabi: "Nainom na namin ang nektar [ang inumin ng mga diyos]." Pagkatapos ay pinipisil ng ganitong mga "asketa" ang kanilang mga daliri sa mga nerbiyos malapit sa kanilang mga tainga at sinisimulan ang t a makarinig ng isang uri ng ugong: "Ooooh..." Musika! O pinipisil nila ang kanilang mga daliri sa kanilang mga mata, at nagsisimulang kumurap-kurap sa harap ng kanilang mga mata ang maliliit na bituin! O kung minsan titigan nila nang maluwang ang mata ang araw, pagkatapos ay pipinisin nila ang mga mata at makakakita ng liwanag! 'Nariyan,' sabi nila, 'nakamit na namin ang gusto namin. Nakita na namin ang di-likhang liwanag!' At saka sasabihin sa kanila ng diyablo: 'Ah, gusto mo ng liwanag? "Sige, ibibigay ko na sa inyo." Pinupukaw ng demonyo ang kanilang imahinasyon, at dahil dito nakakakita sila ng "liwanag" nang hindi na kailangang idikit ang kanilang mga daliri sa mata o tumingin sa araw. Madalas sinisikap tayong linlangin ng diyablo [mga Orthodox na monghe] sa pamamagitan ng pagpapakita sa atin ng isang uri ng liwanag o katulad nito. Hindi natin ito hinihiling sa kanya; iniwasan pa nga natin ang liwanag na ito, ngunit sinisikap pa rin niya tayong linlangin! Ano nga ba ang masasabi kung ang isang tao mismo ang nag-uudyok sa diyablo na gawin ito! Pagkatapos ng lahat, bigyan mo lang ng dahilan ang diyablo!

— Geronda, kaya ang diyablo mismo ba ang nagpapakita sa kanila ng iba't ibang bisyon?

— Oo, ginigising niya ang kanilang damdamin, pinalalakas nang husto ang kanilang imahinasyon, at pagkatapos ay itinatapon sila sa ilusyon.

At ang ilan sa ating kababayan ay naglalakbay sa mga gurong Indiano. Tinuturuan sila ng mga Indiano na sabihin sa sarili nilang wika ang sari-saring bagay na mapang-insulto tungkol kay Cristo, sa Pinakabanal na Theotokos, at sa mga santo. Alam ng ilan sa kanila na ito ay panlalait; ang iba naman ay hindi. At dahil dito, sinasapian ang mga taong ito. Pagkatapos ay nagsisimula silang magsalita ng 'di-masasabi na mga salita'. Nakakarating sila sa isang estado ng ekstasi, isang estado ng pagkabalih, at kapag nakikita sila ng mga tao, inakala nilang nasa isang espirital na kalagayan sila! Ngunit ang kalagayang ito ay demonyo.

Ang Hinduismo ay nagdulot ng maraming pinsala

Ang mga Indiano ay matatalinong tao. Hindi sila nasisiyahan sa mga bagay na makamundo; abala ang kanilang isipan sa mga bagay na lampas sa natural na kaayusan. At taglay nila ang mayamang puso. Gayunpaman, sa kabila nito, nakikilahok sila sa tinatawag na pilosopiya, mga kaakit-akit na aral at salamangka. Nilalason ng mga Indiano ang mga Europeo sa kanilang mga teorya. At tingnan mo ang mga namumuno sa mga kilusang panrelihiyon sa Silangan: sila mismo ay malalaki ang pangangatawan na parang baka, samantalang ang nakararami sa mga tao sa mga bansang iyon ay namamatay sa gutom! Dumarating din sa atin dito sa Gresya ang mga gurong ito, na niloloko ang mga tao sa pamamagitan ng usapin ng nirvana — ang pagkakataong magpakasasa, reinkarnasyon... Bukod pa sa lahat ng iyon, ginagamit nila sa kanilang mga libro ang mga sipi mula sa Banal na Kasulatan, mula sa *Aklat ng Kabutihan*, at mula sa mga gawa ng mga Banal na Ama, at sa paraang ito ay nahihikayat nila ang mga tao sa kanilang panig. Akala mo'y maisip pa noon, sa mga nakaraang panahon, na maniniwala ang mga Ortodoksong Kristiyano sa mga teoryang Hindu! At ngayon, kahit ang ilan—paano nga ba ito sasabihin?—sa mga matatapat at disenteng tao ay sumusuporta sa ganitong kalokohan at nagbibigay sa mga gurong ito ng napakalaking yaman. Ang Hinduismo ay nagdulot sa atin ng napakalaking pinsala.

— Geronda, sabihin mo sa akin, may mga Ortodoksong Kristiyano ba sa India?

— Iilan na lang. May ilang natirang miyembro ng Simbahan na itinatag sa India ni Apostol Tomas, ngunit sila ay pumanaw na rin. Ang ilan sa kanila ay naging Katoliko, ang iba naman ay Protestante. Sa ngayon, mabilang mo sa daliri ng isang kamay ang mga Orthodox sa mga bansang iyon.

Ang mga ipinapanggap na himala ng ibang relihiyon o kilusang panrelihiyon ay walang kahit kaunting kaugnayan sa mga himala ng ating pananampalataya. Nais ni Cristo ang ating pag-ibig. Ayaw Niya na mahalin natin Siya dahil lamang Siya ay makapangyarihan. Kung Nais Niya, maaari Siyang gumawa ng himala at agad na maniniwala sa Kanya ang buong mundo. Gayunpaman, sa paggawa Niya nito, lilimitahan Niya ang kalayaan ng tao. Kaya sinasabi ni Cristo: *'Mapalad ang mga hindi nakakita ngunit naniwala.'*¹²⁹

Sa Orthodoxya, mayroong mga himala at Banal na Grasya. Sa Hinduismo, mayroong salamangka at pilosopiya. Pinapalitan ng Hinduismo ang mga himala ng salamangka, at ang Banal na Grasya ng pilosopiya. Binibigyan ng Diyablo ng kapangyarihan ang mga guru, mangkukulam, at iba pa, dahil binibigyan naman nila siya ng kapangyarihan sa kanilang mga sarili. Sa ganitong paraan, nagagawa ng mga taong ito ang tinatawag na mga himala, na ikinabibighani ng iba kapag nakikita nila.

Mula sa sandaling ang isang tao, na nahumaling sa mga katuruang panrelihiyon ng Silangan, ay napagtanto na ang gumagawa ng mga huwad na himala ay walang kahit kaunting kaugnayan kay Kristo, dapat niyang maunawaan na ang lahat ng ginagawa ng ganoong 'tagapaghingalo' ay isang diyabolikong panlilinlang. Ang diyablo ay hindi kayang magsalita ng katotohanan. Puro kasinungalingan lamang ang kanyang sinasabi at nililihi siya ang mga nilikha ng Diyos. Kung ang mga taong nasangkot sa mga katuruang Silangang-Asyano ay dati nang nakapag-aral ng kaunting tungkol sa Ortodoksiya at may mabuting saloobin rito, sila ay humihinto upang magnilay kapag nakita nilang ang buhay ng mga charlatan sa Silangan ay marumi at magulo, samantalang sa Ortodoksiya ay kanilang natatagpuan ang isang dalisay na buhay at ang pinakamataas na [espiritwal] na mga kaloob. Sa Orthodoxya, natatagpuan nila ang mga taong may kabanalan at gumagawa ng tunay na mga himala.

Ang kabutihan sa Ortodoksiya ay isang umapaw na pagpapahayag ng pag-ibig ng isang tao para sa Diyos at para sa kanyang kapwa. Lahat ng iba pang anyo ng kabutihan na isinasagawa ng mga hindi-Ortodoksong Kristiyano, ng mga naligaw, at ng mga katulad nila, ay kulang sa espiritwal na pundasyon [ng buhay] kay Cristo, kahit na maaari silang magkaroon ng ilang positibong katangiang pantao. Ang siyang namumuhay nang wasto ayon sa Orthodox na buhay ay taglay ang kababaang-loob at pag-ibig, at iniaalay ang buong sarili sa kapwa, na iniaalay ang sarili bilang isang sakripisyo. Ginagawa rin niya ang kaniyang mga gawaing asketiko, ang pag-aayuno at pananalangin sa gabi dahil sa pag-ibig sa Diyos, at hindi upang makaranas ng isang kaaya-ayang pakiramdam.

Dumating si Kristo sa mundong ito upang tiisin ang pagpapako sa krus dahil sa pag-ibig sa Kanyang nilikha. Una Niyang tiniis ang pagpapako sa krus, at pagkatapos ay muling nabuhay Siya. Ang paghahangad ng espirituwal na kagalakan ay isang murang pagsisikap. Iba naman kung mismong si Kristo ang nagkakaloob sa isang tao ng tikim ng langitlikong ligaya. Ngunit ang mga nagsasanay, halimbawa, ng iba't ibang pilosopiyang Hindu, yoga at iba pa, ay ginagawa ito sa pagtatangkang maabot ang diumano'y espiritwal na kalagayan, isang kalagayan ng ekstasi. Hinahangad nilang maranasan ang kasiyahan o mangibabaw sa iba — habang walang pakikiramay o interes sa sinumang iba pa.

Halimbawa, ang isang tagasunod ng isang relihiyong Silangang-Asyano ay nakaupo sa tabing-dagat at nagsasanay ng konsentrasyon sa sarili. Kung, habang siya ay nasa kanyang pagsasanay, may isang lalaking nalulunod sa dagat at sumisigaw ng, 'Tulong!', mananatiling lubos na walang pakialam ang tagasunod ng kulto sa Silangan sa kanyang sigaw. Hindi siya kikibo, ni gagalaw man mula sa

¹²⁹ Juan 20:29.

kanyang kinauupuan, upang hindi mawala ang kasiyahang nararanasan niya. Ngunit kung, sa kanyang lugar, ay may isang Ortodoksong monghe na nag-uulit ng Panalangin kay Hesus, pagkarinig niya sa sigaw ng nalulunod na lalaki, agad niyang itabi ang kanyang rosaryo at tatawid sa dagat upang iligtas ang lalaki.

Kailanman ay naliligaw ang mga tao

— Geronda, kapag dumating sa lupa sina Propeta Elias at Henoch bago ang Ikalawang Pagparito upang mangaral ng pagsisisi, mauunawaan ba ng mundo ang kanilang mensahe, magbabalik-loob ba ito?

— Maiintindihan ito ng mga may mabuting loob. Ngunit ang mga walang mabuting loob ay hindi maiintindihan at maliligaw. Binalaan tayo ni Kristo na dapat tayong maging mapagmatyag, sapagkat *'lalabas ang mga huwad na Cristo at huwad na propeta at gagawa ng mga tanda at kababalaghan upang linlangin, kung maaari, pati ang mga hinirang.'*¹³⁰

May mga taong nagkakamaling ituring ang ilang naliligaw na indibidwal bilang mga propeta. Ilang taon na ang nakalipas, isang Protestante ang walang tigil na naglakbay mula sa isang bayan papunta sa iba, bitbit ang isang maliit na maletang katad na may sticker na may nakasulat na mga salitang Ingles: "Ako si Elias na Propeta!" Ang Protestante na ito ay nakasuot ng maikling manggas na kamiseta, may dalang Bibliya sa Ingles, at sinabi sa mga tao na siya ay bumaba mula sa langit! Nang tanungin siya kung ano ang kanyang pinaniniwalaan at saang relihiyon siya kabilang, sumagot siya: "Oh, wala nang halaga ang mga iyon ngayon! Noong araw na naninirahan pa ako sa lupa, wala pang mga relihiyon!" Nauunawaan mo ba? Ibig sabihin, walang pinagkaiba para sa Protestante na ito ang lahat—mga Katoliko, Protestante, Pentecostal, lahat ng mga erehiya at lahat ng sangay na erehiya. Ngunit hindi ba't nagiging malinaw pagkatapos ng e na ito kung anong klaseng 'propeta' siya? At naku, ang dami niyang ipinadala sa akin na liham! Lahat ng liham niya ay puno ng mga sipi mula sa Banal na Kasulatan at iba't ibang ideyang Protestante. Nagpadala rin siya ng napakaraming liham sa iba pang mga tao: ang ilan ay mula sa Inglatera, ang iba naman ay mula sa ibang lugar. Ang ilan ay naniwala sa kanya at gusto pa nga nilang maglathala ng isang artikulo sa isang magasin na nagsasabing dumating na raw ang propetang Elias. 'Nababali ba kayo?' sabi ko sa mga taong ito. 'Ano ba talaga ang balak ninyong gawin?' Mga kawawang nilalang: lubos na nalito ang kanilang mga isipan!

Kahit sa simpleng pakikinig sa sinasabi ng mga naliligaw, nagkakasala na ang isang tao. May ilan na nagsasabi: 'Kung naniniwala ka na mangyayari ang isang partikular na pangyayari, mangyayari nga ito.' Ang ganitong pananampalataya ay pananampalataya sa sarili, ngunit sa likod ng sariling ito ay nakatago ang tangalashka. Ginagawang diyos ng mga taong ito ang kanilang 'sarili' at pinagkakaitan nila ang kanilang sarili ng Banal na Grasya. At dahil dito, sa pamamagitan ng ganitong mga teorya, may ilan na nagsisikap na iligaw ang mga tao. Isa sa mga nalilingong lalaking ito, na nasa edad na mga apatnapu't lima, ay nagpanggap na nagtapos sa teolohikal na paaralan sa Chalki¹³¹ at nangaral ng iba't ibang teoryang Hindu. "Sa pamamagitan ng pagpapalaganap ng lahat ng 'pinong' kalokohan na ito ng India," sabi ko sa kanya, "habang sabay mong ipinapanggapang nagtapos ka sa paaralan sa Chalki, sinasaktan mo ang sarili mo at pati na ang iba. Mag-ingat ka: baka sapiin ka."

— Geronda, bakit ang ilang pekeng relihiyosong kilusan na kumalat sa Gresya ay nagpapanggap na mga di-relihiyosong asosasyon, klub, samahan at iba pa? Bakit hindi nila sinasabi na relihiyoso ang nilalaman ng kanilang mga aral?

¹³⁰ Marcos 13:22.

¹³¹ Ang Paaralang Teolohikal sa isla ng Chalki (ang mga Isla ng Prinsipe, malapit sa Constantinople) — isang institusyong pang-edukasyon ng Ekumenikal na Patriarkado. Itinatag noong 1844, binubuo ito ng tatlong klase sa gymnasium at apat na akademikong klase (katulad ng mga teolohikal na seminaryo at akademya sa Rusya). Isinara ng pamahalaang Turko ang teolohikal na departamento noong 1971, at ang departamento ng gymnasium noong 1984. — *Tala ng tagasalin*.

— Ginagawa nila ito upang linlangin ang mga tao. At isipin mo ito: sa katunayan, si San Constantine ang Dakila, Katumbas ng mga Apostol, ang nagwakas sa idolatriya at ginawang relihiyong pang-estado ng buong Imperyong Romano noon ang Kristiyanismo. At ngayon, nais nilang ibalik tayo sa idolatriya muli. [Sa antas ng estado] pinapayagan nilang magtayo ng mga moske, at ng lahat ng uri ng mga gurong magtatag ng sarili nilang mga monasteryo dito, upang malayang magbigay ng mga lektura, at magbukas ng iba't ibang sentro para sa pangangaral... Malayang kumikilos dito ang mga Freemason, gayundin ang mga Saksi ni Jehova... Isang napakaraming iba't ibang katuruang panrelihiyon ang tumalikod sa Ortodoksiya. Ngunit wala rito ang magtatagal—mabubuwag ito na parang bahay-bahay na baraha.

Naloloko ang mga kaluluwang ito ng lahat ng mga huwad na aral dahil lumihis sila sa Diyos at nalinlang! Dalawang binata ang nagsabi sa akin kung paano, habang naglalakbay sa Banal na Lupain, pumunta sila sa Hebron upang sambahin ang libingan ni Abraham, at doon pinayagan lamang silang lumapit sa libingan sa kundisyong magsuot sila ng mga sumbrerong pang-Judio. Ngunit kung maglalagay ka sa iyong ulo ng isang bagay na ginagamit sa relihiyosong pagsamba ng mga Hudyo, anong silbi pa ang makukuha mo sa isang paglalakbay-pang-Ortodokso?

Ano pa ang masasabi! Isang kakila-kilabot na [espiritwal] na kaguluhan ang nagaganap! Sa Paris, may nakasabit na karatula sa pasukan ng isang Simbahang Romano Katoliko: 'Nag-aalok kami ng mga aralin sa Panalangin kay Hesus gamit ang pamamaraang yoga.' Nakakadismaya ang kalagayan nila! At saka ang mga ganoong 'nananalangin' ay nagsisimulang mawalan ng bait at magbaliw. Hindi nila alam ang kanilang hinihiling. May ilang Romano Katoliko, Protestante at iba pa na natututo na sa pamamagitan ng Binyag sa Simbahang Orthodox, ang isang tao ay nababago at muling isinisilang. Kaya naniniwala ang mga taong ito na kung sila rin ay mabibinyagan ayon sa ritwal ng Orthodox, babalik sa normal ang kanilang pag-iisip. May isang Protestante na gustong maging Orthodox. Nang dumating sa akin ang mga pinakiusapan niyang mag-ayos ng kanyang Binyag, sinabi ko sa kanila: "Makinig kayo, hindi na kailangang binyagan siya. Hindi pa siya handa para sa Binyag." — "Hindi," sagot nila, "kung mabibinyagan siya, makakatanggap siya ng tulong." — "Pero hindi pa siya handa para sa Binyag! Hindi niyo ba iyon naiintindihan?" Ngunit hindi sila nakinig sa akin; dinala nila ang Protestante na ito sa dagat at binyagan siya! Pagkalipas ng dalawa o tatlong araw, dumating siya sa aking kaliva at ipinahayag: "Nabinyagan na ako, ngunit hindi bumuti ang aking kalagayang pangkaisipan dahil sa binyag." — "Makinig ka rito, nabinyagan ka ba talaga para lang gumaling ang kalagayan ng isip mo?" tanong ko sa kanya. "Tingnan mo: kung naramdaman mo ang pangangailangan ng Binyag, kung naunawaan mo ang halaga nito at, alang-alang sa kadakilaang iyon, hinanap mo ang Sakramentong ito, babalik na sana sa normal ang kalagayan ng isip mo. Ngunit ngayon na lumapit ka sa Sakramento ng Binyag upang lamang ayusin ang mga gulo sa iyong isipan, paano nga ba maaayos ang mga gulo na ito? Akala mo ba maaayos iyon sa pamamagitan ng mahika?"

Pinagkakalito ng mga taong ito ang salamangka at himala. Hindi nila matukoy ang ginto sa tanso. Tingnan mo: maaaring makatanggap ang isang Protestante, halimbawa, ng Binyag na Orthodox, at pagkatapos ay maging Katoliko, saka sasabihin, 'Hindi rin ito bagay sa akin,' at babalik muli sa Protestantismo o sa Orthodoxy. Isang Katoliko ang tumanggap ng Binyag sa Simbahang Orthodox, naging monghe at nanirahan sa isang monasteryo ng Orthodox sa loob ng siyam na taon. Isang araw ay dumating siya sa aking kaliva at ipinahayag: 'Bilang isang Orthodox na Kristiyano, hindi pa ako nakaranas ng sekular na pamumuhay, kaya gusto kong lumabas sa mundo at magpakasal!' Pakinggan mo nga iyan! At higit pa rito, kapag sinabi mo sa kanya kung gaano kalubhang kasalanan ang mag-isip nang ganoon, sasagot siya: 'Bakit iyon malubhang kasalanan? Hindi ko iyon maintindihan.'

Pagbabalik sa Ortodoksiya

Ang mga tao ngayon ay nakakakuha ng kasiyahan sa kakaiba kaysa sa tama. Halimbawa, bumibiyahe sila papuntang India, na nasa kabilang dulo ng mundo at kilala sa kanilang salamangka. Ngunit wala silang alam tungkol sa Banal na Bundok Athos, na nasa kanilang sariling bayan, sa mismong pintuan nila, at nagpapanatili ng tunay, mistikal na buhay kay Cristo; hindi nila ito pinapansin! Isang estudyante ang nagsabi sa akin na naglakbay siya sa India at nanirahan doon nang tatlong taon at kalahati. Sinisikap niyang maunawaan ang mga bagay at alamin kung alin sa mga relihiyon ang tunay. Sa huli, sinabi sa kaniya ng isang lalaking Indiano: 'Bakit ka pumunta rito? Ang hinahanap mo ay matatagpuan sa Ortodoksiya. Mula roon nanggagaling ang liwanag. Pumunta ka sa Banal na Bundok ng Athos at hanapin mo roon ang hinahanap mo.'¹³² Kaya't bumalik ang binata sa Gresya at dumating sa Banal na Bundok.

— Geronda, kapag ang isang Ortodoksong Kristiyano na nasangkot sa iba't ibang silangang relihiyosong kulto ay nagsisi rito, tinatanggap ba siya ng Simbahang Ortodokso pabalik sa kanyang piling?

— Ang ganoong tao ay nangangailangan ng malaking pagsisisi at pagpapahid ng Banal na Krisma. Kung nais niyang bumalik sa Ortodoksiya at muling maging kasapi ng Simbahan, ayon sa mga patakaran, kailangan muna niyang isulat ang pagtangga sa mga erehe ng mga kultong Silangang relihiyon, ipahayag ang pananampalatayang Ortodoks, at pagkatapos ay babasahin siya ng pari ng mga panalangin para sa bumabalik sa tunay na pananampalataya¹³³ at pahiran siya ng Banal na Krisma.

Nakikita ko kung paano ang ilang kabataan—mga kababayan natin—na hindi man lang nakabasa ng kahit isang linya mula sa Ebanghelyo, ay nagsisimulang magbasa ng Brahmanik at Budistikong panitikan, ng Qur'an at iba pa. Pumupunta pa nga sila sa mga gurong Indiano. Pagkatapos ay napagtatanto nilang hindi nila ito nagugustuhan at bumabalik sa Ortodoksiya, ngunit nahawahan na sila ng napakaraming iba't ibang [espiritwal na] 'germ' mula sa mga kultong Silangang ito. Nabubulok ang mga tao, at pagkatapos ay mahirap para sa kanila na mahanap ang katotohanan. Hayaan munang makilala ng isang tao ang Ortodoksiya [sa pamamagitan ng karanasan sa buhay], at pagkatapos — kung hindi nila ito nagugustuhan — ay iwanin na lang nila ito. Hayaan silang lubos na makilala ang Ortodoksiya at pagkatapos ay ihambing ito sa iba't ibang katuruang panrelihiyon na kanilang naririnig. Pagkatapos ng lahat, kapag nakilala na ng isang tao ang Orthodoxy, magagawa niyang paghiwalayin ang peke sa ginto, o maunawaan kung gaano kalinis ang ginto, kung ilang karat ang laman nito. Hindi mo mailoloko ang ganitong tao; hindi nila ipinagkakamali ang lahat ng kumikislap bilang ginto.

Napansin ko ang sumusunod: ang mga makasarili lamang ang umaalis sa Orthodoxy. Ang isang mapagkumbabang tao ay hindi kailanman umaalis sa Orthodoxy.

Bahagi 5. Tungkol sa kapangyarihan ng kumpisal

"Upang maranasan ang panloob na kapayapaan, kailangang linisin ng isang tao ang sarili mula sa dumi. Dapat itong gawin sa pamamagitan ng kumpisal. Sa pagbubukas ng puso sa kanyang espirituwal na ama at pag-amin ng kanyang mga kasalanan sa kanya, nagpapakumbaba ang isang

¹³² Malinaw na ang Diyos ay maaaring ihayag ang Kaniyang kalooban sa iba't ibang paraan sa isang taong may mabuting saloobin sa Kaniya. Isa sa maraming halimbawa ay ang asnong nagsalita ng tinig ng tao upang hadlangan si Balaam sa mga gawaing salungat sa kalooban ng Diyos (tingnan Bilang 22:18–35).

¹³³ Tingnan ang *Euchologion to Mega*. Inilathala ng 'Aster'. Athens, 1986. p. 591.

tao. Sa ganitong paraan, nabubuksan sa kanila ang mga pintuan ng langit, sila ay sagana nang binubuhusan ng Biyaya ng Diyos, at sila ay nagiging malaya"

Kabanata 1.

Tungkol sa Kailangan ng isang Espiritual na Guro

Sa pamamagitan ng kumpisal, ang isang tao ay napapalaya

— Geronda, noong unang mga taon ng Kristiyanismo, lahat ng miyembro ng Simbahan ay nagkumpisal nang hayag. May benepisyo pa ba sa ganoong hayagang kumpisal?

— Iba ang mga unang taon ng Kristiyanismo, ngunit ibang-iba ang ating panahon ngayon. Sa ngayon, walang benepisyo ang ganoong pampublikong kumpisal.

— Bakit nga, Geronda? Mas masigasig ba ang mga Kristiyano noon?

— Mas masigasig nga sila noon, at wala pa sa kanila ang mayroon tayo ngayon. Hindi na tulad ng dati ang panahon ngayon — naghiwalay ang mag-asawa nang walang mabuting dahilan, at nagkakawatak-watak ang mga pamilya.

Dahil likas sila sa Sakramento ng Kumpisal, nabibigatan ang mga tao sa ilalim ng kanilang mga iniisip at pagnanasa. Alam mo ba kung ilang tao ang lumalapit sa akin at humihingi ng tulong sa isang suliranin na kanilang kinahaharap? Ngunit ang mga taong ito mismo ay ayaw magkumpisal o pumunta sa simbahan! 'Pumupunta ka man lang ba sa simbahan?' tanong ko. 'Hindi,' sagot nila. 'Nakumpisal ka na ba?' tanong ko muli. 'Hindi. Dinala ako rito para pagalingin mo ako.' 'Pero paano kita pagagalingin? Kailangan mong magsisi sa iyong mga kasalanan, magkumpisal, dumalo sa simbahan, at tumanggap ng Banal na Komunyon — kung may basbas ng iyong espirituwal na ama para gawin iyon — at ipagdarasal ko ang iyong kalusugan. Talaga bang nakalimutan mong may isa pang buhay, at kailangan nating maghanda para rito?' — "Makinig ka rito, Pari," ang sagot ng mga taong ito, "ang lahat ng pinag-uusapan mo—mga simbahan, ang buhay pagkatapos ng kamatayan at iba pa—ay hindi kami kinakabahala. Puro ito mga kuwentong-bayan. Nakipunta na ako sa mga salamangkero, sa mga psychic, at hindi nila ako nagalingan. At ngayon ay nalaman kong kaya mo akong pagalingin." Maiisip mo ba kung ano ang nangyayari! Sinasabi mo sa kanila ang tungkol sa kumpisal, tungkol sa buhay na darating, at ang sagot nila ay 'puro iyon mga engkanto.' Ngunit kasabay nito, hinihiling nila: 'Tulungan mo ako, o mauuwi ako sa pag-inom ng gamot.' Ngunit paano ko sila matutulungan? Magagamot ba sila na parang sa pamamagitan ng mahika [na walang anumang pagsisikap]?

At tingnan mo, maraming tao na pinahihirapan ng mga problemang kanilang nilikha para sa sarili dahil sa kanilang mga kasalanan ay hindi lumalapit sa isang espirituwal na ama na tunay na makakatulong sa kanila, kundi nagtatapos sa 'pagkumpisal' sa isang psychologist. Ikinalalathala nila sa mga psychologist ang kuwento ng kanilang karamdaman, hinahanap ang payo nito sa kanilang mga problema, at ang mga psychologist na ito, sa pamamagitan ng kanilang payo, ay para na ring itinaon ang kanilang mga pasyente sa gitna ng ilog na kailangang tawirin. Bilang resulta, ang mga kaluluwang kawawa ay alinman malunod sa ilog na ito o makarating din sa kabilang pampang, ngunit hinihila sila ng agos nang napakalayo sa nais nilang paglapagan... Samantalang, sa pamamagitan ng pagpunta sa kumpisal sa isang espirituwal na ama at pag-amin ng kanilang mga kasalanan, makatawid ang mga taong ito sa ilog nang ligtas sa tulay, nang walang panganib o takot. Sapagkat sa Sakramento ng Kumpisal, gumagawa ang Grasya ng Diyos at ang isang tao ay napapalaya mula sa kasalanan.

— Geronda, may ilang tao na gumagawa ng mga dahilan: 'Hindi kami makakahanap ng mabubuting ama sa espirituwal, kaya hindi kami nagkukumpisal.'

— Mga dahilan lamang ang lahat ng ito. Ang bawat tagapakinig ng kumpisal, sa sandaling isuot niya ang epitachelion, ay may banal na kapangyarihan. Pinangangasiwaan niya ang Sakramento; taglay niya ang banal na biyaya; at kapag binibigkas niya ang panalangin ng pagpapatawad sa nagkukumpisal, pinapatawad ng Diyos ang lahat ng kasalanang inamin ng nagkukumpisal nang may taos-pusong pagsisisi. Ang benepisyong nakukuha natin mula sa Sakramento ng Kumpisal ay nakasalalay sa atin. Noong isang beses, isang lalaki na may suliranin sa kalusugang pangkaisipan ang dumating sa silid-pahingahan ko. Naniniwala siya na taglay ko ang kaloob ng clairvoyance at makakatulong ako sa kanya. "Ano ang nakikita mo para sa akin?" tanong niya sa akin. "Maghanap ka ng espirituwal na ama at magkumpisal ka sa kanya," ang sagot ko. "Pagkatapos, matutulog kang mahimbing na parang sanggol at maaari mo nang itigil ang pag-inom ng mga tabletang iniinom mo." "Sa mga panahong ito," ang sagot niya, "wala nang mabubuting espirituwal na ama. Dati, mayroon, pero ngayong nawala na silang lahat." Kaya't pumupunta sa akin ang mga taong ito na may mabuting intensyon na makinabang, ngunit hindi nila pinapakinggan ang sinasabi ko sa kanila. Kung ganoon, sayang lang ang pera nila sa mga tiket papuntang Athos.

Gayunpaman, nakikita ko na naghanda ang diyablo ng bagong patibong upang mahuli ang mga tao. Pinapasok ng diyablo sa isipan ng mga tao na kung tutuparin nila ang isang panata na kanilang ginawa—halimbawa, sa pamamagitan ng paglalakbay-pang-pananampalataya sa isang banal na lugar—ay maayos na ang kanilang kalagayang espirituwal. Kaya't madalas mong makita ang maraming peregrino, na may dalang malalaking kandila at pilak na pendant—na ipinangako nilang isabit sa harap ng isang o ibang makapangyarihang icon—na naglalakbay patungo sa mga monasteryo at banal na lugar, isinasabit doon ang mga pilak na pendant na iyon, gumawa ng malawak na tanda ng krus, punasan ang mga luha na umaagos sa kanilang mga mata, at nasisiyahan na rito. Ang mga taong ito ay hindi nagsisisi, hindi nagkumpisal, hindi binabago ang kanilang mga gawain, at sa paggawa nito ay nagdudulot ng kagalakan sa diyablo.

— Geronda, makakamit ba ng isang taong hindi nagkukumpisal ang panloob na kapayapaan?

— Paano sila magkakaroon ng kapayapaan sa loob? Upang maranasan ang kapayapaan sa loob, dapat linisin ng isang tao ang sarili mula sa lahat ng kalat. Dapat itong gawin sa pamamagitan ng kumpisal. Sa pagbubukas ng puso sa espirituwal na ama at pag-amin ng mga kasalanan sa kanya, nagpapakumbaba ang isang tao. Sa ganitong paraan, nabubuksan sa kanila ang mga pintuan ng langit, sila ay sagana nang binubuhusan ng Biyaya ng Diyos, at sila ay nagiging malaya.

Bago ang kumpisal, ang [espirituwal] tuktok ng isang tao ay nababalot ng hamog. Sa pamamagitan ng hamog na ito, ang isang tao ay nakakakita nang malabo at hindi malinaw — at gumagawa ng mga dahilan para sa kanyang mga kasalanan. Sapagkat kung ang isip ay nababalot ng mga kasalanan, ang isang tao ay nakakakita na parang sa pamamagitan ng hamog. Ngunit ang kumpisal ay parang malakas na hangin na nagpapalayo sa hamog at naglilinis sa abot-tanaw. Kaya naman, kung may mga taong lumalapit sa akin para humingi ng payo ngunit hindi pa nakokumpisal, una sa lahat ay pinapadala ko sila sa kumpisal at sinasabihan kong bumalik lamang sa akin para sa pag-uusap pagkatapos nilang gawin ito. May ilan na nagsisimulang maghanap ng dahilan: 'Geronda, kung naiintindihan mo kung ano ang kailangan kong gawin para malutas ang aking problema, sabihin mo na lang sa akin.' — 'Kahit na talagang naiintindihan ko kung ano ang kailangan mong gawin,' ang sagot ko, 'hindi mo ito mauunawaan. Kaya unahin mong kumumpisal, at pagkatapos ay bumalik ka para makipag-usap tayo.' At sa katunayan, paano nga ba makakabuo ng koneksyon sa isang tao at makakamit ang pagkakasundo kung sila ay 'nag-o-operate' sa ibang [espirituwal] na dalas?

Sa pamamagitan ng kumpisal, nililinis ng isang tao ang sarili mula sa loob sa lahat ng hindi kinakailangan — at nagbubunga ng espirituwal na bunga. Noong isang beses, habang hinuhukay ko ang aking taniman ng gulay para magtanim ng ilang punla ng kamatis, may isang bisita na lumapit sa akin at nagtanong: 'Ano ang ginagawa mo, Geronda?' — 'Ano ang ginagawa ko?' sabi ko. 'Aba,

ikinukumpisal ko ang taniman ko.' 'Pero paano, Geronda?' tanong niya, nagulat . 'Hindi ba hindi naman kailangang magkumpisal ang taniman ng gulay?' 'Siyempre naman. Nalaman ko na kapag 'kinukumpisal' ko ang taniman ng gulay—ibig sabihin, kapag nililinis ko ang lupa sa mga bato, damo, tinik at iba pa—ang mga gulay na itinatanim doon ay lumalaki nang malusog at matatag! Ngunit kung iiwan mo ang taniman ng gulay nang walang 'pagkumpisal', lalago rito ang sari-saring hindi gaanong lumaking, bahagyang dilaw at kulubot na maliliit na kamatis!.."

Nais ng Diyos na maitama ang tao sa pamamagitan ng kapwa tao

— Geronda, kapag nahaharap ako sa isang suliranin at nananalangin na malutas ito, paano ko mauunawaan kung ano ang kalooban ng Diyos?

— Hindi hinahanap ang kalooban ng Diyos sa ganitong paraan. Mas mabuting itanong mo sa iba ang tungkol sa iyong suliranin. Huwag kang maghanap ng rebelasyon mula sa Diyos kung maaari kang humingi ng payo sa ibang tao. Sapagkat kung hindi, maaari kang mahulog sa ilusyon. Isang lalaki, pagdating sa simbahan, ay titigil sa harap ng iconostasis at magsisimulang magsalita: 'Ginang Mahal, kukunin ko ba ang pera mula sa kahon ng koleksyon?' — 'Kunin mo,' ang sasagot ng tinig sa loob niya. 'Sige, kung ganoon kukunin ko,' ang sasagot niya sa tinig sa loob niya at kukunin ang pera. Nang mangyari ito nang ilang ulit, napansin ng isa sa mga miyembro ng konseho ng parokya na nawawala ang pera mula sa kahon ng koleksyon. 'Ano ba ang nangyayari rito?' tanong niya sa sarili. "May totoong nagnanakaw nga ba ng pera?" Nagpasya siyang alamin kung sino ang gumagawa nito. At ano ang nakita niya? Hindi naglaon ay dumating ang lalaki at inuulit na naman ang lahat: "Ginang Mahal, kukunin ko po ba ang pera sa kahon? ... Sige po, kukunin ko na." Kaya nahuli siya ng miyembro ng konseho ng parokya na may basbas na ebidensya.

Kapag may espiritwal na tao sa iyong paligid, dapat kang humingi ng payo sa kanila. Ngunit kung walang mapapaitan mo — halimbawa, nahanap mo ang iyong sarili sa ilang — at gayon pa man ay may uhaw ka sa pagsunod sa iyong kalooban, kung gayon ang Mabuting Diyos Mismo ang nagiging iyong Nakatatanda. Siya ang nagbibigay-liwanag at nagtuturo sa iyo. Sabihin nating hindi ka makakahanap ng sinumang kayang magpaliwanag sa iyo ng isang partikular na talata mula sa Banal na Kasulatan. Ngunit sa kasong iyon, pinapaliwanagan ka ng Diyos, at nauunawaan mo ang talatang iyon.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano maiintindihan ng isang tao ang sanhi ng isang partikular na pangyayari sa aking espirituwal na buhay — ito ba ay tukso mula sa Masama, o ako ba ang may kasalanan dahil sa aking sariling kapabayaan?

— Dapat kang pumunta at magtanong.

— Kaya, hindi ba't hindi ito maiintindihan ng isang tao para sa sarili niya?

— Kahit na nauunawaan nila ang isang bagay, hindi sila maaaring maging tiyak. Sa katunayan, pati ang mga may karanasan ay kumukonsulta pa rin sa iba. Kung ang tanong ay tungkol sa akin mismo, palagi akong kumukonsulta sa iba. Pagdating sa mga bagay na personal sa akin, itinuturing ko ang sarili kong desisyon — gaano man ito karunong — na pinakamalaking kamangmangan. Bukod pa rito, hindi ko tinatanong ang taong alam na kung aling desisyon ang pipiliin ko, kundi ang taong hindi alam. Isipin ito: kahit ang isang doktor, upang maging tiyak na tama ang kanyang diagnosis sa isang mahirap na kaso, kumukonsulta sa ibang doktor. Lalo pang dahilan para kumonsulta sa isang estudyante! Hindi alintana kung gaano man kalalim ang espiritwalidad ng isang tao, gaano man nila kayang ayusin ang sarili nilang mga suliranin, hindi nila makakamtan ang panloob na kapayapaan, dahil nais ng Diyos na humingi ang mga tao ng tulong sa ibang tao at maitama sa pamamagitan ng iba. Inaayos ito ng Mabuting Diyos upang mapakumbaba ang mga tao. Dapat ipagkatiwala ng isang tao sa kanyang espirituwal na ama ang kanyang mga iniisip at ang mga nangyayari sa kanya, hanapin ang kanyang payo, at huwag subukang lutasin nang mag-isa ang mga mahihirap na isyu. Hindi rin nila dapat subukang malampasan nang mag-isa ang mga kahirapang

kanilang nararanasan sa kanilang espirituwal na pakikibaka — sapagkat sa paggawa nito, inilalagay nila ang kanilang sarili sa pagsubok, at maaaring guluhin sila ng Masama at lumikha ng [mga bagong] problema para sa kanila. May ilan na umaabot pa sa pagtatakda ng sariling penitensya. Napakapanganib ng mga ganitong bagay.

Ang isang Kristiyano na walang espirituwal na ama na kanyang mapupuntahan para humingi ng gabay habang siya'y naglalakbay sa kanyang espirituwal na landas ay naguguluhan, napapagod, at nahuhuli. Napakahirap para sa ganitong tao na makamit ang kanyang layunin. Kung susubukan ng isang tao na lutasin ang sarili niyang mga problema, gaano man siya kabihasa, mananatili siya sa kadiliman, sapagkat kumikilos siya nang may tiwala sa sarili at kayabangan. Ngunit ang nagpapakumbaba, na lumalapit sa kanyang espirituwal na ama nang may tiwala at pagiging bukas-palad at humihingi ng kanyang opinyon, ay tumatanggap ng tulong. Nangyayari ito dahil, sa huling kaso, tiyak na liliwanagan ng Diyos ang espirituwal na ama, at ibibigay ng espirituwal na ama sa tao ang tamang sagot. Ganito nga ang nangyayari sa akin. Pagkatapos ng lahat, sino ba ako? Isang simpleng takip ng lata lamang. Gayunpaman, kung may lumalapit sa akin na iniisip na santo ako, napapansin kong nagkakaroon ako ng isang uri ng pagbabago sa loob ko at nararamdaman kong hindi ako ang nagsasalita nang kusang-loob. Mula rito, kasing-linaw sa akin ng dalawang plus dalawang katumbas ng apat na ang taong lumapit sa akin ay ginawa ito nang may paggalang, at ang Diyos, upang hindi tratuhin nang hindi makatarungan ang taong ito, ay inilalagay ako sa mabuting kalagayang ito. Sa ganitong mga pagkakataon, kung ikaw ay tanungin tungkol sa isang seryosong bagay, ipinapaalam sa iyo ng Diyos at masasabi mo sa tao kung ano ang mangyayari, kailan ito mangyayari, at kung paano nila ito dapat sagutin.

Ang isang espirituwal na gabay ay mahalaga sa buhay-espirituwal

Sa ngayon, ang pinakamahalagang bagay para sa mga tao ay ang makahanap ng isang espirituwal na ama, magkumpisal sa kanya, magtiwala sa kanya, at hanapin ang kanyang payo. Kung ang mga tao, na may espirituwal na ama, ay inaayos ang kanilang buhay upang may puwang para sa panalangin at pagbabasa ng mga espirituwal na aklat, kung sila ay dumadalo sa simbahan at tumatanggap ng Banal na Komunyon, kung gayon wala silang dapat ikatakot sa buhay na ito.

Upang matiyak na hindi lumihis ang kaluluwa sa landas, kailangang bantayan ito ng isang espirituwal na ama. Sa buhay-espirituwal, ang pagbabasa ng mga espirituwal na aklat, halimbawa, ay napakakatulong; gayunpaman, kung walang espirituwal na gabay, maaaring ipakahulugan ng isang tao ang kanyang nabasa sa sarili niyang paraan at sa gayon ay mahulog sa ilusyon. Isipin mo: ang isang taong nagmamaneho sa isang lugar na hindi niya kilala ang ruta ay maaaring kumonsulta sa mapa, ngunit bukod dito, humihinto rin siya upang magtanong sa mga tao ng direksyon upang hindi siya maligaw. Halimbawa, may isang taong nagmula sa Athens at patungo sa Florina. Siyempre, mayroon siyang mapa at tinitingnan ito, ngunit humihinto pa rin siya sa isang tindahan ng pahayagan at nagtatanong kung tama ang kanyang dinadaan at kung maayos ang kalsada sa unahan. At kung hindi sila nagtatanong, ilalagay nila ang kanilang sarili sa panganib o magkakamali ng kinaroroonan, at sa halip na Florina, mauuwi sila sa Kavala, o baka pa nga bumangga ang kanilang sasakyan sa bangin at magkabanggaan hanggang sa mamatay sila.

Siyempre, maaari ring mangyari na magtanong ang isang tao sa iba ng direksyon papunta sa kanyang destinasyon, ngunit nang marinig ang sagot [na kailangan niyang lumiko sa kabilang direksyon], ipinagpapatuloy pa rin niya ang kanyang sariling ruta at hindi siya napupunta sa kanyang inaasahan. Maaari rin siyang hindi makapansin sa mga panganib sa daan na pinababala sa kanya at magdulot ng aksidente o iba pang kapahamakan. Gayunpaman, ang taong nagpakita sa kanya ng tamang daan at nagbabala sa kanya: 'Mag-ingat ka: may matulis na liko sa ganitong lugar, at sa ganoong lugar ang daan ay dumadaan sa gilid ng matarik na bangin...', ay tumatanggap ng kanyang gantimpala. Dapat ay ganoon din sa buhay na espirituwal. Kailangan ng isang mananampalataya na magkaroon ng isang espirituwal na ama na tutulong sa kanya sa Sacramento ng Kumpisal at

magbibigay ng payo. Sa ganitong paraan lamang maaaring mamuhay ang isang tao nang may espirituwal na buhay at maging tiyak na nasa tamang landas siya.

Siyempre, pinipili ng isang tao ang kanyang sariling espirituwal na gabay. Hindi dapat ipagkatiwala ng sinuman ang kanyang kaluluwa sa kahit sino. Tulad ng paghahanap ng isang mabuting doktor para sa pisikal na kalusugan, gayundin naman, sa pag-aalaga sa kalusugan ng kaluluwa, dapat magsikap ang isang tao na makahanap ng mabuting espirituwal na ama at regular na bumisita rito — ang doktor ng kaluluwa.

Ipadala ang mga tao sa isang espirituwal na ama

— Geronda, ang mga taong pumupunta sa aming monasteryo ay madalas na nakikita kaming nakasuot ng kasuotang monastiko, at ito ay nagpapagaan sa kanila ng loob na makipag-usap sa amin tungkol sa kanilang sakit, kanilang mga problema — pati na rin magkumpisal. Paano natin dapat tratuhin ang mga taong ganito?

— Kapag may lumalapit sa inyo na may mga tanong tungkol sa kanilang mga pinagdaraan, una ninyong itanong sa kanila: 'Mayroon ka bang espirituwal na ama?' At sinasabi ko rin sa mga pumupunta sa aking selda: 'Hindi ako isang espirituwal na ama. Pumunta ka sa iyong kumpesor at gawin mo ang sinasabi niya sa iyo.' Kailangang magsisi ang mga tao. Higit pa rito, dapat silang magkaroon ng kumpesor at magkumpisal sa kanya — upang matanggal sa diyablo ang kapangyarihang kanilang ipinagkaloob sa kanya sa kanilang sarili. Kung ang isang madre ay makiramay sa kirot ng isang babaeng pinahihirapan ng budhi na dumating sa kumbento upang ikuwento ang kanyang mga problema nang isang beses lamang, at pagkatapos makinig sa kanya ay ipapadala siya sa kanyang kumpesor, naiintindihan ko iyon. Gayunpaman, mali ang regular na pakikipag-usap sa babaeng ito na nasa kagipitan. Ngunit, kung ang isang babae ay hindi nasisiyahan sa kanyang kumpesor, o hindi pa nakapagtapat ng kanyang kasalanan, o nasa kalagayan ng kawalan ng pag-asa, ipa-refer na ng madre—matapos siyang pakinggan nang isang beses—pabalik sa kanyang kumpesor, habang sinasabi sa babae na siya mismo ay mananalangin din para sa kanya.

Hindi tungkulin ng isang madre na tulungan ang mga tao sa pamamagitan ng patuloy na pakikinig sa kanilang mga problema. Higit pa rito, hindi nakakatulong sa mga tao mismo ang ganitong pakikinig. Pagkatapos ng lahat, tatlong uri ng pagbabago ang maaaring mangyari sa isang tao: maaari silang mabago sa pamamagitan ng kanilang sarili, ng iba, o ng diyablo. At dahil dito, pumupunta ang mga tao rito sa kumbento at naghahanap ng ginhawang pang-tao; gayunpaman, sa sandaling lisanin nila ang kumbento, agad silang bumabalik sa dati nilang pamumuhay, at nagpapatuloy ang kanilang lumang kuwento. [Kaya naman] parehong mga babae at lalaki ay dapat lumapit sa kanilang mga ama sa espirituwal. Kung [sa halip] ipagkatiwala nila ang kanilang mga problema sa isang madre, mali ito. Dahil pagkatapos, pinagtatanggol ng mga tao ang kanilang sarili sa pagsasabing: 'Nagsalita ako tungkol sa aking sarili; samakatuwid, nagawa ko na ang kinakailangan.' Sa madaling salita, mapanlinlang na pinapakalma ng ganitong mga tao ang kanilang sariling konsensya at hindi sila pumupunta sa kanilang espirituwal na ama. At ito ay isang patibong ng demonyo upang pigilan ang mga tao na magkumpisal.

Dapat ninyong maunawaan kung ano ang misyon ng bawat isa sa inyo bilang mga madre, at huwag maghangad na makisangkot sa maling gawain ng pagpapalaganap ng pananampalataya. Pagkatapos ng lahat, gumagawa tayo ng ganitong 'gawain ng pagpapalaganap ng pananampalataya' dahil hindi natin nauunawaan ang ating misyon bilang mga madre. Bilang mga madre, obligasyon nating ipanalangin ang mga problema ng mga tao — ngunit hindi tayo obligadong lutasin ang mga problemang ito. Ang mga suliranin ng tao, gayunpaman, ay sakop ng responsibilidad ng espirituwal na ama; [bukod pa rito], siya ang may pananagutan para rito. Kung ikinukwento ng mga tao sa iyo ang kanilang mga problema, inililipat nila ang pananagutang ito sa iyo, samantalang ang isang espirituwal na ama ay maaaring masusing bantayan ang mga tao at makahanap ng mga solusyon sa kanilang mga problema. Sa madaling salita, kailangan may gawain para sa mga tao, ngunit ang

gawaing ito ay hindi tungkulin ng isang madre. Maaari lamang tayong hingan ng mga tao ng panalangin. Kung magpapadala sila ng liham na may mga pangalan at kahilingang ipanalangin sila, dapat nating ipanalangin ang mga ito hangga't maaari gamit ang ating rosaryo.

"Ang Pagpapagaling na Espirituwal na Ama"

Tulad ng pagsisikap ng isang tao na tiyaking malapit ang kanilang GP, kung maaari, gayundin dapat nilang sikaping malapit ang kanilang espirituwal na ama. Ang isang karaniwang doktor, dahil malapit siya sa pasyente, ay makapagbibigay ng mas malaking tulong kaysa sa isang propesor ng medisina — kahit na hindi gaanong malawak ang kanyang karanasan. Pagkatapos ng lahat, sa pamamagitan ng pagiging malapit sa pasyente, maaaring suriin siya ng doktor nang regular at, kapag kinakailangan, ipadala siya sa isang espesyalista para sa konsultasyon. Nang ako ay nasa isang sanatorium para sa tuberculosis,¹³⁴, napansin ko ang sumusunod: maraming mayayamang tao, sa kabila ng pagkakaroon ng tuberculosis, ay hindi pumasok sa sanatorium kundi nanatili sa bahay. Dumarating ang mga propesor ng medisina para gamutin sila. Gayunpaman, tulad ng ipinakita ng karanasan, napatunayang ganap na hindi epektibo ang ganitong paggamot, dahil hindi kayang subaybayan ng mga propesor ang mga pasyente sa bahay nang regular. Dahil dito, napilitan ang sanatorium na magbukas ng isang espesyal na ward para sa mga mayayaman — upang sila ay magamot bilang pasyenteng panloob at manatili sa ilalim ng patuloy na medikal na pangangasiwa. Ang ibig kong sabihin ay ganito: ang doktor, na malapit sa pasyente, ay binabantayan siya, nag-iireseta ng isang paggamot o iba pa, at tinitingnan kung nakakatulong sa kanila ang mga gamot na inireseta niya o kung nagdudulot ang mga ito ng mga side effect o hindi kanais-nais na reaksiyon. Batay sa mga obserbasyong ito, dinaragdagan o binabawasan ng doktor ang iniresetang dosis, at kung kinakailangan, maaari siyang magreseta ng ganap na ibang kurso ng paggamot para sa pasyente. Ganoon din sa isang espirituwal na ama: dapat niyang masusing bantayan ang kaluluwa, sapagkat paminsan-minsan ay may mga pagbabagong nagaganap sa isang tao na hindi matutukoy mula sa malayo, upang matulungan niya sila nang epektibo. Minsan ay pinayuhan ko ang isang babae na nahaharap sa tukso: 'Gawin mo ito at iyon, at makikita mong malalampasan mo ang tukso.' At tunay nga, pinakinggan niya ako, at lumipas ang tukso. Gayunpaman, makalipas ang maikling panahon ay nahulog siya sa isang ganap na ibang tukso at sinubukang malampasan ito sa parehong paraan tulad ng sa una. Bilang resulta, labis siyang nagdusa sa kalungkutan! Ngunit tiyak na maaari namang magpadala ng isang tao sa akin ang babaeng ito na may kakaibang ugali o sumulat ng liham upang itanong kung ano ang dapat niyang gawin, dahil ang suliraning hinarap niya ay ibang uri. At nagreseta sana ako ng bagong 'gamot' para sa kanya — ibig sabihin, magbibigay ako ng ibang payo. Ngunit hindi siya nakahanap ng paraan para magtanong sa akin, dahil malayo ako sa kanya. Kaya naman — maliban kung kilala ko nang mabuti ang isang tao at madalas kaming nakikipag-ugnayan — hindi ako nagbibigay ng payo mula sa malayo.

Isang espirituwal na ama sa loob ng pamilya

— Geronda, anong mga aklat ang makakatulong sa mag-asawa?

— Narito ang makakatulong sa mga mag-asawa: hindi dapat maghanap ng dahilan para sa kanilang sarili. Kung ang bawat mag-asawa ay maghahanap ng dahilan para sa kanilang sarili, kahit gaano karaming espirituwal na aklat ang kanilang basahin, wala silang makukuhang benepisyo. Ngunit kung mabuti ang ugali ng mag-asawa, kung mayroon silang espirituwal na ama at sumusunod sila rito, makakaiwas sila sa mga problema. [Ang normal na buhay-pamilya] ay imposible nang wala ang isang espirituwal na 'tagapamagitan'.

Pinakamainam kung magkaroon ang mag-asawa ng iisang espirituwal na ama. Hindi yung ang asawang lalaki ay may isang espirituwal na ama at ang babae ay may isa pa. Kung dalawang tabla

¹³⁴ Noong 1966

ang pinipino ng dalawang magkaibang karpintero—bawat isa ay sa kani-kanilang paraan—hindi kailanman magiging posible na pagdugtungan ang isang tabla sa isa pa. Ngunit kung magkapareho ang espirituwal na ama ng mag-asawa, tinatabas niya ang kanilang mga 'matitigas na gilid'—ang kanilang mga kakulangan. Tinatabas niya ang kakulangan ng isa, tinatabas din ang kakulangan ng isa pa, at sa ganitong paraan ay naiaayos at napapakinis ang mga kahirapan [sa kanilang relasyon]. Gayunpaman, sa kasalukuyan, kahit sa mga mag-asawang namumuhay nang espiritwal, magkaiba ang espirituwal na ama ng asawang lalaki at babae. Bihira na ang magkaparehong espirituwal na ama ng mag-asawa. Kaya hindi nila natatanggap ang tulong na kailangan nila. May kilala akong mag-asawa na tunay na bagay sa isa't isa, ngunit wala silang iisang espirituwal na ama na makakatulong sa kanila, kaya nagdiborsyo sila. Kasabay nito, may alam akong mga pamilya na kung saan ang mag-asawa, na may iisang espirituwal na ama, ay namuhay nang magkasundo at maayos ang pagsasama, kahit na [bilang mga tao] hindi sila lubusang bagay sa isa't isa.

Siyempre, kung ang buong pamilya ay may iisang spiritual father, mas mabuti pa iyon. Kapag may lumitaw na problema sa ganitong pamilya, makikinig ang spiritual father sa lahat ng miyembro ng pamilya at lulutasin ito, matapos niyang maunawaan ito mula sa lahat ng panig. Sa isang pagkakataon, maaaring mahigpit na utusan ng espirituwal na ama ang ama o ina na gumawa ng isang bagay; sa iba naman — kung hindi niya malutas ang problema batay sa sinasabi ng mga magulang — iimbitahin niya ang mga anak na makipagkita sa kanya. Kung may mga problema sa pamilya na, halimbawa, ang asawang babae ang may kasalanan, maaaring imbitahin ng espirituwal na ama ang asawang lalaki na makipagkita sa kanya upang payuhan siya kung paano dapat siyang kumilos. Sa huli, maaari niyang hingin ang matalinong tulong ng isa sa kanilang kamag-anak o kakilala.

Pagpapalit ng espirituwal na ama

— Geronda, kung ang isang tao ay napilitan sa anumang dahilan na palitan ang kanilang espirituwal na ama, kailangan bang ikumpisal muli sa bagong espirituwal na ama ang mga kasalananang dati nang ikinuumpisal sa dati?

— Mabuti kung ipapaalam ng isang tao sa kanyang bagong espirituwal na ama [ang mga espiritwal na karamdaman na kanyang dinanas], gaya ng isang pasyenteng nagsasabi sa bagong doktor ng kanyang medikal na kasaysayan upang mas epektibo siyang matulungan ng doktor.

— Geronda, paano kung nais ng isang tao na palitan ang kanyang espirituwal na ama at itanong sa atin kung tama bang gawin ito? Ano ang dapat nating sabihin sa kanila?

— [Upang makahanap ng bagong espirituwal na ama] dapat hangarin ang pagpapala ng dating espirituwal na ama. Walang kabutihan sa basta-bastang pagpapalit ng espirituwal na ama. Kung, habang itinatayo ang isang gusali, palagiang pinapalitan ang mga inhinyero at foreman, hindi maayos na matatapos ang gusaling iyon.

Noong nakaraan, pumupunta ang mga tao sa matatanda upang humingi ng payo tungkol sa kanilang mga suliranin at upang makakuha ng tulong. Ngayon, marami ang pumupunta sa mga nakatatanda hindi upang humingi ng kanilang payo, kundi upang ipagtanggol ang kanilang sarili o upang sa huli ay maipagkwento sa iba na nakipagkonsulta sila sa ganito at ganoong nakatatanda. 'Pumunta ako kina ganito at ganoon,' sabi ng mga taong ito, 'at tinanong ko rin si Ama Paissius tungkol dito.' Ngunit sa katotohanan, maaaring nang tanungin niya ako, pinagsabihan ko siya. O nangyayari pa nga na nakarating siya sa pintuan ko, ngunit sa huling sandali ay natakot siyang kumatok at umalis na lang! Kaya naman, ang mga taong ito ay napupunta-punta mula sa isang espirituwal na ama patungo sa iba, na walang permanenteng tagapakinig ng kanilang kumpisal. Dahil dito, naguguluhan sila.

May iba namang kapag nakagawa ng kasalanan, hindi nila ito ikinukumpisal sa sarili nilang kumpesor, kundi sa ibang kumpesor—upang hindi masira ang kanilang reputasyon. Lumipas ang ilang sandali, ginagawa nila muli ang parehong kasalanan at sinasabi ito sa ikatlong kumpesor, at

pagkatapos ay sa isa pa... Sa huli, inihaharap nila ang usapin sa bawat isa sa mga kumpesor na ito na para bang isang beses lang nila nagawa ang kasalanang ito. Dahil dito, patuloy na nagkakasala ang ganitong mga tao at hindi sila nagbabago.

Napansin ko na may ilan na nag-aatubiling magkumpisal sa kanilang espirituwal na ama, kahit alam nilang tutulungan niya sila, at kahit nauunawaan nilang walang kahit anong pagkakataon na ibubunyag niya ang mga lihim ng kanilang kumpisal sa iba. Gayunpaman, sa halip na ikumpisal ito sa kanilang espirituwal na ama, ipinagkakatiwala nila ang kanilang mga iniisip sa isang kakilala na hindi naman makakatulong at tiyak na ikukwento ito sa iba. Naalala ko noong ako ay isang baguhang monghe sa isang komunal na monasteryo,¹³⁵ dumating ang isang lalaki na nais maging monghe. Matapos siyang manirahan sa monasteryo nang ilang panahon, nagsimulang himukin siya ng kanyang mga iniisip na lisanin ang monasteryo. Kaya 'inamin' niya ang kanyang mga iniisip hindi sa abbot, ni sa anumang ibang espirituwal na ama ng monasteryo, kundi — maniniwala ka ba! — sa isang manggagawa mula sa Ierissos,¹³⁶ na nagtatrabaho sa monasteryo. Nang ikuwento ng monghe sa manggagawa ang tungkol sa sarili niya, nandoon ako noon sa malapit dahil nagbabalat ako ng sibuyas malapit sa kusina, at narinig ko ang kanilang pag-uusap. Nakatayo ang monghe at ang manggagawa dalawang metro ang layo mula sa akin, at nagsimulang mag-"kumpisal" nang malakas ang monghe sa manggagawa. "Ako," panimula niya, "ay nagsisisi nang maging monghe." — "Kung ganoon," tanong ng manggagawa nang may pagtataka, "nang dumating ka sa monasteryo, hindi ka ba nanirahan doon nang ilang sandali bago ka manumpa ng iyong mga panata, para masanay ka muna sa lugar?" — "Pero dalawang buong taon akong nanirahan dito para masanay!" reklamo ng monghe. "Naku, naku," ang namangha ng manggagawa. "Kung ganoon, bakit hindi ka na lang umalis noon pa?" — "Ano'ng silbi ng pagtatanong niyan ngayon," ang iyak niya, "nakikita mo namang hindi ako umalis." — "Hindi ko akalaing mangyayari 'yan!" ang sigaw ng manggagawa, malalaki ang mga mata. 'Pero pinilit ka bang maging monghe?' 'Hindi,' ang hinagpis ng monghe, ' , ako mismo ang nagnais nito.' 'Ang haba naman ng kuwento,' ang umiling ng manggagawa. 'Sinabi mo ba ito sa abbot?' 'Hindi,' ang sagot ng monghe. "Bakit mo naman sinasabi sa akin ang lahat ng ito?" tanong ng manggagawa nang may pagtataka. "Anong pakinabang mo rito?" Kaya inisa-isa ng monghe ang buong kuwento niya sa manggagawa. Nakikita mo na? Dapat sinabi niya sa abbot ang lahat para makakuha ng tulong, pero sa halip ay nagpunta siya para 'kumumpisal' sa manggagawa. At itong manggagawa, na nakaupo sa isang kapihan sa kanilang bayan sa susunod na weekend, ay ikukwento muli ang kanyang 'pagkumpisal' para aliwin ang kanyang mga kasamang umiinom, at ikakalat pa nila ang kuwento, at saka magtsitsismisan na ang mga tao tungkol sa kawawang monghe sa bawat kanto. At hindi naman masasabing mahina ang isip ng mongheng ito. Alam mo ba kung ilang diksyunaryo ang mayroon siya? Perpektong alam niya ang Lumang Griyego.

— Geronda, kung ang espirituwal na ama ng isang layko ay wala, maaari ba siyang humingi ng payo tungkol sa isang kahirapan o tukso na kanyang kinahaharap mula sa isa sa kanyang mga espirituwal na kapatid?

— Aba, hindi ba niya maaaring tawagan ang kanyang espirituwal na ama at humingi ng payo? Minsan ay nakakatulong sa atin ang isang espirituwal na kapatid, at minsan naman ay hindi talaga. O kahit pa may mabuting intensyon siyang tulungan tayo, maaaring makasakit ang isang espirituwal na kapatid. Kung kinakailangan, maaari mong tawagan ang iyong espirituwal na ama at, sa ganitong paraan, ay maitama ang mga bagay. Gayunpaman, kung hindi makontak ng isang tao ang kanyang espirituwal na ama, at ang isyung kinahaharap niya ay seryoso at hindi maaaring ipagpaliban, maaari siyang magtanong sa ibang espirituwal na ama. Mabuting malaman nang maaga ng isang tao mula sa kanyang sariling espirituwal na ama kung kanino siya maaaring lumapit sa ganitong mga pagkakataon. Mahalaga na kumonsulta sa isang taong kapareho ng diwa ng iyong espirituwal na

¹³⁵ Sa Monasteryo ng Esfigmen noong 1953–1956.

¹³⁶ Ierissos – isang maliit na bayan sa Chalkidiki, hindi kalayuan sa Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

ama. Pagkatapos ng lahat, ang isang inhinyero ay gumagawa ng plano sa isang paraan, samantalang ang isa naman ay sa ibang paraan. Maaaring pareho nang matibay ang mga plano ng dalawang inhinyero, ngunit magkaiba ang mga ito sa isa't isa.

Kabanata 2.

Tungkol sa tamang pagkuwento ng kasalanan

Dapat mong muling balutan ang iyong sugat

— Geronda, kapag nakakaranas ako ng pagkabigo sa aking espirituwal na pakikibaka, nagsisimula akong mag-panic.

— Huwag kang matakot. Ang pakikibaka ay pakikibaka. At magkakaroon din ng mga sugat sa pakikibakang ito. Ang mga sugat na ito ay nagagamot sa pamamagitan ng kumpisal. Pagkatapos ng lahat, ang mga sundalong nasugatan sa labanan ay agad na dumadali sa ospital. Inaayos ang kanilang mga sugat, at masigasig silang bumabalik sa labanan. Higit pa rito, mula sa kanilang mga sugat, nakakakuha ang mga sundalo ng karanasan at mas nag-iingat sila upang maiwasan ang mga bala ng kaaway at mga shrapnel kaysa dati — upang hindi na sila muling masugatan. Ganun din sa atin: kung masugatan tayo sa ating espirituwal na pakikibaka, hindi tayo dapat matakot, kundi tumakbo sa ating espirituwal na ama, ipakita sa kanya ang ating sugat, magpagaling sa espirituwal, at ipagpatuloy *ang ating 'mabuting gawa'* muli.¹³⁷ Maging masama ito kung hindi natin hahanapin ang mga pagnanasa—ang mga kakila-kilabot na kaaway ng kaluluwa—at hindi tayo magsikap na puksain ang mga ito.

— Geronda, may ilang tao na hindi kumukumpisal dahil sa [sinabing] pagmamataas sa sarili. 'Dahil baka maulit ko rin ang parehong kasalanan,' sabi ng mga taong iyon, 'bakit pa ako kukumpisal? Baka gawing katawa-tawa pa ang pari?'

— Mali iyan! Para itong isang sundalo na nasugatan sa labanan at sasabihin: 'Dahil hindi pa tapos ang digmaan at maaaring masugatan ako muli, bakit ko pa ipapagamot ang sugat ko?' Ngunit kung hindi niya ipapagamot ang sugat, malaking dami ng dugo ang mawawala sa kanya at mamamatay siya. Marahil ang mga taong i, ay talagang nagkukumpisal dahil sa pagmamahal sa sarili, ngunit sa huli ay sinisira nila ang kanilang sarili. Nakikita mo kung paano: [upang linlangin ang isang tao] ginagamit ng demonyo kahit ang mga biyayang taglay ng isang tao. Kung, kapag tayo'y nahulog at nabahiran ng putik, hindi natin nililinis ang ating kaluluwa sa pamamagitan ng kumpisal, na pinagtatwiran ang ating sarili sa kaisipang mahuhulog at mababahiran muli, kung gayon ang mga tuyong patong ng ating lumang putik ay natatakpan ng sunud-sunod na bagong patong ng putik. Hindi madaling linisin ang lahat ng putik na iyon pagkatapos.

Ang Kailangan ng Kumpisal

— Geronda, ang Kagalang-galang na Marko ang Asketiko, ay nagsabi: 'Ang dalubhasa sa bagay na ito, nang malaman ang katotohanan, ay nagkumpisal sa Diyos hindi sa pamamagitan ng pagbabalik-tanaw sa kanyang mga ginawa, kundi sa pamamagitan ng pagtitiis sa mga nangyayari sa kanya.'¹³⁸ Ano ang ibig niyang sabihin rito?

— Dapat magkumpisal sa parehong paraan. Ang isang mananampalataya ay nagkukumpisal sa kanyang espirituwal na ama, at bago magsimulang manalangin, mapagkumbabang nagkukumpisal siya sa Diyos, inilalantad ang kanyang sarili [sa Harap Niya]: 'Diyos ko, nagkasala ako; ako ay ganito

¹³⁷ 1 Tim. 6:12.

¹³⁸ Ihambing kay San Marcos na Asketiko. Para sa Mga Nais Magpatunay sa Sarili sa pamamagitan ng Kanilang Mga Gawa, Kabanata 155. Ang Pag-ibig sa Kabutihan (salin sa wikang Ruso). Bol. I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 553.

at ganoon.' Ngunit kasabay nito, tinitiiis ng isang Kristiyano ang mga pagsubok na ipinapataw sa kanya bilang gamot. Hindi sinasabi ng Kagalang-galang na si Mark na hindi na kailangang magkumpisal sa Diyos at sa kanyang espirituwal na ama, at na sapat na ang pagtitiis lamang ng mga pagsubok. Ano ang ibig sabihin ng salitang 'magkumpisal'? Hindi ba ito nangangahulugang 'bukas na pag-amin, paghayag ng nasa loob ko'?¹³⁹ Kung may kabutihan ka sa loob mo, '*umaamin ka sa Panginoon*',¹⁴⁰ ibig sabihin, pinupuri mo ang Diyos. Kung may kasamaan ka sa loob mo, inaamin mo ang iyong mga kasalanan.

— Geronda, kapag unang beses na pupunta sa kumpisal, dapat bang ikuwento ng isang tao sa kanyang espirituwal na ama ang buong nakaraan ng kanyang buhay?

— Kapag unang pumunta ka sa iyong espirituwal na ama, dapat kang magsagawa ng pangkalahatang kumpisal na sumasaklaw sa buong buhay mo. Kapag ang isang pasyente ay na-admit sa ospital, ibinibigay nila sa mga doktor ang kanilang medikal na kasaysayan. Halimbawa, maaari nilang sabihin: 'Noon, mayroon akong ganitong kondisyon sa baga, ngunit gumaling na ito; sumailalim ako sa ganitong operasyon sa ilalim ng pangkalahatan o lokal na kawalan ng pakiramdam' — at iba pa. Sa eksaktong parehong paraan, sa kanilang unang kumpisal, dapat sikapin ng nagsisisi na ikuwento sa kumpesor ang mga detalye ng kanilang buhay, at tutukuyin ng kumpesor ang [espirituwal] na sugat ng taong iyon upang pagalingin ito. Pagkatapos ng lahat, madalas na ang isang maliit na sugat lamang, kung hindi magamot, ay maaaring magdulot ng malubhang kahihinatnan sa kalusugan ng isang tao. Siyempre, kapag unang lumapit ang isang tao sa kanyang kumpesor, dadalhin niya, sabihin nating, isang daang kasalanan na kailangan niyang ikumpisal. Kapag siya ay lumapit sa kumpisal sa ikalawang pagkakataon, dadalhin niya ang isang daang sampung kasalanan: sapagkat ang demonyo — dahil nakumpisal na ang taong ito at 'nasira ang buong plano' nito — ay maglunsad ng malaking labanan laban sa kaniya. Sa ikatlong pagkakataon, kailangan nilang ikumpisal ang isang daan at limampung kasalanan. Gayunpaman, pagkatapos noon, unti-unting bababa ang bilang ng mga kasalanan hanggang sa umabot sa punto na ang dinadala ng tao sa kumpisal ay ang pinakamaliit na bilang ng mga kasalanan na kailangan niyang aminin.

Wasto na Kumpisal

— Bakit minsan ay hindi natin ginagawa ang kinakailangang pagsisikap na itama ang ating mga gawain, kahit na sinisisi tayo ng ating konsensya?

— Maaari rin itong mangyari bilang resulta ng isang uri ng pagkasira ng damdamin. Kung ang isang tao ay napapanic dahil sa tukso na dumapo sa kanila, maaaring nais nilang gumawa ng isang matapang na pagsisikap, ngunit kulang sila sa disposisyon o panloob na lakas upang gawin ito. Sa ganitong kaso, kailangan nilang maibalik ang kanilang panloob na kaayusan sa pamamagitan ng kumpisal. Sa pamamagitan ng kumpisal, ang isang tao ay nakakahanap ng ginhawa, , napapanibago ang kanilang lakas, at, sa pamamagitan ng Grasya ng Diyos, muling natatagpuan ang determinasyong lumaban. Gayunpaman, kung hindi inayos ng isang tao ang kanyang mga gawain sa ganitong paraan, maaaring dumating pa ang iba pang tukso sa kanya. Bilang resulta, habang nasa ganitong kalungkutan at kawalang-pag-asa, lalo silang nababali; sinasakal sila ng kanilang mga iniisip, bumabagsak sila sa kawalan ng pag-asa, at hindi na sila makapagsumikap pa.

— At paano kung madalas mangyari ang inilalarawan mo?

— Kung madalas itong mangyari, dapat ding madalas na maibalik ng isang tao ang kanyang espirituwal na kaayusan. Kailangang buksan ng isang tao ang kanyang puso sa kanyang espirituwal na ama upang maibalik ang determinasyon at lakas sa pakikibaka. At nang maibalik ang panloob na kaayusan, kailangang paandarin ng isang tao ang kanyang [espirituwal] na makina; dapat siyang

¹³⁹ Ihambing ang Griyegong "ἐξομολογούμεναι."

¹⁴⁰ Ihambing ang Awit 106:1.

magsikap nang taimtim at buong sigla upang masundan nang malapitan ang [tumatakbong] demonyo.

— Geronda, bakit hindi ko nararamdaman ang pangangailangan na kumumpisal?

— Marahil ay hindi mo naman binabantayan nang mabuti ang sarili mo? Pagkatapos ng lahat, ang Kumpisal ay isang Sakramento. Lumapit ka sa kumpisal at sabihin mo lamang sa iyong espirituwal na ama ang tungkol sa iyong mga kasalanan. Akala mo ba kakaunti ang mga ito? Hindi ka ba matigas ang ulo? Paano naman ang pagkamakasari? Hindi mo ba nasasaktan ang kapatid mong babae? Hindi mo ba hinuhusgahan ang iba? Akala mo ba kapag nagkumpisal ako, partikular na mga kasalanan lang ang ikinukumpisal ko? Hindi, ikinukumpisal ko: 'Nagkasala ako sa pamamagitan ng galit, sa pamamagitan ng paghatol...', at binabasa ng kumpisador ang panalangin ng absolusyon para sa akin. Gayunpaman, kahit ang maliliit na kasalanan ay may sariling bigat. Noong wala akong masamang kasalanan na maibabanggit, nagkumpisal ako kay Padre Tikhon,¹⁴¹, at sasabihin niya: 'Isang butil ng buhangin, anak ko, isang butil ng buhangin!' Ang maliliit na kasalanan ay nagtitipon hanggang maging isang buong bunton ng buhangin, na sa bigat ay maaaring lumampas pa sa isang malaking bato. Ang isang taong nagkasala ng mabigat na kasalanan ay palaging iniisip ito, nagsisisi, at nagpapakumbaba. Ngunit ikaw ay may napakaraming maliliit na kasalanan. Gayunpaman, kung ikukumpara mo ang kalagayan kung saan ka lumaki sa kalagayan kung saan lumaki ang taong nagkasala ng mabigat na kasalanan, makikita mong mas masahol ka pa kaysa sa kanila.

Bukod pa rito, subukang maging tiyak sa iyong kumpisal. Hindi sapat na banggitin lamang ang iyong mga kasalanan, halimbawa, 'Maselan ako, nagagalit ako' at iba pa; kailangan mo ring ikumpisal ang iyong mga tiyak na pagkukulang upang makatanggap ng tulong. At kung ikinukumpisal mo ang isang malubhang kasalanan, gaya ng panlilinlang, halimbawa, kailangan mong ikumpisal nang detalyado kung ano ang iniisip mo habang ginagawa mo ang kasalananang ito at kung ano ang mga partikular mong ginawa. Sa hindi paggawa ng ganoong partikular na kumpisal, hinihamak mo si Cristo. Kung ang isang tao ay hindi ipinagtapat ang katotohanan sa kanyang espirituwal na ama, hindi inihahayag ang kanyang kasalanan sa kanya upang matulungan siya, nagdudulot siya ng malaking pinsala sa kanyang sarili, na parang isang maysakit na nagdudulot ng malaking pinsala sa kanyang kalusugan sa pamamagitan ng pagtatago ng kanyang karamdaman sa doktor. Samantalang kung ang isang tao ay ipinapakita sa kanyang espirituwal na ama kung sino talaga siya, mas mauunawaan siya ng espirituwal na ama at mas epektibo siyang matutulungan.

Bukod pa rito, ang sinumang hindi makatarungang nagpakita ng pagtrato sa iba o nakasakit ng damdamin sa pamamagitan ng kanilang pag-uugali ay dapat munang lumapit sa taong kanilang nasaktan, mapagpakumbabang humingi ng kapatawaran, at makipag-ayos sa kanila; saka lamang nila dapat ikumpisal ang kanilang paglabag sa kanilang espirituwal na ama upang makatanggap ng absolusyon. Sa ganitong paraan, ipinagkakaloob ang biyaya ng Diyos. Kung ang isang tao ay ikumpisal ng ganitong kasalanan sa kanyang espirituwal na ama nang hindi muna humihingi ng kapatawaran sa taong kanyang nagkasalahan, imposibleng makahanap ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa, dahil sa kasong ito ay hindi nagpapakumbaba ang taong nagkasala. May eksepsiyon kapag ang taong naagrabyado ay namatay o hindi matagpuan dahil lumipat na, at hindi na posible ang humingi ng kapatawaran, kahit pa sa pamamagitan ng liham. Ngunit kung ang taong nagsisisi ay handang gawin ito, pinapatawad siya ng Diyos, sa pagtingin sa kanyang kagustuhang iyon.

— Geronda, paano kung humingi na kami ng tawad sa isang taong aming nasaktan, ngunit hindi niya kami pinatawad?

¹⁴¹ Para kay Nakatatandang Tikhon, tingnan ang aklat: *Elder Paisius*. The Holy Mountain Fathers and Stories from the Holy Mountain. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. mga pahina 13–39.

— Sa ganoong kaso, dapat tayong manalangin na palambutin ng Diyos ang kanilang puso. Gayunpaman, maaaring piliin ng Diyos na hindi palambutin ang puso ng taong iyon dahil, kung patawarin nila tayo, maaaring madali tayong muling mahulog sa parehong kasalanan.

— Geronda, pinapayagan bang, matapos gumawa ng isang malubhang kasalanan, ay hindi agad itong ikumpisal?

— Bakit ipagpabukas pa? Para mawala na lang ba? Pagkatapos ng lahat, habang mas matagal mong iniwan ang bulok na pagkain, lalo lang itong nabubulok. Bakit ka pa maghihintay ng dalawa o tatlong buwan para lang magtapat ng isang malubhang kasalanan? Dapat kang pumunta agad-agad. Kung may bukas kang sugat, dapat ka bang maghintay ng isang buwan bago ito lunasan? Hindi. Sa ganoong kaso, hindi na kailangang maghintay hanggang magkaroon ng mas maraming oras o mas maging handa ang tagapakinig ng kumpisal na bigyan tayo ng kanyang pansin. Dapat tayong magmadaling diretso sa ating kumpesor, maikling ikumpisal ang kasalanang nagawa natin, at pagkatapos, kapag may mas maraming oras na ang kumpesor, maaari tayong bumalik sa kanya para makipag-usap o makatanggap ng espirituwal na gabay.

Hindi naman mahaba ang kailangan para ilarawan sa tagapakinig ng kumpisal ang sitwasyong kinahaharap natin. Kung maayos ang takbo ng konsensya, mailalarawan ng isang tao ang kanyang kalagayan sa ilang salita lamang. Gayunpaman, kung may kalituhan sa loob ng isang tao, maaari siyang magsalita nang magsalita nang hindi binibigyan ang tagapakinig ng kumpisal ng tunay na pag-unawa sa kanyang kalagayan. May ilan na nagpapadala sa akin ng mga buong kuwaderno na puno ng mga kuwento tungkol sa kanilang sarili at sa kanilang mga problema. Dalawampu o tatlumpung pahina na may maliliit na sulat-kamay, at sa dulo ay ilang pahina pa ng postscript... Ngunit ang lahat ng kanilang isinusulat ay madaling magkasya sa isang pahina lamang.

Sa pamamagitan ng pagbibigay ng mga dahilan para sa ating sarili sa panahon ng kumpisal, pinapabigat natin ang ating konsiyensya

— Geronda, kung sa pag-kumpisal ay hindi nararamdaman ng nagsisisi ang sakit na naramdaman niya nang gawin niya ang kasalanan, ibig bang sabihin ay wala siyang tunay na pagsisisi?

— Kung nakalipas na ang ilang panahon mula nang gawin niya ang kasalanang iyon, nagsimulang gumaling ang sugat, at iyan mismo ang dahilan kung bakit hindi niya nararamdaman ang matinding sakit. Ngunit dapat pansinin ito: sa panahon ng kumpisal, hindi dapat ipagtanggol ang sarili. Kapag ako'y nagkumpisal at inamin ko sa kumpesor ko na, halimbawa, nagalit ako sa isang tao — kahit na, sa pangkalahatan, karapat-dapat nga siyang mabigyan ng isang malakas na sampal — hindi ko sinasabi sa kumpesor na ako ang may kasalanan, upang hindi niya ako bigyan ng katwiran. Ang taong nagtatanggol sa sarili habang kumukumpisal ay hindi nakakamtan ang panloob na kapayapaan — gaano man nila binabaliwalâ ang kanilang konsiyensya. Ang mismong mga pagtatanggol sa sarili na ginagamit nila sa kumpisal ay nagiging pasanin sa kanilang konsiyensya. Ngunit ang taong may maselang konsensya, na nagpapalabis sa tindi ng mga kasalanang nagawa niya at tinatanggap ang mabigat na penitensya mula sa kanyang kumpesor, ay nararamdaman ang di-mailarawang kagalakan. May mga taong, nang pumitas ng isang ubas nang hindi humihingi ng pahintulot, ay pakiramdam nila'y nakaw nila ang maraming basket ng ubas, at palagi nilang iniisip ang kanilang kasalanan. Hindi sila makatulog buong gabi hanggang sa kanilang ikumpisal ang kasalanang ito. Ang iba naman, na nagnanakaw ng buong basket ng ubas, ay pinagtatanggol ang kanilang sarili at sinasabing isang kumpol lang ang kinuha nila. Gayunpaman, alam mo ba kung anong banal na aliw ang nararanasan ng mga hindi lamang hindi naghahanap ng dahilan para sa kanilang sarili, kundi lalo pang pinalalaki ang kanilang di-kahalagahang paglabag, pinaghihirapan ito at labis na nagdurusa para sa isang maliit na pagkakasala na kanilang nagawa? Dito, kitang-kita ang banal na katarungan; kitang-kita kung paano ginagantimpalaan ng Mabuting Diyos ang mga tao.

Napansin ko na ang mga taong mapagpakumbabang inilalantad ang kanilang mga kasalanan sa kanilang kumpesor at nagpapakumbaba ay tunay na nagniningning—dahil tinatanggap nila ang biyaya ng Diyos. Isang retiradong opisyal ang nagsabi sa akin, nang may pinakamalalim na pagsisisi, tungkol sa isang bagay na ginawa niya noong siya ay walong taong gulang pa . Kinuha niya ang bola ng isa pang bata. Isang gabi lang niya pinanatili ang bola, at ibinalik ito kinabukasan ng umaga. Habang ikinukwento niya sa akin ang insidenteng ito, umiyak ang lalaki dahil nagdulot siya ng dalamhati sa kanyang kapitbahay. Matapos magretiro, hinanap niya ang lahat ng taong nairita niya sa kanyang tungkulin — pati na ang mga nairita niya habang isinasagawa ang kanyang opisyal na tungkulin — at humingi siya ng tawad sa kanila! Namangha ako sa kanyang pagkatao: inako niya ang lahat ng sisi sa sarili. Nakatira na siya ngayon sa isang nayon at ginagamit ang kanyang ipon para magbigay ng limos sa mga nangangailangan. Ang kanyang siyamnapu't limang taong gulang na ina, na lubhang apektado ng paralysis, ay nakahiga sa kama, at siya mismo ang nag-aalaga rito. Dahil napipilitan niyang makita ang hubad na katawan ng kanyang ina habang inaalagaan siya, pinahihirapan siya ng ganitong kaisipan: "Kung si Ham ay pinarusahan dahil nakita niya ang hubad ng kanyang ama, ano pa kaya ang naghihintay sa akin, na nakikita ang hubad ng aking ina!..."¹⁴² Ang lalaking ito ay umiyak nang walang tigil. Ang kanyang mukha ay nagniningning. Gaano karaming benepisyo ang idinulot sa akin ng kanyang pagsisisi!

— Geronda, posible bang magpalabis ang isang tao sa kanyang mga kasalanan upang ipakita sa kanyang espirituwal na ama na siya ay nakikibahagi sa isang maselang gawaing espirituwal?

— Iba iyon. Sa kasong iyon, ipinagmamalaki ng isang tao ang kanyang 'kababaang-loob.'

Pagkatapos ng kumpisal

— Geronda, normal ba na makaramdam ng isang tiyak na kabigatan sa kaluluwa pagkatapos ng kumpisal?

— Bakit nga ba nararamdaman ng isang tao ang kabigatan? Sa pamamagitan ng wastong pagsisisi, napupunas ang lahat ng luma. Binubuksan ang mga bagong talaan. Dumarating ang Biyaya ng Diyos, at ang isang tao ay ganap na nababago. Nawawala ang kalituhan, kapaitan, at kaguluhan sa loob, at napapalitan ng kapanatagan at kapayapaan. Napakamalinaw ng pagbabagong ito, kahit sa panlabas, kaya pinapayuhan ko ang ilang tao na magpa-litratong kunan bago at pagkatapos ng kumpisal, upang sila rin ay makumbinsi sa positibong pagbabagong ito na naganap sa kanilang kalooban. Pagkatapos ng lahat, ang panloob na espirituwal na kalagayan ng isang tao ay nakikita sa kanyang mukha. Ang mga sakramento ng Simbahan ay gumagawa ng mga himala. Sa pamamagitan ng paglapit sa Diyos-tao na si Jesucristo, ang isang tao mismo ay nagiging parang-diyos [sa pamamagitan ng Grasya], kaya naman sumisiklab mula sa kanila ang liwanag at inihahayag sila ng Banal na Grasya sa iba.

— Geronda, ibig bang sabihin nito na kaagad pagkatapos ng taos-pusong kumpisal, nararamdaman ng nagsisisi ang kagalakan?

— Hindi palagi. Sa simula, maaaring hindi ka makaramdam ng kagalakan, ngunit unti-unti itong lilitaw sa iyong kalooban. Pagkatapos ng kumpisal, dapat kilalanin ng nagsisisi nang may pasasalamat [na ang Diyos ay nagpakita sa kanya ng awa]. Dapat maramdaman ng isang tao na parang pinatawad na ang kanyang utang, at dahil sa pag-ibig, siya ay nagpasalamat at may utang na loob sa kanyang tagapagkaloob. Magpasalamat sa Diyos, ngunit kasabay nito ay pagmunimuniin ang mga salita ng Awit: '*...Nauunawaan ko ang aking kasamaan, at ang aking kasalanan ay laging nasa harap ko,*'¹⁴³ upang hindi matukso at bumalik sa parehong mga kasalanan.

— Geronda, nabasa ko sa isang lugar na sa buhay na darating, pahihirapan tayo ng mga demonyo kahit para sa isang masamang kaisipang hindi natin ikinuwento sa kumpisal.

¹⁴² Tingnan ang Genesis 9:20–27.

¹⁴³ Awit 50:5.

— Tingnan mo, kapag ang isang tao, na nagsisi na at walang balak na magtago ng anumang bagay, ay sinabi sa kanyang espirituwal na ama ang kanyang naaalala, ay nalutas na ang usapin — wala nang kapangyarihan ang mga demonyo sa kanya. Gayunpaman, kung sadyang hindi nila ikumpisal ang alinman sa kanilang mga kasalanan, pahihirapan sila para sa mga kasalaang iyon sa buhay na darating.

— Geronda, kung ang isang tao, matapos ikumpisal ang kanyang mga kasalanan noong kabataan, ay muling nag-iisip tungkol dito at pinahihirapan ng konsiyensya, tama ba ang ganitong saloobin sa kasalanan?

— Kung, dahil sa malalim na pagsisisi sa kanyang mga kasalanan noong kabataan, ay ikinuwento na ng isang tao ang mga ito, wala nang dahilan para magdusa, sapagkat mula nang sabihin niya ang mga kasalangang ito sa kumpisal, pinatawad na siya ng Diyos. Pagkatapos noon, hindi na kailangang balikan ang mga lumang kasalanan, lalo na ang mga makamundong kasalanan, dahil maaaring makasama ang paggawa nito. Halimbawa, sa gitna ng labanan, nahulog ang isang granada sa tabi ng isang sundalo, ngunit pinrotektahan ng Diyos ang sundalong iyon at hindi sumabog ang granada. Ngunit nang matapos ang labanan, natagpuan ng sundalo ang hindi sumabog na granada, inangat ito, sinimulang buksan at suriin dahil sa kuryosidad — at dahil dito, sumabog nang todo ang granada sa kanya, hindi sa panahon ng labanan, kundi pagkatapos.

Pagtiwala sa sariling espirituwal na ama

— Geronda, kung ang isang espirituwal na ama ay sumaway sa isang tao dahil sa isang kasalanan at ang taong iyon, na labis na nalungkot dahil dito, ay nalubog sa kalungkutan, may makasarili ba rito?

— Oo, siyempre, tiyak na may kaunting pagkamakasarili rito. Kung ang kalungkutan ng isang tao ay para sa kapakanan ng Diyos, makakatanggap sila ng banal na aliw. At mag-uunlad din sila, dahil sisikaping hindi na muling gawin ang kasalang iyon. Ang nagsisisi ay dapat makipag-usap sa kanyang espirituwal na ama tungkol sa kanyang mga kahirapan, kanyang mga iniisip, at kanyang mga pagkukulang — at masayang tanggapin mula sa kanya ang parehong mahihinahong at mahigpit na mga salita, sapagkat sa parehong kaso ang espirituwal na ama, na hinihimok ng pag-ibig at malasakit, ay nagmamalasakit sa pag-unlad ng kanyang kaluluwa.

— Geronda, paano kung hindi ko tanggapin ang isang pagsaway o kahit isang simpleng puna mula sa aking espirituwal na ama?

— Kung hindi mo ito tatanggapin, mananatili kang hindi natutuwid. Ang mga hindi tumatanggap ng mga puna kahit pa mula sa mga taong nagmamahal sa kanila ay sa huli ay nananatiling hindi hinasa [sa espirituwal] at nagdudulot ng kanilang sariling espirituwal na pagkawasak. Tulad ng mga tabla na hindi mapapakinis ng karpintero ay itinatapon at nagiging hulmahan ng kongkreto o andamyete, at sa huli ay natatapakan, napapahiran ng semento at nasusunog kasama ng iba pang sirang materyales sa konstruksyon, gayundin naman ang mga taong hindi tumatanggap ng mga puna ay sa huli ay nasisira.

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi sumasang-ayon sa kanyang espirituwal na ama sa isang bagay, ano ang dapat niyang gawin?

— Kailangan lamang nilang mapagpakumbabang ihayag ang kanilang mga iniisip sa kanilang espirituwal na ama. Siyempre, dapat mag-ingat nang husto sa pagpili ng espirituwal na ama, upang mapagtiwalaan siya ng tao at makahanap ng ginhawa sa kanyang gabay.

— Geronda, kung ang isang tao ay may ibang pananaw kaysa sa kanyang espirituwal na ama sa isang partikular na bagay, kapaki-pakinaba ba para sa kanyang kaluluwa na ipilit ang sarili niyang opinyon?

— Hindi, hindi ito nakakatulong, dahil hindi alam ng taong iyon kung ano ang nasa likod ng isang partikular na kilos na maaaring ituring nilang mali. Halimbawa, upang maunawaan ng isang

tao kung ano ang nasa likod ng isang partikular na kilos ng isang espirituwal na ama, kailangan niyang sirain ang selyo ng kumpisal at sabihin sa kanila kung ano ang narinig niya sa kumpisal mula sa iba. Ngunit pinapayagan bang sirain ang selyo ng kumpisal? Siyempre hindi. Halimbawa, may isang taong nakipagkasundo sa kanyang kumpesor na pupunta at makikipag-usap sa kanya sa isang itinakdang oras. Gayunpaman, sa itinakdang oras, may isa pang tao na binabagabag ng mga saloobin ng pagpapakamatay ang dumating sa kumpesor nang sabay, at inuna ng kumpesor ang paglalaan ng kanyang oras sa taong iyon. Ang naiwan na naghihintay ay nagsimulang mag-isip: 'Unang inimitahan niya siya para sa pag-uusap, kaya tiyak na hinahamak niya ako.' Ngunit paano ipapaliwanag ng tagapakinig ng kumpisal sa kanya na ang kabilang tao ay nasa puntong susubok nang magpakamatay? Kung ipapaliwanag niya ito sa kanya, sisirain at wawasakin niya ang kabilang tao. Samantalang, kung ang lalaking naiwan sa labas ng pinto ay maligaw o malungkot nang kaunti sa maikling panahon, hindi ganoon kalaki ang pinsalang idudulot nito. Noong isang pagkakataon, sa katulad na paraan, ang ilang taong dumating sa aking hermitage ay naligaw. Kasabay nito, may isang lalaki akong kasama na ang kanyang mga kamag-anak ay sa pamamagitan ng matinding hrap lang napakiusapan na pumunta sa akin para makipag-usap. Malugod kong tinanggap ang lalaking ito. Yumakap ako sa kanya at binigyan ko siya ng mga rosaryo at mga ikon. Nainsulto ang iba. 'Ngunit ang Matanda,' sabi nila, 'ay hindi man lang tayo pinapansin!' Gayunpaman, ang kawawang lalaking kanilang napadaya ay isang mangangalunya; alam ko ang mga detalye ng kanyang buhay. Iniwan niya ako bilang isang taong nagbago. Kaya naman, kahit pa nawala sa landas ang mga taong iyon nang paulit-ulit, gagawin ko pa rin ang parehong bagay. Wala kang karapatang sirain ang isang tao para lang pakalmahin ang makasarili at naliligaw na kaluluwa ng iba.

Ang Tamang Ugnayan sa isang Espirituwal na Ama

Ang isang taong espirituwal, na nagnanais tumulong sa iba, ay nagsusumikap na ikonekta sila hindi sa kanyang sarili, kundi kay Kristo. Kung magtagumpay siya rito, siya ay nagagalak, at ang taong naikonekta niya kay Kristo ay nagsusumikap para kay Kristo. Sa ganitong kaso, pareho silang tumatanggap ng kanilang gantimpala at lahat ng bagay ay nagpapatuloy ayon sa nararapat. Gayunpaman, kung ang nagsusumikap para kay Kristo ay sinusubukang paluguran ang taong nagtatangkang iugnay siya kay Kristo—ibig sabihin, kung siya ay abala sa kung gaano kalaki ang ikalulungkot o ikatutuwa ng kanyang espirituwal na ama sa kanyang ginawa, ngunit hindi isinaalang-alang na nakikita ni Kristo ang gawaing ito—kung gayon, sa paggawa niya nito ay hindi siya nagdudulot ng kagalakan sa taong tumutulong sa kanya o kay Kristo, ni hindi rin siya mismo nakikinabang, sapagkat hindi niya tinatanggap ang Banal na tulong. Sa madaling salita, hindi lamang hindi nagdudulot ng kagalakan sa alinman kay Kristo o sa kanyang espirituwal na ama ang kanyang mga gawa, kundi hindi rin niya natatanggap ang kinakailangang tulong mula sa kanila. Sabihin nating may isang madre na kumakanta sa koro at naisip: 'Paano kaya ako kumakanta? Maganda kaya? Matutuwa kaya si Inang Abadesa?' Aba, ang ganoong madre ay hindi makakakuha ng anumang kapakinabangan. Ngunit kung siya ay kumanta para kay Kristo, doon ay magiging maayos ang lahat: magiging maganda ang kanyang pagkanta, at matutuwa si Inang Abadesa.

— Geronda, may kasalanan ba ang isang tao kung hindi niya naintindihan ang sinabi ng kanyang espirituwal na ama?

— Tingnan mo: kung nauna na niyang gustong marinig mula sa kanyang espirituwal na ama ang isang sagot na makakapagpasaya sa kanya, at kung ang isip niya ay abala sa pagnanasang iyon, siya pa rin ang may kasalanan — kahit na hindi niya naintindihan nang maayos ang sinabi ng kanyang espirituwal na ama. May ilang tao na ginagawang 'loob ng Diyos' ang sarili nilang kalooban. Halimbawa, may isang tao na nagtatanong sa kanyang espirituwal na ama tungkol sa isang problemang kanyang kinahaharap, ngunit kasabay nito ay mayroon na siyang nasa isip na solusyon sa problemang iyon na pinakaangkop sa kanya. Sinasabi ng espirituwal na ama sa taong ito kung ano ang kailangang gawin, ngunit iniintindi ng tao ang sinabi sa paraang inutusan siya ng espirituwal

na ama na kumilos ayon mismo sa kanyang nais. Masaya niyang ginagawa ang mga bagay sa sarili niyang paraan, habang iniisip pa rin na siya ay sumusunod. At kung itanong sa kanya ng kanyang kumpesor mamaya, 'Bakit mo ginawa 'yan?', sasagot siya, 'Hindi ba ikaw ang nagsabi sa akin na gawin ko iyon sa ganoong paraan?'

Gayunpaman, may mga pagkakataon na hindi dapat literal na tanggapin ang sinasabi ng espirituwal na ama. Minsan, ang mga salitang binibigkas niya ay maaaring isang tayutayang nagpapahayag lamang ng kanyang mga iniisip. Magbibigay ako ng isang halimbawa. Isang apatnapu't limang taong gulang na guro sa mataas na paaralan, na may sariling mga anak, ang naghatid sa kanyang labing-anim na taong gulang na estudyante sa kasalanan. Tumakas ang batang lalaki sa bahay at nanirahan sa kanyang guro. Nang dumalaw ang kanyang ama sa akin sa aking hermitage at ipinagtapat sa akin ang kanyang paghihirap, sinabi ko sa kanya na gawin ang inuutos ng kanyang espirituwal na ama. Pumunta ang kawawang binata sa kanyang espirituwal na ama, ngunit pagkatapos ay bumalik siya sa akin. Noong araw na dumalaw siya sa akin, tinatanggap ko ang mga kinatawan ng Ecumenical Patriarchate, kaya nang mapagtanto kong hindi ako makakahanap ng oras para sa kanya, sinabi ko sa kanya: 'Gawin mo ang inutos sa iyo ng iyong espirituwal na ama.' Ngunit ayaw umalis ang lalaking ito — at pasalamat sa Diyos na hindi siya umalis at naghintay pa rin na makita ako. Nang makahanap ako ng sandaling para sa kanya, sinabi niya sa akin: 'Geronda, nagpasya akong patayin ang babaeng ito, dahil iyan ang sinabi sa akin ng aking espirituwal na ama na gawin.' — 'Sandali, kaibigan,' sabi ko, na nagulat, 'ano nga ba talaga ang sinabi sa iyo ng iyong espirituwal na ama?' — 'Sinabi niya sa akin: "Hindi sapat na patayin lang ang salbaheng iyan!" Nauunawaan mo ba?' Sinabi ng espirituwal na ama na 'hindi sapat na patayin lang ang maruming nilalang na ito' hindi naman para talagang patayin niya ang babaeng ito! Ipinapahayag lang niya ang kanyang pagkadismaya sa mga salitang iyon! Mula nang nangyari iyon, hindi ko na sinasabi sa sinuman, 'Gawin mo ang sinasabi sa'yo ng iyong espirituwal na ama,' kundi una kong tinatanong ang bawat isa kung ano mismo ang sinabi sa kanila ng kanilang espirituwal na ama...

— Geronda, posible bang ang isang tao, habang humihingi ng tulong sa kanyang espirituwal na ama, ay sabay na magmungkahi ng sarili niyang solusyon sa problema?

— Anong klaseng tulong naman ang hinihiling niya? Iba iyon kung ang isang tao ay mapagkumbaba, bilang isang simpleng kaisipan, ay binabanggit sa kanyang espirituwal na ama ang isang bagay na sa tingin niya ay makakatulong sa kanya. Obligado siyang gawin ito. Ngunit ibang usapin kung igigiit niya na tama ang kanyang iniisip. Ito mismo ang kaso kung saan hindi umuunlad ang isang tao. Para na siyang pumunta sa doktor at sasabihin sa kanya: 'Magreseta ka ng ganito at ganoong gamot para sa akin.' Ngunit ang pasyente ay obligado na sumunod sa doktor; hindi niya dapat sabihan ang doktor kung anong gamot ang dapat niyang ireseta. Pagkatapos ng lahat, ang gamot ay hindi isang 'usapin ng panlasa', tulad ng pagkain at mga matatamis, na maaaring sabihin ng isang tao: 'Gusto ko ng cake o ng kendi.' Ang doktor ay nagrereseta ng gamot sa pasyente alinsunod sa kanyang karamdaman.

Kabanata 3.

Tungkol sa katotohanang ang tagapakinig ng kumpisal ay ang doktor ng kaluluwa

Ang Pangangailangan ng Mabubuting Espirituwal na Guro

Ang mga tao ngayon ay pagod; ang kasalanan at makasarili ang nagdala sa kanila sa kalagayan ng pagkalito at kawalan ng katiyakan. Kaya ngayon – higit pa kaysa sa anumang ibang panahon – kailangan natin ng mabubuting at may karanasang mga espirituwal na ama na magtrato sa mga tao nang may pagiging payak at tunay na pagmamahal, at gabayan sila ng matibay na pangangatwiran

upang makamit nila ang kapayapaan. Kung walang mabubuting ama sa espirituwal, mananatiling bakante ang mga simbahan habang napupuno naman ang mga ospital pangkaisipan, bilangguan, at ospital. Dapat maunawaan ng mga tao na sila'y naghihirap dahil sila'y malayo sa Diyos. Dapat silang magsisi at mapagpakumbabang aminin ang kanilang mga kasalanan.

Ang gawain ng isang espirituwal na ama ay ang panloob na pagpapagaling ng isang tao. Walang mas dakilang tagapagpagaling kaysa sa isang bihasang espirituwal na ama, na sa pamamagitan ng kanyang kabanalan, nagbibigay ng tiwala, nililinis ang mga nilikha ng Diyos na may malasakit mula sa mga kaisipang ipinapataw ng diyablo, at pinagagaling ang mga kaluluwa at katawan nang walang gamot—sa pamamagitan ng Biyaya ng Diyos.

Biniyayan ng banal na kaliwanagan, ang Espiritu ng Diyos, nauunawaan at natutukoy ng isang espirituwal na ama ang mga kalagayan ng mga tao, at nagagawang gabayan sila nang wasto.

Pinakamainam kung hindi mabigatan ang espirituwal na ama ng napakaraming responsibilidad, upang maibigay niya ang kinakailangang oras sa bawat kaluluwa at maisagawa nang maayos ang kanyang gawain. Kung hindi, mapupunta ang espirituwal na ama sa kalagayan ng isang bihasang siruhano na, sa pagsasagawa ng maraming operasyon araw-araw, ay napapagod at, siyempre, hindi na makapaglaan ng sapat na oras sa bawat pasyente gaya ng kinakailangan. Kaya naman, hindi kailangang manghimasok ang kumpesor sa mga walang kabuluhang usapin ng pamilya, kundi dapat niyang ituon ang sarili sa kung ano ang may kinalaman sa kaluluwa ng taong lumalapit sa kanya sa bawat partikular na kaso. Magkakaroon siya ng oras upang matulungan nang epektibo ang kaluluwang iyon. Gayunpaman, ang taong lumalapit sa kumpisal ay hindi dapat, sa kanyang bahagi, pasanin ang kumpesor ng mga bagay na [hindi espirituwal] na maaaring ipagkatiwala sa mas may kakayahang tao: halimbawa, kung aling bahay ang pipiliin na tirhan, kung aling preparatoryong kurso ang pag-eeenroll-an ng anak, at iba pa.

Sa panahon ng kumpisal, pareho ang may pananagutan, ang nagsisisi at ang kumpesor. Malaking tulong ang kalayaang pang-espirituwal sa paggabay ng kaluluwa. Ibig sabihin, ang kumpesor, sa paggabay sa mga kaluluwa ng tao, ay dapat gabayan ng sinasabi ng mga Banal na Ama, at hindi ng inuutos ng iba. Dapat siyang kumilos nang may paghuhusga, alinsunod sa mga pagkukulang ng tao at sa kanilang pagsisisi. Gayunpaman, paminsan-minsan [kahit sa ilang mga klero] ay may kakulangan sa katapatan. Halimbawa, ang isang tao ay naipit sa mga salamangkero, sa mga naligaw at iba pa, subalit ang ilan sa mga klero, na may pananagutan sa kaluluwa ng mga tao, ay hindi makausap ang kaluluwang kawawa, magbigay ng gabay, at magpaisip sa kaniya nang kaunti. Natatakot silang ipahayag ang kanilang paninindigan. Iniiwasan nila ito upang hindi magdulot ng problema sa kanilang sarili mula sa lahat ng mga salamangkero, mga naliligaw, at iba pa. Ano ang resulta: upang hindi masira ang ugnayan sa alinman sa kanila, at upang may mabuting masabi tungkol sa atin, ipagkakanulo ba natin ang isang tao sa pagkawasak, sa tuwa ng diyablo?

Ang pangangatwiran at karanasan ng ama sa espirituwal

— Geronda, sa iyong palagay, sa ating panahon, na napakaraming kasalanan ang pumasok sa mundo, hindi ba't minsan ay naging mahirap ang ministeryo ng isang espirituwal na ama?

— Oo, ganoon nga. Kaya mabuti kung, sa simula pa lamang, nagsusumikap ang espirituwal na ama na itama ang pinakamalubhang kasalanan ng mga naghahanap ng kapatawaran — upang ang mga nilikha ng Diyos ay mapalaya mula sa maraming kasalanan at maging mas bukas sa [espirituwal na gabay]. Dapat tratuhin ng ama sa espirituwal nang may lambing ang mga naghahanap ng kapatawaran, ngunit kasabay nito ay dapat siyang makahanap ng paraan sa taong kanyang ginagabayan upang mapagtanto nila ang kanilang mga kasalanan at humingi ng kapatawaran sa Diyos. Mahalaga na paalalahanan ng ama sa espirituwal ang taong lumalapit sa kanya para magkumpisal na kailangan nila ng pagsisisi at pagbabago ng buhay — upang matanggap ang awa ng Diyos. Bukod pa rito, malaking kapakinabangan kung ang tagapakinig ng kumpisal ay magsalita

nang may pagmamahal sa mga lumalapit sa kanya tungkol sa dakilang pag-ibig ng Diyos — upang magliyak sa kanilang puso ang pag-ibig sa Diyos, na magbibigay-daan sa kanila upang kilalanin ang kanilang mga pagkakamali at talikuran ang kanilang masasamang gawi.

Hanggang hindi pa sapat ang karanasan ng isang tagapakinig ng kumpisal, mas mabuting tumulong muna siya sa mga kasong mas simple. Pagkatapos ng lahat, ang tinatawag na 'mahirap' na penitente, na palaging nagdudulot ng 'abala' sa kanyang tagapakinig ng kumpisal, ay maaaring hadlangan ang kanyang espirituwal na pag-unlad at ubusin ang lahat ng kanyang oras. Kung ang isang batang kumpesor ay hindi mapansin, sa kabila ng mabuting hangarin [na tulungan ang tao], palagi niyang bibigyan ng labis na kahalagahan ang mga eksenang inihahanda ng tao, sasayangin ang kanyang enerhiya sa ganoong tao nang walang kabuluhan at magdudulot ng pagkabahala sa sarili. Sa pagkakaroon ng karanasan, malalaman ng kumpesor kung kailan dapat magbigay-pansin sa isang bagay at kung kailan dapat hayaang lumipas ang isang bagay nang hindi na pinag-iisipan pa. Halimbawa, ako: kapag binubuksan ko ang mga liham na ipinapadala sa akin, tinitingnan ko lang ang mga ito nang mabilis, at kung may seryosong bagay sa liham, mas binibigyan ko ito ng pansin. Pagkatapos ng lahat, madalas tayong sinasayang ng masama ang oras sa pamamagitan ng paglihis ng ating pansin sa mga walang kabuluhang bagay. May mga taong maaaring sabihin sa iyo: 'Sandali lang, huwag mong isara ang pinto, may sasabihin lang ako sa iyo nang mabilis, hindi ka naman papasok' — at pagkatapos ay pinapatayo ka sa pintuan nang isang buong oras. Kaya't nakatayo ka roon, pawis-pawis, sa hagdanan sa tabi ng nakabukas na pinto, may hangin na dumadaan sa'yo, nagsisimulang kang manginig, habang ang taong ito, na para bang walang anuman, ay nagsasalaysay sa'yo ng kung anu-anong [walang-kwentang] kuwento. Ngunit galing ba talaga iyon sa Diyos? Pagkatapos, kapag nagkasakit ka, hindi ka makapagdalangin para sa mundo o para sa sarili mo, at hindi ka makagalaw nang ilang araw. At kapag may taong tunay na nangangailangan na lumapit sa iyo, hindi mo na sila matutulungan.

Bukod pa rito, [dapat tandaan ng isang espirituwal na ama na] hindi sapat na basta na lang makinig sa mga taong may seryosong problema at, nang makita mong tunay silang naghihirap, ay sabihin sa kanila: 'Uminom ka ng aspirin.'

'Sandali lang ako, ha, kasi naghihintay na ang kotse ko,' ang sabi ng ilan, at bigla ka na lang nilang ikukwento ang isang napakaseryosong problema. Parang isang taong may kanser na tinatanong ang doktor: 'Operahan mo ako agad, kasi malalate ako sa flight ko!' Bawat karamdaman ay nangangailangan ng sapat na oras para matukoy kung paano ito nagsimula, kung anong mga sintomas ang nararanasan ng pasyente, at iba pa. Hindi dapat pagmadalian ang seryosong usapin. Noong isang beses, noong Mahal na Araw, naglalakad kami pataas sa Banal na Bundok sa isang prusisyon. Nang sinimulan naming akyatin ang burol, lumapit sa akin ang isang baguhan at hiniling na ikuwento ko sa kanya ang tungkol sa 'matalinong panalangin'. Maraming beses na siyang pumunta sa selda ko dati at hindi niya ito kailanman tinanong, ngunit dito, habang umaakyat sa burol, bigla siyang na-inspire, naku. Ngunit ang mga masalimuot at seryosong tanong ay hindi pinag-uusapan habang naglalakad, o habang umaakyat sa burol.

Ang dalas ng pagtanggap ng isang mananampalataya ng Banal na Komunion ay itinatakda ng kanyang espirituwal na ama

— Geronda, isinulat ni Apostol Pablo: *'Sapagkat ang sinumang kumakain at umiinom nang hindi karapat-dapat ay humahatol sa kanyang sarili, dahil hindi niya pinag-iisipan ang Katawan ng Panginoon.'*¹⁴⁴ Kailan tinatanggap ng isang tao ang Banal na Komunion nang hindi karapat-dapat?

— Ang pinakamahalaga ay lumapit tayo sa Banal na Komunion ito nang may kamalayan sa ating kawalang-karapat-dapat. Inaasahan ni Cristo ang pagsisisi at kababaang-loob mula sa atin. Kung ang ating konsiyensya ay nababahala sa isang bagay, dapat nating ayusin ang ating mga

¹⁴⁴ 1 Cor. 11:29.

gawain. Halimbawa, kung tayo ay nag-away sa isang tao, bago lumapit sa Banal na Komunyon, dapat munang makipagkasundo tayo sa taong iyon at saka lamang tumanggap ng Komunyon.

— Geronda, may ilang tao na, kahit may pagpapala ng kanilang espirituwal na ama, ay hindi pa rin mapilitang tumanggap ng Banal na Komunyon.

— Hindi mo dapat ipagpasiya sa sarili mo kung tatanggap ka ng Banal na Komunyon o hindi. Kung ang isang tao ay gumagawa ng ganitong desisyon para sa sarili niya, sasamantalahin ito ng diyablo at sisimulan niyang tuksuhin ang taong iyon. Pagkatapos ng lahat, madalas nating paniwalaan na karapat-dapat tayo sa Banal na Komunyon, samantalang sa katotohanan ay hindi naman. Sa ibang mga pagkakataon, kung huhusgahan natin ang ating sarili nang mahigpit ayon sa letra ng batas, tunay ngang matatagpuan natin ang ating sarili na hindi karapat-dapat sa Banal na Komunyon; gayunpaman, alinsunod sa diwa ng mga Banal na Ama, kailangan natin ang banal na paglilipat na ito para sa ating paggaling. O kaya naman ay kailangan natin ng Banal na aliw — sapagkat sa pamamagitan ng labis na pagsisisi, maaaring itulak tayo ng kaaway sa kawalan ng pag-asa at palihim na lumapit sa atin 'mula sa kanan'.

— Geronda, gaano kadalas maaaring tumanggap ng Banal na Komunyon ang isang tao?

Hindi maaaring tratuhin ang lahat nang pareho pagdating sa kung gaano kadalas dapat tumanggap ng Banal na Komunyon at kung ilang araw dapat mag-ayuno bago ito. Dapat, sa makatwirang pag-iisip, tukuyin ng espirituwal na ama kung gaano kadalas dapat tumanggap ng Banal na Komunyon ang isang mananampalataya at gaano katagal dapat mag-ayuno bago ito. Nakasalalay ito sa lakas ng espiritu ng indibidwal. Kasabay nito, dapat gabayan ng espirituwal na ama ang tao patungo sa espirituwal na pag-aayuno — pag-iwas sa mga pagnanasa. Dapat ding iakma ang tindi ng ganitong espirituwal na pag-aayuno ayon sa espirituwal na pagiging sensitibo ng tao, ibig sabihin, ayon sa kung gaano kalalim nilang nauunawaan ang kanilang kasalanan. Bukod pa rito, dapat isaalang-alang ng espirituwal na ama ang pinsalang maaaring idulot ng kaaway sa kaluluwa ng isang sensitibong tao sa pamamagitan ng pakikipagdigma laban sa kanila na may layuning itulak sila sa paghihikayat. Halimbawa, maaaring nakagawa ang isang tao ng laman-sa-laman na paglabag na nangangailangan ng pagbabawal sa Banal na Komunyon sa loob ng apatnapung araw. Ngunit sa ika-tatlumpu't limang araw ng penitensyang ito, maaaring masukain muli ng diyablo ang tao sa parehong kasalanan; at kung ipapataw ang bagong apatnapung araw na penitensya sa makasalanan, magkakaroon ng kalamangan ang diyablo sa kaluluwang iyon, kaya't ito ay mahuhulog sa kalituhan at paghihikayat. Sa ganitong mga kaso, pagkatapos ng unang ilang araw ng penitensya, maaaring sabihin ng kumpesor sa penitente: 'Tingnan mo, huwag kang tumanggap ng Banal na Komunyon sa loob ng isa pang linggo,' at pagkatapos ng isang linggo, bigyan siya ng pahintulot na tumanggap ng Banal na Komunyon sa bawat Banal na Misa. Mapatitibay ang kaluluwa ng tao, at magagawa nilang talunin ang diyablo. Gayunpaman, kung ang isang tao ay namumuhay nang may malay na espirituwal, maaari siyang tumanggap ng Sakramento ng Banal na Komunyon kapag naramdaman niyang kailangan niya ito, sa halip na dahil lamang sa nakagawiang gawi. Ngunit kahit ang ganitong tao ay dapat may pagpapala ng ama sa espirituwal upang magawa ito.

Tungkol sa mga penitensya

— Geronda, nakakatulong ba ang walang kapintasang pagsunod sa mga utos upang magkaroon ng buhay na pakiramdam ng Diyos?

— Aling mga utos? Ang Batas ni Moises?

— Hindi, ang mga utos ng Ebanghelyo.

— Nakakatulong nga ang pagsunod sa mga utos, ngunit dapat itong gawin nang tama, sapagkat posible itong isagawa sa baluktot na paraan. Ang buhay-espirituwal ay nangangailangan hindi ng tuyong aplikasyon ng batas, kundi ng banal na katarungan. Nakikita natin na kahit ang mga Banal na Ama ay nagturo sa atin na ilapat ang mga Banal na Kanon nang may malaking paghuhusga! Si

Basilio na Dakila, ang pinakamahigpit sa mga Ama ng ating Simbahan, na siyang bumuo ng pinakamahigpit na kanonikong tuntunin, ay nagdagdag pagkatapos ng isa sa mga ito — na tumatalakay sa kanonikong parusa para sa isang tiyak na kasalanan —: 'Huwag suriin ang panahon, kundi ang paraan ng pagsisisi.'¹⁴⁵ Sa madaling salita, para sa dalawang taong nagkasala ng kaparehong kasalanan, ang tagapakinig ng kumpisal, na isinasaalang-alang ang pagsisisi ng bawat isa, ay maaaring magpataw ng magkaibang penitensiya: ang isa ay maaaring hindi payagang makipagkomunyon nang dalawang taon, samantalang ang isa naman ay dalawang buwan. Napakalaking kaibahan!

— Geronda, nakakatulong ba ang penitensiya upang putulin ang pagnanasa?

— Dapat maunawaan ng nagpapakumbaba na makakatulong sa kanya ang parusang ipinataw sa kanya. Kung hindi, ano ang silbi nito? Sa pagtatangkang itama ang isang tao sa pamamagitan ng puwersa, wala kang nakakamit. Sa Araw ng Paghuhukom, tatanungin ni Cristo ang sinumang pilot na nagwawasto sa kanyang kapatid: 'Ika nga ba ay isang bagong Diocletian?', at sa yaong iniawasto, sasabihin Niya: 'Ginawa mo ang lahat nang sapilitan, hindi ayon sa iyong malayang kalooban.' Kung nais nating ipadala ang isang tao sa Paraiso, hindi natin siya dapat pigilan, kundi tulungan sa paraang siya mismo ang magnais na gawin ang gawaing iyon. Dapat siyang makarating sa isang kalagayan kung saan siya ay nagagalak sa katotohanang siya ay buhay, at nagagalak sa katotohanang siya ay mamamatay.

[Ang sukatan ng penitensiya] ay nasa paghuhusga ng ama sa espirituwal. Sa mga kusang-loob na nagkakasala, ang ama sa espirituwal ay dapat na mahigpit nang walang kompromiso. Para sa isang taong napagtagumpayan ng pagnanasa ngunit pagkatapos ay nagsisi, nagpapakumbaba, yumuyuko at humihingi ng kapatawaran, ang ama sa espirituwal ay dapat, nang may karunungan, tulungan silang muling lumapit sa Diyos. Pagkatapos ng lahat, maraming santo ang kumilos sa eksaktong paraang ito. Halimbawa, si Venerable Arsenius ng Cappadocia, habang nagsisilbing espirituwal na ama, ay hindi karaniwang nagpataw ng penitensiya sa mga tao. Sinikap niyang gisingin sa pagsisisi ang mga nagsisisi, upang, dahil sa pagmamahal sa Diyos, sila mismo ang hihingi ng kanyang pagpapala para simulan ang isang espirituwal na pagsisikap: maging ito man ay pagbibigay ng limos o iba pang mabubuting gawa. At kapag nakita ng Kagalang-galang na Ama ang isang taong sinapiang ng maruming espiritu o isang batang paralisado, at napagtanto na ang sanhi ng pagdurusa ng kawawang tao ay nasa kanilang mga magulang, una niyang pinagagaling ang bata at saka ipinapataw ang penitensiya sa mga magulang, upang maging mas maingat sila sa hinaharap.

At may ilan na nagsasabi: 'Alam mo, ang kung sinong kumpesor ay talagang sumusunod sa tradisyong patristiko! Napakahigpit at matalino niya, naaalala niya ang lahat, at kabisado niya ang *Pidalion*'¹⁴⁶ 'Gayunpaman, ang isang kumpesor na masyadong literal na ipinapairal ang mga kanon na nasa *Pidalion* ay maaaring makasakit sa Simbahan. Isipin ang isang espirituwal na ama na kumukuha ng *Pidalion* at sinisimulang sabihin sa mga makasalanang lumalapit sa kanya: 'Sige, anong kasalanan ang nagawa mo? Ah, iyan pala. Tingnan natin kung ano ang sinasabi rito tungkol sa ganitong mga kaso? Ekskomunyon mula sa Banal na Komunyon sa loob ng ilang taon! Ngayon, susunod... At ano naman ang ginawa mo? Naku, naku, naku! Basahin natin kung ano ang nararapat sa'yo para dito... Ah, ito ang ipinag-utos na penitensiya!' Wala itong anumang kapakinabangan.

¹⁴⁵ "Gayunpaman, nararapat... na sukatin ang paggaling hindi sa pamamagitan ng oras, kundi sa paraan ng pagsisisi." Tingnan: *San Basil na Dakila*. Unang Kanonikong Liham kay Amphilochius, Obispo ng Iconium. Panuntunan 2 sa *Aklat ng mga Panuntunan*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 310. Tingnan din: *San Basil na Dakila*. Ikatlong Kanonikong Liham kay Amphilochius, Obispo ng Iconium. Panuntunan 74.

¹⁴⁶ Ang 'Pidalion' (literal na kahulugan: timon, helm ng barko) ay ang pinaka-komprehensibo at pinaka-awtoritatibong koleksyon ng mga Banal na Canon ng Simbahang Orthodox na may mga komentaryo, na inipon noong mga 1793 ni San Nicodemus ng Banal na Bundok at ng mongheng si Agapios. Isang salin sa wikang Ruso ng 'Pidalion' ang inihahanda para ilathala ng 'Holy Mountain' Publishing House.

— Geronda, sabihin mo sa akin, hindi ba dapat isaalang-alang ng isang kumpesor ang dose-dosenang mga kalagayan...

— Oo, lalo na sa panahon ngayon, imposible na ipatupad nang walang-pag-iisip na mahigpit ang buong batas ng Simbahan. Sa halip, dapat linangin ng tagapakinatawad ang pag-ibig sa mga tao. Una, dapat niyang pagtrabahuhin ang sarili upang matulungan ang mga tao. Kung hindi, [dahil sa kakulangan niya sa paghuhusga] sisirain ng tagapakinatawad ang mga ulo ng mga tao.

Ang 'Pidalion' ay tinawag na ganoon dahil ang aklat na ito ay gumagabay sa isang tao tungo sa kaligtasan sa paraang iba't iba, gaya ng isang timonero na nagpapatnubay sa barko patungo sa pampang na paikot-ikot ang timon paminsan sa kanan, paminsan sa kaliwa. Kung susunod ang timonero sa tuwid na direksyon nang palagi, nang hindi iniikot ang timon kapag kinakailangan, mababangga niya ang barko sa mga bahura, malulunod ito, at magdudulot ng kapahamakan sa mga tao. Kung gagamitin ng isang espirituwal na ama ang mga kanon na parang kanyon—¹⁴⁷ —ibig sabihin, nang walang pagpapasiya, nang hindi isinasaalang-alang ang partikular na tao, ang lawak at uri ng kanilang pagsisisi, at iba pa—sa halip na magpagaling ng mga kaluluwa, siya ay gumagawa ng mga krimen.

Panalangin ng Pagpapatawad

Ang ilang mga ama sa espirituwal ay sumusunod sa 'typikon' na ito: sa mga kaso na hindi pinapayagan ang nagpapakumpisal na tumanggap ng Banal na Komunyon, hindi nila binibigkas ang panalangin ng pagpapawalang-sala sa kanya. May ilan pang ama sa espirituwal na nagsasabi: 'Prinsipyo namin na huwag bigkasin ang panalangin ng pagpapawalang-sala sa bawat kaso.' Nagsisimula na itong maging katulad ng Protestantismo... Noong isang beses, may isang binata na dumating sa selda ko; naranasan niya ang iba't ibang makasalanang pagkabuwelta sa kanyang buhay. Pumunta siya sa kanyang kumpesor, inamin ang mga pagkabuweltang ito, ngunit hindi binigkas ng kumpesor ang panalangin ng pagpapatawad para sa kanya. Ang kawawang binata ay nalubog sa kawalan ng pag-asa. "Dahil hindi sinabi ng aking kumpesor ang panalangin ng pagpapatawad sa akin," ang kanyang inisip, "ibig sabihin, hindi rin ako pinapatawad ng Diyos." At ang mga kaisipang ito ang nag-udyok sa kanya na magpakamatay. "Pumunta ka sa iyong kumpesor," sabi ko sa binata, "at hayaan mong sabihin niya ang panalangin ng pagbibigay-luwag sa iyo. At kung ayaw pa rin ng kumpesor na ito na sabihin ang panalangin para sa iyo, lumapit ka sa ibang kumpesor."

Kung hindi binigkas ang panalangin ng pagpapatawad sa nagpapakumbaba, patuloy siyang babagsak, dahil nananatili ang hawak ng demonyo sa kaniya. At paano makikipaglaban ang isang tao kung pag-aari pa siya ng demonyo? Ang ganoong tao ay hindi napalaya; siya ay nasasailalim sa impluwensiyang demonyo. Ngunit kung binibigkas ang panalangin ng pagpapatawad sa isang tao, napuputol ang impluwensiya ng demonyo at muling nakakahawak ang [Biyaya ng Diyos] sa 'tuktok' [ng tao]. Sa ganitong paraan, tinutulungan ang taong mapalad at nagkakaroon siya ng kakayahang magsagawa ng anumang uri ng [espirituwal] na pakikibaka o gawa upang palayain ang kanilang sarili mula sa kanilang mga pagnanasa.

Kabanata 4.

Tungkol sa gawain ng espirituwal na ama sa mga kaluluwa ng tao

Ang sining ng pakikitungo sa kaluluwa ay isang maselang bagay

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano matutulungan ang mga taong may mahirap, matigas ang ulo, 'baluktot' na pagkatao?

¹⁴⁷ Pun: "ὁ πνευματικός χρησιμοποιοῦ τοὺς κανόνες πάντων κανόνια."

— Bilang karpintero, dati akong nagtatrabaho sa mga baluktot at 'sukong' tabla at biga. Gayunpaman, ang pagtatrabaho sa ganitong kahoy ay nangangailangan ng pasensya, dahil kahit anong bahagi ng baluktot na tabla ang iyong gilingin, lalaban pa rin ito at magkakaroon ng mga pitak. Kaya, kapag kailangan kong magtrabaho ng ganitong mga tabla, kukuha ako ng dobleng plano at maingat, unti-unti, pinaplano ko muna sa isang gilid, tapos sa kabila — at sa ganitong paraan nakukuha ko ang nais kong resulta. At masasabi ko, pagkatapos itong maproseso, napakaganda tingnan ng mga plankang iyon — nabunyag ang magandang disenyo ng kanilang hibla. Bukod pa rito, ang mga gamit na gawa sa ganitong mga plankang ay karaniwang matibay; hindi sila madaling masira. Samantala, kung hindi niya ito alam, maaaring itinaon na lang ng isang karpintero ang ganoong plankang nang makita niyang bahagyang baluktot ito. Ang ibig kong sabihin, ang mga taong may mahirap na disposisyon, may taglay na panloob na lakas, at sa pagbibigay sa iyo ng pagkakataong pagtrabahuin ang sarili, makakagawa sila ng malaking pag-unlad sa kanilang espirituwal na buhay. Gayunpaman, nangangailangan ng maraming oras ang pakikipagtrabaho sa ganitong mga tao.

Bukod pa rito, kapag nais kong pagdugtongin ang dalawang baluktot na tabla, hindi ako gumagamit ng malalaking pako. Una, pinipilas ko muna ang mga tabla, pinapantay hangga't maaari, at saka pinapakabit gamit ang isang manipis na pako. Kung ang dalawang baluktot na tabla ay naghiwalay, hindi ko sila pipilitin na magkadikit sa pamamagitan ng pagtibok ng malalaking pako: sapagkat kung ang ganoong mga tabla ay pinagsama sa ganitong paraan—sa pamamagitan ng puwersa—sila ay hindi maiiwasang maghiwalay paglipas ng ilang sandali, at malalaman natin na ang lahat ng ating ginawa ay naging walang kabuluhan.

Ang mga humahawak sa kaluluwa ng tao ay dapat mag-isip nang mabuti, at pagkatapos ay isipin itong muli. Sa buhay-espirtwal, walang iisang resipe, walang iisang kanon [na naaangkop sa lahat]. Bawat kaluluwa ay naiiba sa iba sa kalidad at kapasidad. Pagkatapos ng lahat, may mga sisidlan na may mas malaking kapasidad, at may mga sisidlan na may mas maliit na kapasidad. Ang iba ay gawa sa plastik at hindi gaanong matibay, samantalang ang iba naman ay gawa sa metal at mas matibay. Matapos matukoy ang kalidad at kapasidad ng kaluluwa, kikilos ang ama-espirtwal alinsunod sa mga kakayahan nito, sa likas nitong disposisyon, at pati na rin sa antas ng pag-unlad ng kaluluwa. Dapat tratuhin ng tagapakinig ng kumpisal ang nagkukumpisal ayon sa kalagayan ng taong iyon, isinasalang-alang ang kasalanang nagawa niya at ang iba pang mga kalagayan. Kapag nakikitungo sa isang taong walang hiya, dapat mag-ingat ang tagapakinig ng kumpisal upang hindi mabigyan ng dahilan ang taong iyon na maging walang hiya. Kung ang kaluluwa ng nagsisisi ay [sobrang] sensitibo, dapat magsikap ang tagapakinig ng kumpisal na tulungan silang malampasan ang kanilang mga kahirapan nang may tapang.

Bukod pa rito, ang tagapakinig ng kumpisal ay dapat maging mapagmasid at hindi batayan lamang ang kanyang paghuhusga sa nakikita niya sa panlabas na anyo ng tao. Hindi siya dapat basta-basta maniwala sa kanyang naririnig, o magbigay ng konklusyon batay sa kanyang narinig — lalo na kung ang tagapakinig ng kumpisal ay hindi biyayahan ng kakayahang makakita nang mas malalim sa isang tao. May ilang tabla na mukhang matibay sa labas, ngunit bulok sa loob. Kung bahagyang gilingin mo ang ganoong mga tabla, agad na magiging malinaw kung ano ang nasa loob nila. Sa kabilang banda, ang ibang tabla ay mukhang walang silbi sa labas, samantalang sa loob ay napakalakas ng kanilang kahoy.

Ang sining ng pakikitungo sa kaluluwa ay isang maselang bagay. Hindi dapat magkamali sa mga 'reseta'. Isipin ito: ang katawan ng bawat tao ay nangangailangan ng bitamina na kulang dito, at ang bawat karamdaman ay nagagamot ng angkop na lunas.

Huwag nating hayaan ang isang tao na magpakasawa sa kanyang mga hilig

— Geronda, kung may isang babae na sasabihin sa atin, 'Hindi ako naintindihan ng aking kumpesor,' ano ang dapat nating sagutin sa kanya?

— Sabihin sa kanya: 'Marahil ikaw mismo ang hindi nagbigay-daan sa iyong kumpesor na maunawaan ka? Marahil nasa iyo ang kasalanan?' Kapag nahaharap sa ganitong mga kaso, papaisipin mo ang tao; huwag mo silang bigyan ng madaling dahilan. Napakadelikado ng mga bagay na ito. Dito, paminsan-minsan ay nakikita kung paano nagagawa ng mga tao na malito pa ang kanilang mga kumpesor.

— At paano kung sabihin niya sa atin na hindi niya gusto ang kanyang kumpesor?

— Kung hindi sila nagkakasundo, marahil siya rin ang may kasalanan doon. Marahil gusto niyang aprubahan ng kanyang kumpesor ang kanyang pagiging pasaway, at patawarin siya rito. Halimbawa, kung ang isang lalaki ay hindi talaga nag-aalaga sa kanyang pamilya, at dahil dito ay palagi silang nag-aaway ng kanyang asawa. At kaya ang lalaking ito, na gustong magdiborsiyo, ay pumupunta sa akin at nagsisimulang magreklamo tungkol sa kanyang asawa, na inaasahan kong kakampihan ko siya. Kung sasagutin ko naman, 'Ikaw mismo ang may kasalanan sa buong sitwasyong ito,' saka, sa hindi niya pagkilala sa sariling kasalanan, sasabihin niyang hindi niya nagustuhan ang sagot ko. Sa madaling salita, may ilang tao na nagsasabing hindi nila gusto ang kanilang kumpesor dahil hindi sila pinapayagan ng mga kumpesor na gawin ang gusto nila.

Kung ang isang espirituwal na ama ay papayagan ang mga hilig ng bawat isa, maaaring siya ay magustuhan ng lahat, ngunit walang kapakinabangan ang mga tao rito. Kung nais nating magustuhan ng lahat sa kanilang mga hilig, hayaan nating maging 'kaaya-aya rin sa diyablo'. Halimbawa, pumupunta ka sa akin at nagsisimulang magreklamo: 'Ang kapatid na babae na si ganito'y bastos sa akin.' — "Ah," sasabihin ko sa iyo, "huwag mo siyang pansinin." Sa ganitong paraan, ipinagtatanggol kita, at ayos lang iyon sa iyo. Pagkalipas ng sandali, dumarating sa akin ang kapatid na babaeng magaspang sa iyo at nagsisimulang magreklamo tungkol sa iyo: "Ginawa raw ni ganito at ganoon." — "Halika nga, totoo ba 'yan! — Sinasabi ko sa kanya. — Hindi mo ba alam kung anong klaseng tao siya? Huwag mo siyang seryosohin." Sa ganitong paraan, na-excuse ko rin ang kapatid na ito, at nagustuhan din niya iyon. Kaya, gusto ako ng lahat, pero sabay na sabay ko silang pinapahamak! Samantalang dapat ganito ang sagot ko sa iyo: "Halika rito! Kung magaspang siyang nakipag-usap sa iyo, ibig sabihin binigyan mo siya ng dahilan!" Kapag narinig mo ang mga salitang ito, mas malamang na mapagtanto mo ang iyong pagkakamali at mag-ayos. Pagkatapos ng lahat, mula sa sandaling mapagtanto ng isang tao ang kanyang pagkakamali, maayos na ang lahat.

Ang tunay na kapayapaan sa loob ay dumarating kapag ang isang tao ay nagkaroon ng wastong [espiritwal] na paninindigan. Ang ating tungkulin ay maghanap ng kapayapaan sa Paraiso, hindi sa lupa. May ilang espirituwal na ama na nagpapalubag-loob sa mga tao at pinagtitiibay ang kanilang mga iniisip, na nagiging dahilan upang sabihin nila, 'Talagang gusto ko ang espirituwal na amang ito!' — subalit ang ganitong tao ay nananatiling hindi nagsisisi. Ngunit ang mga espirituwal na ama ay dapat tulungan ang isang tao na tukuyin ang kanyang mga kakulangan upang ito ay maitama, at pagkatapos ay gabayan siya, ituro sa kanya ang tamang landas. Ang tunay na kapayapaan ay darating lamang sa ganitong paraan. Ang pagbibigay-katwiran sa mga hilig ng isang tao ay hindi pagtulong sa kanila. Para sa akin, ito ay isang krimen.

Upang matulungan ng isang espirituwal na ama ang dalawang taong magkaugnay, dapat siyang makipag-ugnayan sa bawat isa sa kanila. Halimbawa, kapag narinig na hindi magkasundo ang dalawang tao sa kanilang mga iniisip, dapat kilala ng espirituwal na ama ang kaluluwa ng bawat isa, dahil maaaring ipresenta ng bawat isa ang usapin ayon sa kanilang sariling pagkaunawa. Dapat lamang harapin ng isang espirituwal na ama ang paglutas ng hindi pagkakasundo ng mga taong ito kapag napagkasunduan nilang ayon sa Ebanghelyo niya ito lulutasin. Sapagkat ang lahat ng iba pang desisyon ay magiging walang katapusang sakit ng ulo, at palagi nang kakailanganin ang pag-inom ng aspirin. Bukod pa rito, dapat ilagay ng espirituwal na ama sa kani-kanilang lugar ang bawat nag-aaway; hindi siya dapat magbigay ng dahilan para sa sinuman. Dapat niyang ituro ang mga kakulangan ng bawat tao. Sa ganitong paraan, maaayos ang mga kapintasan ng magkabilang panig, at magkakaroon ng pagkakasundo at magkakaunawaan ang mga tao.

Wala akong kahit isang mabuting katangian, maliban sa isa: hindi ako nagbibigay ng dahilan para sa kahit sino—kahit pa walang kasalanan ang taong iyon. Halimbawa, kapag may mga babaeng lumalapit sa akin at nagsisimulang magreklamo tungkol sa kanilang mga asawa, pinapagalitan ko sila nang husto. Kapag naman may mga lalaking lumalapit sa akin at nagrereklamo tungkol sa kanilang mga asawa, pinapagalitan ko rin ang mga lalaki. Hindi ko pinapakalma ang kanilang isipan, kundi itinuturo ko sa bawat isa ang kanilang mga kakulangan; sinasabi ko sa bawat isa ang kailangan nilang marinig upang ito'y makatulong. Kung hindi, umuwi ang mag-asawa nang may kapanatagan ng loob mula sa taong pinuntahan nila para humingi ng payo, ngunit sa bahay ay nagsisimula silang mag-away sa isa't isa: 'Hindi, tama pala ang pari nang sinabi niya sa akin kung ano ka talaga!' — wika ng isa sa isa pa, at ang tugon naman: 'At alam mo ba kung ano ang sinabi niya sa akin tungkol sa'yo!' Ang ibig kong sabihin ay hindi ko sinasabing walang kasalanan ang sinuman sa kanilang mga pagnanasa. At hindi ko lang sila hindi sinisisi: pinapagalitan ko nang napakasaklap ang ilan — na mauunawaan naman, para sa kanilang ikabubuti — at talagang umaalis silang may kapanatagan ng loob. Ibig sabihin, maaaring iwan nila ako nang may pagkabahala, ngunit napagtatanto nila na mas malaki ang aking kapaitan kaysa sa kanila.

— Geronda, ang ilang tao, kahit sawayin mo pa sila, pakiramdam nila ay parang nasa likod pa rin sila ng pader na bato.

— Oo, dahil hindi ko pinapagalitan ang isang tao sa tuyot at pormal na paraan. Sinasabi ko sa kanila na mayroon silang mga birtud na dapat nilang pakinabangan, at mga kakulangan na kailangang itama. Kung hindi mo sasabihin sa isang tao ang katotohanan, sa isang punto, nang hindi na nila naririnig ang papuring [kanilang ikinasiya], mawawalan sila ng timbang.

Paano pakikitungo sa mga taong nahulog sa kawalan ng pag-asa

Noong isang beses, isang nabalisa na binata ang lumapit sa akin at nagsabi: 'Geronda, hindi ko magawang pagbutihin ang sarili ko. Sinabi sa akin ng aking espirituwal na ama: 'Nasa genes mo lahat...' " Ang mga salitang ito ay naghatid sa kabataang lalaki sa paghihikayat. Kung may magtatap ng kanyang mga problema sa akin, sasabihin ko sa kanya: "Nangyayari ito dahil sa ganito at ganoon. Upang magbago, dapat mong gawin ang ganito at ganoon." Halimbawa, may lalaking lumalapit sa akin na pinahihirapan ng isang partikular na iniisip at hindi makatulog. Uminom siya ng gamot para sa pananakit ng ulo at pananakit ng tiyan at tinatanong ako: 'Marahil mas mabuti kung hindi na lang ako umiinom nito?' — 'Hindi,' ang sagot ko, 'ipagpatuloy mo muna ang pag-inom ng gamot. Alisin mo ang kaisipang nagpapahirap sa iyo, at pagkatapos noon maaari mo na ring itigil ang pag-inom ng mga tableta. Kung hindi mo aalisin ang kaisipang iyon, hindi magbabago ang iyong kalagayan; magpapatuloy ka lang sa pagdurusa.' Pagkatapos ng lahat, ano ang pakinabang nito sa taong ito kung ititigil niya ang pag-inom ng mga tableta ngunit hindi niya ititigil ang pagtatago sa kaisipang nagpapahirap sa kanya?

Mabuti kung hindi dinadala ng tagapakinig ng kumpisal ang usapin sa puntong napipilitan niyang 'ilagay sa alanganin' ang taong kumukumpisal, kundi hinihikayat niya itong magpakita ng pasensya sa ilang bagay. Ngunit, siyempre, ang mismong kumukumpisal ang dapat magsumikap upang matanggap ang tulong. Noong isang beses, isang binata ang nagsimulang magpataw ng presyur sa dalagang kanyang kasintahan tungkol sa isang partikular na usapin. Sino ang nakakaalam kung ano ang sinabi niya sa kaniya... Nagalit nang husto ang babae, sumakay sa kaniyang sasakyan, nagmaneho at nagkaroon ng aksidente sa daan. Pagkatapos noon, gusto nang kitilin ng binata ang sarili, dahil pakiramdam niya siya ang may kasalanan sa pagkamatay ng babae. Lumapit siya sa akin at ikinuwento ang nangyari. Sa esensya, nakagawa siya ng krimen, ngunit pinakalma ko siya at tinulungan kong bumalik sa normal ang kanyang pag-iisip. Gayunpaman, pagkatapos noon ay tuluyan niyang hindi naisip ang insidente, naging isang taong walang pakialam, at higit pa rito, nakipagrelasyon pa sa ibang babae. Kaya nang bumalik siya sa akin makalipas ang tatlong taon na nasa ganoong kalagayan, pinagalitan ko siya nang mabuti, dahil wala nang panganib na

magpakamatay siya. Hindi niya ito nakita, hindi niya inamin ang kanyang kasalanan, kaya kinailangan siyang pagalitan. 'Hindi mo ba naiintindihan,' sabi ko sa kanya, 'na noong nakaraan ay pumatay ka at ikaw ang may pananagutan sa pagkamatay ng babae?' Kung pinag-aralan ng binatang ito nang mabuti ang sarili niya, nang hindi nakakalimot sa insidenteng iyon, magpapatuloy pa rin siyang magdusa; gayunpaman, para sa pagdurusang iyon ay ginawaran siya ng banal na aliw, at hindi na sana siya bumagsak sa ganoong sarkastikong kawalang-pakialam.

Kaya't dapat tayong maging napakaingat. Pagkatapos ng lahat, ang ilang tao, nang magkasala, ay bumabagsak sa kawalan ng pag-asa. Sa ganoong sandali, maaari mo silang aliwin, ngunit upang hindi sila masaktan, kailangan din ang kanilang sariling pag-ibig sa Diyos. Minsan, isang binata ang dumating sa aking selda na nahulog sa laman at hindi makalaya sa pagnanasa nito. Ang kawawang binata ay nalubog sa kawalan ng pag-asa. Bago siya dumating sa akin, nakipagkita siya sa dalawang espirituwal na ama na mariing ipinaliwanag sa kanya na siya ay gumagawa ng malubhang kasalanan. Nawalan ng lahat ng pag-asa ang binata. 'Dahil alam kong nagkakasala ako,' ang sabi niya, 'at hindi ko mabago ang aking mga gawi, mas mabuti pang putulin ko na ang lahat ng ugnayan ko sa Diyos.' Nang marinig ko ang nangyayari sa kanya, sumiklab ang awa ko sa kaluluwang iyon, at sinabi ko sa kanya: 'Pakinggan mo ako, pinagpalang kaluluwa. Huwag mong simulan ang iyong pakikibaka sa mga bagay na hindi mo kayang gawin, kundi simulan mo sa mga kaya mong gawin. Tingnan natin kung ano ang kaya mong gawin, at doon ka magsisimula. Kaya mo bang pumunta sa simbahan tuwing Linggo?' — 'Kaya ko,' ang sagot niya. 'At kaya mo bang mag-ayuno tuwing Miyerkules at Biyernes?' tanong ko muli. 'Kaya ko,' sagot niya. 'At kaya mo bang magbigay ng ikasampu ng iyong sahod bilang limos, o dalawin ang mga maysakit at tulungan sila?' — "Kayang-kaya ko." — "At kaya mo ba — kahit na nagkasala ka — na manalangin tuwing gabi at humiling: 'Diyos ko, iligtas Mo ang kaluluwa ko?'" — "Geronda,," wika niya sa akin, "gagawin ko ang lahat ng ito." — "Kung ganon, — Sabi ko, — simulan mo ngayon na gawin ang lahat ng nasa iyong makakaya, at ang Makapangyarihang Diyos ang gagawa ng isang bagay na lampas sa iyong makakaya." Humupa ang loob ng kawawang binata at paulit-ulit niyang sinabi: "Salamat, Ama." Nakikita mo: may mabait siyang puso, at tinulungan siya ng Mabuting Panginoon.

Dapat maging mahigpit sa mga walang hiya, at maluwag sa mga may birtud

Kung ang isang tao, na may mabuting disposisyon, ay hindi nakatanggap ng tulong noong pagkabata, hindi ito magiging papuri o pakitang-gilas kung sasabihin mo sa kanya ang kabutihang nakikita mo sa kanya. Sapagkat mula rito ay nakakatanggap ang tao ng tulong at nagbabago, dahil siya rin ay may karapatang tumanggap ng Banal na tulong. Sinabi ko sa isang lalaki: 'Ikaw ay mabuting tao rin naman. Hindi ka bagay sa ginagawa mo.' Sinabi ko ito sa kanya dahil nakita ko [sa kanyang puso] ang isang mabuting bukid at isang masamang binhi na itinanim dito. Nakita kong sa kalooban niya ay mabuti siya, at ang kasamaan na kanyang ginagawa ay panlabas lamang. Sinabi ko sa kanya na mabuti siyang tao, hindi para purihin siya, kundi para tulungan siya, upang magsimulang gumana ang pag-ibig sa kanyang kalooban.

May ilang tao na namumuhay ayon sa sumusunod na 'patakaran': kahit pa may talento ang isang tao o wala, sinasabihan siya ng 'Wala kang talento'—daw para hindi siya maging mayabang at maligaw. Sa madaling salita, pareho lang ang pagtrato nila sa lahat. Gayunpaman, kung ang isang tao ay nawawalan ng pag-asa dahil sa kasamaan na kanyang ginagawa at dahil sa kabutihang nasa kanyang kalooban, paano niya makakamit ang kumpiyansang kailangan upang buong sigla siyang magsimula sa isang espirituwal na pagsusumikap? Ngunit kung sasabihan mo ang isang tao tungkol sa kabutihan sa kanyang kalooban at papalaganapin mo sa kanya ang pagmamahal sa kabutihan at kadakilaan, makakatanggap siya ng tulong, uunlad, at sasagana.

Ang karaniwan kong pamamaraan ay ganito: kung nakikita kong may taglay na kaloob ang isang tao o may pag-unlad sa espirituwal na pakikibaka, sinasabi ko ito sa kanila. Ngunit kung nakikita ko ang isang kapintasan sa kanila—hinahandle ko ang mabigat na sandata... Hindi ko iniisip

na ang alinman sa unang o ikalawang pamamaraan ay makasasama sa kaluluwa ng isang tao, dahil may pag-ibig sa parehong kaso. Kung masaktan sila sa paraan ng aking pakikitungo sa kanila, mangangahulugan iyon na mayroon nang pinsala sa loob nila. Halimbawa, kung may madre na nagpinta ng magandang icon, sasabihin ko sa kanya na maganda ang pagkakagawa nito. Ngunit kung makita kong naging mayabang at medyo pasaway na siya, mag-iingat ako at magpapalayo sa kanya sa hinaharap. Siyempre, kung ang isang madre na sumusunod sa utos sa pagawaan ng icon ay magiging mayabang, ang lalabas mula sa kanyang brotsa ay hindi mga icon kundi mga karikatura, at siya ay pagsasabihan din ng iba. Ngunit kung siya ay magpapakumbaba muli, makakagawa siya muli ng mabuting gawa. Wala akong panahon para sa mga hindi malusog na hilig. Hindi ko matiis ang lahat ng uri ng nakakagimbal na kalokohan. Susubukan ko, sa isang paraan o iba pa, na maibalik ang lahat sa normal. Paano pa nga ba? Upang takpan ang lahat ng uri ng hindi malusog na paglihis mula sa karaniwan?

— Geronda, paano kung ang isang taong walang hiya, kapag pinakitaan ng awa, ay lalo pang nawawalang hiya—paano mo siya matutulungan?

— Sabihin ko sa iyo ito: kung makita kong ang aking malasakit, kabutihang-loob, at pagmamahal ay hindi nakakatulong sa taong iyon, saka ko pipiliin na wala akong pagiging malapit sa taong iyon, at mapipilitan akong tumigil sa pagiging mabait sa kanila. Ayon sa [espiritwal] na batas, habang mas mabait ang pagtrato ng mga tao sa iyo, mas kailangan mong magbago, gumuho hanggang maging alikabok, at matunaw, na parang kandila.

Noong nakaraan, nakilala ko ang isang tao, at sa simula ng aming pagkakaibigan, dahil nais ko siyang tulungan, ikinuwento ko sa kanya ang ilang banal na karanasang pinagdaanan ko. Gayunpaman, sa halip na pasalamatang Diyos: 'Diyos ko, paano ko Kayo pasalamatang sa ginawang ito...' — at yumukod bilang pasasalamat, sa halip ay binigyan ng malayang laya ng lalaking ito ang kanyang likas na ugali at nagsimulang magpakita ng bastos na pag-uugali. Kaya naman ay nagpatibay ako ng mahigpit na saloobin sa kanya. 'Tutulungan ko siya mula sa malayo, sa pamamagitan ng panalangin,' ang pasiya ko. At ginawa ko ito hindi dahil hindi ko mahal ang lalaking ito, kundi dahil ang ganitong pag-uugali ay para sa kanyang ikabubuti.

— Geronda, paano kung mapagtanto ng isang tao ang kanyang pagkakamali at humingi ng tawad?

— Kung nauunawaan niya siya, ibang usapin iyon. Doon tayo makakamit ang magkatuwang na pag-unawa. Kung hindi naman — kung ang kabutihang-loob ko ay walang naidudulot na mabuti sa kanya, hindi ko nakikita ang pagiging bukas-palad mula sa taong iyon at hindi ko nararamdaman ang pagkakapareho natin. Kung ang isang tao ay may kabaitan at pagpapakumbaba at malaya sa kayabangan, ganoon din, kumilos ka nang payak sa kanila. Sa lahat, sa simula ay kumikilos ako nang may init at kasimplehan. Ibinibigay ko ang buong sarili ko sa kabilang tao upang sila'y makatanggap ng tulong, at upang mamulaklak ang atmospera ng pag-ibig [na nabuo sa pagitan natin]. At pagkatapos, unti-unti kong sinisimulang ituro sa kaniya ang kaniyang mga kakulangan. Depende sa edad ng kinakausap ko, tinuturing ko siyang kapatid, ama, o lolo. Pinapainit ko ang tao na parang araw, upang lumabas sa liwanag ang lahat ng ahas, alakdan, at salagubang — ibig sabihin, ang kanilang mga pagnanasa — at pagkatapos ay tinutulungan ko ang tao na pumatay sa mga ito. Gayunpaman, kung makita kong hindi pinahahalagahan ng taong ito [ang pagmamahal ko sa kanila] at hindi nakikinabang sa aking pag-uugali, kundi sinasamantala ang aking pagiging simple o ang tunay kong pagmamahal at nagsisimulang maging bastos, unti-unti kong nilalayo ang sarili ko sa kanila upang hindi pa sila lalo pang maging bastos. Ngunit sa simula, iniaalay ko ang buong sarili ko sa taong iyon, kaya nananatiling malinis ang aking konsensya. Nang naninirahan ako sa monasteryo ng Stomion, inampon ko ang isang batang lalaki upang tulungan siya at, kasabay nito, turuan siya ng paggawa ng muwebles. Iningatan ko siya nang mabuti at itinuring na parang kapatid. Gayunpaman, may nakita akong ilang katangian sa binata na hindi ko inaprubahan. Minsan tinanong ko siya, 'Anong oras na?' — 'Nakadikit ang oras sa ulo mo!' ang sagot niya. Naisip ko noon sa sarili:

'Hindi, mas mabuting huwag nang ipagpatuloy ito. Kailangan kong gamitin nang kaunti ang sarili kong 'isip' din, dahil kung hindi, masisira ang binata.' Pagkatapos ng lahat, tinrato ko siya sa paraang kung siya ay may kahit kaunting pakiramdam ng pasasalamat, ayon sa [espritwal] na mga batas ay kailangang lumuhod siya sa alikabok dahil sa pasasalamat. Gayunpaman, nakita kong hindi niya ito matanggap, na hindi niya ako naintindihan. At saka siya ang umalis nang kusang-loob. Hindi ko siya pinalayas. Alam mo: ang pasensya at pag-ibig ay nagpapalala pa sa walang hiya, at nagpapabuti pa sa mabuti.

Ang kabaitan ay nakasasama sa mga hindi nagsisisi

— Geronda, naaalala ko noong binatikos mo ako nang todo...

— Kung kinakailangan, sasabihan kita ulit ng masakit, para tayong lahat ay makapunta sa Paraiso nang magkakasama. Pero sa pagkakataong ito, gagawin ko nang matindi!... Pagkatapos ng lahat, ito ang karaniwan kong paraan: una, paparamdaman ko sa isang tao na kailangan siyang sabihan ng masakit, at saka ko lang siya bibigyan ng tamang pagsita. Mabuting paraan ito, hindi ba? Kapag nakita kong may gumagawa ng seryosong mali, pinapagalitan ko sila dahil dito at — siyempre — para akong 'unggaling matanda.' Pero ano'ng magagawa ko? Dapat ko bang pakumbabain ang lahat sa kanilang mga hilig para lang magmukhang mabait, at sa huli ay magkasama tayong mapunta sa impyerno? Kapag ang taong pinagalitan ko ay nagalit, hindi ako pinapagalitan ng konsensya ko dahil pinagalitan ko sila nang may pagmamahal, para sa kanilang ikabubuti. Nakikita kong hindi nila namamalayan kung gaano nila nasaktan si Kristo sa kanilang ginawa, at iyon ang dahilan kung bakit ko sila pinagalitan. Kapag pinapagalitan ko ang isang tao, sumasakit ang pakiramdam ko at napapagod ako, ngunit hindi ako sinisisi ng konsensya ko. Pagkatapos noon, makakakuha ako ng Banal na Komunyon nang payapa — nang hindi nangungumpisal. Naramdaman ko ang ginhawa at kagalakan sa loob ko. At para sa akin, ang ginhawa at kagalakang iyon ang kaligtasan ng kaluluwa.

— Geronda, minsan may naiisip ako na nagsasalita ka sa akin nang ganoon ka-aliw alin man dahil hindi ko matiis ang mahigpit na pagtrato, o dahil paulit-ulit mo nang sinabi sa akin ang isang bagay at, dahil hindi ko ito nagawa, ay nagpasya ka nang sumuko sa akin.

— Kay swerte ng kaluluwang iyan! Akala mo ba talagang maglalaro ako sa kaligtasan ng kaluluwa mo? Ang walang karanasan lamang ang gumagawa ng ganoong eksperimento. Ngunit ang isang hinog na tao ay may kakayahang maghusga, at naglalakad sa tuwid na landas, na hindi lumilihis sa kanan o kaliwa. Maging panatag sa . Kung makakita ako ng anumang kaguluhan sa loob mo, malapit man ako o malayo, sasabihin ko ito sa iyo. Magkaroon ka ng tiwala at kapayapaan sa iyong sarili. Ah, hindi mo pa rin ako lubos na nauunawaan! Akala mo ba madali kong mapakalma ang iyong mga iniisip? Ano sa palagay mo ang sasabihin ko sa isang tao kapag nakita kong ang kaluluwa niya ay labis na sensitibo, o nanginginig dahil sa pagkaunawa sa kanyang kasalanan? Sa ganoong pagkakataon, pinapagaan ko ang loob ng tao upang hindi siya mapahulog sa kawalan ng pag-asa. Ngunit kapag nakita kong ang puso ng isang tao ay kasingtigas ng bato, mahigpit kong kinausap siya, upang yugyugin ang batong iyon at matanggal ito sa kinalalagyan nito. Sapagkat kung, nakita kong may isang taong patungo sa bangin, sasabihin ko sa kanila, 'Sige lang, sige lang, nasa tamang landas ka,' hindi ba't isang krimen iyon sa aking panig? Ngunit ang ilang tao ay may masamang katangiang ito: kapag sinasabi mong huwag mag-alala, hindi ka nila pinaniniwalaan at sila'y naghihirap. Tiyak na, kung makakita ako ng masamang bagay sa isang tao, hindi ko papalampasin na sabihin ito sa kanila? Tiyak na hindi ko maaaring pabayaang paghintong sa isang taong patungo sa mga paghihirap ng impyerno? Sa pag-ako ng responsibilidad para sa isang tao, sisigaw ka pa nga kung kinakailangan [sa pagnanais na iligtas siya]. Malinaw na, para sa akin, mas mabuting manahimik na lang ako, ngunit hindi ako maaaring manahimik dahil may pananagutan ako sa iba.

Halimbawa, nagkamali ka sa akin, at pinatawad kita. Muli kang nagkamali, at pinatawad kita muli. Ayos lang ako, pero kung hindi mo binabago ang iyong mga gawain dahil pinatawad kita, napakadelikado ng iyong sitwasyon. Iba ang usapin kung [nais mong baguhin ang iyong mga

gawain] pero hindi mo ito magawa nang lubos. Gayunpaman, dapat mong subukang baguhin ang iyong mga gawain hangga't maaari. Hindi mo dapat lokohin ang sarili sa maling pakiramdam ng kapanatagan at sabihing: 'Dahil pinatawad niya ako, ayos na ang lahat at walang dapat ikabahala. Hindi na kailangang mag-alala.' Maaaring magkasala ang isang tao; gayunpaman, kapag nagsisi siya, umiiyak, humihingi ng kapatawaran nang taos-puso, at nagnanais na makabawi, doon niya nakikilala ang kanyang kasalanan at dapat siyang patawarin ng nagkukumpisal. Ngunit kung ang isang tao ay hindi nagsisisi at nagpapatuloy sa kanyang pag-uugali, hindi maaaring ipagwalang-bahala ito o tawanan ng siyang may pananagutan sa kanyang kaluluwa. Ang kabutihang-loob ay nakasasama sa isang taong hindi nagsisisi.

Paggalang sa kalayaan ng iba

— Geronda, posible bang sadyang itago ng isang tao ang kanyang pagbagsak sa kanyang espirituwal na ama?

— Oo, posible iyon, ngunit kahit na alam o pinaghihinalaan ng tagapakinig ng kumpisal ang pagbagsak nila, walang saysay o benepisyo na pag-usapan ito sa taong bumagsak. Madalas, kapag nakikita kong may nangyari sa buhay-espiritual ng isang tao, o kapag pinaghihinalaan o alam kong may nagawa sila, ako—bilang paggalang sa kanila—ay hindi nagsasalita tungkol dito maliban kung sila mismo ang magsalita tungkol dito. Itinuturing kong isang akto ng panlalamang at paglabag sa dangal na ipaalam sa isang tao ang tungkol sa isang bagay sa panahong ayaw niyang malaman ko ito. Maselang usapin ito, dahil sa pamamagitan ng pagsabi sa isang tao ng nangyari sa kanila laban sa kanilang kalooban, inilalagay mo sila sa alanganin ng pang-iinsulto. Tama bang pilitin ang ibang tao? Mayroon tayong kalayaang pantao. Sasabihin ko lang sa isang tao na may alam ako tungkol sa kanila kung makita kong nanganganib siya at wala nang ibang paraan para matulungan siya. O gagawin ko rin ito kung makita kong nananatili siyang nasa kadiliman at maaaring magdusa ng ganap na kabiguan at mapahamak.

Mas mabuti—kung ang tao mismo ang hihingi ng tulong sa iyo—na tulungan mong maunawaan niya kung saan siya nagkakamali, upang siya mismo ang makapagsimulang talunin ang kanyang dating pagkatao, sapagkat mas kaunti ang mararamdamang sakit. Isipin ito: pagkatapos ng lahat, kung ang isang maliit na bata ay nahulog at nasaktan, hindi siya umiiyak nang ganoon kalakas gaya ng kung siya ay nahulog dahil itinulak siya ng ibang bata. Para masabi ng isang tao sa iba kung ano ang nararapat niyang gawin, kailangang maging mapagkumbaba ang nakikinig, at sampung beses na mas mapagkumbaba ang nagsasalita kaysa sa nakikinig; bukod pa rito, dapat mismong magsikap ang nagsasalita na ilapat sa sarili niyang buhay ang kanyang itinuturo sa iba. Kung payuhan ko ang isang tao na gawin ang isang bagay nang isang daang porsyento, ibig sabihin ay ginagawa ko ito nang isang daang limampung porsyento. Ngunit kahit ganoon, isasaalang-alang ko pa rin kung sulit bang bangitin ito sa kanila.

Siyempre, sa anumang kaso, maaari lamang mong sawayin ang mga malalapit sa iyo o ang mga kilala mong mabuti. Dapat isaalang-alang ng isang espirituwal na ama kung anong uri ng awtoridad ang ipinagkaloob sa kanya ng isang tao sa kanyang sarili at kung anong pananagutan ang pasan niya para sa kanila. Kung ang isang espirituwal na ama ay naging responsable sa kaluluwa ng isang tao, obligasyon niyang sawayin siya — siyempre, sa pamamagitan ng makatwirang argumento. Gayunpaman, walang saysay na maging guro ng isang tao at sawayin ang masamang gawi ng isang taong hindi naman nagbigay sa iyo ng karapatang gawin iyon. Para na ring may pumasok sa selda ko at mag-aayos ng lahat ng gamit ayon sa gusto nila: inilipat ang lamparang langis, inilipat ang kama sa kabilang sulok, at isinabit ang rosaryo sa pako roon, nang hindi man lang nagtatanong sa akin.

Ang pagmamahal ng espirituwal na ama sa nagpapakumbaba

Ang isang banal na kumpesor ay minamahal ang kaluluwa at labis na nagmamalasakit dito, sapagkat alam niya ang dakilang halaga nito. Tinutulungan niya ang kaluluwa na magsisi, dinadala ito sa ginhawa sa pamamagitan ng kumpisal, pinalalaya ito mula sa panloob na kaguluhan, at ginagabayan ito patungo sa Paraiso. Ang tagapakinig ng kumpisal ay tinatawag na 'espirituwal na ama' — kaya't dapat niyang sikaping maging tunay na ama: turuan ang kanyang mga anak nang banal na pag-ibig at lambing. Dapat niyang ilagay ang sarili sa kalagayan ng bawat taong lumalapit sa kanya para magkumpisal at damhin nang malalim ang kanilang sakit upang makita nila ang kanilang sariling kirot na sumasalamín sa mukha ng tagapakinig ng kumpisal. Lalo itong kinakailangan sa ating panahon, kung kailan ang mga tao ay nangangailangan ng sariwang tubig, hindi matapang na suka. Karamihan sa mga tao, na nasa ilalim ng impluwensiya ng demonyo, ay nahihirapang tanggapin ang espirituwal na payo o kritisismo. Kaya naman, kahit sa pagwawasto sa mga tao, dapat itong gawin nang may pag-ibig: banayad at may taktika sa pagtuturo sa kanilang mga pagkakamali, at pinapawi ang tensiyon sa pamamagitan ng pagtawa o biro.

Kung may pag-ibig ang isang tao, kitang-kita ito ng iba; ngunit kung ginagabayan siya ng emosyonal na pagnanasa, ito ang nagbubunyag sa kanya. Kung kulang tayo sa pag-ibig, kapag nagbigay tayo ng 'magiliw' na puna sa isang tao, tutol sila at lalaban. Samantalang kung sawayin natin ang isang tao nang may habag at pag-ibig, maaaring maiinis sila, ngunit sa kaibuturan ay hindi sila nasasaktan, dahil nararamdaman nila ang pag-ibig. Kilala ko ang isang espirituwal na ama na napakataba. Siyempre, isa sa mga dahilan ng kanyang katabaan ay ang kanyang pangangatawan, ngunit bukod doon, marahil ay dapat mas maging maingat ang pari sa kanyang diyeta... Ngunit alam mo ba kung paano inaalagaan ng paring ito ang kanyang kapwa, kung paano niya pinangangalagaan ang mga nagdurusa? Ang kumpesor na ito ay may kababaang-loob, sapagkat bagaman hindi siya nagsasagawa ng maraming gawaing asketiko at sinisisi ang sarili dahil dito, kasabay nito ay taglay din niya ang hindi maliit na bahagi ng kabutihang-loob. At iyan ang dahilan kung bakit marami ang nakakahanap ng mas malaking kapayapaan para sa kanilang kaluluwa sa kanya kaysa sa ilang asketikong kumpesor.

Kung ang isang espirituwal na ama ay kulang sa determinasyong pumasok kahit sa mga paghihirap ng impyerno alang-alang sa pagmamahal sa kanyang mga espirituwal na anak, hindi siya tunay na espirituwal na ama.